VEZÉRCIKK + 1

LAUDA TIO

TUBILARIS

Ember életében gyerekidő ez, a kamaszkor lázadó éveinek kezdete, de egy rangos irodalmi lap számára tiszteletreméltóan hosszú időszak, már-már korszakos idő. Kevés az olyan rangosnak számító folyóirat, amely ennyi időt megélt. Több az, amely néhány szám, vagy esztendő után erejét vesztve az érdektelenségbe, a közönybe fulladt. Ignotus és Babits "Nyugat"-ja, Herczeg Ferencék "Új idő"-je éltek meg, valóban korszakuk izlésvilágának támogatásával ilyen időt.

a Ferrarában szerkesztett "Ossservatóriót" egyetlen személy - ráadásul egy nő - szerkeszti, tudomásom szerint a maga erejéből. Legfeljebb olvasói és családtagjai támogatását élvezve. Melinda asszony vállalkozása és törekvése ezért inkább Németh Lászlónak harmincas években megindított a egyszemélyes folyóiratához, a "Tanú"-hoz hasonlító vállalkozás. Ám annak fejfájára az lett ráírva "Élt 3 esztendőt." A pénzhiány, az érdektelenség, és a többi jelentős írótársa támadása miatt szűnt meg. Az egyetlen barát és kritikustárs Gulyás Pál kivételével össztűz alá vették.

Az "Osservatorio Letterario" nem úgy egyszemélyes kiadás, ahogy a "Tanú" volt. De mégis egyszemélyes, hiszen egyetlen személy, Melinda asszony válogatja, gyűjti, keresgéli a bekerült írásokat. Valahogy úgy, ahogy a virágokat kedvelő lélek, a mezőn a szebbnél szebb illatozó növényeket. Egyszerre két réten, az olasz nyelv rétjén és a magyarok mezején gyűjtögeti a virágokat.

És ezt oly módon, hogy bár karakteresen, igazi műgonddal, azt is mondhatnánk, hogy kissé asszonyosan szeszélyesen, ahogy a két virágzó réten szedett növényeket csokorba köti, a közös folyóirat vázájában elénk helyezi. Nem úgy, hogy előbb az egyik nyelven születettek olvashatók, hanem elegyesen váltakoztatva, értelmet egyáltalán nem zavaró sorozatokban állítva.

Mi az, amit egy ilyen, sokak érdeklődésére szító folyóiratnak kínálnia kell? Korszakalkotó nagy műveket ritkán közölnek először folyóiratokban. Amúgy is ritkán születik ilyesmi, manapság egyre kevesebb számban. De már megjelent remekművekre illik és tudni kell vigyázni. Akár azok újra közlésével, a kétnyelvűség kihasználásával, a művek gondos átültetésével. Számtalan példa mutatja, hogy a szerkesztőnő ezt mennyire fontosnak érzi. S hogy ebben a saját

tehetségével is kiállva közreműködésre bíztat másokat. Aztán méltatlanul elfelejtett, többnyire nem is irodalmi okok, hanem világnézetük miatt száműzött vagy műveinek agyonhallgatott tehetségek közreadásával, jelentőségük méltatásával, valamilyen igazság - ha az irodalomban, vagy bárhol létezhet ilyen - helyreállításával. Az egyik mostani legnagyszerűbb példa és kísérlet erre Tormay Cécile méltatása és nagyszerű életművének bemutatása, a róla szóló idegen nyelvű kritikusok és hazai írótársak méltatásának bemutatása. Micsoda fájdalmasan igaztalan sorsa volt ennek az életében is halálra üldözött írónőnek, melyet az "Osservatorio Letterario" emlékünkbe idéz. A "Kelet Népe" egykori szerkesztőnőjeként számos - később nagynevű - írótársának adott helyet és teret, és közülük, alig emlékeztek rá írásaikban. Talán egyedül Szerb Antal a kivétel ezen a téren, aki a Magyar Irodalomtörténet-ének utolsó fejezetében méltatja regényeit és írásait. De - és ez se hallgattassék el - a későbbi kiadásokból ezt a fejezetet kivették. Ugyanúgy, ahogy a szerző munkáját és munkásságáról szóló méltányos kritikákat.

Ne várjon senki jót és elismerést, aki az irodalmi élet ingoványos mezejére rálépni merészkedik. Engem, hogy saját példámat említsem, Illyés figyelmeztetett erre, mielőtt elküldte volna néhány veresemet az "Új Írás" akkori szerkesztőjének. «Gondold meg jól, valóban közzé akarod-e tenni írásaidat? Vedd tudomásul, ha kiadod, sokkal több károd, békétlenséged támad, haragosaidnak száma hatványozottabban növekedni, míg azok, akik, szívükbe zárnak, csak egyesével-kettesével néha. Változtass nevet legalább, hogy azonnal rád ne támadjanak, elvégre orvos vagy. Sokan ismernek, még többen fognak rátámadni azért, hogy "kiírtad" valamelyik rokonának nem éppen dicséretre méltó cselekedetét.» És volt is okom megbánni a magányból való kilépést, de nem erről szeretnék most beszélni.

Egy folyóirat szerkesztőjét még több oldalról és még többen támadják, és okolják, a maguk sikertelenségéért is. Németh László még halálos ágyán is gyűlölettel említi Babits nevét. Őt, és persze Osvátot okolja azért, hogy megölték benne a költőt. Nem volt igaza, már csak azért sem, mert mint novella és esszéírót ugyanők tárt karokkal fogadták be maguk közé. És milyen hamar, és milyen fiatalon. És Babitsot nemcsak Németh, hanem mások is, szinte csapatostól kárhoztatták. Köztük, egy remek versében József Attila is, igaz, később egy ugyancsak remek versében kiengesztelte. De hát mit ér az ilyesmi...

Nagy vonalakban két nagy csapatra lehet osztani azokat, akik egy, a színvonalra vigyázó lap - és az "Osservatorio Letterario" ilyen - szerkesztőjét támadják. Egyfelől vannak azok, akik beküldött írásait lapjában nem hajlandó közölni. Nem tudom, de remélem, hogy ezekre is szán időt Melinda asszony, de ha nem, ezt is meg tudom érteni. Igazából én is csak egyetlen ilyen lelkiismeretes szerkesztővel találkoztam, az egykori pécsi "Jelenkor" sajnos már szintén néhai szerkesztőjével, Tüskés Tiborral, aki szinte napokon belül válaszolt minden hozzá küldött levélre, akár

hajlandó volt közölni a hozzá küldött anyagot, akár valamiért el kellett utasítania.

Persze a szerzők többsége akkor is neheztelni fog, ha kedvesen-udvariasan, de kosarat kap. Ilyenekből áll a haragosak egyik tábora. A másoké, az igazán gyűlölködőké azokból, akik a lapban megjelent írások miatt kelnek haragra. Ezek a veszedelmesebbek, mert többnyire előítéletes, s legtöbbször nem irodalmi okokból neheztelnek a közlés miatt.

Hányszor és milyen mértékben volt az eltelt tizenöt Letterario" esztendő alatt az "Osservatorio szerkesztőnője, s ezért emiatt egyedül felelősséget magára vállaló asszony, nem tudhatom. De – ezt szintén Illyéstől tudom – Babits szinte belerokkant támadásokba, amelyek a szerkesztőjeként érték. S Csak Németh, József Attila és más nagyságok, mint a más okok miatt szintén gyakran mellőzött Szabó Lőrinctől is hány és miféle gyalázkodások. Igaz, ő egy rangos, és hazai meglehetősen viszonylatban nagy pénzzel díjazásnak is kiosztogató főkurátora volt. Melinda asszony szerencsés, hogy ilyennel nem rendelkezik. Kevésbé szerencsés amiatt, hogy még annyival sem, hogy a leközölt írásokért szerzői honoráriumot fizessen. De azért kap ő is eleget, hideget-meleget megjelentetésekért éppúgy, mint a kihagyásokért.

Ha még egyszer lesz módom legalább telefonon beszélgetni vele, meg is kérdezem tőle, hogy miből menyit kapott. S hogy – mégiscsak, a gyöngébb nemhez tartozóan – hogy tudta elviselni a szidalmakat, éppúgy, mint az elismeréseket. Mert néha ezeket se könnyű, főleg, ha nem olyantól kapja, akitől igazán szeretné.

Férfiukat meghaladó erő kell ehhez. Akaraterő, kitartás, csakazértis ragaszkodás ahhoz, amire az életét feltette. Amihez hozzákötötte magát. Pedig Melinda asszony – amint az fentebb leíródott, gyöngédséggel, érzelmekkel tele nőies nő. Hogy némi férfias erő is kapcsolódik jelleméhez, az kell a küldetéses munkájához, amit magára vállalt. Ilyen küldetéses erő kell, hogy legyen benne, másképp lehetetlen lett volna vállalni ezt a működést.

Vajon szerencsésebbek, vagy szerencsétlenebbek társaiknál akik küldetést kapnak valamire? keressünk misztikus magyarázatokat. Egyszerűen csak elgondolkodtatnak, hogy mire képesek, használhatnának. Tudni vélem, hogy amikor több mint 15 évvel ezelőtt, mikor már anyanyelv szinten beszélte az olaszt és talán álmai egyik felét is ezen a nyelven élte, vált alkalmassá, képessé arra, hogy egy ilyen kettős nyelvű folyóirat megindításába kezdjen. Tövirőlhegyire kellett ismernie mind a két nyelv irodalmát, kultúráját, történelmét s a két nép között a zivataros történelem során kialakult hol szoros, hol elfeledett kapcsolatokat. A magyar nép és nyelv egyedisége, és árvasága, rokontalansága miatt mostohája kontinensünknek, létszáma is alig ötöde az olasz nyelvet beszélőknek. A szorosan vett újlatin nyelvek kultúrnépei pedig egymás nyelvét könnyen megértik, talán százszorta többen vannak. Ám ha valamiben, akkor éppen ebben, ősi nyelvünknek az irodalomban elsősorban megőrződő, kifejeződő szépségének hordozásában velük egyenlők vagyunk. És más népekkel is vetélkedhetünk – tegyük hozzá.

Az egyszerre két nyelven megjelenő, egymásba fonódó, egymást erősítő irodalmi alkotások révén nemcsak a két nyelvi kultúra közelíthet egymáshoz, hanem az egymásra hatás következtében valami, újdonság is létrejön. Bátran merek hozzászólni ehhez a folyamathoz. Hiszen anyám, a Modenában született és apámhoz, a magyar katonához hozzáment leányzó révén - bár soha nem tudtam irodalmi szinten elsajátítani a nyelvüket, ahogy ezt munkáim: verseim, drámáim, prózáim és esszéim is tanúsítják - félig mégis az olasz kultúra bűvöletében élek. Ennek auráját érzem, úgy mint a magyar nyelvnek ízeit, amikor valamelyik művemet megfogalmazom.

Valami ilyesmi járhatta át Melinda asszony tudatát is, amikor ennek a két kultúrának különbözőségeit gondosan megőrizve közelítésén fáradozott. Ez a küldetés, ami a legfőbb erővel kisugárzik az "Osservatorio Letterario" hasábjairól.

A kitartó erőfeszítés már nem csak az irodalmi kapcsolatok felkutatására szolgál. Úgy vélem, éppen emiatt fogadta lelkesen és tette elsőként közre folyóiratában azt a csak néhány példányban megjelent "Cronaca Illustratá"-t, amelyik egyik, olasz unokatestvérem és magam együttműködése révén egy sajátosan magyar-olasz művészkedésként bontakozott ki. A díszes csempék, stufák áruként is elkeltek, biztos több anyagi sikert hoztak, mint Melinda asszony és remete jómagam alkotásai.

Mégis, ha valami, a legkevésbé fontos, az ez. Nagy elszántság, okosság és ügyesség is kell ahhoz, hogy a küldetést teljesíteni lehessen. Önzetlenül, még azt sem mérlegre téve, ami nyilvánvaló, hogy nekünk, kevésbé ismert nyelvű néphez tartozóknak, fontosabb, többet jelent ez a lehetőség, mint a világ legnagyobb nyelvű népek irodalmához magukat hozzámérni tudó olaszoknak. De érdeklődésüket szórakoztatásukon túl tudásukat az ő nyelvükre lefordított magyar agyakban született versek és írások is fel tudják kelteni. Külön becsülendő és köszönet azért, hogy mindkét nyelvben jártas költői tehetségével ehhez a szerkesztőnő maga is hozzá tud járulni.

Utolsó gondolatként emiatt térek vissza a tágas olasz mezőkön és a szűkösebb magyar réteken csokorba szedhető s köthető virágok hasonlatára. Nem vázába kerülnek ezek, hanem gyökerestül átültetve abba a különleges kertecskébe, amelyet ez a Ferrárába került magyar asszony gondoz. Shelley csodálatos verse jut eszembe erről "Az érzékeny Plánta". Az első sorai:

" Egy kertben egy Érzékeny Plánta nőtt Harmattal a szél dajkálta őt"....

És aztán a második részben, Babits nagyszerű átültetésében:

"S ez Édenkertben egy bűvös Erő Élt, titkos Éva, gondviselő Varázs, altatni és költeni ott Mindent, mint Isten a csillagot Egy Hölgy...."

Hosszú évtizedeken, majd fél évszázadon keresztül próbálták elhitetni velünk a materialisták, hogy az anyagi erők terméke minden, tehát a szellem, a kultúra, a művészetek, az egész Civilizációnak nevezett, emberek által is létrehozott világ. Pedig nyilvánvaló, hogy ez nagy butaság. Az anyag képtelen szellemi erőt teremteni, alkotni; nem képes isteni energiák nélkül bármit is létrehozni, megvalósítani, fenntartani.

Érjen meg még számos szép jubileumot Melinda asszony a maga szép Édenkertjében, ebben a különleges növényzetű, kettős nyelvű Osservatoriójában!

> **Bodosi György** alias Dr. Józsa Tivadar - Pécsely -

Lectori salutem!

Mindenekelőtt nagyon szépen köszönöm Bodosi György írónak és kritikusnak az «Osservatorio Letterario» 15 éves születésnapja alkalmából küldött írását. Sorai olvasása során valóban meghatódtam s egyszerűen nem találtam rá szavakat. Ilyen jó

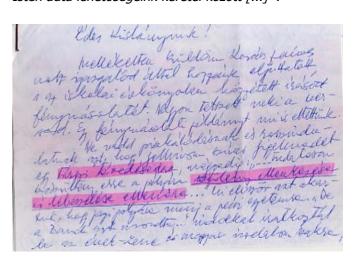
kritikát és elismerő szavakat kapni egy olyan embertől, akitől különösen a nőköltők rettegnek, bizony nem kis dolog, különösen nagy, megtisztelő, kitüntető és felbecsülhetetlen elismerés! Még egyszer NAGYON SZÉPEN KÖSZÖNÖM!

Olaszországi szakmai utam, elsősorban az «Osservatorio Letterario» útja megegyezik itteni életutammal.

olasz nyelvű vezércikkemben ieleztem dokumentumokkal alátámasztva igazságtalanságokat, amelyeket velem szemben elkövettek irodalmi-, kulturális, sajtó- és kiadói vállalkozásommal szemben: megpróbáltak zsarolni állítólagos jogtalan közlés miatt, szerencsére a mitomán szerző erősen célt tévesztett, márcsak azért is, mert ő maga kérte a pozitív elbírálás esetére a közlési lehetőséget... Aztán olyanok is voltak, akik kifogásolták, belekötöttek kezdeményezéseimbe, mondván, hogy egy külföldi mi jogon bírálhatja el az olasz irodalmi alkotásokat, ha ő maga nem tud korrektül olaszul írni, megerősítvén, hogy ők bizony nem vesznek részt az általam meghírdetett irodalmi pályázatokon. (Jól is tették, s így legalább megkíméltek az esetleges kiselejtezésük miatti zsörtölődésüktől, vádaskodásuktól, támadásuktól.) Belekötöttek részvételi díjakba, az irodalmi díjakkal járó kiadói programokba és még sorolhatnám... Persze mindezt egyetlen kivétellel a hátam mögött hangoztatták, nekem egy árva szót nem írtak ilyesmiről, kerülő úton jutott el hozzám. Szemtől szembe nekem nem szóltak, nem írták meg nemtetszésüket. Azt megtanultam, hogy a szép Itáliában, ha valami működik, irígységből mindent elkövetnek, hogy tönkretegyék; vagy hogy bármit is kezdeményez vagy tesz egy idegen, gyanúval fogadják, s bizony sok olasznak nincs ínyére, de ha a saját fajtájuk tevékenykedik ugyanazon a területen, az rendben van s ha netán még törvényellenesen is, az előtt viszont szemet hunynak... Van is erre jó közmondásunk... 1996- és 1998 közötti időben egy folyóiratban 6 részes sorozatban közölt irodalomtörténeti esszém publikálását is kifogásolták, mondván, hogy nevem túl gyakran szerepel abban a folyóiratban, s tiltakoztak emiatt a lap tulajdonosánál.

Vagy ne említsem a sok áskálódást, ármánykodást, tevékenységem ellen elkövettek. gerinctelenséget mind olasz, mind magyar részről. Ne is szóljak arról, amikor, valószínű irígységből, tisztelt honfitársaim ledigóztak. Erre is akadt példa. Ráadásul sokszor olyanok részéről érkeztek a piszkálódások, visszaélések vagy inkorrektségek, akiktől a legkevésbé várta volna az ember, vagy akiknek segítségére voltam még anyagilag is, amellett, hogy lehetőséget adtam megjelentetésre olyan időkben, amikor régóta mellőzték Olyan is előfordult, hogy a kritikai megjegyzésemre, s majd annak felkérésre tett kifejtésemre "kikérték maguknak" az én szemszögembeli meglátást, de azt megelőzően természetesen levegőnek tekintettek... Nem csodálkoznék azon sem, következtében ennek bizonyos műfordítói versenyeken éppen ezért nem jutok el a megérdemelt díj odaítéléséig... Azt is felhozhatom, hogyha bizonyos oktatóknak szükségük egyetemen rám, megtalálnak, de az én kérésemre nem reagálnak, vagy csak akkor - s ilyenkor nem sajnálják az időt hosszú levélben ecsetelni a kifogásokat, erre van idő - amikor hosszú idő után válasz nem érkezvén, még annyi sem, "hogy sajnálom, de elfoglaltság miatt nem tudok érdemben válaszolni" bátokodtam azt írni kb. így: «sikerült megoldanom a fordítást, így szíves tudomására hozom, hogy nincs már szükségem szíves közreműködésére, s kérem ne fáradozzon ügyemben, mert már nem érvényes. Köszönettel és tisztelettel...» Vagy ne beszéljünk a szőrszálhasogatókról, akik olyanokat olvasnak ki a szövegeimből, amelyek meg sem fordultak a fejemben... Hányszor előfordult az is, hogy az ígéretek be nem tartása miatt nekem komoly anyagi káraim keletkeztek: kiadványok szerkesztésének és megjelentetésének előzetes megrendelése miatt más hasonló munkákat vagy fordítói- és tolmácsmunkákat nem vállaltam el, hogy eleget tudjak tenni a megrendeléseknek, s mikor elkészültem a munkákkal, amelyekbe rengeteg időt és fáradságot öltem, a nyomtatás előtt – még jó, hogy nem utána visszaléptek a megrendeléstől, így elestem minden leendő kereseti lehetőségtől. Előleg fizetésébe persze kevés kivétellel - senki nem ment bele. Ez is jó tanulópénz volt. Az ember bizalmával így és másképp is visszaéltek. Az is megesett, hogy valaki azt híresztelte, hogy ő a folyóirat tulajdonosa, főszerkesztője s ez egy kulturális rendezvényen véletlenül került felszínre, ahol fel kellett világosítanom a tévedésben lévőket, hogy nem én vagyok a bedolgozó, hanem az, aki kiadja magát a periodikám főszerkesztőjének... Az is megtörtént olasz és magyar részről egyaránt, hogy írásaimat saját munkájukként tüntették fel, még arra fordítottak fáradságot, legalább hogy tagmondatokat tévesen elválasztó vesszőket kijavítsák. Nem csoda, hogy ezek után nincs bizalmam az emberekben, s nem is előlegezem meg a bizalmat többet senkinek sem. No, de nem is csodálkozom az idegenek irígységből, szakmai- vagy presztizs féltékenységből, ellenszenvből vaqy egyszerűen rosszindulatból fakadó viselkedésén, ha a legközelebb állóktól is sokszor még igazságtalanabb reagálások érkeznek... Mint például olyan esetben, amikor nem lehet mindent aprólékosan megírni, mert adott esetben annak nincs jelentősége, vagy nem tartozik oda, elég

csak egy utalás, s akkor azzal vádolnak meg, hogy elhallgattam dolgokat... Vagy azért, mert tömören kellett fogalmaznom, vagy pedig mert a szerkesztők vágtak ki írásaimból innen-onnan részleteket s ezért nem szerepelnek az írásban bizonyos információk... Itt van pl. egy iskolai évkönyv esete, amelynek alkalmából, amelyet a magyarországi utolsó munkahelyem 25. évfordulója alkalmából adtak ki, s az ebbe való írásra, egykori kollégát engem is felkértek. rendelkezésemre álló korlátozott hely miatt nem térhettem ki részletesen arra, hogy tulajdonképpen mi módon választottam a tanári pályát. Akkor mindazt meg kellett volna írnom, hogy az érettségi után, apácaként szerettem volna tanári pályára menni s bent maradni a zárdában egy fogadalmam következtében, s mindent elkövettek szüleim, hogy ne maradjak bent, mondván, ha majd később is úgy gondolom, akkor visszamehetek a nővérekhez; rábeszéltek, hogy a vízgazdálkodási főiskolára jelentkezzem, holott tudtam, hogy elvérzek azon a felvételi vizsgán, nem nekem való pálya az üzemmérnökség... A szintén szüleim javasolta jogi pályára bizony a történelem felvételi vizsga miatt nem akartam menni, mivel utáltam a hazugság-történelmet, s mivel zene- és énektanár, zeneszerző, nagyanyai nagybátyám, adjunktus vagy docens - már nem emlékszem pontosan - Privler Gyula András, a mi Bandi bácsink tehetségesnek tartott s javasolta nekem a magyar- és ének-zene szakot, erre jelentkeztem s én is ezt találtam a legalkalmasabbnak számomra a zongoratanulmányaim alapján is - ahol a zongorarzást is folytattam, mivel egy hangszeren is kellett tudni zenélni -, s nem hallgattam édesanyám ellenvetésére, ének-előképzettségem nem hangszalagjaim nem fogják bírni. A felvételi előtt lakóhelyemen külön szolfézs- és énekórákra jártam egy zeneiskolai tanárhoz s egy zongoratanárnőhöz. Édesanyám jóslata bevált sajnos s emiatt kénytelen voltam szakot változtatni. A magyar-orosz szakot választottam s erre jött édesanyám levele, hogy azonnal módosítsam a szakpárosítást, mert ha rendszerváltozás lesz - ez is bekövetkezett, de jóval később – nem fogok tudni mit kezdeni az orosszal. İgy esett a választásom a történelemre, mert a még fennálló német – és angol szaktárgyakat nem választhattam. Azt is megemlíthettem volna, ha ideillő lett volna, hogy a gimnáziumban volt lehetőség különórában olaszt tanulni, de ehhez nem járultak hozzá a szüleim, mondván, hogy nem világnyelv, mit is kezdhetnék majd az életben az olasszal – lám-lám, mintha megéreztem volna akkor, hogy a számomra nagyon vonzó nyelv ismerete hasznomra válhat -; s mivel szülői beleegyezés kellett, nem jelentkezhettem erre a különórára. Ellenben német különórára járattak az olasz helyett s a németet pontosan a kényszerített tanulása miatt nem szerettem, nem is tanultam ezt a nyelvet becsületesen a gimnáziumi időszakban. Később fiatal felnőtt fejjel, a főiskola előtti évben, a megyei bírósági gazdasághivatali napi adminisztrátori munkám lejárta után, a késő délutáni és esti oktatások keretében szívesen jártam Kemény Géza tanár úr (aki költő is volt) TIT-óráira, a vegyipari egyetemi műszaki rajzolói tanfolyam és a zongoratanulmányaim mellett, de ez nem volt elegendő a német szak felvételéhez. A legrosszabb esetben, alternatívaként az angollal is kiegyeztem volna – mégha ez nem is vonzott – a gimnáziumi angol különórát illetően, de szüleim, a német mellett döntöttek. Nem soroltam fel, hogy a fent és lent említett Bandi a tanító diplomával rendelkező anyai nagyanyám bátyja volt, akinek édesapja, azaz az én dédnagyapám, valamint férje, az én anyai nagyapám szintén tanítói képesítéssel rendelkeztek, édesanyám testvérei mind pedagógusok voltak, a nővére tanár, a két húga óvónő, unokahúga szintén zenei vonalon docens volt... Nos, mindezek nem is lettek volna odaillők s tömör megfogalmazásommal utaltam arra – amit kérkedésnek minősítettek s amiben mindezek benne foglaltatnak –, hogy örökölt tanári hajlamomnak köszönhetően tudatosan választottam ezt Arra sem tértem ki, hogy a negatív a hivatást.... tapasztalatok miből álltak az oktató-nevelő munkám és a tanulóéveim alatt, sem arra, hogy az akkori kommunista szellemű, kádári rezsim kiszolgálói mi mindent el nem követtek, hogy a nekik nem tetszőket, «másként gondolkodókat» megakadályozzák a továbbtanulásban, érvényesülésben, így velem is hogy viselkedtek, de ennek ellenére mégiscsak sikerült tanári diplomát szereznem... Tanulmányaim kisgyerekoromtól kezdve érezhető volt a nyomás, s ez a sikeres felvételi vizsgára is rányomta bélyegét: fellebbezés lehetőségével elutasítottak, nem vettek fel, végülis szerencsésen végződött édesapám közbenjárásának eredményeként, aminek következtében rajtam kívül az összes fellebbezés jogával elutasított felvételizőt felvették Pécsre abban az esztendőben... Legalábbis annak idején ezt állította édesapám. Nos, íme az iskolai évkönyvbeli írásomra kapott atyai reagálás, amely 1999. december 22-én érkezett az általa kiemelt részekkel, így legalább nyilvánosan, világraszólóan pótolva az általa kifogásolt, «szülőkbe való belerúgás»-ként minősített mulasztásom pótolván közzéteszem bármi félreértés elkerülése végett édesapám által kiemelt részeket tartalmazó kis levélcetlijét, beillesztve a 2008. május 5-i postabélyegzős leveléből is egy részletet, amiben annak ellenére, hogy ismerte hazai és akkori itteni körülményeimet azt írta nekem, hogy «[...] Szerencsés volt külföldre, mégpedig egy nyugati országba férjhez menned az akkori Magyarországból, mint kis pénzért itthon dolgozni. Ott viszont nem tetted le azokat a vizsgákat, amelyekkel elismertethetted volna az itthon szerzett tanári képesítésedet. Mi itthon éljük életünket Isten adta lehetőségeink keretei között [...]»:

tobb generalis ricks glebs mar a glegerillen taledants es a lag loren "agandluss elle taledants es a lag loren "agandluss elle taledants exclusive a president sont sont tales and the sont belevier a soldier agand those months and tales and the sont belevier a soldier establish the sont eller agand to mark the sont entitled that to assure and as exclusive that the son men she was englished the sone established to some established to some established to some to the sont to the south of the south to the southe

Generales of myngati olnagba ferjles member an alobri hagarsongebbl, mint his pensert ithen dolpsein. Of nizont nem totted le andat a missiatent, samelyellel etimestetheted volva an ithen sverett tetheted volva an ithen sverett temari inepontete edat letiment in whom signit iletiment sten acha letted selzeine kerete. It with a stern gondashodsmak tetintem ast is, her menchining to the ralamint hop of an term letit ralamint hop of an term leter alamint hop of an term leter ralamint hop of an term leter ralaming allah is lapsolation lesso kutatest, a annely the domenyos butatest executeryeless en intermediate executeryeless en intermediate executeryeless en intermediates en intermed

Íme az erősen kifogásolt írásom, amelyben «szinte kérkedve» hivatkozom többgenerációs örökségemre és nem említem meg, hogy ez anyai ágon öröklődött át:

«Egy évkönyv lapjaira

Kedves Kollégák! Arra kértetek, hogy írjak valamit a tervezett évkönyvbe, melyet az iskola fennállásának 25. évfordulója alkamából szeretnétek megjelentetni. Ennél nagyobb örömet nem is szerezhettetek volna!

Hogy írjak valamit?... De nem is olyan könnyű... Rengeteget lehete írni, meg semmit.

Emlékek... Idővel a szomorú, kellemetlen események eltörpülnek, s csak a szépre emlékezik az ember, különösen az, aki távol él hazájától. Más szemüvegen át szemléli a múltat és jelent, más mércével mérlegel már, s hajlandó a megbocsátásra, még akkor is, ha annak idején bizonyos cselekedetek, személyek igen mély és sokáig vérző sebeket hagytak lelkében... Én is így teszek: "csak a szépre emlékezem..."

Szerettem a Botevet. Örömmel jártam ide tanítani, nagyon szerettem a munkámat. Tudatosan készültem erre a pályára szüleim ellenkezése és lebeszélése ellenére. Nekem, akinek a véremben van, több generációs örökségként már a génjeimben található ezen hajlam — a sors és akarat nem sugallhatott mást, mint ezt a pályát választani. Emellett egy másik nyomós okom is volt: mégpedig a sok elszenvedett, politikai szemléletben gyökerezett igazságtalanság, amely arra ösztökélt, hogy megmutassam, lehet igazságosan is oktatni, nevelni. Talán nem szerénytelenség azt állítanom, hogy nagyjából sikerült önmagam előtt bizonyítanom.

Nem felejtem el a "néma" Robi alakját és esetét, akiből senki sem tudott egy szót sem kihúzni. Az első alkalmakkor én is így voltam vele, s aztán megtörtént a csoda: minden egyes órámon úgy jelentkezett, hogy majd kiesett a padból, s ragyogó arccal válaszolt a kérdéseimre. Pista, az akkori igazgatóhelyettes is meglepődött: óralátogatásai során maga tapasztalhatta ezt a nagy változást. A fiú felismerhetetlen volt, mintha kicserélték volna. Nagyon is jól emlékszem, hogy amikor feleltettem, az egész osztály úgy drukkolt neki, mint egy sportversenyen: Hajrá, Robi, meglátod, sikerülni fog! — s felelete végén, amikor a megérdemelt osztályzatot megkapta, kitört a vastaps.

Vagy Tibi, egy másik egykori hetedikesem a Bástya Áruházban köszönt rám. Nagy örömmel nyújtottam a kezem kézfogásra, mire a magas fiatalemberré cseperedett, hajdani szöszke, szeműveges, korábban kissé modortalan kisfiú "kezét csókolom"-mal s mélyen meghajolva, valóban kezet csókolva köszöntött engem...

Vannak, sajnos, szomorú események is. Ilyen egy elhunyt kis tanítványom, az osztályombeli Éva tragédiája: 18 évesen távozott el, de nagy akaraterővel, súlyos betegen, az utolsó pillanatig tanult, le is érettségizett. Egészségi állapota dacára is készült az Életre.

Nézzük a tárgyi emlékeket... A kedves vázák, könyvek s egyéb kis ajándéktárgyak a szalonomat díszítik még most is, úgyhogy nincs nap, hogy ne jussanak eszembe volt tanítványaim. Itt van például a bizsus dobozomban Kriszti meglepetése: az általa készített, színes gyöngyszemekkel díszített makramé nyakörv. Születésnapomra ajándékozta nekem (egyazon napon, december 12-én születtünk mindketten). Vagy a tantestület nászajándéka: a teáskészlet, amely még mindig megvan majdnem hiánytalanul.

Nagy szeretettel és hálával emlékezem vissza Kovács János igazgató úr alakjára, aki az első pillanattól kezdve elismerte munkámat. Ez igen ösztönző hatással volt rám, még néhány kudarc ellenére is — mert ilyenek is voltak, mint mindenütt az életben.

Gyakran barangolok gondolatban hazai tájakon. Eddig, legtöbb alkalommal, amikor magyar földre léptem, torkom, gyomrom összeszorult, szívdobogásom megszaporodott a nagy boldogságtól. Tizenöt éve élek távol, s a hazámra gondolva elhatalmasodik rajtam a honvágy, amely nagyon erős, s csak ideig-óráig lehet elhallgattatni. Azóta, hogy Olaszországban élek, szülőföldem minden zuga kedvesebb, jelentékenyebb számomra. Ha tudnám, átölelném az egész hazámat! Itt mindennek: égnek, földnek, levegőnek más a színe,

más az illata. Magyar színek, magyar illatok... az édes szülőhaza illata!

Befejezésül hadd idézzem *Apolide* című versemet — magyar változatban —, melyet eredetileg olasz nyelven írtam, s azt hiszem, hogy hűen kifejez mindent, nem kell megmagyarázni mondanivalóját:

Hontalan

Mikor valaki mondja: "Szerencsés vagy, két hazád van!" nem is tudja, mennyire bánt ezen megállapítása... Két haza! Bár ezt mondhatnám! De nem így van s gyötör a hontalanság. Igaz, kettős az én jogállapotom: magyar s olasz állampolgár vagyok... De Magyarország már csak külföldinek tart engemet, s itt ezen a félszigeten még nem vagyok olasz egyed. Két haza!... De groteszk egy helyzet! Valójában nem vagyok más csak gyökértelen ember: Nem tartozom már a magyarok földjéhez, s új hazámban Itáliában nem eresztettem gyökeret...

Dr. Bonani Tamás-Tarr Melinda»

Most pedig a periodikám megalakulási körülményeiről és tevékenységéről szólok, amely most október végén, rövidebb formában, az olasz részben látható képek egy részének illusztrálásával jelent meg a Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának 2010-es XI. Hungarológiai Évkönyvében, amely a magyar egyetemek hungarológiai műhelyeinek kiadványsorozata: «HUNGAROLÓGIA A NAGYVILÁGBAN: Bemutatkozik az Osservatorio Letterario/ B. Tamás-Tarr Melinda: Egy olaszországi hungarikum: a ferrarai olasz-magyar kulturális és irodalmi folyóirat – hungarológiai aspektusaival».

Mivel a kilencvenes évek végéhez érve sem sikerült biztos és állandó állást szereznem, csak rövid lejáratú, alkalmi fordítói, tolmácsolási, nyelvi- és kulturális közvetítői és oktatói megbízatásokat és hogy szellemileg el ne satnyuljak, állandó szellemi munkát biztosítsak magamnak, az újságírást gyakorolhassam, felvételt nyerhessek az olasz újságírók szövetségébe 1997. októberében megalapítottam az Osservatorio Letterario – Ferrara e l'Altrove (röviden O.L.F.A. vagy Osservatorio Letterario) c. kéthavi irodalmi és kulturális folyóiratomat, s ebben a hónapban publikáltam a 22 oldalas első és kísérleti számát, a 2007./0. számot, amely azóta már 99-250 oldal közötti könyvterjedelművé gyarapodott. A 0-1. számok kísérleti számok voltak, a 2. és a 3. szám a «Fantasy» újdonsült ferrarai folyóirat mellékleteként

jelent meg, s 1998. április 14-i 98/6-os cégbírósági bejegyzéstől a 4. szám már önálló folyóiratomként jelent meg (ld. az olasz nyelvű részben a képeket). A lapalapítással az is volt célom, hogy legalább, ha más módon is, de tovább folytathassam tanári hivatásom, a magyar-történelem- és olasz oktatómunkámat, ezúton végezhessem nyelvi- és kulturális közvetítői tevékenységemet, valamint, hogy ne várjam hiába a szerkesztőségektől, kiadóktól kapott üres ígéreteket – amelyek a mai napig sem teljesültek –, hogy hangot adjak mindazon tehetségeknek, akik a hivatalos kánonon kívül állnak... A fent felsorolt motivációk mellett e non-profit, individuális, kereskedelmen kívüli sajtóvállalkozásom létrehozásához ötletet adtak a technikai tényezők is: a nemzetközi és olasz nemzeti pályázatokra készített irodalmi alkotásaimat, cikkeimet, a napilapok és folyóiratok szerkesztőségeibe küldött hozzászólásaimat hagyományos hordozható, mecha-Hogy éjjel ne zavarjam a nikus írógéppel írtam. családot és a szomszédokat a billentyű-kopogtatással, egy halk villanyírógépet kaptam ajándékba. Csakhogy az eladó elfelejtette közölni, hogy csak alkalmankénti s maximum 20 perces levélírásra alkalmas ez a szerkentyű, nem pedig órákig tartó írásra. Bizony, ezen ismeret hiányában azonnal leégettem a motort, az írógép nem bírta az általam diktált több mint nyolc órás üzemeltetést. Így férjem megajándékozott egy számítógéppel és egy nyomtatóval, majd pedig 1999ben internettel. Az előfizetett irodalmi folyóiratokat lapozgatva, s a számítógépet használva felvillant az a gondolat, hogy tulajdonképpen én is meg tudnék szerkeszteni egy teljes folyóiratot. Ezt a felvillanást hamarosan tett követte: megszületett a kulturális és irodalmi periodikám és folyóiratom 0. kísérleti számának megjelenési hónapjában, egy járási irodalmi rendezvény alkalmából, a hivatalos bemutatására is sor került. Mivel a több mint harminc díj elnyerése miatt nevem ismertté vált – amiról a helyi, megyei és az országos napilapok Olaszország-szerte és külföldön is hírt adtak-, valamint a különféle megyei és országos napilapokba beküldött, majd megjelentetett ingyenes publikációimnak köszönhetően, még a folyóirat megjelenése előtt az általam meghirdetett és szétküldött nemzetközi irodalmi pályázatokra szép számmal jelentkeztek résztvevők. 7 éven keresztül az alábbi levelező irodalmi pályázatokat szerveztem és bonyolítottam le: Premio Letterario Internazionale Janus Pannonius, Praemium Auctoris, Premio Almanacco, Premio Selezione. Ezeknek a részvételi díjából fedeztem a díjazott és kiemelt szerzők jutalmait – emléktáblák, kupák, pergamen oklevelek beszerzési költségeit, a nyertesek és kiemeltek antológiája és önálló irodalmi füzeteik publikálásának kiadásait – valamint az adminisztrációs és szervezési költségeket, a folyóirat cégbírósági bejegyzésének illetékeit, valamint a folyóirat kiadási és postázási költségeit. Ehhez járult egy éven keresztül (1998/1999) egy biztosító társaság kéthavonkénti kétszázezer lírás támogatása, ami aztán véglegesen megszűnt... Ezután négy esztendeig csak az egyszerű és támogató előfizetésekre (ld. http://www.osservatorioletterario.net/chi.htm) pályázati és irodalmi részvételi támaszkodhattam. A folyóirat működésének 5-6-7. esztendejében viszont jelentősen megcsappant a pályázók száma, így beláthatatlan időre először a

Praemium Auctoris és Premio Slezione pályázatokat függesztettem fel, s az utolsó (7.) évben pedig a fennmaradó kettőt. Factotum lévén még a mai napig újraindítani nem tudtam ezeket az pályázatokat, mert a folyóirat megnövekvő és egyre összetettebb és komplikáltabb munkálatai és egyéb elfoglaltságaim nem teszik lehetővé ennek a plusz és nagy energiát felemésztő tevékenységnek az ellátását. Ezen csekély bevételen kívül a folyóirat semmiféle anyagi támogatásban nem részesült s mivel az előfizetések nem fedezték és nem is fedezik manapság sem a megjelentetési és postázási költségeket, az évek során összegyűjtött alkalmi honoráriumaimból és a férjemtől havonta biztosított apanázsomból álltam és állom ma is a kiadását. Ez utóbbi is veszélyben a világválság miatt: több mint egy esztendeje a család megélhetését biztosító egyetlen biztos keresettel rendelkező férjemet is sújtja, nem sokkal a előtt – ami havi nem nyugdíjazása jövedelemcsökkenéssel jár. A világ minden tájáról leginkább a kispénzű magánszemélyek – akik ennek ellenére nem sajnálják a kultúrától ezt az áldozatot -, s mint intézmények csak egy észak-olaszországi könyvtár és egy tiszteletbeli magyar konzulátus fizetnek elő, semmiféle erre hivatott magyarországi vagy olaszországi bank, oktatási- vagy kulturális intézmény nem támogatta és támogatja ezen egyáltalán nem jelentéktelen - mint ahogy írják is - magas színvonalú missziómat. Bizony elég lehangoló...

Ezen individuális sajtó- és kiadó vállalkozásom fent jelzett célkitűzései mellett a mai napig fontos feladatomnak tekintem a tehetségek felkutatását, hangot adni azoknak, akiket a harsogó média nagyobb orgánumai elhallgatnak vagy egyszerűen tudomást sem vesznek róluk, a lehetőségekhez képest elsősorban a magyar- és olasz kultúra, irodalom stb. bemutatását, valamint más nemzetek alkotásaira való kitekintést tartottam és tartom szemem előtt. A folyóirat elsődlegesen italianisztikai- és hungarológiai profilú sajtótermék. Jelen bemutatásomban ez utóbbit hangsúlyozom. Az ingyenes távmunkatársaim és egyéb klasszikus és kortárs szerzőim munkáinak beválogatását követően a folyóirat összeállítása, megszerkesztése, az első eredeti példány kinyomtatása, a példányok összefűzése, postázása mind az én munkám volt. (Jelenleg kísérletezem tökéletesebb megoldással, mint ez az ünnepi szám.) Ehhez még hozzájön a saját cikkeim, tanulmányaim, műfordításaim és egyéb írásaim elkészítése is. Kezdetben az általam kiírt irodalmi pályázatok nyerteseinek, jelzettjeinek munkái, majd pedig még a publikálásra érdemesített alkotások töltötték be az olasz nyelvű rovatokat. Az interneten való megjelenéstől viszont már folyamatosan jönnek a világ minden tájáról az olasz, spanyol, francia, magyar nyelvű ajánlatok az esetleges publikálás reményében, amelyek közül eddig még bőven válogathatok. Természetesen magam is meghívok néha általam arra érdemes szerzőket. Sajnos a fent jelzett anyagi helyzetem miatt nem tudok tiszteletdíjat tiszteletpéldányt biztosítani. Annak örülök, hogy a 15. esztendőbe lépve még mindig jelen van a jó hírű folyóiratom.

A legelső szám A4-es formátumú, 22 oldalas vékony kis periodika volt, a borítólapot a legelső számítógéppel rajzolt geometriai illusztrációmmal díszítettem.

A legelső, a 0. szám az alábbi tartalommal indult: a vezércikkemet máris egy magyar vonatkozású rövid tanulmányom követi Chi era Janus Pannonius? (Ki volt Pannonius?) alábbi olasz az epigrammáival, az én fordításomban tolmácsolva: Laus Guarini, De eodem, Ad Leonellum Ferrariae principem, valamint néhány latin nyelvű epigrammája és egy Itáliában írt elégiája olvasható. Ebben a számban kevés de a jelenlegi folyóirat alapját adó – rovat található, s azok elhelyezésének sorrendje még nem végleges. A Grandi tracce... (Nagy nyomok...) és Chi l'ha scritto? Indagini letterarie (Ki írta? Irodalmi nyomozások), Profilo d'Autore (Szerzői profil), Epistolario (Episztola) időnként kimaradó, de alkalmanként vissza-visszatérő rovatok.

A következő számok terjedelme fokozatosan növekedett, olyannyira, hogy az évi hatszori megjelenést már képtelen voltam pontosan betartani, így 1999. márciusától a III. évf. 1999/7-8. márc.ápr./máj.-jún.-i számától évente háromszori dupla számú és terjedelmű megjelenéssel biztosítom az évi hat számot.

A folyóirat mostani szerkezete alapján az alábbi rovatokra épül: Editoriale (Vezércikk), Poesie & Racconti (Versek & Elbeszélések), Grandi Tracce (Nagy Nyomok), Epistolario (Episztola), Diario di Lettura: Letteraria & Culturale Ungherese/Lirica Galleria ungherese, Prosa Ungherese, Saggistica ungherese (Olvasónapló: Magyar Irodalmi és Kulturális Galéria/Magyar líra, Magyar próza, Magyar esszé), Recensioni & Segnalazioni (Recenziók & Jelzések), Profilo d'Autore (Szerzői profil) – ennek a rovatnak a folyóiratbeli helyzete változó ill. néha kimaradhat, Tradurre - Tradire - Interpretare - Tramandare (Fordítani – Ferdíteni – Tolmácsolni – Átörökíteni), L'Arcobaleno: Rubrica degli Immigrati Stranieri in Italia oppure Autori Stranieri d'altrove che scrivono e traducono in italiano (Szivárvány: olaszországi külföldi emigránsok avagy másutt élő olasz nyelven író és fordító külföldi szerzők rovata), Cocktail delle muse gemelle: Lirica - Musica - Pittura ed altre Muse (Testvérmúzsák koktélja: Költészet – Zene – Festészet és más Múzsák), Saggistica generale (Általános esszé), Il cinema è cinema (Filművészet, az filművészet), L'Eco & Riflessioni ossia interventi di varie opinioni, critiche e di altre cose (Visszhang & Elmélkedések avagy hozzászólások és különféle vélemény-nyilvánítások, kritikák és egyebek), Notizie (Hírek); Rubrica delle opere della Appendice/Függelék: letteratura e della pubblicistica ungherese in lingua originale e traduzioni in ungherese/ A magyar irodalom és a publicisztika alkotásai eredeti nyelven és magyar nyelvű műfordítások rovata: Vezércikk, Lírika, Próza, Esszé, Episztola, Szerzői profil, Útinapló (alkalmi), Könyvespolc, Postaláda.

E folyóiraton keresztül, a megjelenésétől kezdve teljes odaadással dolgozom az Olaszország és Magyarország közötti kulturális értékek kölcsönös átadásán, természetesen lehetőséget adva – mint ahogy már említettem – más nemzetek irodalmára és kultúrájára való kitekintésnek is. Nincs olyan szám, amelyben ne lenne szó századok óta tartó olaszmagyar kapcsolatokról, amelyek hatással voltak egymásra és saját kultúrájukra, művészetükre.

Különösen nagy lelkesedéssel adok teret a magyar művészi alkotásoknak, általában a magyar kultúrának, hogy az olasz olvasók az «Osservatorio Letterario» lapjain keresztül közelebb kerülhessenek szülőhazámhoz. A legrégibb időktől napjainkig válogatok kultúránk, művészetünk, nemzeti örökségünk színes spalettájáról a klasszikusoktól a kortárs alkotóinkig. Lehetőségeim szerint nemcsak a hivatalos kánon szerinti alkotók munkásságát népszerűsítem folyóiratom lapjain, hanem a tehetséges, de hosszú évtizedeken át elhallgatott, háttérbe szorított rég- és közelmúltbeli nagyjainkat és háttérbe szorított, tehetséges, arra érdemes, de agyonhallgatott kortárs alkotóknak is szívesen adok Mindezekre külön rovatokat publikálási lehetőséget. biztosítok (ld. a felsorolt rovatokat), ahol csak magyar szerzők alkotásai jöhetnek szóba, ezeket publikáltam és publikálom olasz nyelven, lehetőleg a tükörhasábban az eredeti magyar szöveggel együtt. Sőt megragadok minden alkalmat, hogy a nemcsak magyaros rovatokba, hanem mindenhová beiktathassak magyar magyar-olasz vonatkozású, olasz nyelvű írásokat. A párhuzamos, kétnyelvű publikálást rövidebb lírai vagy prózai alkotások esetében valósítom meg az erre létrehozott rovatokban, vagy a magyar nyelvű függelékben jelentetem meg a szóban forgó, nagyobb eredeti magyar szöveget. Fordított helyzetben is ugyanez fennáll. Az olasz nyelvű műfordítások legnagyobb részben az én munkáim, de szülőhazámban fordítottak magyarból és Olaszországban élő magyar honfitársaim is, de olaszok is, mint pl.: Erdős Olga, Gács Éva, Luigia Guida, Preszler Agnes, Rényi Andrea, Mario De Bartolomeis, Amedeo Di Francesco, Fabrizio Galvagni, Salomone.

A folyóirat kortárs szerzői közül a világ majdnem minden tájáról találhatók magyar és neolatin (olasz, spanyol, francia) nyelvű szerzők.

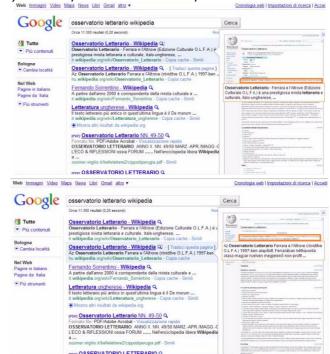
A borítólapon is többségében magyar vonatkozású képeket publikáltam fekete- fehérben, mint pl. az első számok számítógéppel alkotott fedőlap-illusztrációim: Geometriai fantáziák (I. évf..1997/0-1., I./II. évf. 1997-1998/2., II. évf. 1998/5.), színes fotómontázsom a bolognai honfoglaláskori kiállításunkon és Göncz Árpád tiszteletbeli doktorrá avatásáról készített fényképeimből – ez az egyetlen színes borítólap-illusztráció s ahová saját alakomat is beillesztettem – (II. évf. 1998/3.), az akkor 12 éves leányom, Alessandra Bonani által «Színes csillogó vonalfantáziák» készített illusztrációja fekete/fehér változata (II. évf. 1998/4.), Victor Vasarely: Angyal 1945 (III./IV. évf. 1999-2000/11-12.), Szent István, Magyarország első királya a Képes Krónikából (IV. évf. 2000/13-14.), Gábor Mihály Flamenco c. szobra, amely Budapesten a Flamenco Hotelnál található - a szobrot ábrázoló képeslapot tőle kaptam személyesen -, (IV./V. évf. 2000-2001/17-18.), André Kertész: Washington Square, New York, 1954 (V./VI. évf. 2001-2002/23-24.), az erdélyi Gy. Szabó Béla Dante Alighieri Isteni Színjátékához készített könyvben megjelent domborműsorozatáról készített fényképfelvételek, amelyeket egy, a folyóiratot négy évig támogató szerzőm készített (VI. évf. 2002/25-26 - XI. évf. 2007/57-58.), pugliai fényképfelvételeim (XI/XII. évf. 2007-2008/59-60 – 2010, a múltkori, 75/76-os számmal fejeződött be a pugliai felvételeim címlapra vitele). Most pedig Csontváry-képekkel kezdem az ünnepi szám és az évfordulós év számainak címlap-illusztrálását.

Az Osservatorio Letterario 15 éves tevékenységét dokumentáló általam szerkesztett néhány weboldal, az olasz nyelvű vezércikkben tanulmányozható a kiadott példányszámok képeivel együtt.

A folyóiratban a IX. évf. 2005. 43/44. márciusáprilis/május-júniusi számától van magyar nyelvű függelék, a magyar nyelvű vezércikk viszont csak a XI./XII. évf. 2008/2009. 59/60. novemberdecember/január-februári számában jelenik meg, amely a legtöbb esetben az eredeti olasz nyelvűnek csak részbeni fordítása, annak kissé eltérő, módosított változata.

1998. október 31-én a folyóirat pontosan egyéves létezése után elnyerte «Az ezer legjobb vállalkozó ötlet egyike» címet, mely pályázatot a Milánói Népi Bank (Banca Popolare di Milano) és a Corriere della Sera országos napilap hirdetett meg. 2001. március 25-én pedig az olasz Radio Rai1 trentói kirendeltsége jelezte a folyóirat tevékenységét a Rai 1 Sergio Tazzer vezette Mittel Europa c. műsor Est Ovest rovatában. A folyóirat indulásakor nagy öröm volt ez a két elismerés, csakhogy csak erkölcsi elismerésből nem lehet megélni. 1997-től rengeteget fejlődött, gazdagodott a periodika, de ennek ellenére és több mint egy évtizedes fennállása óta semmiféle ilyen jellegű elismerést az «Osservatorio Letterario» nem holott azóta kapott, megérdemelhetné, mint egyéves létezésekor...

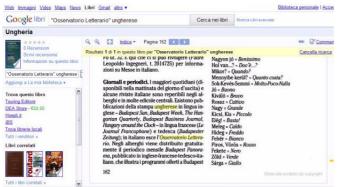
Az Országos Széchenyi Könyvtár EPA-Archívumában is elérhető néhány teljes szám és a magyar nyelvű függelék a 2005-ös 43/44-es duplaszámtól már archívált: http://epa.oszk.hu/01800/01803... Még egy újabb előrehaladás az ismertségi és jelentőségi ranglétrán, amelyet pár hónappal ezelőtt, véletlenül fedeztem fel: a periodika bekerült az olasz és magyar nyelvű Wikipedia Szabad Enciklopédiába:

Édesapám és szerény személyem is bekerült, ezt viszont szeptember közepén, az alkotói szabadságról való hazatérésem után, szintén véletlenül fedeztem fel:

Ezúton s itt szeretnék ezért köszönetet mondani azon ismeretlen wiki-szerkesztőknek, akik erre érdemesnek tartottak. Nagy meglepetést és örömet szereztek ezzel nekem. A laptörténetet böngészve tapasztaltam, hogy az olasz wikipedián valakiknek bántotta a csőrét az «Osservatorio Letterario» bekerülése, mert javaslatot tett valaki annak a Wikipédiából való törlésére arra hivatkozva, hogy újszülött, ismeretlen periodika, míg egy más, rövid ideje működő, nem enciklopédikus híreket tartalmazó online portál - amely ráadásul nem nevezhető sajtóterméknek, sem online periodikának és éppen ezért nincs is a cégbíróságon bejegyezve – ott virul, és senki sem javasolta törlésre. Tovább böngészve a laptörténetet egy másik wiki-szerkesztő kutatni kezdett, s felfedezte, hogy bizony nem is ismeretlen, hiszen külföldön is ismerik és utalnak rá, s jelezte a Touring Kiadó «Ungheria» c. utazási könyvét, ahol megemlítik a folyóiratom - ez egy újabb meglepetés volt számomra, mert erről sem tudtam -:

Hát ennyit arról, hogy egyes rosszindulatú alaknak mit jelent, ha az «Osservatorio Letterario»-ba ütközik...

Mennyi megaláztatással, keserűséggel, visszahúzó erővel kellett megküzdenem, míg idáig eljutottam!...

Amikor elnyertem az olasz állampolgárságot - az azt kimondó minisztériumi határozatot követően 1986

márciusában, két tanu előtti hivatalos eskütétel után végképp, hivatalosan olasz állampolgár lettem – nagyobb intenzitással hozzáláttam az álláskereséshez, a szélrózsa minden irányába szétküldtem a szakmai életrajzomat, beiratkoztam a munkaközvetítő irodába s kézhez kaptam a munkanélküliséget igazoló kis könyvecskémet, amelyet a munkanélküliségemet igazolandó meghatározott időszakonkét le kellett bélyegeztetnem. Közben folytattam a tanulást, hogy ne zökkenjek ki, hogy elejét vegyem a szenilitás korai jelentkezésének, ami minden embert fenyeget, különösen azokat, akik hirtelen felhagynak a rendszeres szellemi tevékenységgel. Az iskolai oktatási napok szerinti órabeosztással igyekeztem eltölteni a napjaimat az újszülött gyermekkel járó és a családi egyéb kötelezettségek mellett. Eltelt öt esztendő, lejártam a lábamat is, egy csomó pénzt adtam ki fénymásolatokra, posta- és fax-költségekre, telefonokra eredménytelenül: segélyre jogosulatlan munkanélküli maradtam, az alkalmi fordítói- és oktatói tevékenységeim nem biztosítottak rendszeres kereseti munkalehetőséget. 1991-ben a szokásos, megalázó jelentkezés alkalmából nagyobb megalázás ért: új munkanélküliségi könyvecskét bocsátottak ki s abban a gimnáziumi és a tanárképzői főiskolai végzettségem összegyúrásával iskolai végettségemet ledegradálták itteni, tanítói szakközépiskolai végzettségre, annak ellenére, hogy birtokukban volt az összes iskolai végzettségemet igazoló hitelesített fénymásolat a hiteles fordítások A helyesbítési kérelmemre a nyegle, kíséretében. tejfölös szájú hivatalnok félvállról az válaszolta, hogy hogy így megúsztam, örüljek neki, tulajdonképpen iskolai végzettség nélkülinek, tehát analfabétának tekinthetnek. Nem akart hallani semmit sem az érvelésemből. Teljesen kikészülve és remegve értem haza, férjemnek alig tudtam, s csak dadogva előadni, hogy hogyan jártak el velem. Amikor lecsillapodtam, azonnal írtam egy ajánlott levelet a «Chiama Epoca» rovatnak a homonim nevű havilap rovatának, jelezvén emberi jogaim tiprását és megsértését. Ugyanezt a levelet egyidőben, ajánlottan megküldtem az akkori olasz munkaügyi miniszternek is. Nem telt el egy hét sem, máris választ kaptam a jogi végzettséggel rendelkező Maurizio Costanzo híres újságírótól, aki e rovatnak volt a rovatvezető szerkesztője, amelyben közölte velem, hogy jelezték a velem történteket a munkaügyi miniszternek megküldvén az én bejelentésemet tartalmazó levelemet is, s az ő kísérő levelük másolatát mellékelte nekem. Dr. Costanzo jelzését követő harmadik héten munkaközvetítő iroda igazgatója hivatott s közölte velem, hogy helyesbítették a beírást, kijavították az iskolai végzettségemre vonatkozó bejegyzést. Igaz, hogy ez sem pontos, de legalább az itteni olasz végzettségnek megfelelő bejegyzésre javították: «Laurea in Lettere [conseguita in Ungheria]» («Bölcsészdoktor [Magyarországon szerzett diploma]»): ami Olaszországban hagyományosan doktori címmel jár, ugyanis a «laureá»-val redelkező diplomások mind doktorok, még a doktorrá proklamálás nélkül is. A «laurea in lettere» bölcsészdoktorátust jelent. Az igaz, hogy abban az időben csak az állami intézményekben nem fogadták el automatikusan a külföldi iskolai végzettségeket, de arra nem adhatott jogot, hogy

megvonják az iskolai végzettségüktől a külföldi állampolgárokat. Egyébként a magánszektorban a külföldi diplomásokat minden probléma nélkül alkalmazták az annak megfelelő pozíciókban. Hát ez nagy elégtétel volt számomra, de sokszor eszembe jutott, ha Dr. Costanzo nem lépett volna közbe, nem jött volna segítségemre, akkor a miniszter úr ugyanúgy intézkedett volna?!

Az is eszembe jut, hogy hány munkafelvételi pályázaton vettem részt, nemcsak lakóhelyemen s annak környékén, hanem járáson, megyén kívül is nem kis összegeket költve illetékbélyegekre – mert akkor illetékbélyeges jelentkezőlapot kellett leadni – és az iskolai végzettségeket tanúsító hiteles fénymásolatokra, amelyek bizony nem voltak olcsó kiadások... s kiderült – mint ahogy ma is így van – mindezek csak színjátszások, az adott önkormányzati pénztár gazdagítása, s olyan az áhított munkalehetőség elnyerése, mint a telitalátos lottó szelvény eltalálása! Többszáz jelentkező 1-10 állásra... Ráadásul már a pályázat nyilvános meghírdetése előtt tudják, hogy ki nyeri meg azt. (Most is így megy, most a lányom éli át ugyanazt, amit én annak idején.)

Ugyanez volt a helyzet, amikor hiába feleltem meg minden tekintetben a jogtudományi egyetem könyvtárosi állásának, s ráadásul egyetlen jelentkező voltam, nem kaphattam meg az állást: arra hivatkoztak, hogy 1 v. 2 napja töltöttem be a megjelölt életkorhatárt, nem nyerhetem el még akkor sem, ha én vagyok csak az egyetlen jelentkező. Az alkalmazott mutatta is, hogy a listán csak az én nevem szerepelt, mint pályázó. Ez is bizonyítéka annak, hogy azt a munkakört már megkapta valaki – lehet hogy belső körökből – , de mivel hivatalból meg kellett hírdetni az állást, nyilvánossá tették... Hát így zajlottak és zajlanak a dolgok a baloldali Emilia-Romagna és függetlenül a politikai színtől, az egész szép Itália földjén...

1989/1990-ben az is megesett egy import-export csempekereskedő cég esetében, hogy nem fizették ki az elvégzett munkám után járó honoráriumomat és a költségek visszatérítését, a cégigazgató ügyvédje révén azt írta, hogy soha nem lettem megbízva mindazzal, amit végrehajtottam. Én írásos megbízást akartam, de férjem, aki jártas volt a munkaerő felvételben is, azt javasolta, hogy elégedjem meg a szóbeli megbízással, mert bizamatlanság lenne a részemről az írásbeli megbízás kérése. Nos, másfélmillió lírába került míg mindent megszerveztem a magyarországi üzletkötést illetően. Mindezt jeleztem cég а rendőrkapitányságának, a bejelentésem a ferrarai főkapitánysághoz került, s az ügyintéző rendőrtiszt azt mondta, hogy a bíróságnak kell feljelentést tennem, ha tovább akarom vinni az ügyet, de barátilag javasolta, hogy álljak el ettől; a horribilis ügyvédi költségek miatt nem ajánlja a végtelen hosszúra elnyúló, bírósági eljárást. Így aztán nem tettem feljelentés a ferrarai bíróságon, ismervén az igazságszolgáltatás itteni helyzetét... A magas ügyvédi költségek miatt sokan hasonlóképpen cselekszenek, mint ahogy én tettem, s ezért is mernek így viselkedni ezek a gazemberek. Mert az ilyenek azok. Ez csak egy kis kóstoló a sok részem igazságtalanságból, amiben itt Természetesen ilyen és egyéb panaszaimra jól esett volna néha egy kis vígasztaló, megértő szó a «te akartál

elmenni itthonról», «ahhoz, hogy otthon bezárva légy, kár volt tanári diplomát szerezned», «bezzeg mások, így és úgy...», «jobban örülnénk, ha befejeznéd az egyetemet» és ezekhez hasonló «finomságok» helyett. Ilyenkor enyhítőként hatottak az irodalmi sikerek, díjazások, amelyek csak nekem jelentettek sokat, itteni és hazai hozzátartozóim közül egyeseknek csak lekicsinylést... Ezek után már le is szoktam a kitüntetéseimről és egyéb eredményeimről bármiféle tájékoztatást adni a magyarországiaknak, az itteniek meg csak a napilapokból, vagy országos lapokból értesülhettek elért eredményeimről... Szerencsére a negatív jelenségek eltörpülnek a pozitív tapasztalatok mellett, s még hasznosak is voltak, mert egyre inkább ösztönöztek, serkentettek. Minél jobban piszkáltak, bántottak, annál inkább a legjobbakat tudtam kihozni magamból s nem hagytam el sosem magam, még a leküzdhetetlennek látszó akadályok ellenére sem. Nagyon ritkán történt meg, hogy valamit feladtam, általában lehetetlen nem ismerek... Mindig is szerettem a kihívásokat s addig nem nyugodtam, amíg meg nem valósítottam... Igyekszem mindig a legjobb tudásom dolgozni, képességeim, felkészültségem, tehetségem és hiányosságaim tudatában töretlenül a kitűzött célok elérésére fordítom minden energiámat, amelyekben benne foglaltatnak az olaszországi folyamatos, intézményes-, oktatásügyi-, önkormányzatistb. és egyéni tanulmányok, képzések, továbbképzések, mint a két legutóbbi posztegyetemi egyetemi olasztanári és kiadói, újságírói maszterek is... Ez utóbbiakat életem második legtragikusabb időszakában végeztem el, édesanyám betegsége és elhunyta évében... Mindezt a saját műveltségem, szakmai képzésem érdekében, ami a tevékenységeimhez szükséges, elkerülhetetlen, hiszen a korom miatt már hosszú idő óta nem reménykedhetem biztos, fizetett állásban. Sajnos 2008 őszétől tanítványok nélkül maradtam... Szellemi szabadfoglalkozásúként alkalmi munkákat végzek, ha van rá igény és kereslet, ha kapok megbízást s ezekből állom a sajtóvállalkozásom költségeit. Szerencsémre, а legkritikusabb, legreménytelenebb időszakokban mindig akadt egy mentőöv, amibe belekapaszkodhattam, mindig olyankor adódtak nagyobb lélegzetű vagy huzamosabb ideig tartó megbízások...

Az Osservatorio Letterariónak mindenesetre és tulajdonképpen nagyon sok mindent köszönhetek, elsősorban az olasz újságírói tagságomat, majd az alkalmi fordítói- és tolmács munkaköri lehetőségeket különféle intézményeknél, szak- és műfordításokat fordítóirodáknak, nemcsak lakóhelyem körzetében, hanem városon kívül, más megyékben, tartományokban valamint egyetemi diplomások magyar nyelvű oktatását. A periodikámnak köszönhetően nagyon sok értékes emberrel találkoztam a világ minden tájáról, akik magyarul, angolul, franciául, spanyolul és latinul írt leveleikkel kerestek fel. Nagy meglepetést és örömet szerzett az a tény, hogy a legkülönbözőbb kutatási területekről számos világhírű tudós a világ minden tájáról, hazánkat is beleértve; hazai kiváló, írók, költők, művészek jelentkeztek levélben vagy telefonon, akik közül néhányan az Osservatorio Letterario levelezőivé, távmunkatársaivá is váltak. Elég csak végiglapozni az eddig kiadott példányokat, nyomon lehet követni az

Osservatorio Letterario nagyszerű szerzői gárdáját. Ennél nagyobb elismerést, ennél jobb bizonyítványt el sem lehet képzelni a lapomnak, ez bizony nagyon-nagy örömmel és büszkeséggel tölt el, hiszen azt tanúsítják, hogy érték az, amit eddig csináltam, hiszen a tudományok és a kultúra területén nagyra becsült személyiségek olvassák a lapom nyomtatott vagy internetes oldalait, vagy egyéb más irodalmi- és kulturális internetes portálon olvasható irodalmi, történelmi, lingvisztikai, írásaimra reagáltak/reagálnak, így adva visszhangot. Még kutatók és egyetemisták is fordultak hozzám segítségért, tanulmányaikban vagy diplomamunkájukban a forrásban hivatkoztak is az Osservatorio Letterarióra vagy az én munkáim egyikére.

Nem volt könnyű ez a majdnem három évtizedes olaszországi élet, de a hivatásszeretetemnek köszönhetően örömmel végeztem minden adandó munkámat, s ennek köszönhetem, hogy sosem fordult meg a fejemben, hogy nem bírom tovább. Az lesz az igazi tragédiám, ha bármi oknál fogva már nem folytathatom az «Osservatorio Letterario» kiadását.

Hálát adok a jó Istennek, hogy mindezt megvalósíthattam, hogy ezen vállalkozásomnak köszönhetően kereseti lehetőségekhez - még ha alkalmiak is – jutottam, leginkább kiváló embereket ismerhettem meg, s egyben kérem is, hogy adjon még erőt és egészséget, hogy megünnepelhessük a 20. évfordulót, majd pedig, hogy legalább még egy másik évtizedig, 15 évig – de, ha lehet, még tovább – folytathassam ezen lapszerkesztést és kiadást, mellette tovább írhassak, műfordíthassak, kutató munkát végezhessek.

Szabad időm jóformán nincs, mert a szakmai elfoglaltságaim mellett a család, a háztartás köti le minden energiám és időm. De ha muszáj, kicsit lazítok, s akkor zongorázom, zenét hallgatok, a szerkesztői tevékenységen kívül is olvasok, filmet (művész-, ismeretterjesztő- és dokumentumfilmeket) nézek, sakkozom, a családdal kirándulok az idő és lehetőségek függvényében: ilyen szép kirándulások voltak pl. a 2006-os bajorországi útunk, a 2007-es nyári szabadságunk idején a dél-olaszországi barangolásunk, amelyről 6 részes fényképekkel és videókkal gazdagon illusztrált útinaplót írtam (ld. Testvérmúzsák magyar nyelvű kiegészítő portálom nyitó oldalán), 2008. júliusi toszkánai és ugyanez év októberi párizsi kirándulásaink, e két utóbbiról a váratlan és tragikus kimenetelű események nem időm miatt volt feljegyezni élményeimet s ezért ezen beszámolókkal még adós vagyok. Nem tudom, hogy annyi idő elteltével sikerül-e összeállítanom s ha igen, úgy, hogy az olvasóknak is élvezetesek legyenek leírásaim... Ez a jövő titka... Legeslegutóbbi szép élményünk a 2010. augusztus 18-24-i londoni tartózkodásunk volt. Ennek megírása is még várat magára...

Befejezésül íme egy-két válogatás a jelentősebb szerzői- és olvasói véleményekből, amelyek ugyan lelkesítenek és erőt adnak a további munkákhoz, de nem oldják meg a kiadással járó óriási anyagi nehézségeket:

«Kedves Igazgatónő! Megkaptuk a folyóirat 15/16, 17/18 számait és köszönjük. Szeretnénk kifejezésre juttatni elismerésünket a számok gazdag tartalmáért, amelyek a tanszék könyvtárába lesznek beillesztve. Igen sok jót, jó munkát, kívánok. Hajnóczi Gábor

Tanszékvezető» (Prof. Hajnóczi Gábor, Pázmány Péter Tud. Egyetem, Olasz Tanszék, Budapest/Piliscsaba, 2001. 03. 26. [Olaszból én fordítottam.](1943-2005)

«Tisztelt Asszonyom, nagyon köszönöm, hogy elküldte a RAI adásában elhangzott hír szövegét. Minthogy abban nem csupán tényközlés, hanem értékelés, sőt elismerés is van, engedje meg, hogy szívből gratuláljak. További jó munkát kívánok. Hajnóczi Gábor » (Prof. Hajnóczi Gábor, Pázmány Péter Tud. Egyetem, Olasz Tanszék, Budapest/Piliscsaba, 2001. 03. 26.)

«Kedves Melinda! Nagyon köszönöm érdekes és színes folyóiratának, az Osservatorio Letterario-nak megküldését és azt, hogy rólam is megemlékezett benne. Igazán szép és dicséretes, hogy Olaszországba költözött magyar asszonyaink ilyen lelkesen és odaadóan szentelik magukat a kultúra és benne Magyarország szerepe ápolásának és terjesztésének, – gondolom nem volt könnyű ezt a vállalkozást elkezdeni és eredményesen folytatni. [...] Tevékenységéhez további kitartást és szép eredményeket kívánva szívélyes üdvözlettel: Jászay Magda» (Dr. Prof. Jászay Magda, történész; Budapest, 2001. 03. 21., [J.M.1920-2005.])

«Kedves Melinda, örömmel vettem a "Reimsi angyal" fordítását, publikációját a folyóiratában... Jó tudni, kedves a szívemnek, hogy felfigyelt a munkáimra és szereti őket! Olasz nyelven még kb. 20 évvel ezelőtt jelent meg rólam hosszabb méltatás és novellák, az "Ungheria oggi" (ha jól írom) kiadványban, de ez inkább hivatalos volt. [...].

Gratulálok életviteléhez: nem lehet könnyű magyarnak lenni, még szép Itáliában sem; de lám, segít a szerelem, a gyerek – és az a nemes eltökéltség, hogy segítse hazája kultúráját megismertetni. Ezért csak köszönet jár – s férjének is, hogy magával tart a munkában!

Remélem, hallunk még egymásról. Bánjon novelláimmal tetszése szerint! Szeretettel üdvözlöm: J. Anna.

U.i.: Egy szál virág mellékelve...» (Jókai Anna, író, tanár; Budapest, 2001. 03. 25.)

«Kedves Melinda! Nagyon köszönöm április 2-i leveléhez mellékelt "Le voci magiare" című fordításantológiáját. Nagyon jó és reprezentatív a válogatás és igazán szép munka a fordítás. Tudom tapasztalatból, hogy a fordítás nem könnyű vállalkozás és kétszeresen nehéz, ha költeményről van szó. Kicsit lehangoló, amit saját verseiben ferrarai beilleszkedése nehézségeiről ír. eredményei, sikerei nem ezt mutatják. Keveseknek sikerülne ilyen stabil irodalmi-kulturális kezdeményezést megvalósítani és ehhez megfelelő alapokat és értő közönséget találni. Tudom, mind ehhez bátorság, energia és kitartás szükséges, de úgy látom, ezeket bőségesen kamatoztatja. Magyar kulturális vezetésünk örülhet, hogy Olaszországban ilyen lelkes képviselői vannak ügyünknek.

Még egyszer köszönöm kedves figyelmét és munkájához további szép eredményeket kívánok. Szívélyes üdvözlettel. Jászay Magda» (Dr. Prof. Jászay Magda történész, Budapest, 2001. 05. 2., [J.M.1920-2005.])

«Kedves Melinda, a füzetet köszönettel megkaptam, örülök, hogy sort kerítettél a fordításra. Amit az olasz nők helyzetéről írsz, elkeserítő. Nem tudom, hogy érvényesülnék abban a közegben! Neked egy biztos fogódzód azért van: a magyar nyelv és a vállalt feladat. Nem kevés!

Szeretettel gondolok Rád, forgalmas életem kellős közepéből: Anna» (Jókai Anna, író, tanár; Budapest, 2001. 05. 15.)

«Kedves Melinda Asszony! Nagy-nagy örömmel kaptam meg küldeményét [...], a számomra igen értékes anyagot. Szívből gratulálok nagyszerű irodalmi munkásságához, gratulálok Önnek, mint költőnek és műfordítónak. Egy költeményét már ismertem a Botevévkönyvből magyarul, most olaszul is olvashatom. Ritkán olvas az ember ilyen nagyszerű költeményt. Veszprémi személyes ismerőseimet is felfedeztem, Dr. Paczolayt, Kemény Gézát. Nincs olyan nap, hogy ne venném kézbe küldeményének egy-egy füzetét. Most néhány szót engedjen meg magamról. Én 1943-ban érettségiztem olaszból, innen van némi tudásom. Kétszer műtötték gerincemet, mindkét alkalommal sokáig béna voltam, ágyhoz kötött és ekkor vettem elő régi olasz könyveimet, hogy a lakáshoz kötöttséget hasznosan töltsem. [...] Napjaim főleg a lakásomon folynak, csupán rövid sétákra vagyok képes. Már nem részt irodalmi vagy egyéb művészi rendezvényeken. Viszont naponta előveszem Melinda asszony könyvecskéit és mondhatom: örömmel forgatom ezeket. Köszönöm ismételten, hogy ilyen szép élményben részesített engem, egykori munkatársát .

Sok-sok szeretettel üdvözlöm Önt és családját, kívánom, hogy irodalmi tevékenységét további sikerek koronázzák, nagy dolognak tartom, hogy magyar költők verseinek olvasását lehetővé teszi az olaszok számára.

Ismételt üdvözlettel és őszinte tisztelettel: Kovács János» (Kovács János ny. Iskolaigazgató; Veszprém, 2001. 05. 31.)

«Kedves Melinda Asszony! Nagy-nagy örömmel kaptam meg levelét és szívből köszönöm Önnek, hogy újabb kiadványokat, CD-lemezt küldött. Külön megtisztelés hogy levelemet is lefordította megjelentette az anyagban. Nagyon gazdag az irodalmi munkássága Melinda asszonynak és én, mint a magyar egykori tanára, irodalom csak a legnagyobb Ismerős, elismeréssel tudok erről szólni. kollégáimat is örömmel és büszkeséggel tájékoztatom, hogy akivel együtt dolgoztam egykor, nagyszerű költő és író, de műfordítóként is igen nemes munkát végez, amikor az olasz olvasókkal megismerteti a magyar költészet gyöngyszemeit és ezzel hazánknak komoly szolgálatot tesz. Költeményein átsüt a mai napig is kis hazánk, a szülőföld szeretete és ez azért jelentős, mert irodalmi értékeinket szíve mélyéből tudja más nyelven reprezentálni.

Ismételten köszönöm küldeményeit, kedves sorait. Kívánok Önnek további sikeres munkásságot. Szívből köszönti Önt és családját: Kovács János» (Veszprém, 2001. 07. 18. Nota: magyar–orosz szakos iskolaigazgatóm volt a Botev Ált. Iskolában, ahol utoljára tanítottam)

«Kedves Melinda! Néhány napja kaptam meg a lapokat és а könyvet. Gratulálok!!! Ugyan még nem olvastam el mindent, de már így is nagyon sokat tanultam az írásokból. tudományos, szívhez szóló cikkeket találtam bennük. Renátónak (férjem) is átadtam olvasásra, néhány óra múlva közölte velem: «È una superdonna!» Majd még két óra elteltével nagy nevetéseket hallok. Mi történt? A «Viaggio di nozze bis»-t olvasta. Kijelentette, hogy Csehov és Bulgakov olvasása óta nem nevetett ilyen jót, mint most. Ennyit, nagyon röviden.

Legközelebb egy példánnyal többet nyomtassatok, mert mi is előfizetők leszünk.

Köszönök mindent! Baby» (Greksa Erzsébet, Salerno 2004. 03. 19.)

«Kedves Melinda, több ízben összefutottunk már a neten és talán emlékszel is rám. Rómában élek 31 éve, magyar, befejezetlen jogi tanulmányaim után itt végeztem a La Sapienza bölcsészkarán, a német-magyar szakon, még 1982-ben.

Egy jónevű irodalmi ügynökségnél van egy részidős állásom, ahol híres olasz kiadók (pl. Laterza) könyveit mutatom be német és angol nyelven külföldi kiadóknál jogmegvételre és egy szintén neves római kiadóval működöm együtt mint lektor (német és angol nyelvű szép- és szakirodalmat olvasok és ajánlok, vagy buktatok meg).

Mindezt azért írtam le Neked, hogy lásd, értek valamennyire a szakmához. Az Osservatorio Letterario -t (http://www.osservatorioletterario.net/archiviofascicoli.htm) rendszeresen követem on-line (korábban küldtél mindig linket az új számokról, de idén már sosem) és nagyon tetszik, fogadd őszinte elismerésemet! [...]

További jó munkát kívánok és szívélyes üdvözletemet küldöm: Rényi Andrea» (Dr. Rényi Andrea, Róma, 2004. 11. 02.)

«Tárgy: Kapcsolatfelvétel és üdvözlet Varga Gézától Tisztelt Dr. Bonaniné Tamás-Tarr Melinda!

Örömmel fedeztem fel kegyedet az interneten s egy írását, amelyben az etruszk írással foglalkozik. Én 35 éve foglalkozom a székely írás eredetének kérdésével és néhány érdekes tudományos jellegű eredményt már elkönyvelhetek e téren. Az anyagiakat illetően hasonló cipőben járunk. Indítottam egy rovatot a www.index.hu történelem fórumcsoportjában "50 000 éves magyar írásbeliség" címmel. Nézzen be és olvassa el, mire jutottunk. Persze a fórumok beszélgetésre valók, nem helyettesíthetik a tanulmányokat és a köteteket. Örömmel bocsátanám a rendelkezésére írásomat, bár nem tudom, melyik lenne érdekes ezek közül az olaszok számára. Az mindenképpen érdekelheti őket, amit az írás eredetéről tudok mondani. Ennek a kérdésnek egy korábbi feldolgozása olvasható az http://ikint.uw.hu/konyvek.htm "Az Éden interneten: írása". Ebből lehetne valami rövidebbet csinálni.

Ami az etruszk írást illeti, ezzel eddig nem nagyon foglalkoztam, pedig érdemes lenne.

Bodnár Erika és a korábbi etruszkológusok munkájában az írásjelek hangzósításában mutatkozik a leglényegesebb eltérés. Azaz a hagyományosok a görög (latin, sémi) jelekkel rokon hangértékeket tulajdonítják az etruszk jeleknek is, míg Bodnár Erika a székely jelek hangértékéből indul ki. Mindkét megoldás lehet részben jó és részben hibás. Aprómunka szükséges annak eldöntéséhez, hogy melyik jel esetében melyik a helyes hangzósítás.

Ebben a kérdésben, az etruszk és a magyar nyelv és írás kapcsolatának kutatásában, úgy lehetne továbblépni (ellenőrízni), ha előszednénk azon etruszk szavak etruszk írásképét, amelyeket Alinei és mások eléggé hihetően magyarrral azonosítottak. Ez a betűzés tehát azon az újabb feltételezésen alapulna, hogy az etruszk és a magyar nyelv rokonok. S ezeknek az immár jobbára ismert hangzású szavaknak a jeleit kellene összevetni a székely írás jeleivel. Így kaphatunk egy (az eddigieknél valamivel igazoltabb hangzású) új etruszk ábécét (az etruszk jelek új, vagy ellenőrzöttebb hangzósítását), amely a további megfejtések kiinduló alapja lehet.

Bodnár Erika olvasatát egyébként hibásnak tartom, mert a kapott szöveg zavaros és értelmetlen. A szellemes és balladai magyarázattal együtt is az. Ennél hihetőbb, hogy a kő határkő volt. Persze az etruszkok éppen elég sírfeliratot (emlékkövet) is hagytak maguk után.

Gratulálok a kitartásához, nagyon fontos lehet az olaszmagyar kapcsolatok ápolásában és egyéb téren is. Üdvözli: Varga Géza írástörténész» (Varga Géza, irástörténész, 2006. 03. 07.)

«Köszönöm Melinda... én nagyon hiszek a magyar költészetben... rengeteg vér folyik ereiben, epikus érzék, a mélységekben kutatás képessége... és szükség van minőségi alkotásokra, mert hiányzik megérdemli.» (Enrico Pietrangeli, újságíró, irodalomkritikus; Róma 2009. 08. 31. [Olaszból én fordítottam.] A Danima ad anima/Lélektől lélekig c. fordítás-antológiám folyamatban lévő recenziója Kétnyelvű kapcsán kapott e-mail. recenzió: http://www.osservatorioletterario.net/da_anima_ad_ani ma recensione.pdf)

«[...]Gratulálok az Osservatorio Letterario legújabb, 250 oldalas, szép és gazdag tartalmú 71/72, 2009-2010 (november-februári) számához. [...]» (Dr. Paczolay Gyula, ny. egyetemi docens; Pannon Egyetem, Veszprém, 2009. 10. 29.)

«[...] Hallod, te hatalmas munkát végzel! Elkápráztató, mekkora anyaggal dolgozol! Nem beszélve még az olasz nyelvről, a fordításokról! Istenem Melindám, nem tudom képes lenne-e valaki Helyetted utánad csinálni!? [...] Szóval, belegondolni elképesztő, mekkora tudásod! а te Csak szuperlatívuszokban lehet rólad beszélni. ... és arról, minden valahol összejött.... irodalomszereteted, stb.... Leírni is hosszú lenne! Nem tudom, bárki is egyáltalán fel tudja-e fogni és értékelni mekkorát teszel mindkét nyelvű irodalomért??? Hatalmas munka!! [...] [...] Azt hiszem, te egyedülálló vagy, úgy észben, mint

szorgalomban, akaratban, emberségben, mindenben!

[...] Gondolom, az is közrejátszik, hogy értelmiségi

családból jöttél, és már az értékrendszered is más,

sokkal magasabb, mint másé! Tudnak-e egyáltalán

bárhol, bárki értékelni téged? Mit érzel belül? Te

magaddal meg vagy elégedve, vagy még többet szeretnél? Ennél többet már nem lehet! ... Szóval hála és köszönet illet meg nemcsak tőlem, mindenkitől, akit érdemesnek találtál bevenni ismereteid, ismerőseid, és barátaid közé! Nem beszélve magáról a hazádról! Elvihetnék Neked a Kossuth díjat, vagy az irodalmi Nobel- és békedíjat! Nem vicc! Még megérheted.!!! Úgy legyen! [...]» (Hollósy Tóth Klára, ny. főelőadó, költő; Győr 2009. 10. 30.)

«Nagyon szépen köszönöm a gazdag anyagú küldeményedet. Nagyon sok munkád van benne és nagyon-nagy anyagi áldozat az elkészítése... [...] Sok-sok köszönet a küldeményeidért. [...]» (Pék Béláné, ny. tanító; Székesfehérvár 2009. 11. 27.)

"Forlì történetei" c. füzettel egy pillanatra hátratekintettem és láttam, hogy sok év eltelt az első együttműködéstől. Az egész a 2001-es Janus Pannonius pályázaton való részvételemmel kezdődött, ahová beválogattál két elbeszélésemet. Így ismerkedtem meg a folyóiratoddal, s így kedveltem meg [...]. Azóta crescendo a közreműködésem: az utolsó füzettel hetet publikált az Osservatorio... Az elbeszélések száma viszont több mint 30, pontosabban 32... Nem számítva cikkeket és minden más beküldött а publikált anyagot, közülük munkáim recenzióit. Nem gyakori ilyen közelséget, érdeklődést tapasztalni, tehát nekem privilégium Veled és a folyóiratoddal együttműködni, amely szerintem sosem unalmas, sosem banális, mindig alapos és érdekes, pozitív, szép, nyílt és gazdagító, sznobizmus, akadémizmus, intellektualizmus nélküli *[...]* Köszönet nagyrabecsülésért, amely sosem hiányzott [...]. Hamarosan, remélem, nyilvánosan is elismerik a munkádat, amit évek óta végzel. Pillanatnyilag így mondok köszönetet, akkor is, ha többet érdemelnél. Jó munkát és kívánom, hogy legyen vidám az életed!» (Dr. Umberto Pasqui, Forlì 2009. 12.06. [Olaszból én fordítottam.])

«Kedves Tamás-Tarr Melinda tanárnő! Érdekes, hogy mindennapjaink városában jelenlévő néhány kiválóságról véletlenszerűen, az interneten keresztül szerzünk tudomást.

Belepillantottam a folyóirat szájtján letölthető pdf fájlba és benne hasznos információkat, érdekes esszéket és minőségi szerzők ajánlatát találtam. Egyszóval előfizettem rá [...]. Gratulálok a munkájához [...].» (Dr. Angelo Andreotti, képzőművész, költő, Ferrara 2009. 12. 11. [Olaszból én fordítottam.])

« Kedves Melinda!

Őszintén gratulálok a jeles munkához! Legyen olasz, latin avagy francia az anyag, amikor fordításról van szó, a maga érdeme elvitathatatlan! Viszont vég nélkül továbbra is vitatott kérdés a műfordítás elveivel s érdemeivel kapcsolatos téma.

Különben "a műfordítást - ahogy Babits írja -, sokkal nagyobb és fontosabb dolognak tartom, mint amilyennek látszik." Ha valaki ilyen munkába belefog, nézetem szerint annak nemcsak az adott kor sajátos gondolkozásával, irodalmi nézeteivel kell tisztában lenni, hanem Arany János szavaival: "Ismerni kell a nyelv szellemének élő nyilatkozatait" is. Hiszen egyes mű fordításánál akadnak talányos, szerfelett elvont gondolatképek. Jó példa erre a Divina Commedia

terzinái, amely Babits véleménye alapján: "még talánynak is tökéletesebbek minden más talánynál, melyet alkotás valaha műfordító elé állított." Mint pld. azon misztikus átlényegülés, amelyről - mint személyes transzcendentális élményről - , az egyik kantójában Dante beszámol.

Mindenesetre, szerény meglátásom szerint elsősorban csak az bírálhat el jogosan műfordítást, aki már maga is fordított. Sőt, kiváltképpen azok hivatottak erre, kik a magyar líra remekeit egy idegen nyelvre fordítják le.

Asszonyom, az antológia kiadásával nagy fába vágta a fejszét! Egy ilyen választékos munka közreadására határozottan csak egy olyan irodalmár tud sikeresen vállalkozni, mint maga, aki nemcsak hogy teljes felkészültséggel, hosszú gyakorlattal és kiváló irodalmi műízléssel rendelkezik, hanem merőben ismeri azt a nyelvet, amelyen kiadja.

További jó sikereket kívánok: Imre²

(P.s. Amúgy is, ki merne egy ilyen jeles fordítóval nyílt vitába szállni, ki az egri nők módjára tudja forgatni a pennát!)

¹ Melinda Tamás-Tarr Bonani: Da anima ad anima (Lélektől lélekig fordítás-antológia, magyar, francia, spanyol, latin versek az eredeti szöveggel együtt) Edizione Osservatorio Letterario Ferrara e l'Altrove/O.L.F.A., Ferrara, 2009, 150 old. (²Americo Olah/Oláh Imre, vallástörténész, Cypress, CA, (U.S.A.), 2010. 02. 08.)

«Drága Melinda, megkaptam a folyóiratot. Nagyonnagyon örülök a recenziódnak, mert teljesen eltalálta költészetem szimbolikájának legigazabb jelentését.

Végsőkig hálás vagyok a recenziódért és a kultúráért is, amit a szép folyóiratoddal terjesztesz.

Még egyszer köszönöm és szeretteljes üdvözletem: FrancoS» (Dr. Franco Santamaria, olasz-francia tanár, költő, festőművész; Poviglio (Re), 2010. március 21. [Olaszból én fordítottam.])

«Kedves Melinda, köszönöm kedves leveledet. Csodálom továbbra is azt a hatalmas munkát, amit végzel.

Én sokat beszélek róla a tanítványoknak, felvettem a kurzusaim tematikájába.

[...] Szeretettel üdvözöl: Judit» (Dr. Józsa Judit, egyetemi adjunktus, Pécsi Tudományegyetem, Olasz Tanszék; Pécs, 2010. március 21.)

«Szia Édes Melindám!

Nagyon köszönöm a könyvnyi folyóiratot. Megkaptam. Dicséret és hódolat illet érte. Nem tudom, tisztában vannak-e értékével, értékeddel, hogy milyen erőfeszítéseket teszel a magyar és a világirodalomért se idődet, se erődet, se idegzetedet, se türelmedet nem kímélve.

Megint hatalmas munka fekszik e lapok között. Lenyűgözött új hazádban való barangolásod. Mindenre odafigyelsz, minden természeti és emberi csodára. Mert mindenféle művészet csoda is, a lélek, az istenáldotta tehetség csodája, amire te kifinomult lélekrezgéssel reagálsz. Aztán nem beszélve azon tehetséges íróról, mint Tormay Cecile, közlöd írását, mert értékesnek tartod, és itthon még csak meg sem említik. Aztán sorolhatnám, de te tisztában vagy lapod értékével.

Igen, sem hálás lenni, sem megköszönni nem lehet, csak silány utalást tenni rá, hogy valami igazi, kézzelfogható, nemes hála illet meg téged. Óh, ha én lehetnék a Művelődési miniszter, vagy valami irodalmi vezető, Kossuth díjra jelölnélek! Nem vicc, nem üres bók Melindám, megérdemelnéd... és lehet, nyitott kapukat döngetek, és egyszer tényleg meg is kapod. Köszönöm neked amit értem is teszel, s a megőrzendő értékekért.

A napokban várd a postást, remélem, megkapod levelemet!

Kívánok neked minden jót, boldog Húsvétot, feltámadást, melyben nemcsak Krisztus támad fel, de az emberi tisztaság, nemes értéke is. A "válaszka" leveledet külön köszönöm. Én szintúgy érzek veled szemben, mint te velem! A Jó Isten legyen Veled, kísérje életedet!

Sok szeretettel ölellek: Klára» [...]» (Hollósy Tóth Klára, ny. főelőadó, költő; Győr, 2010. március 24.)

«Kedves Melinda!

Őszintén szólván érdekes és válogatott anyagot hozott az OLFA. Eddig is mindig kedvenc olvasmányom volt az Antiche tracce magiare c. rovata. Végtelen csodálom mily szépen összeszedte és kidolgozta a lett események hátterét. Kushkumbaev pompás cikke pedig egy külön adomány volt számomra, ezt úgy veszem, mintha nekem szánta volna. Kérdés, ugye van ennek a jeles kutatónak weboldala? Aztán sorolhatnám tovább: dr. Benkő Mihály tanulmányát s vitairatát egyaránt érdekesnek és felvilágosítónak találtam.

Most pedig áttérve a tervezett II. részre, amivel következő a helyzet. Eddig azt véltem, hogy a múzsák történetével fejezem be a cikket. Kész! Igen ám, de közbejött egy különös véletlen - már ha egyáltalán vannak ilyen véletlenek-, ki tudja? Mert hogyan lehet az, hogy amikor az ember olykor keres valamit s közben tiszta véletlenül rátalál valami egészen másra? Tessék: Il Poema dell'Uomo-Dio, di Maria Valtorta. http://valtorta.org/

Ahogy látni fogja, magában véve ez egy egyedülálló s különös érdemű terjedelmes munka! De persze legyen mindenki saját magának a bírája. Amikor beleolvastam részemről olyan benső gondolat támadt, hogy a témába vágó, tehát szűz Máriára vonatkozó részleteket, valahogy meg kéne szólaltatni - a maga segítségével-, az "Egyetemes Anyá"-ban. Ugyanis itt egy kis fordításról lenne szó, s ez pedig közös munkát igényelne. Mit gondol Melinda? Nem tudom..., Hiába....?

Boldog húsvéti ünnepeket kívánok: Imre» (Americo Olah/Oláh Imre, vallástörténész, Cypress, CA, (U.S.A.), 2010. 04. 01.)

Életutam: 1968 nyarán bútorgyári diákdolgozó munkás, 1969 nyarán az akkori Szivárvány áruházi diákdolgozó eladói munkakörben, 1972-73 a Veszprémi Megyei Bíróság Gazdasági hivatalában adminisztrátor, 1977 júliusában újságírógyakornok az "Újságíró kerestetik" országos pályázat eredményeként elnyert MÚOSZ ajánlásra, , 1978-79 tanár a veszprémi 3. sz. Általános Iskolában, 1979-1983 szept. 30-ig tanár a veszpémi "Hriszto Botev" Általános Iskolában, 1983 dec. 5-én - a hazásságom követően - kitelepültem Olaszországba; 1986-tól alkalmi magánóraadó tanár,

tolmács, szak- és műfordító, 1989-től kb. 1997-ig publikáltam alkalmilag cikkeket, leveleket a milánói "Corriere della Sera"-ban, az emilia romagna megye megyei- és városi napilapjaiban "Il Resto del Carlino"ban, a "La Nuova Ferrara"-ban, 1989/90 magán nápolyi Velardiniello Akadémia zongoratanítás, a tiszteletbeli tagja, 1990-95 aktív énekkari tagja voltam a ferrarai "Accademia Corale Vittore Veneziani" Vegyeskórusnak (szoprán); 1994-ben publikáltam néhány cikket a veszprém megyei napilapban, a "Napló"-ban 1996-97 cikkeket, tanulmányokat publikáltam a torinói, újszülött "Penna d'Autore" és 1997-ben a szintén újszülött, messinai "Noialtri" kéthavi folyóiratokban, 1996/97 önkéntes irodalomtanítás bemutató óraadással egybekötve a ferrarai "G. Leopardi" 5 osztályos Elemi Iskolájában. 1997-ben megalapítom s azóta még életben tartom az «Osservatorio Letterario - Ferrara e l'Altrove"» c. kulturális és irodalmi periodikát. Jelenleg alkalmi műfordítói- és kiadó, tolmács- és oktatási munkákat végzek, ha van rá igény és ennek következtében felkérést, megbízást kapok.

saját periodikámon kívül rendszeresebben publikáltam az amerikai "Kaláka", a magyar "Fullextra" és "Aranylant" on-line irodalmi- és kulturális lapokban. Mind otthon, mind Olaszországban részesültem irodalmi- és újságírói- és szónoki elismerésben, amit nem tartok érdemesnek megismételni (ld. az olasz nyelvű írást), mert tulajdonképpen, mintha nem is lennének: előszobám falain díszelegnek az első helyezéseket dokumentáló oklevelek, melyek reményeket, álmokat és öröm- és bánat könnyeket rejtenek, s a végén csak nekem kedves emlékű megsárgult pergamenek... Rajtam kívül másoknak ennyi sem...

Hol itt- hol ott a világhálón on-line és nyomtatott formában jelentek/jelennek meg olaszul és magyarul írásaim itthon is, otthon is és a világ minden táján, más szaklapokban is - magyaroroszágiban is - a saját kiadványaimon kívül is... Tehát, szinte természetfeletti teljesítményű munkáim eredményeként sok mindent letettem az asztalra, de az már egészen más nóta, hogy munkáim után pénzt már ritkán láttam és látok! Alkalmi (magánlehetőségeim tanítás kereseti közoktatásban), fordítás, tolmácsolás, igazságügyi nyelvi szakértőség, nyelvi és kulturális közvetítői tevékenység magyar immigránsok, dolgozók és gyermekeik esetében, családfakutatás... -, amelyek nem biztosítottak és biztosítanak önálló anyagi egzisztenciát, csak időkénti zsebpénzt jelentenek a férjemtől kapott havi apanázzsal egyetemben amelyeket a sajtó- és kiadói vállalkozásom életben tartásához használok fel a kapott honoráriumaimmal egyetemben, mivel az előfizetői díjak nem fedezik az ezzel járó költségeket - ebben a déli, még igen erősen patriarchális országban, ahol a legnehezebb az előítéletekkel és a bizalmatlansággal való küzdelem, ahol a nőket szívesebben látják a modernizált mosó- és mosógatódézsák fölött, mint a háztartáson kívül - elég csak megszámolni, hány nő jut ezer parlamenti képviselőre (!!!), s ahol a nőket még mindig szívesen tekintik a férfi népség legalacsonyabb szexuális fantáziájának tárgyának s nem egyenrangú, gondolkodó, önálló, élőlénynek, társnak (!!!), annak ellenére, hogy ezen a téren erősen hátul kullogó Olaszországban ha lassan is, de történtek előrelépések a nők helyzetét illetően, de még mindig nem elegendően.

Hálát adok a jó Istennek, hogy tanult családba születhettem, még akkor is, ha sokszor volt részem családon belül is igazságtalanságban, hálás vagyok mindazért, amit a szüleim értünk tettek nehéz és küzdelmes életük során; minden pozitív és negatív élményért köszönetet mondok, mert mindezek hozzásegítettek emberi- és szakmai életutam előrehaladásában! Mindezek nélkül nem jutottam volna el oda, ahová a sors, az isteni akarat irányított...

Mindezek tudatában bátran mondhatom, hogy ezt a 27 esztendőt, ezen belül a 15 éves sajtóvállalkozói éveket nem töltöttem el tétlenül és haszontalanul, a többoldalról érkező támadások ellenére. bizalmatlansággal, a gyanúkkal, intrikákkal, irígységtől szült ellenségeskedésekkel, hitetlenségekkel megküzdve elég sok mindent tettem le az asztalra (publikációk, lapkiadás, fordítások, és könyv-és egyebek)... Legfrissebb, most megjelent könyvek: Umberto Pasqui: «Trenta racconti brevi» az én előszavammal, Maxim Tábory: «Ombra e Luce», U.S.A.-beli magyar idős honfitársam (sz. 1924.) verseskötete az fordításomban, amelyen tavaly november óta, megállás nélkül dolgoztam, az olasz nyelvű részben olvasható a kötetről néhány sor, valamint néhány kötetbeli vers)... Emellett folyamatban van a folyóirat és a 2011 nyarán belüli kiadásra tervezett ünnepi antológia mellett néhány önálló kötet sajtó alá rendezése... ha Isten is úgy akarja, hamarosan napvilágot látnak ezek is. 27 évnyi tevékenységemről részletesebben a kiadványom honlapján lehet tudomást szerezni (vagy elég a Google keresőbe beütni nevemet akár ékezettel, akár anélkül), tagadhatatlan dokumentumok, nem nemlétező szellemvállalkozás, nem handabanda, mint másoknál nagyon sok esetben...

Ezek után átadom a helyet alkotóinknak és a közeledő évvégi ünnepségek alkalmából kívánok minden kedves Szerzőnek és Olvasónak szent karácsonyi ünnepeket és áldásos, boldog új évet s nem utolsó sorban jó egészséget, valamint kellemes szórakozást, olvasást kívánok, természetesen köszönetet mondva, hogy eddig kitartottak mellettem. Az újonnan érkezőket pedig sok szeretettel, tárt karokkal fogadom: Isten hozta Mindnyájukat!

Dr. B. Tamás-Tarr Melinda - Ferrara (Itália) -

LÍRIKA

Bodosi György (1925) — Pécsely

Szót kell váltani néha és Haszontalan följegyzéseket tenni Pedig csak nyílni szeretnék Mint a keserű bokor.

Bozontosan csak arra figyelni Amire ő, a ráereszkedő harmatra, És a fura legyekre.

Csupa olyan marad Amilyennek találtam

Titeket is kérlek Ne akarjatok mindig Változtatni rajtam

Általad óvtam meg Magamat magamtól. Olyan lettél és olyan vagyok Mint egy szabály Amely soha nem érvényes.

Ahhoz van hozzátennivalóm Azt szeretném kiegészíteni Ami mindig elmarad Ilyen egyedüllétről szólok És Ölemben viszlek Rejtetten mint a szívverést.

(Csupa, a kőmalac vígasztalására írt sorok) Forrás: Bodosi György, Curriculum, VII. Újabb visszavonulások, életérzések a csigaházból; 20. old.

PARASZTSZOBÁMBAN

Ülök egy szív alakú széken Mit álmodozva faragott Kemény tölgyből százévnyi régen Egy paraszt, ki ehelyt lakott.

Fáját faragva - ma úgy vélem -Bús sorsán elgondolkodott, Azért cifrázta-véste szépen, Mert árva volt, mert elhagyott.

De hányszor az volt az én népem! İrni, olvasni sem tudott. S e tanulatlan, szerencsétlen kéz remekművet alkotott.

Korhadt, repedt paraszti széken Ülök, s ím, tőle tanulok. Magam is, mint itt élt művészem, Ilvesvalamit akarok.

Bodosi györgy, «Az öröm szavai» c. kötetből (Szépirodalmi,

Botár Attila (1944) — Veszprém ÚJABB FÉLCÉDULÁK

XXXVI.

A kétfelé szakító kezdetet mennyi kínnal és átokkal viseljük – Ki férfinak, ki nőnek született, s ritkán, ébredve, érzik: Egy a lelkük.

XXXVII.

A hátra levő? Ahogy a kezdet. A csíra, szár-zöld közönyösen ével. Delek. Lassú délutánok. Estek. Viaskodás az Angyal erejével.

Itt és a túlsó parton egy kicsit még hallgatom, Folyambölcs, suttogásod. Körül kizöldell. Göncöl születik,

ahol hajnalban evezőcsapások.

XXXIX.

A szemem itt színekkel megtelik, mint a virágzás elmúlt évszakában. A horizont ontia gyümölcseit: kóstolgatom. Tán utoljára láttam.

A törekvő s végórás fajok dús fürtje néz szemébe. Hűs tekintet. Egy lejtőn térdre döccen a koldus: "A pinceház... Az ének... Hova tűntek?"

Megjegyés: Idő közben megjelent a 2019/2010. 71/72-es dupla számunkban bemutatott legújabb, Éneklő nyomokért c. verses kötetében.

ALIG

Örvényesi anzix a Lecce

A szél vigyázzban áll e szív-kövek előtt: derékszög befogói, leszáradt, csonka szár az egyik és törött, olajfák régimódi feszes hálói már a hullást fékezők. Ott igaz, itt valódi? Háromfülű kosár. Emeld, előkelőbb, mint ríva átkozódni. Ami cserét kínál jövőből érkeződ: alig lyukas diónyi -

Csata Ernő (1952) — Marosvásárhely (Erdély, mai Románia) AZ ARADI TIZENHÁROM

Szerencsétlen szám azt mondják – a tizenhárom, nekünk a legszerencsétlenebb, mindenképpen, az aradi tizenhárom. Tőlünk ma, csak koszorúra, főhajtásra telik, pedig a mi nyakunkra, semmilyen hóhérok bárdjukat nem fenik.

Hiába ébredtek nagy szívekben, magasztos, megindító eszmék, ha zsarnok idők tatárjai, mind felégették. Hiába hajtott ki a csíra, újra meg újra, szabadnak maradni a Kárpát-medencében, drága volt mindig, nagyon drága.

Ezen a tájon labancok, muszkák, vágyainkat, eszméinket bitóra húzva meggyalázták,

itt az emberi méltóságot, gyáván megalázták. Négy főbelövés,kilenc bitó, véretek bosszúja égbekiáltó. Őrjöngött a bresciai hiéna, a kegyelem pedig, nem jött meg,hiába. Áldunk szent sírhely, nemzeti Golgota.

(2005. október 6.)

1956

Egyszer meseszerű hősökké váltunk, a hétfejű sárkánnyal szembeszálltunk. Mi most, egyszer nagyokká nőttünk, több ezer Szentgyörgy nyüzsgött közöttünk.

Hiába tapodtak ránk tűzokádók, gyomroztak mérges bolsevik támadók, dobogott millió szív értünk, hősök őszén óriások lettünk.

Virultak újra gyászos emlékeink, sírokba szálltak, vérükkel hőseink. Világunk némán, bízva ámult, bénán, dermedve, ismét elárult.

Hiába szívták vérünk, tapodták a bakanccsal, lánctalppal makacs énünk, lám, sok éven át, még mindig élünk, hogy mártírok hantján újra nőjünk.

(2001. október 26.)

(alkaioszi strófa)

Gyöngyös Imre (1932) — Wellington (Új – zéland) **DANTE**

Ártatlan álmú művész mesemondó, életre kelted hímzett másvilágod oly nagyszerűn, hogy képzett ész se gondol másra, csak mit a lelked szeme lát ott. Agg mestered minden aggodalomtól védve nyugtatja kész kíváncsiságod, s Veled hűen, kézen fogva barangol, míg mondád csengő szóláncát kitárod. Most mesterem visz szép igéje által meséden át magyarra hangszerelve amint tudása, szíve, lelke áthall ős florenziről új tolnai nyelvre, mely fényében, Költők Költője, rádvall: Magyar nyelvedben büszkeséged telne!

1996

WASS ALBERT ERDÉLYE

Wass Albert verseit lapozgatja kezem, halkan olvasgatva Erdélyt megkönnyezem. Egy volt ő a sokból, kit Erdélyországból, otthonából űztek, hazájától távol.

Mikor országunkat a Győzők leszelték, otthonát, birtokát, hazáját is: Erdélyt, tűrő székelyeknek fájdalma és könnye műveiből áradt s ma is zokog benne.

Korunk büntetését vállain cipelte,

sorsunk súlya alatt nem tört meg a lelke, gazdagítja azzal szépirodalmunkat, utat jelöl nekünk és magyarságunknak.

Teljes életsorsa nagy szomorúsága Erdély sorsával fáj egy nagy gyászba zárva. S amíg a verseit lapozgatja kezem, olvasgatva halkan Erdélyt megkönnyezem.

2003

SHAKESPEARE-SOROZAT-X.

William Shakespeare (1564 – 1616) **Shakespeare 12 Sonnet**

When do I count the clock that tells the time,
And see the brave day sunk in hideous night;
When I behold the violet past prime,
And sable curls all silver'd o'er with white;
When lofty trees I see barren of leaves,
Which erst from heat did canopy the herd,
And summer's green all girded up in sheaves
Borne on the bier with white and bristly beard;
Then on thy beauty do I question make
That thou among the wastes of time must go.
Since sweets and beauties do themselves forsake,
And die as fast as they see others grow;
And nothing 'gainst Time's scythe can make defence
Save breed, to brave him when he takes the hence.

Szabó Lőrinc fordítása

Számolva az óramondó időt s látva, szép nap rút éjbe hogy merül, hogy kókad az ibolya nyár előtt, s ezüst zúzt hogy kap a fekete fürt, s hogy ejti lombját a sok büszke fa, mely alatt nemrég tikkadt nyáj hűsölt, s hogy hág kévék ravatalaira a borzas ősz-szakállú nyári zöld, sorsodat nézem, a szépségedét: útja a romboló időn visz át, hisz mind búcsúzik, az édes, a szép, s hal oly gyorsan, ahogy mást nőni lát. Csak gyermeked véd a kaszás Kor ellen, hogy dacolj vele, mikor elvisz innen.

Gyöngyös Imre fordítása

Ha az időt óránként számolom, látom, amint a hős nap éjbe tér s az ibolyát is nyárba fonnyadón, vagy barna fürt, mint lesz ezüstfehér, óriás fák, mint nyúlnak meztelen, honnan hullt nyájra nemrég árnylepel, hol kévékbe font nyári zöld pihen s ravatalán fakó bajuszra lel.

Így szépséged is kérdőre vonom: majd hulladékká őrli az idő, mert báj, szépség magát búcsúztatón gyorsabban hal, mint újonnan kelő. Az Idő-kasza ellen egy dacod, ha magad helyett utódod hagyod.

Gy.I. megjegyzése:

Az utód-téma az első tizenkét szonettben ismétlődik, de nem érzem a szonettek közötti összefüggést, sőt időbeli különbözőségeket érzek. A korai kiadóknak nagy szerepe van a szonettek időrendbeli meghatározásában. Forgalomban volt ugyanis egy tucatnál több szonett kéziratban, amelyeket 1592-95 körül már irodalmi körökben olvashattak. Ezek íródhattak első mecénása, Southampton grófja személyéhez. Senki se tudja, hogy hány íródott ezekből sokkal később, minthogy a szonetteket végül is témáik szerint próbálták a kiadók megszámozni. Szerintem a pontos kronológiai sorrend nem megállapítható. Azok a nyelvészek sem járnak közelebb az igazsághoz, akik a drámák stílusának hasonlóságával akarják megállapítani a szonettek keletkezésének dátumait, mert a drámák részeinek megírásában is volt Shakespearenek segítsége, méghozzá kiváló költők! A mítoszhoz ez is hozzásegít!

10.) Folytatjuk

Hollóssy Tóth Klára (1949) — Győr **IN MEMORIAM FALUDY GYÖRGY***

Kortárs költők közt te a legnagyobb, Öröklét őrzi lelked tiszta ékét, mondd, vártak-e rád testvércsillagok, fogták-e rád a tűz isteni képét?

Látom előttem hajlott alakod, és érzem a lángész ritka erényét, örökké élsz, s az élő mind halott, ki nem ismeri verseid zenéjét.

Itt hagytál minket, kiknek mérce vagy, zsenid aranyát tündökli a nap, versharsonákon csengsz a messzeségbe.

Reád örök örömök vigyáznak, a madarak versedre trilláznak, halhatatlanságod zengik a fénybe.

* A "Szonettek" 100 éve született Faludy György költői pályázat II. díjas, ezüst minősítéses szonettje.

Legéndy Jácint (1976) — Gödöllő **HÓDOLAT**

dongók napoznak a kerítésoszlopon és tulipánok szirmait becézgeti a szél mint ősi alkimista a tavasz megannyi rügyből kiszabadítja az aranyzöld gyönyört a birsalmafáról gyümölcsmúmiák hullnak és a szomszédban már csengenek a burkolók ipari hangszerei adrienn teste kibomlik a kabátból szép mint a forradalom jácintvirágok bólogatnak neonkék

reménységgel elmúlt a tél és nektek vadfiúk hódolat a legendáért

Kötetben: Központi Zóna, Balassi Kiadó, Budapest, 2006

SÁPATAG FÉNYBEN

ezt akartam sápatag fényben az ablakhoz állni s a kisszekrény mögül egy alkimista boldogságával figyelni a diófa csúcsán összegyűlt hópelyheket hiszen a tél igézően alkalmas az emlékezésre tehát épp a lélekben zajló búvárkodásra s mintha vékony jég alatt evickélnék a csípőm is remegni kezd mellettem ősvilági halakként surrognak a múlt képei például érzékelhetem tinédzser önmagam a rajnyi délutánt amit kertem vagy a park fái közt az összehangoltság dimenziójában töltöttem el messziről értelmezve posztmodern áramlásokat míg tarkómon a legódonabb futott a szél akár egy misztikus cheguevara olyan voltam s vagyok mindmáig hiszen a jövőnek akciózom ugyan könnyűsúllyal ám vásott bakancsban s a töltényeim lepkék ezért elbűvölően biztos hogy továbbra is gyöngéd érzékeny forradalmár leszek

Kötetben: Központi Zóna, Balassi Kiadó, Budapest, 2006

Németh István Péter (1960) — Tapolca **KERESZTÚT**

I. stáció

ECCE HOMO! És moraj. S tömeg. Csodákért kijáró köszönet. Pilátus ítéletről jövet: "Szóval nem én a bűntelent... Ök Szabták ki, ami eljövend... Ők..." Tál illatos vizet kér. Kendőt. Beleivódik szövetébe A hóhérok hófehérsége.

Mert az Úr már el nem ereszthet Mindaddig, míg nem adja ezt meg: Megkapja mindőnk a keresztet, Hogy induljunk vállunkon vele Virágos városból kifele. Terhünk szégyen és Jelek jele. Az út vége a vesztőhely-e? Vagy Paradicsom-fácska helye? Áron viruló új vesszeje?

III. stáció

Hogyan is van az első elesés? A látvány esendősége. És Az új érzés, hogy most megtörtént, Amint elfogja a megtört Ént. Hiszen tört a test. A lélek kész. Bármely veszt. Hiába az egész.

IV. stáció

Mária, Mária, Mária. Fiát, jaj, így kell most látnia. Mária méhének gyümölcse Pedig Isten egyszülött fia. Szenvedés poharát kiöntse -Nincsen és nincs, nincsen senki ma, Nem segít Ég, se könny, se ima. Mária! Mária. Mária.

V. stáció

Másokat sikerült. S volna mi Nehezebb? Magunk megtartani? A súlyt Simon, a cyrénei Vállára átvéve érezi. Dolgozik a mezőn naphosszat. Teher s teher. Egyik se rosszabb, Csak amit az iszony növesztett. Félsz nélkül viszi a keresztet.

VI. stáció

Lát most Veronika oly arcot, Minél igazabbat nem karcolt, Festett soha, s nem vésett ki és Nem is fog többé emberi kéz. Kezében a kendőnyi szövet, Amin a vér, a könny s a köpet A nyomorúság negatívját Megszentelődve előhívják.

VII. stáció

A második földrebukást már mint volt az első lerogyásnál – Tán váratlannak se vélhették Körülötte: "Megtörténhet még!" Közös szégyen. Valahogy könnyebb. Mily könnyedén ered el könnyed.

VIII. stáció

Hát ez is még hátra: sírva itt Látnom Jeruzsálem lányait. Miért e jajgatás? Nincsen ok, Nincsen, hogy énrajtam sírjatok. Jeruzsálem leányai, ti, Magatokon kell sírva sírni! Ha így jár egy gyümölcshozó fa, Mi vár vajon meddő gazokra?

IX. stáció

Lám elesett. Harmadszor is. Ott Már egészen ránk hasonlított. Magára vett gyöngeségeink A vállain nehezebbek, mint A kereszt nehezülő súlya. Lám elesett. Harmadszor. Újra.

X. stáció

Bíbor ruháját letépték rég. Repesztik csúfos öltözékét. Nép vihog, hóhér, minden őre. Áll. Mint kő s koponya, oly pőre. Már csak testét nem vetette le. Mezítlen szégyen. S Jelek jele. Bűntudó Ádám. Isten fia.

Megdicsőült pornográfia.

XI. stáció

Mindaddig az Úr nem ereszt el, Míg nem leszel egy a kereszttel. Íme az ember. És az Isten. Ég, se könny – nincsen ki segítsen. Testét szögekkel általverik. Szenvedés pohara betelik, S nem múlhat el. Ki kell innia. Három órás az agónia.

XII. stáció

Most hasad szét Salamon fátyla. Most a Napot senki sem látja. Állnak hirtelen támadt homályba most. Mindnyájan hallják a századost: "Bizony ez az Isten fia volt." Öt sebétől vérzik még a Holt, Vére a kereszt fájára folyt. Véréből egy csepp rám is aláhull Bűnösségem bocsánatául.

XIII. stáció

Mária, Mária, Mária, Fiát, jaj, így kell most látnia. "Hol volt az angyali légió, Hogy óvja, ha tényleg égi Ő?!" Csúfolt fiát tartja ölében; Holt fiúkat anyák, miképpen Volt, és most, és lesz mindörökre. Letörölhetetlen a könnye.

XIV. stáció

Megmosdattak, Jézus, drága Holt. Áloé. Mirha. Gyolcs. Sziklabolt. Édes Jézus, így mentél halkan, Eltűntél, mint Jónás a halban. Tárt karod hív. Föl így szögezték A hatalmakra ácsolt eszmék. Ám él a Lélek, a test s a Holt. Harmadnap üres a sziklabolt.

Németh István (írói nevén Németh István Péter) (Tapolca, 1960. március 8. -) költő, irodalomtörténész, műfordító, magyar nyelv és irodalom szakos előadó, könyvtáros tanár. «Csendben alkotó, intim lírai alkat, ritka egyéniség a mai csúnya, könyöklő világban.» (Toldi Éva)

Iskoláit szülővárosában (a mai Bárdos Lajos Általános Iskola falai között), majd Pápán (a Türr István Gimnáziumban) végezte; egyetemi diplomáját pedig az ELTE Bölcsészettudományi Karán szerezte, magyar-könyvtár szakos "Eötvös Collegistaként". A Debreceni Agrártudományi Egyetem hallgatója is volt, másoddiplomáját humán-menedzser – vagyis emberi erőforrás – szakon szerezte.

1985-től 1992-ig a balatonfüredi Lóczy Lajos Gimnáziumban tanított. A vörösberényi és balatonboglári Balaton Akadémia megnyitása óta az intézmény munkatársa volt, 1993-tól 2000 májusáig. A füredi gimnáziumban könyvtáros tanár volt egy újabb tanévre, majd 2001 augusztusától 2003 januárjáig a zánkai Egry József Idegenforgalmi Szakközépiskola, később a Szász Márton Szakiskola tanára Diszelben. Ma a tapolcai Városi Könyvtárban, az Iskolamúzeumban dolgozik.

Valamennyi munkahelyén vagy kollégiumi szállásán szakköröket és önképzőköröket vezetett. Tanított műalkotáselemzést, filozófiát, filmesztétikát és társadalomismeretet is, szakszerű órahelyettesítésként minősültek zenetörténeti órái is. Komplex

esztétikával foglalkozik, tanításai során a testvérmúzsákat, a társművészeteket együtt is megismertette diákjaival.

Diákotthonokban már pályakezdése óta vállalt felügyeletet.

Az 1990-es évek első felében a Megyei Pedagógiai Intézet Megyei pedagógiai *Körkép* című folyóiratánál tagja a szerkesztőbizottságnak. Tudományos ismeretterjesztői előadásai nem csupán Veszprém megyére korlátozódnak. Járt többek között Görögországban, Olaszországban, Németországban, valamint az összes környező országban.

Könyvek, verses irkák: *Virágnyi világvég* (versek, Budapest, 1987.)

A szerepek hűsége(irodalmi tanulmányok, Veszprém, 1989.) Utak szeptembere (versek, Budapest, 1990.)

Batsányiné Baumberg Gabriella versei (műfordítások, Tapolca, 1992.)

...a természet örömkönnye (balatoni antológia, Vörösberény, 1993.)

Koncz István Magamnak mondom című válogatott verseskötete (szerkesztette s gondozta - Tapolca, 1995.)

Origósdi (mesék - Kamarás Istvánnal közösen - Tapolca, 1996.)

Angyalvihánc Manophülében (gyermekversek, Tapolca, 1996.) Égi tetszésre - idelenn (a Balaton Akadémia könyvsorozatának repertóriuma, Vörösberény, 1996.)

Heine-daloskönyv (Tapolca, 1997.)

A boglári parton Adalékok Balatonboglár irodalom és művelődéstörténetéhez. Balaton Akadémia könyvek (szerkesztette - 1998.)

Borággal áldlak - magyar bordaloskönyv - Balaton Akadémia könyvek (szerkesztette - 1999.)

Pannónia dicsérete - előadások a II. magyar írók, műfordítók világtalálkozóján Balaton Akadémia könyvek (szerkesztette - 1999.)

Kamarás István: Világverseny a berekben Németh István Péter verseivel (Cicero Könyvkiadó, 1999.)

Herbert Zinkl: Esőének (műfordítások, Balatonfüred, 1999.) Koldus és királyfi (meseopera-librettó, Balatonfüred, 2000.)

100 vers (versek, Tapolca, 2000.)

Kihullt lapok egy naplóból (naplók, följegyzések, Baláca Könyvek, Veszprém, 2000.)

Rilke-képeskönyv (műfordítások, Balatonfüred, 2000.)

Gyöngytár és teklatéka (versek, Tapolca, 2001.)

Egry ragyogása (versantológia a magyar költők Egry Józsefhez írott verseiből, Balatonőszöd, 2001.)

Karácsonyi irka (versek és műfordítások, Zánka, 2001.)

"Kalitkám is madár" - Czigány György költészete (tanulmányok, Hungarovox, Budapest, 2006.)

Janus-irka Janus Pannonius 50 epigrammája NIP műfordításában/átköltésében

DBD-k: *Öleljen Föld, víz s ég!* (balatoni irka Nagy Gáspár emlékének, 2007.)

Megtaláljon a Karácsony! (karácsonyi versek orgonás zenei aláfestéssel, 2007.)

Húsvéti oratórium (húsvéti verses DVD, 2008.)

Angyalvihánc Manophülében (gyermekversek, 2008.)

A költő verses DVD-it honlapjának rendszergazdája, Dr. Sikos László készíti

Elismerések: Egry József országos pályázat, II. hely - Badacsony, 1976.

Egry József országos pályázat, I.hely - Badacsony, 1977. Baraxa-Soós Alapítvány díja, 1985.

FMK országos versíró pályázat, Bp., I. hely

B.A.Z. megye jubileumi irodalmi pályázat, Miskolc, 1987., III. hely

IRAT irodalmi nívódíj első verses kötetéért, Bp., 1989.

Pedagógusként végzett önképzéséért Fonay-díj, Veszprém, 1990

Az Élet és Irodalom bordalversenye, III. díj, Budapest, 1992. Salvatore Quasimodo költői verseny, különdíj, Balatonfüred, 1994. Salvatore Quasimodo költői versenyben a legjobb 12 között, 1998.

Országos Illyés Gyula-pályázat a költő 100. születésnapján. Magyar Kultúra Háza, Bp., Corvin tér. Tanulmánya a legjobb 10 között, a Móricz Zsigmond Társaság különdíja, 2002.

A "Tapolca városért" kitüntetettje, 2001.

Forrás: Wikipédia

Papp Árpád (1937-2010) HAGYATÉK

Az asztalon az angyal szárnyából birkózás közben kitépett toll, tövén a vércsepp

A markából kicsavart csupasz pengéjű kés Egy abbahagyott sor

A padlón a két gyerek, kockákkal játszanak kirakósdit A megintcsak befejezetlenül maradó világ Nézte őket, aztán letérdepelt közéjük-

mintha imádkozni akarna ifjúkora elhagyott

istenéhez? S megmutatta nekik, hogyan kell építeni tűzhelyet s barrikádot

A felszaggatott utcakövekből

ÉJJEL, OLYMPIÁBAN

Valaki odahajolt hozzád, a te gyufád Apró lángjával kiemeltél, egyetlen pillanatra, Egy megfejthetetlen arcot Az örökkévaló sötétből

DEMOSZTHENÉSZHEZ

Ma már nem töprengsz-könnyedén ejtesz ki minden

szót.

Tégy vissza a szádba egy-két érdes kavicsot: Kenyér, Szabadság, Szeretet. Hadd botoljon meg rajtuk a nyelved-Dadogni tanuli!

KÉT IKONOSZTÁZ-RÉSZLET

I. Apám, arany búzatábla- háttérrel

Szólították.

Kaszahegy.

Vállára vette a kaszát: kicsit még tétovázott. Aztán nadrágszíjára akasztotta a rakományt-Megváltás? Végítélet? Maroknyi fűcsomóval, Kő-nyelű, kő-pengéjű késsel Betömött trombitája... Fénylő Fél-szárnyú angyal. Elindul. Olyan meggörnyedve megy. Föld felé hajlik, akár a vásott

II. Madonna nera con bambino morto

Talán megváltott volna minket Hiába ácsoltam meg a jászlat, Hiába a keresztet

Hiába őrizgettem: nem futkos vele soha az út porában Neked adom hát gyerekkori abroncs-karikámat-Romolhatatlan, rozsdás gloriola.

A «Metszéspontok» c. kötetből (Magvető, 1976)

Pete László Miklós — Sarkad A KANDALLÓ TÜZÉNÉL

A horizonton sápadtan bolyong A fáradt és erőtlen Napkorong, Csikorgó foggal dörmög a hideg, Szavát egyedül a szél érti meg.

A kandallóban izzó fahasábok, Sejtelmesen derengő téli álmok, Az ablakon Szendergő jégvirágok.

Sötét palástban szendereg az ég, Egymáshoz bújik férj és feleség, S míg szelíd emlékek virrasztanak; Meghitt melegben vágyak izzanak. A kandalló mindent tud, mosolyog, Pajkos lángocska táncosan ropog, Az árnyék hallgat És a csend csacsog.

Péntek Imre **ÁTVONULÁS**

A változás lecsengett, célhoz ért, milyen remek, hogy csendes, vértelen izzadt a fényes pofájú értelem, s lessük, jó fiúk, ki kapja most a bért,

jutalmat, állást, szent babért, s ki marad megint talpig meztelen, fetrenque porba; mélybe, lenn, pedig egyet mást ő is megtett azért...

A massza lágy, de szilárdul már a kéreg, helyet talál magának a féreg és a véreb, az esték lágy szava régi harangkondulás...

Mintha jártunk volna már e tájon,

ez istenverte, szikes, szűk lapályon, hol engedélyezett a koldulás.

Forrás: «Búvópatak»

Csernák Árpád, a «Búvópatak» főszerkesztője felelősségvállalásával publikáljuk, ahonnan átvettük ezt a nagyszerű

Péntek Imre József Attila díjas költő, újságíró, akár a mi folyóiratunk, ugyancsak 15 éves Pannon Tükör főszerkesztője, egykori újságíró kollégám a veszprémi Naplónál az egy hónapos, 1977-es újsagíró-gyakornoki időmben.

székesfehérvári megyei önkor-mányzati olvasható: Első versei 1967-ben jelentek meg az *Új Írás*ban. Péntek lírájának kezdettől fogva egyfajta filozofikus-groteszk hangvétel, a meditációra való hajlam mellett az ironikus, szatirikus, sőt, szarkasztikus elemeket alkalmazó költői beszédmód, az érzelmességtől elidegenítő effektusok szándékoltan tudatos felhasználása. Péntek költészetének ez a sajátságos alaphangja költői pályafutása során lényegében változott, költői eszköztárának gazdagodásával azonban időközben fokról-fokra módosult, összetettebbé árnyaltabbá, vált. Péntek Imre kísérletezésének leszűrt, megállapodott (de nem lezárt) eredménye, mai líránk jelentős értéke.

Egy jércének kazal fölötti magasságokba száll a lelke. Egy ostoba a kerítéshez tántorog, kinéz a résen. Elképzeli a szerencsétlen, a kinti élet más egészen.

Mielőtt még észrevennék, hatalmasan belép a gazda, elviszi valaki testét vérbenázva, megkopasztva.

.....

(Borzong a vén tyúk)

Forrás: http://kiralyiseta.szekesfehervar.hu/

Istenem, Istenünk, Örök-Egy-Isten, Egy-Öregh-Isten, Magyarok Istene, Úr, Urak Ura, Egek, Mindenek Ura, Fű, Fa, Föld, Nap, Hold, Csillag, Víz, Kő, Hegy, Sík, Szél, Tűz, Folyó, Tenger, Csudaszarvas, Mindenek Istene, Boldogasszony Anyánk, Asszonyunk Szűz Máriánk, Szűzanvánk,

segíts; segéld meg néped! Segítsd meg híved! Magyar s nem magyar nemzeted, ha nem is legfőképpen, de legalább annyira, mint a többieket, minket hunn-ivadékokat, ősmagyarból, avarból, ótörökből, ugorból, tótból és oláhból, tokosból és bunyevácból, rácból meg ruténból, horvátból, vendből, miegyébből kikevert, egyetlen Kárpát-karéj lakta népünket.

> Sem tíz, Sem kilenc, Sem nyolc, Sem hét, Sem hat, Sem öt, Sem négy, Sem három, Sem kettő, Sem egy

elnyomót ne engedj a nyakunkba telepedni!

Egy szem árulót ne engedj közénk férkőzni! Egyetlen ördögfia se adhassa ki magát - hamisságával becsapva bennünket a legkülönb hazánkfiának!

Isten! Segítsd e népet, e szanaszét vert, szanaszét szórt, szanaszét irdalt nemzetet, Bendegúz, Atilla, Csaba királyfi népét, Levente magzatát, Álmos, Árpád népét, Szent István és Szent László népét, Hunyadi János és Mátyás király népét, Bocskai, Bethlen, Rákóczi népét, Kossuth népét, Ötvenhat népét, Mindszenty és Márton Áron népét, a megszületése óta örökös harcra kényszerített, elkeseredett ellenállásba kergetett, ha kell, Érted, a Szent Igazságért, Szent-Magyarországért, a Szabad Magyarországért, Világ-Szabadságért, mindenért, mi szent, szent, szent vagy Uram, ma is csatába szállni képes nemzeted!

Segítsd meg, ó Uram, e kicsi, hatalmas, gyönge, erős, letiportan is fejét emelgető, megtaposva is előbb-utóbb bátorságra kapó, magát sárba verten sem megadó, megalázottságában elkövetett átkozódásából kitisztulva újra hittel hívő szegény, gazdag édes-keserű, bitang drága Tizenötmilliónk!

> Isten, Istenünk, Mi Urunk! Hittel Hozzád fordulunk. Szerető szívünk Utánad eped, Vágyakozó karunk Feléd tárul, Reménykedve Rád tekint

Kicsi Magyarhon, Magyarföld, Mindahány-Magyarország, Hunnia, Hungária, Szittyaföld, Mária Országa, Pannónia!

> Tizenöt Tizennégy Tizenhárommillió -

Ne tovább! Ne engedj tovább süllyedni, fogyni és apadni, romolni, elillanni, fölszívódni, eltűnni, múlt ködébe, más népbe veszni, ne, ne.

Könyörgünk, segíts azzal, hogy erőt adsz az erőtlennek a jövőt vállalni, hitvest szeretni, családot, gyermeket, gyermekeket ápolni, vállalni a közösséget, szülőfalut-szülőhazát, borzasztó-szép, átkozottan gyönyörű Magyarországunkat, melynek határát ne engedd, hogy az Alvilág Ura szabja meg.

> Isten, Ott Fönn A Mennyben, Bárhol vagy, Tudjuk, mindenütt vagy, Bennünk s rajtunk kívül, Nyújtsd karod, Hogy tovább szolgálhasson e nép.

Patkányunk van egy,

Hazánk is csak egy,

Patkányunk van kettő,

Hazánk van, egy,

Patkányunk van három,

Hazánk csak egy,

Patkányunk van négy,

Hazánk, van hazánk,

Patkányunk van öt,

Hazánk, hazánk,

Patkányunk van hat,

Hazánk, mindenünk,

Patkányunk van hét,

Haza, haza,

Patkányunk van ezerhét,

Hazánk meg csak egy.

Kánisz, patkánisz, takarodjatok el!

Hazánk ez az egy.

Istenem, Atyám. Atya, Fiú, Szentlélek Úristen. Boldog Isten, Nagy Isten! Isten-Anyám. Engediétek, hogy így legyen. Az Örök Istennek Ammen.

1944-ben Békéscsabán született, 2001-től Balatonalmádiban él. Édesanyja újkígyósi kisgazdalányként, édesapja kisiratosi zsellér fiából lett iparosként került Békéscsabára. A párja pedagógus, két felnőtt gyermekük van, megszületett első unokájuk. Végzettség szerint női fodrász, népművelő, könyvtáros, mozigépész, moziüzem-vezető, újságíró és filozófus, de volt matróz, szövetkezeti és megyeházi tisztviselő, nemkülönben éhezőművész is. Eddig legtovább Csabán élt, mindamellett hosszabb időt töltött Veszprémben, Debrecenben, Budapesten, Székesfehérvárt, Balatonfűzfőn s jobbára hírlapíróként kereste a kenyerét. Sarusi Mihály is kollégám volt az egyhónapos újságíró-gyakornokosdásom idejében 1977 júliusában, egy szerkesztőségi szobában volt Péntek Imrével.

Munkái: Magyar Krisztus (Bp., Szépirodalmi K., 1986), Fönn a Jeruzsálemhegyen (Bp., Szépirodalmi K., 1987), Kazal (Békéscsaba, Tevan K., 1991), Eszterberke (Bp., Szépirodalmi K., 1993), Fekete-Zaránd (Békéscsaba, Tevan K., 2002), Hiábahaza (Veszprém, Vár Ucca Műhely, 2010) [regény]; A csabai Szajnán (Bp., Magvető K., 1981), Pázsit (Békéscsaba, Békés Megyei Könyvtár, 1983), Hanyattúszás

(Bp., Zrínyi K., 1990), Túl-a-Gulág (Veszprém, Vár Ucca Műhely, 2005), Végig a Corvinkán (Békéscsaba, Magyar Téka Erkel Sándor Könyvesház, 2010) [kisregény]; Ugatoló (Békéscsaba, szerzői kiadás, (1978/1991), Csavargó ének (Békéscsaba, Magyar Téka Erkel Sándor Könyvesház, 2001) [versek]; valmint utirajzok, falurajzok, széptanulmányok, tudósítások, karcolatok,

Díjak: 1967 - Szép Szó elbeszélés-pályázat II. díja (Budapest), 1983 – Békés Megye Tanácsának művészeti díja (Békéscsaba), 1986 – Darvas József-emlékdíj (Orosháza), 1987 – a Szépirodalmi Könyvkiadó nívódíja (Bp.), 1987 – Füst Milán-jutalom (Bp.), 1989 – Gáll István-díj (Bp.), 1994 – Greve-díj (Hamburg-Bp.), 1995 – Petőfi Sándor Sajtószabadság-díj (Bp.), 1999 – József Attila-díj (Bp.), 2003 – a Magyarországért, Édes Hazánkért Kiadó költői díja (Bp.), 2004, 2006 – Bertha Bulcsu-díj (Balatonfüred), 2004 – a "Politikiai Elítéltek Közösségéért" Érdemkereszt (Bp.), 2005 – Táncsics Mihály-díj (Bp.), 2007 – Wieser Tibor-emlékérem (Arad), 2009 - díszpolgár Kisiratoson (Arad/-Csanád/ megye), 2009 - Arany János-díj (Bp.). Forrás: Wikipédia

Szirmay Endre (1920) — Kaposvár **A KÖLTÉSZET**

A költészet az egyetlen varázslat Amely eszméltet és kijózanít, Megtanít, hogy találhatsz magadra És hogyan oszthatsz meg mással valamit.

A költészet az egyetlen bizonyság Amely léteddel azonosít, Visszafordít fonák hiedelmeket És a vágy béklyóitól megszabadít.

A költészet az egyetlen eszköz Amelyre nem tapad a gyűlölet vére; Megtanít olyan köznapi csodákra Mint a szabadság, a lázadás, a béke.

NEM KÉRDEZEL

Amikor volt és van miért nincsen...? neszező vágy matat a kilincsen;

az esetlegesség csak igézet a mindent semmire elcseréled:

ami előtted volt

láz és látszat csak a kormozó csönd száll utánad...

amikor a van és lesz körülölel már mindent megértesz s nem kérdezel.

Salvatore Quasimodo (1901-1968) verseiből fordítások:

Salvatore Quasimodo **MORZSÁNYI IDŐ**

Vöröslik a narancs a kertben észrevétlenül, ahogy az idő leng el a vékony narancskérgen, a malom kereke döccen a vízzel áradó özönben, de forog tovább, és összefon egy percet az elmúlt perccel vagy a jövővel. Másféle az idő a gyümölcsök forgatagán, a hajlíthatatlan testen visszaverődik a halál, lesiklik kicsavarodva. s markolatával a szellembe fogódzva írja egy élet próbáját.

Bús lovag ő is.

Dombóvár, 1951. április 24

Mint fagyos küldönce az éjszakának, csillogón visszatértél a félig lerombolt házak erkélyeihez, megvilágítani az ismeretlen sírokat --- és a füstölgő föld elhagyott roncsait. Itt pihen az álmunk. Te meg magányosan észak felé fordulsz, ahol minden fénytelenül omlik a halálba -- de te ellenállsz.

Forrás : Szirmay Endre, «Nem volt hiába», Versek, versfordítások; Kaposvári Megyei Jogú Város Közgyűlése, Kaposvár, 2009; Sorozatszerkesztők: †Papp Árpàd-Szijártó István-Szili Ferenc.

Tolnai Bíró Ábel (1928) — Veszprém ÉLET

Esti képek

Szomorú, felhős őszi est. Odakünn metsző szél dudál Jós-hangjával szól egy szamár Valahol messze így: iá! S rá a visszhang: iá!... iá!

Dombóvár, 1950. augusztus 8.

Éj van

Éi van. Néma és borús éj újra. A vágyak alusznak csendben, Meglapulva...

Nincsen fa, nincs út, nincs virág, Nincs bú, nincs öröm, nincs világ, Csak Éj és Csend... Mélybe merül minden: bölcső, Temető, S ilyenkor a titkok füve nő... Éjszaka mindig gyászol a Lét: Sok megkínzott, fáradt ember Könny-seregét.

Minden alszik... Csak az álom Sző, mint a pók Tarka himű hálón. Ezzel ad vigaszt, örömet: Hajnalban illanó Harmatszemeket...

Éi van: Néma és borús éj újra. A vágyak alusznak csendben, Meglapulva...

Dombóvár, 1951. január 14.

Este van ismét, csendes est, Mikor a tájra leszáll az álom. Ilyenkor mindig szívembe zárom A kóborló, bús magányt. Bús lovag ő is, szomorú, S esti csillaggal cimborál. Néha korhelyül iddogál Harangszó után.

Éjszakai álmatlanság

Az álmok szétfoszlanak Mint a köd S emberszívek, óh, Mint salak, Útfélre hullanak.

....

Az élettől Nincs mit remélni Jobb: A sírhanttal Felcserélni...

Dombóvár, 1952. január 4.

Ma ismét oly szép az est: Meleg, barátságos, puha - Mint egy ránk szabott ruha -.

A múltról szól és Rólad, Hogy ki vagy Te és szíved: Szerelem és szeretet. Elidőz egy-egy helyen S kutat az emlékezet. Közben üsszefűz két vén kezet.

S mikor kérdezzük: meddig? Gyengén jelzi egy relé: Ballagunk már a sír felé.

Veszprém, 1989. június 4.

Bodosi György (1925) — Pécsely MÚZEUMI BESZÉLGETÉSEK V.

A vasgyűrű

Bánkódva, könyörgő hangon esdekelve vallott gazdája társaival együtt elkövetett gaztetteiről a meggörbült, pecsétje helyén is belapult vasgyűrű, ahányszor csak megálltam előtte a teremben.

Tagja volt gazdám annak a martalóc csapatnak, amely a törzstől elszakadva, külön garázdálkodott szerte a világban, s ahol csak gyengébb törzseket talált megzsarolta, kirabolta, ha arra támadt kedve, ki is irtotta őket.

Így mesélte: – Nem sokan voltunk, de nemcsak az ujjunkon viseltünk vasból készült gyűrűt, hanem ugyanabból az anyagból készült fegyverekkel is rendelkeztünk. Dárdákkal, kardokkal, tőrökkel, hegyes nyílvesszőkkel. Amikor betörtünk egyegy elavult anyagból készült fegyverekkel rendelkező néphez, elég volt egyet-kettőt leöldösni közülük, s máris kezünkben tartottuk őket. Ide többször is betörtünk. Volt amikor csak élelmet követeltünk tőlük, vagy elkötöttük lovaikat, máskor valamennyi állatukat elhajtottuk, mindent elvettük tőlük. Minden óhajunknak eleget tettek, csak akkor álltak ellen, amikor lányokat követeltünk tőlük. Rimánkodtak, hogy ilyet ne tegyünk, engedtünk. Akkor azt kérték: ők válogathassanak. Hogyisne – mondtuk,

sántákat, púposokat s más hibásakat adjátok nekünk? A legszebbeket akartuk. Haladékot kértek, felkészítsék őket a sorsukra. Ebbe beleegyeztünk, ám mire visszatértünk, egyetlen élőt sem találtunk a Dühünkben mindent összetörtünk, a kunyhókat sorra felgyújtottuk, aztán hozzáfogtunk megkeresni a szökevényeket. Ők ezalatt hevenyészve várat építettek a közeli hegy tetején. Megostromoltuk, s mert még nem volt elég erős, bevettük. Nagy öldöklést rendeztünk, néhányan azért meg tudtak futamodni, s eltűntek a közeli erdő sűrűjében. Visszatértünk a foglyul ejtett néhány java fehérnéppel. Ezeket osztottuk szét. Mindenkinek jutott, csak nekem nem adtak. Ezért megharagudtam rájuk, s amikor tovább áltak - mert nyugtalan vérünk minduntalan tovahajtott minket -, megszöktem tőlük. A völgy is szép volt, így elnéptelenedve is tetszett a szemnek. Inkább itt maradtam.

Amikor az egyik csak félig elpusztult kunyhóban letelepedtem, számítottam arra, hogy néhányan az életben maradottak közül visszatérhetnek. Ha sokan lesznek nem bírok velük majd. Ezért inkább azt találtam ki, hogy eldobálom fegyvereimet, s már csak ez a gyűrű maradt az ujjamon, ami áruló jel lett volna. beszélek. A tóba dobott akkor engem. Így kerültem a víz fenekére, én a vasgyűrű- aki most hozzád beszélek- hallatszott a tárlóból a szomorú hang. Majd folytatta meséjét gazdájáról...

Némának tettette magát a gazember, hogy a beszédjéről rá ne jöjjenek kiféle. Még így is végezni akartak vele, ám az egyik özvegyen maradt asszonyka, akinek nem jutott férfi a megmaradt néhányból, megszánta és kérte hogy magához vehesse.

Elvitte, magához vette s még gyerekeket is szült neki. A férfi – egykori gyilkos gazdám –, csak hallgatott és szolgált mindenben neki. Igyekezett megérteni, majd megtanulni beszédjüket, szavajárásukat. Nem tartott sokáig, hiszen néhány száz szónál többet az itt élők akkor még nem használtak. Jelekkel, mozdulatokkal egészítették ki mondandójukat, amiket bárki idegen megérthetett.

Egykori viselőm egyszer elhatározta, hogy megszólal. Előbb csak az asszony előtt mert, aztán mások előtt is. Ám beszédjéről ráismertek, hogy nem közéjük való. Végezni akartak akkor megint vele, de asszonya és a gyerekei ekkor körülvették s megvédelmezték.

Az asszony az agyagművesek között dolgozott. Gazdám, hogy meghálálja amit érte tett, készített neki egy ügyes szerszámot, amelyet az ő törzséhez tartozók már ismerték. Fából, lapos fakorongból, rudakból állított össze egy korongolót, melynek segítségével gyorsabban és szebben, vékonyabbra, karcsúbbra lehetett formálni az agyagot. Asszonya ekkor csodaszép formájú kancsókat s más edényeket készített. Csodájára járt annak mindenki.

Jól megvoltak egymással és a törzs lassan gyarapodni kezdő többi tagjával. Csak az asszonya jajdult fel néha szeretkezésük közben. Istenem – mondta –, mit teszek? Lehet, hogy apámat, bátyámat vagy öcsémet ölte meg ez a gazember, akinek most jószántamból ágyasa lettem. Ekkor ütlegelni, rugdosni kezdte a férfit, s még a saját hajába is beletépett. Végül aztán belátta, ami történt megtörtént. Semmilyen bűnt helyrehozni nem lehet, csak megbánni.

Czakó Gábor (1942) — Budapest TUDATLANODA

Egy régi, szeles májusi napon, éppen azon, amelyik előtt végre esett az eső hat száraz hét után, a szél lankadatlanul száguldozott a föld fölött, hogy a tegnapi

nedvességet az utolsó csöppig kiszippantsa kertből; felhőt gyúrjon belőle, másutt leszórja, majd menten visszavegye, no, ezen a napon a társaság a teraszon ült. A citromfüves mentateához tanügyi eszmecserét folytattak az egybegyűltek. Leginkább azt emlegették, hogy az oktatási reformok ostobasága átragad a diákokra, és a tudatlanság szikkadt fekete iszapként önti el az iskolákat meg az agyakat. Sorolták a példákat, hogy bölcsészhallgatóknak gőze sincs, hol született Arany János, történészjelöltek számára tök ismeretlen Rákóczi Ferenc és Marx neve, mérnökhallgatók nem tudnak számolni.

- Talán, mert nem tanultak ilyesmit ütött a szög fejére Szépasszony, miközben a szokott figyelmességével töltögette a teát.
- Mással tömték a fejüket vette át a szót Lóránt tanár úr. – Emlékszem, hogy amikor Zsófi lányom alsó tagozatos volt, a szorzótábla helyett a különféle számrendszerekkel gyötörték őket, amikből persze egy kukkot sem értettek.
- Én sem értem őket büszkélkedett Édesszájú Lóorvos – pedig már mi is tanultuk.
- Éppen akkor, amikor az ember feje alkalmatlan az ilyesmik befogadására szólt Szőlősgazda.
- Van nekem egy matematikus barátom folytatta Lóránt tanár úr – akadémiai tag, az ő lánya és az én Zsófim egy osztályba jártak. Mondtam neki egyszer, hogy neked könnyű, nem mezei nyelvész vagy, mint én, te el tudod magyarázni a gyereknek a leckét. Fölvonta szemöldökét. Én? Fölhívom azt a volt tanítványomat, aki ezt a marha tankönyvet írta.

CENZÚRA

A medárdos nyári délutánon, amikor a zivatar még csapkodott, de a nyugati hegyek fölül már besütött az esőfüggönyre a Nap, Ősz Hírlapíró mesélt a cenzúra demokrácia-álló új ruhájáról.

Rezesorrú Drámaíró mindentudóan bólintott.

- Könyvkiadó öcsémtől hallottam...
- Az Ösz Könyvkiadó mosolygott Szépasszony.
- Bizony, bizony! Abba a szakmába is bele lehet őszülni. Nos, öcsém a minap tárgyalt egy pénzintézet illetékesével egy jeles magyar író novelláskötetének esetleges támogatásáról. A kiadó ráírná a könyvre, hogy a cég segítette a mű megjelenését, s az összeg fejében át is adna neki háromszáz úrias és finom, keménykötésű példányt, melyet a bank az üzletfeleivel szokásos karácsonyi ajándékcsere során szétszórna. Az illetékes bólogatott, igen, az ötlet pompás, mi több, megtisztelő, mert ő ismeri az írót, olvassa, tiszteli, bizonyos benne, hogy a könyv remek, ámde nekik így többes számban! előbb alaposan át kell olvasni, nehogy olyan mondatok legyenek benne, melyek sérthetik a megajándékozottak érzékenységét.

Öcsém fölhorkant volna, mire illetékes bankember a vállára tette kezét. Ne mondja ki, tudom: ez cenzúra, bizony az, mégpedig a javából.

KUTYACSAPDA

Édesszájú Lóorvos a gyakorlatból hozott történetet a súlyos, júliusi kánikulában, amikor a kedves vendégek illatos fagylaltokat kanalaztak a lugasban.

- Kijárok egy telepre, amely a határrendőrségnek képez kutyákat. Bizony sok baj van az állatokkal a túltenyésztés miatt.
- Mi is kissé túltenyésztettek vagyunk mélyedt magába Barna Adjunktus. Töltött egy kis rumot is diófagylaltra.
- Elég gyakori, hogy egyik-másik, nagyjából már beidomított ebet ki kell selejtezni. Ezeket oda szoktuk adni az ott dolgozóknak, ismerősöknek jelképes, lényegében csak a költségeket tartalmazó összegért. Történt, hogy a telep egyik munkása nem várta ki az időt, vagy sokallta az oltások árát, fogta magát, s hazavitte a Mirza nevű farkaskutyát. Nem telt bele két hét, bűnét bevallva visszahozta.
- Miért? kérdezte Szépasszony.
- Ezzel fogadtuk mi is embert. Ő pedig röstelkedve mesélte, hogy a kertjében szedte a barackot, amikor heves hascsikarás fogta el. Nosza rohant be a házba, a vécébe, azaz csak rohant volna, mert Mirza alkalmazta vele szemben is a kutyaiskolában tanultakat: a menekülőt el kell kapni. Megtörtént. Szegény pacák két órán át feküdt az udvaron saját anyagában, amíg haza nem jött a felesége, s ki nem szabadította a szigorú Mirza őrizetéből.

A NEGYEDIK PARANCSOLAT

Tszanta úr, az ökumenikus népnevelő mesélte azon a különös májusvégi délutánon, amikor két hónap óta először esett az eső.

- Képzeljék, barátaim, szülővárosomban, T.-ben elfogtak egy embert, aki betörte református templom aitaját.
- Rablás? kérdezte Szőlősgazda, amúgy szokásos újságolvasó.
- A rendőrség is erre gondolt először, hanem amikor elkapták a tettest, az töredelmes beismerő vallomást tett...
- Részeg volt próbálkozott újra Szőlősgazda.
- Rosszabb felelte Tszanta úr. Gyónni akart a szerencsétlen. Meg akarta gyónni, hogy előzőleg fojtogatta az édesanyját. Ez hamar be is igazolódott, a mamát kórházba is kellett szállítani. A vádat így rablás helyett emberölési kísérletre módosították.
- No de reformátuséknál nincsen gyónás! találta fején a szöget Édesszájú Lóorvos. – Ha járt volna hittanra, tudhatta volna, s nem töri be a templomajtót.
- Ha meg is tanulta volna a hittanleckét mosolygott
 Szépasszony akkor az anyukáját sem fojtogatta volna.

BOLDOGASSZONY

Péter úr mesélt a szovátai borvíz mellé.

2007-ben egy idős, Erdélyből elszármazott orvos ismerősöm pénzt szeretett volna átutalni a Magyarok

Nagyasszonyáról nevezett alapítványunknak. Bement a bankba a maga kis dél-dunántúli városában intézkedni. Simán haladt az ügy, amíg a "közlemény" rovathoz nem értek.

Akkor a kedves bankhölgy föltette a szokásos kérdést: Mit szeretne írni a közlemény rovatba? Ismerősöm nem véletlenül támogat ilyesféle alapítványokat, ráadásul adóbevallásában föl sem tünteti jótékonykodását, egyszerűen csak annyit felelt: "Szűzanya."

A tisztviselőnő nem nagyon értette a dolgot, ezért újra kérdezett: Mit írhatok a közlemény rovatba?

Írja, amit mondtam: "Szűzanya." Azt nem lehet! – jelentette ki a bankhölgy határozottan. Miért nem? – kérdezett vissza az ismerősöm. Csak! A pénzemért nem írhatok a közlemény rovatba azt, amit akarok? Bármit nem! Miért nem?

Ez így ment egy darabig, a bankhölgy konokul nézett a doktor úr szeme mellé, és eltökélten, ám minden indoklás nélkül hajtogatta: Nem lehet.

A történetnek majdnem úgy végződött, mint a mese, kiegyeztek a "Boldogasszony" szóban. Látszólag. Hanem a bankleány cselt vetett, két szóban írta: Boldog asszony, és ettől nem tágított.

Ismerősöm elnevette magát: Majd elintézik egymás közt, aranyom!

Csernák Árpád (1943) — Kaposvár HA DIKTÁL AZ ÚRISTEN

Az értelem csak a hit által adottat képes artikulálni. Canterbury Anselmus

Jöjjön már a vihar! Egyelőre csak távoli cikkanások, késlekedő tompa dörejek. Agyamban roppant

feszültség, fájdalom. Halántékomon lüktető ér, nyakam merev. Jobb oldalamon embriópózban, nyitott szemmel. Nem mozdulok. Várok. Kifelé és befelé figyelek. Kint az egyre közeledő dörgések, belül villanások, feszültség, fájdalom. A szoba sarkában karosszék. A felvillanó fényben látom: ott ül megint a tar koponyájú csuhás. Már nem is csodálkozom. Nem kutatom, honnan jött, hogyan érkezett. Nem is mozdulok. Ő sem. Csak erőltetem a szemem a félhomályban, várva, lesve a pillanatot, amikor a villámlás fényében kiolvashatom tekintetéből: miért jött? Már közel csattognak a fényes dárdák, hatalmas ezüstlemezeket döngetnek szigorú angyalok, zörög az ég, áldásos szél támad, hallom a bronzlevelek, az ébenágak surrogását, de ez még nem az arcom vonásait átrajzoló vihar. Hagyjuk ezeket a szecessziós mondatokat! Ne fogalmazz, ne erőlködj, csak akkor írj, ha diktál az Úristen, és csak azt írd, amit diktál. Nehéz visszaemlékezni. Amikor itt volt és néztük egymást, akkor nem írtam. Hazugság volna azt állítanom, hogy most van itt. Nem. Most a kutyám szuszog itt mellettem, ebben a pillanatban egy villanykapcsoló kattant kint, egy ajtó csapódott, a szomszéd szobából beszéd moraja hallatszik, szúnyog zizeg. Az ég hallgat. Sötét és csendes. Az ágy végében kuporgok, felhúzott térdekkel, és írok egy kis lámpás fényénél. Nehéz visszaemlékezni. Pedig csak néhány nap. De amikor itt volt, nem írhattam. Akkor rá kellett figyelnem, és most nehéz az emlékezés, az események felidézése. Figyeltem az arcát. pontos gyakrabban és egyre közelebb csapkodtak a villámok, és végre megeredt az eső is. Agyamban oldódott a feszültség, nyakamban a görcs, enyhül a fájdalom. Apám hónapok óta halott. Történeted, nem tudhatod, hol és mikor kezdődött, hol és mikor ér véget. Kilépsz a kertbe, végre tavaszi verőfényben, kezedben nyesőolló, vagdosod a kócos szőlő indáit. Ez a te én vagyok. De jobb, ha távolabbi. Ha nem én, hanem te, sőt ő. Kilép a kertbe, kezében nyesőolló, fején még kötött sapka, pedig végre már tavaszi verőfényben vagdossa a kócos szőlő indáit. A ház sarkánál megáll. Itt, a ház sarkánál álltál akkor éjszaka; tiszta volt a levegő, felnéztél a csillagos égre, és nyüszítve bőgtél. Ez a te én voltam. De jobb, ha távolabbi. Jobb, ha te, sốt ha ő. Bốgött ott a ház sarkánál, fejét az égre emelve, és tisztán látta, hogy már ott van az apja. Az égről az apja nézett vissza rá. Az egész ég az apja arca volt. Bent fuldokolt. Nem tudta pontosan, miért megy ki. Aztán megállt a ház sarkánál, és bőgött. Májusi éjszaka volt. Most március van és verőfény. Végre tavaszi verőfény. Szép sorban, fától fáig, bokortól bokorig. Amikor ideköltöztetek, csak gaz volt. Gaz mindenütt. Embernagyságú, sűrű gaz. A gyerekek is segítettek irtani. Fekete-rozsdafoltos kutyátok ott szaladgált köztetek az embernagyságú gazban, végre szabadon, a panelház celláiból kiszabadulva. Most zsemleszínű kiskutya ugrándozik körülötted. Az almafát alaposan meg kell nyesni. Vegyszert nem használsz, s az almafa csemege a kártevőknek. Jut belőlük a cseresznyére, még a meggyre is, de vegyszereket nem használsz. A diófa alatt csak megállsz, fölnézel az ágaira, átöleled karcsú törzsét, magadba szívod erős, fanyar illatát. A tuják sorfalán átjutva meglátod azt a kis dombot. Jobb, ha távolabbi. Jobb, ha ő. Meglátja kutyája sírját. Rajta deszkából összeütött kereszt, aranyeső. Történeted, nem tudhatod, hol és mikor kezdődött, hol és mikor ér véget. Zsemleszínű kutyád ott ugrál körülötted, felnéz rád, apró gallyat kap föl, két mellső lábával a fűbe lapul, farát magasba emeli, csóválja a farkát. Kiveszed a szájából a gallyat, elhajítod, lohol utána, cikázik a kertben, a fák és bokrok között, a verőfényben. Kellemesen zsibbadok. Közelítek. A helyszín és az időpont teljesen más. De vajon van-e jelentőségük a helyszíneknek, az időpontoknak? A dráma tovább zajlik kint és bent, és bármikor, bárhol folytatod, ugyanaz a történet folytatódik. Ha diktál az Úristen. Most egy infralámpa fényénél és melegénél gubbasztok. Arra ébredtem, hogy zuhanok; nem tudom, hogy hol vagyok, nem tudom, merre van a fönt és a lent, merre vannak a falak, a padló, a mennyezet. Percekbe került, amíg a holdfény, a tücsökcirpelés és a kutyaugatás segítségével betájolhattam magam abba a reális térbe, ami a szobám. Ha az előszoba felől közelítesz, a nyitott ajtón át már láthatod Oláh Mátyás sárga képét, az Apokalipszis lovasaival, szélfútta fájával, a semmibe meredő, roskatag téglafalnak támasztott lajtorjával és a téglafal tetején hegedülő kisfiúval; tulipántos ládám felét, rajta ütött-kopott kisbőröndömet. Volt egy hasonló. Amikor karamboloztam, összetörött. Évekig kerestem hasonlót, nem találtam. Végül - úgy háromévvel ezelőtt rátaláltam a kaposvári kirakodóvásáron. Egy idős néni előtt volt, akit már ismertem. Rendszeresen kijár. Hajdani apáca, fehér a haja, és mindig nagyon kedves. Felvillanyozva léptem hozzá, és megkérdeztem, mennyiért adja a bőröndöt. Nagy pironkodások közepette mondta, hogy abban csak árut hozott ki, nem szánta eladásra, hiszen annyira ócska, és tele van málnafoltokkal, de ha nekem így is megfelel, 20-30 Ft-ért odaadja. Mondtam, hogy adok érte ötvenet. Így is történt. Sötétbarna, kopott, enyhén recés felületű papírbőrönd. Egyik oldalán kis rézlemez, amin egy elefánt áll egy hasonló kis kofferen, és ez a olvasható mellette: szöveg príma hartplatte imprägniert. Egyszer elvesztettem, méghozzá Párizsban, a Gare du Nord-on, egy jegykezelő automatán felejtettem. Már vagy két emelettel lejjebb voltam, eltelt 4-5 perc, amikor észrevettem, hogy csak két csomag van nálam, a harmadik, a kisbőrönd, amiben minden "kincsem" benne van, hiányzik. Mint az őrült rohantam föl. Az ütött-kopott kis koffer ott díszelgett a kezelőpult nikkelposztamensén. Éjszaka ezt álmodtam: Már napok óta mentünk. Hajónk a nyílt tengeren. A ládát, amelyben kincseimet őriztem, egész idő alatt magamnál tartottam. Egy percet sem aludtam. Figyeltem, hogyan fúródik hajónk orra a vízbe, és meglestem a madarak repülését. Mindenki tudta: ez a hajó elvisz bennünket abba a városba, ahol fehér házak vannak, és mindig kék az ég. Epp a hajó korlátjára támaszkodva néztem a vizet, amikor a láda, amelyben kincseimet őriztem, hirtelen kifordult a kezemből. Lassan indult a tenger fenekére, gyöngyházkagylók és korallok közé. Utánavetettem magam. A víz alatt is tisztán láttam az útját. Már-már utolértem, amikor hatalmas polipkarok nyúltak utána. Sietnem kellett. Ha a polip megöleli ládámat, soha nem tudok átjutni a köré fonódó izmos karokon. Lomhán nyúlt ládám felé: furcsa hatalmas, elrajzolt virágszirmokkal, virágfejjel. Elővettem késemet, és teljes erőmből a célpont felé rugaszkodtam. Az utolsó pillanatban megérezte ellenségem a veszélyt, és hirtelen összerándult. Éreztem, hogyan fonódnak derekam köré a vaskos polipkarok, hogyan recsegnek csontjaim. Minden erőmet összeszedtem, és késemet a polip szemei közé vágtam. Gyengült a szorítás. Nem láttam semmit. Sötét volt, és émelyítő bűzt éreztem. A felszínre úsztam. A víz teteje tündökölt a fényben, tűzött a nap, csak egy sötétlő folt jelezte harcunkat. Hajónk már messze járt. Fedélzetén jól fésült, pirospozsgás emberek reggeliztek fehér ingben, sötét mellényben, nyugodtan. Tudták: ez a hajó elviszi őket abba a városba, ahol fehér házak vannak, és mindig kék az éj. Újra a víz alá buktam. Sietnem kellett, nehogy megint találkozzam egy ostoba szörnnyel. A kitisztult vízben már messziről láttam ládámat a tenger fenekén: apró ezüst halak úszkálták körül. Történeted, nem tudhatod, hol és mikor kezdődött, hol és mikor ér véget. A dráma tovább zajlik kint és bent. Közelítek. Most a szobámban gubbasztok egy infralámpa fényénél, éjjel. Azt álmodtam, hogy zuhanok. A láda mellett egy dézsában pálma. A földön gyékényszőnyeg. Beljebb lépve, az első, amit meglátsz, egy paraszt barokk íróasztal, felette, széles fakeretben Nizsinszkij szomorú bohócképe bronzból, Petruska jelmezében. A kép széles keretében egy kék papíralbatrosz, följebb a Taj-ci ábra, lejjebb, remekbe szabott gót betűkkel megírva Lao-ce Tao-te kingjének egyik verse: "A világon mindenki

felismeri a szépet, de ezzel együtt a rútat is" kezdetű. A Jang és Jin éremtől jobbra Mátyás dohányszínű képe: magányos diák ül egy padon, és olvas, sziklás tájon, a hold alatt, felette angyal repül. Íróasztalomon írógép, könyvek, papírhalmaz, indigók. Tékáján kavicsok, különböző tengerek és folyók partjairól; egy sakkfigura: szépen faragott fekete huszár. Ha a szoba jobb oldali végében leülsz öreg gondolkodószékembe, szembe veled, magasan a fal közepén Watteau Gilles-je. Minden reggel az ő vakító ruháját pillantom meg először. Barna ajtóm felett barna keretben Dürer Szent Jeromosa, balra tőle feszület és az én két Gandhi-képem. Az egyiken a Mahatma bandukol a kihűlő nap alatt, a másikon már koromszínű a világ, és ebben a sötétségben világol Gandhi hiánya. A kép kép alatt, ágyam fejrészénél kis szekrényke, rajta barna lámpa, könyvek, folyóiratok, füzetek, amikbe följegyzek néha ezt-azt, ha diktál az Úristen. Unos-untalan kérdéseket teszek föl magamnak, amikre nincs válasz. A tar koponyájú csuhás is meg-megjelenik néha, és faggat. Nem erőszakosan, inkább szelíden, szeretettel. Apám halála óta az ő arcvonásait viseli. Jó, ha jössz, de több hitre, erőre volna szükségem, hogy a kérdésekre felelni tudjak. Jössz, kéred a leltárt, de nem közlöd, hogy jó úton járok-e, nem közlöd, hogy amit felmutathatok, jelent-e valami értéket. Magamra hagysz kétségeimmel, csupán felkavarsz. Most már hagyj aludni. Menj el. Zsibbadok. Már nem fáj a fejem. Időben és térben - így korlátlanul, önámítás nélkül. Kellemes bódulat, zsibbadtság, almaíz a számban, és néha még álmodom is: Reggel hét órakor szólt a vekker. Felkeltem, megmosakodtam. Hideg volt, fáztam. Fázósan léptem ki az utcára. Nyolc órára a Zöld bogyóhoz címzett vendégfogadóban kell lennem. Ha késem: megölnek. 7 óra 30. Elbúcsúztam a feleségemtől, és már megint az utcán voltam. Utána még háromszor elbúcsúztam a feleségemtől. Azt mondta: siessek. Az első villamoson, ami jött, fürtökben lógtak, így képtelen voltam rá felszállni, de legalább sárga volt. A második villamos fekete volt, de azt hiszem, nem villamos volt, hanem hullaszállító, mert benne zöld emberek álltak, igaz fogódzkodtak, de nagyon merevek és kifejezéstelenek voltak. A harmadik villamos, ami jött, nem létezett, így ezzel sem tudtam elmenni. Az órám nagyon hangosan ketyegett. Nyugtalanított, hogy reggel az erkélyen egy száraz halat láttam. Visszamentem, hogy vízbe tegyem. Az órámat is otthon hagytam, mert nagyon hangosan ketyegett. Elhatároztam, hogy busszal megyek, mert sietnem kell, és még mindig ugyanott vagyok, ahol elindultam. Egy buszra sikerült is felszállnom, de ellenkező irányba vitt, és amikor ezt észrevettem, leszálltam, és felszálltam egy másikra, igaz, hogy piros volt, de legalább jó irányba ment. Később vettem észre, hogy nem szálltam fel rá. A folyón egy hajó úszott, az égen repülőgépek búgtak, annyi, hogy nem is látszott az ég a sok repülőgéptől. Az úton autók tolongtak. fekete bogarak csapódtak az arcomba. Elindultam gyalog a hegy felé. Sietnem kell, a hegy tetejére kell jutnom, s már nincs sok időm. Futásnak eredtem. A karomra pillantottam, de eszembe jutott, hogy otthon hagytam az órámat, csak egy zöld folt volt a helyén. Sehol a közelben nem láttam embereket. Rohantak mellettem a fák, fordultak velem együtt a rétek, porzott az út. A zakómat, az ingemet és a

nyakkendőmet futás közben ledobáltam. Csupasz felsőtesttel futottam tovább. Égetett a nap. Izzadtam, és a por a hátamra tapadt. Nagyon nehéznek éreztem a cipőmet, azt is levetettem, úgy futottam tovább. Forró volt a homok, égette a talpamat. Megbotlottam egy kőben, elestem, de szerencsére csak a bokám ficamodott ki, így fel tudtam állni. Átvillant az agyamon: ha leülnék az út szélére, a fák árnyékában, elnyúlnék a fűben és a számba potyogna a szeder, lesétálnék a folyópartra, a folyó felől langyos szél fújna, aztán megfürödnék, az jólesne. De elhessegettem ezeket a gondolatokat. Úgysem tudnék megnyugodni: nekem a hegy tetejére kell mennem. Választhatok: vagy odaérek, vagy elkésem, és akkor meg kell halnom. A történeted nem tudhatod, hol és mikor kezdődött, hol és mikor ér véget. A dráma tovább zajlik kint és bent.

és mikor ér véget. A dráma tovább zajlik kint és bent. És bármikor, bárhol folytatod, ugyanaz a történet folytatódik. Jobb, ha távolabbi. Jobb, ha ő. Nézőpont kérdése az egész. Írhatnám ezt is: Max Red Bartlett éjszaka felriadt álmából. Most egy infralámpa fényénél és melegénél gubbaszt. Hajnali 1/2 4. Bizony, nyikorog az ajtó, ha kinyitom, meg a lépteim, ahogy lépek, meg ahogy élek, az bizony - bármennyire igyekszem is zajjal jár. Így hát a feleségem álmából felriad, és megkérdezi: Mi van? Mit csinálsz? És muszáj nevetnem, olyan döbbenettel kérdi. Pedig hát így megy ez éj mint éjt - írja Max. - Azóta vettem egy kályhát a szobámba, és amióta külön alszom - illetve nem alszom -, a feleségemnek visszatértek nyugodalmas Próbálom meggyújtani a tüzet. Vizes a fa. Egy-egy befűtéshez temérdek papírt elégetek. Pernye és füst. Először jöttek a hivatalos papírok, újságok, régi iskolai füzetek és könyvek, aztán folyóiratok, műsorfüzetek, levelek; most már a novelláimat tüzelem, mert nem szeretek fázni. Pernye és füst - írja Max. - Megint elaludt. Meggyújtsam? Lehet, hogy ma éjjel meg sem gyújtom, gondolja. Aztán mégis meggyújtotta. Végül elég volt hozzá egyetlen novellája.

Olasz fordítását ld. a «Prosa ungherese» c. rovatban.

Csernák Árpád (Budapest, 1943. aug. 19.): Színház- és Filmművészeti Főiskola 1966. 1967 óta jelennek meg írásai folyóiratokban, heti- és napilapokban. Többek között a Magyar Naplóban, a Poliszban, a Vigíliában, a Confessióban, a Hitelben, a Tiszatájban, az Élet és Irodalomban, az Árgusban, a Kapuban, a Remetei Kéziratokban, a Pannon Tükörben, a Napútban, a Lyukasórában, a Jelenlétben, a Film Színház Muzsikában, a Somogyban, a Magyar Demokratában, az Új Dunatájban, az Új Horizontban, a Népszavában, A céhben, a Dunántúli Naplóban. Megjelent egy elbeszélése az 1990/2-es Újhold Évkönyvben. Antológiák: Nem sokaság... (Somogyi írók antológiája II. 2001; Örökség, kaposi Kiskönyvtár 20.); Az év novellái, 2002, 2003, 2004, 2005, 2007 (Magyar Napló). 1992-ben néhány társával létrehozta és szerkesztette a Mondat c. folyóiratot. 2002 augusztusában alapította a Búvópatak c. polgári, kulturális és társadalmi havilapot, amelynek jelenleg is főszerkesztője. A Magyar Írószövetség és a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének a tagja. Kaposváron él. Két fia és két unokája 2007 márciusában Petőfi Sándor Sajtószabadság-díjban részesült

Eddigi kötetei: *Bemutató előtt* (novellák; Mondat Könyvek, 1992), *Este próba* (novellák; Nap Kiadó, 1994), *A névtelen* (novellák; Kaposi Kiskönyvtár, 1996), *Fagyosszentek* (versek, prózák; Berzsenyi Társaság, 1998), *Kések a párna alatt* (regény; Kráter Műhely Egyesület, 1999), *Felnőtté tiporva*

(regény; Kráter, 2003; társszerző: Gerencsér Zsolt), *A vörös bohóc és más démonok* (válogatott kötet; Magyar Napló, 2004), *Kék korláton sárga ernyő* (válogatott kötet; Hungarovox, 2007) *A panzió – The pension* (novellák két nyelven; Búvópatak, 2009) [*Forrás: «Búvópatak» honlapja*] Kaiser László: «Ha az író: vállalkozás, ahogy Németh László megfogalmazta, akkor az írás: összegzés. Egyéni, családi, közösségi, hazányi értelemben, a világnak is receptet mutatva. A nagy összegezések, nagy szembenézések is: önmagunkkal, múlttal, jelennel. Kevesen vannak, akik rezzenés nélkül megtehetik. Az író, a színész, az ember Csernák Árpád bátran teheti. Erre is bizonyíték az elmúlt

évtizedekben és években született, elsősorban újságokban,

folyóiratokban publikált írásainak gyűjteménye, a Kék korláton

sárga ernyő.»

MEK: színész. 1966-ban, a SzAk elvégzése után a debreceni Csokonai Színházhoz szerződött. 1967-től a Szegedi Nemzeti, 1969-től a Békés Megyei Jókai, 1973-tól ismét a Szegedi Nemzeti, 1975-től a kecskeméti Katona József Színház tagja volt. 1977 óta a kaposvári Csiky Gergely Színház művésze. F.Sz. Hunyadi Mátyás (Vörösmarty M.: Czillei és a Hunyadiak); Cléante (Molière: A képzelt beteg); Voltaire, Panglos mester (Bernstein: Candide); Georgi Abasvili, Fogadós (Brecht: A kaukázusi krétakör).

Jókai Anna (1932) — Budapest KISLÁNY, KUTYÁVAL

A kutya a lány mellett állt, szabályos pózba dermedve, a szeme is üvegszerű, szinte hiányzott a lábánál a talpfa és a kitömött állatok pléhtáblája. Ámbár erre túl kicsiny, túl hitvány és túl különös

volt ez a kutya. Szemléltetésre mindig az átlag kívántatik; de az átlag felső határa. Mint ez a lány, aki – ma már kinyomozhatatlan okból – egykor az Erzsike nevet kapta. Ennek tizenkét esztendeje. Ő viszont mindössze fél éve nevezte el a kutyát, egyszerűen Szofinak.

Miért éppen Szofi? – kérdezte az anyja.

Erzsike vállat vont, a társalgást már jó ideje arra korlátozta, hogy a napi fagylalt-, sültgesztenye- és mozipénzét megkaparintsa.

- Azért közölte röviden –, mert a Szofi gyönyörű nő.
 A kutya viszont kan kutya volt, de Erzsike mégsem találta a döntést logikátlannak.
- Ha piszkít, agyonütöm mondta az anyja lágyan, s ez a befogadást jelentette. Erzsike jól tudta, hogy az anyja semmit és senkit nem üt agyon: a legyeket is csak éppen arrébb hessegeti a konyharuhával, a pofonjai sem sikerednek, vagy a sapkát találja el, vagy a kötött kabát lötyögő ujját, de sohasem az eleven húst. Ambár ez a részvét a tárgyakra is kiterjedt: a maradékot is sajnálta a tányérról a szemétbe kaparni, gyakran álldogált a nyitott szemétvödör fölé hajolva, a hulladékot vizsgálgatta, talán még beszélt is az ázott zöldség- és krumplihéjakhoz. Ugyanez okból őrzött meg minden kacatot, üres pasztásdobozt, szakadt flanelldarabot, törött kerámiafigurát.
- Nincs szívem kidobni mondogatta a sötétbe. A semmibe.

Nem a szokásos praktikus szempont vezette: eszébe sem jutott, hogy "esetleg még jó lesz valamire". Ellenkezőleg.

 Ez már semmit sem ér – sóhajtott –, és most még én is... amikor úgyis tönkrement... Erzsike a furcsa jelenséget világosan, tömören megfogalmazta:

 A mama dilis – mondta egy osztálytársnőjének, még a kutya előtt. – Nálunk minden úszik. A pénz is. Mert a mama dilis.

Az asszony ezért sem haragudott. Tetszett neki a lánya, talán félt is tőle, mert Erzsikének középen összenőtt a szemöldöke. A testalkata is kemény, szabályos volt, csupa parancsoló energia, vádliján, mint két teniszlabda, kiugrottak az izmok.

Ahogy álltak a kapuban, a helyzet félreérthetetlenül mutatta: itt a lány vigyáz a kutyára. A kutya alattvaló. S az alattvalókat – ha függőségüket el nem felejtik – nagyon lehet szeretni.

Szofi a hóból jött. A hó alól ásta ki Erzsike, fél évvel ezelőtt. Most már engedelmes és tanulékony. A kötelező hálaérzet még az állatokat is deformálja.

 Addig nem megyünk be – mondta Erzsi a kutyának –, amíg az az ember ott ül...

Pedig esett is. Láthatatlanul esett, nyirkosak voltak mind a ketten, a lány kezében csúszott a hideg póráz. Karácsonyra kapta Szofi ezt a szép pórázt, barna bőr, szegekkel cifrázva. Sokáig nem engedte a nyakába kapcsolni, talán azt hitte, korbács, a végén csakugyan meg kellett verni. Persze, az asszony akkor is sírva fakadt. Ha sírt, kifutott minden szín az arcából, rengeteg könnycseppet pazarolt, kövér, hurka alakú teste egyetlen könnytömlő volt, amelynek tetején minden aprócska nyomásra kibuggyan a könny.

- Ne bántsd azt az oktalan állatot...
- Csak nevelem... Szofi, hopp, Szofi, hopp...

Két lábra állni, kérni, igazán nem különleges mutatvány, de Szofi eleinte ezt sem akarta megtanulni. Már-már úgy látszott, inkább lemond a cukorról. Persze, a cukor nélkülözhető, de a hús, a csont! Majd pitizik, ha a gyomra korog!

- Nézni se bírom sopánkodott az asszony –, olyan éhes...
- Két napig kibírja mondta Erzsike –, mi is kibírtuk két napig. Amikor az az ember kiürítette az erszényedet.
- S az az ember most megint ott ül a konyhában.
- Nem, Szofi... nem mozogsz. Nem mozog a jó kutya...
 Elmegy... el kell mennie...

Már a pálcát is átugorja. Egy kicsit szűköl, lapít, a szeme nedvesedik, de aztán átviszi.

– Szeretlek, Szofi... ha engedelmes, jó kutya vagy... s ha nekem fogadsz szót... csak nekem...

Mert Szofi neki, egyedül neki, az ő parancsára produkálta magát. Ételt sem fogadott el mástól: még az asszonytól sem, Erzsike katonás pofonjai erre is megtanították.

- Mire jó ez? kérdezte az anyja bágyadtan; mindig fáradt volt, naponta ezerötszáz narancssárga műanyag kacsára való masszát kellett behelyezni a formázógépbe, ez a napi adag, ezerötszáz műanyag kacsa fele, aztán a feleket egy külön asztalnál összeragasztják. Ezért írták a munkakönyvébe: berakónő, még az adminisztrátor is mosolygott rajta. – Minek egzecíroztatod? Nem cirkuszi kutva
- Mert irigyled, hogy nekem szót fogad! Neked senki nem fogad szót... hagytad, hogy az az ember is...
- Apa mondta az asszony csöndesen -, apa.

- Az az ember folytatta a lány makacs következetességgel – zaciba vigye a télikabátodat... a dögök miatt!
- Lovak mondta az anyja gépiesen –, a lovak miatt...
- Dögök. Szappant kéne csinálni mindegyikből. Dög lovak. A télikabátodat, a zaciba...
- Nem is vették át. Tudod, Erzsike, hogy nem is vették át...
- Hát akkor hol van? A lány csípőre tette a kezét, terpeszállásba vágta magát a konyhaajtóban. A kutya jobbról balra, aztán balról jobbra megkerülte a két lábat. Azt hitte, ez is kötelesség.
- Ott felejtettem a villamoson, drága fiam... ezt mondta a férfi annak idején, széles mosolygással, aztán bejelentette, hogy átmenetileg alkalmasabb helyre költözik, ahol nem "gátolják".

Ez a hetedik elköltözése volt. És most újra ott ül. A konyhában.

– El kell mennie... Érted, Szofi? Nem fogadhatja vissza. Egyszerűen megtiltom.

Erzsike gyűlölte ezt az embert. Pedig vér szerinti apja volt. És meg sem ütötte, soha. Sőt. Lágyan szólt hozzá, meg-megsimogatta a haját, ha Erzsike nem eléggé gyorsan kapta a fejét félre.

Inni sem ivott. A gyomra rögtön visszadobta.

 Nők sem – mondta az anyja egyszer a szomszédnak –, nők sincsenek az ügyben. És mégis...

Titkos betegségre panaszkodott, ami a belsejét megrontja: hol a vese, hol pedig a szív táján jelentkezik, és gennyes füldaganatban is megnyilvánul, időnként lázt okoz, roncsolja az ideget.

Ezért nem volt állandó munkahelye, csak étvágya. Ha éppen hazajött, mindig kitalált valami különlegeset: vajas kenyér porcukorral, tehéntúró borssal, szódával hígított, sűrített paradicsom.

Ült az asztalnál, lábát előrenyújtva:

 El van rontva a szájízetek – mondta, s csettintett a nyelvével. – Amit ti éltek, nem élet... Ha csak egyszer sikerül, megmutatom nektek... csak addig tartsatok ki... legyetek következetesek...

Erzsike jól emlékezett arra a kemény télre, amikor az apja egyszer sem jött haza, valami albérletben lakott, ahol gejzír melegíti a vizet. Azon a télen el kellett egy használt cipőt fogadnia, s a tanítónő kikérdezte.

- Mi az apád foglalkozása?
- Nem tudom.
- Kérdezd meg anyukádat...
- Ö sem tudja...
- Hát elváltak a szüleid?
- Nem. Csak az apám nem tartózkodik a lakásban.
- Aha... mondta a tanítónő. Különvált. Ezt úgy nevezik. A házmegbízott igazolja.

De a házmegbízott nem igazolta, mert a férfi nem volt kijelentve.

 Micsoda zűrzavar... – sóhajtott a tanítónő. – Mennyi baj lesz még a kereseti kimutatással...

Inkább be sem iratkozott a napközibe.

Az anyja igyekezett, hogy a legszükségesebb iskolai költséget előteremtse. Takarékoskodtak a hasukon, ahogy tudtak. De Erzsikének harmadnapon torkán akadt a grízes tészta. Hányt tőle, álmában kukacokat látott, amint nyomakodnak a torkán lefelé.

Aztán a férfi öt hónapra visszajött, hivatalos betegállománnyal.

Egyszer befutott a lova. Hozatott egy üveg pezsgőt, de a fele elfolyt, amikor ügyetlenül és mohón kirángatta a dugót.

Mindig délelőtt tűnt el, amíg Erzsi és az asszony jártak a dolguk után.

De sosem vitt el többet, mint ami a két kezében elfért. Egyszer a derekára csavart, a zakó alá, két lepedőt, Erzsike látta még, amint a sarkon befordul, de nem mert utánaszaladni, mert az alak túl kövér volt, azt hitte, téved.

Hiába szidta az anyját:

– Rúgd ki, anya, hallod? Rúgd ki. Ne engedd be többet...

De anya csak rázta a fejét, és azt sóhajtotta: hiába.

Még ha félne tőle! De nem fél. Vastag asszony, erős is, fél kézzel arrébb taszíthat egy ilyen sovány, sápkóros figurát.

 Talán szereti – mondta Erzsike egyik osztálytársa, jól értesülten –, a nők szokták szeretni a férfiakat.

De még az sem. A lány éberen figyelte: összemásznak-e néha? De nem. Nem másztak össze, csak annyi történt, hogy az ötödik vagy hatodik megtéréskor Erzsi egy hajnalon arra ébredt, valaki sír. De nem az anyja. A férfi sírt, az asszony ágya előtt, alsónadrágban, térdét az ágy szélének támasztva.

Úgy hallotta, bognár az apja tanult szakmája. Nem tudta pontosan, mit jelent. Valami homályos, fölösleges és link dolog, mint körülötte minden.

A legrégibb emléke az volt, hogy négyéves korában kapott az apjától egy nagy dobozt. Leemelte a fedelét: csodálatos, hosszú szempillájú baba feküdt a dobozban, nejlonszállal rögzítve, világoskék tüllruhában. Ő már nyúlt utána, ki akarta tépni, ölelni, a karjába venni, Szofi, kiáltotta, ez lesz a neve, de a férfi újra rácsukta a dobozra a fedelet.

 Szép, ugye? – mondta lágyan. – A tied. Holnap már játszhatsz vele. És még többel is. Csak sikerüljön.

A hóna alá vette, sosem hozta vissza.

 Kutyuskám – Erzsi lehajolt, megsimogatta a kutyát –, fázol, ugye? Nemsokára elmegy. Pitizel, és kapsz finom vacsorát.

A kutya vakkantott, remegett az oldala.

Ha tíz perc múlva sem küldi el – gondolta Erzsike –, rájuk uszítom Szofit.

Haragja, a hosszú évek alatt túlterjedt a férfi személyén. Már-már az anyját is elöntötte.

Csak ez a kutya, ez volt az övé. Igazán. Már amikor a hóból kiszedte, tudta, miért teszi.

Ha mégis be kell mennünk, oda se szagolj. Érted,
 Szofi? – rántott a pórázon. Szofi nyikkantott. Erzsike a szíjjal megfenyegette,
 Szofi visszakapta a pofáját. – No, azért...

Nagy, kócos kutya sétált el a kapu előtt, nagy, kócos bundájú gazdájával. Szofi vágyódva emelte mellső lábát; térdben kecsesen meghajlítva, nyakizma feszült. Erzsike könnyedén rácsapott.

– Még csak az kéne... te disznó...

Már komolyan esett. A rossz ereszcsatorna éppen rájuk csurgott. Beljebb pedig járt a huzat, és hallatszott az édeskés férfihang, ahogy vicceket mesél, és anya udvariasan köhent rá, nem nevet, anya nem tud nevetni, arcán odaragasztott selyempapír a mosolygás, mögüle a sötét vászon úgyis kilátszik.

- Erzsike... kislányooooom... Erzsi...

- Szofi! Mikor átléptük a küszöböt, vicsoríts, érted?
 Mutasd az éles fogaidat. Így, Szofi, így: hrrrr...
- Szofi próbát tartott, de a morgás egyáltalán nem hangzott félelmet keltőnek.
- Hülye kutya... így: hrrrrr... hrrrrr...
- Ott ültek a konyhaasztalnál, éppen ahogyan Erzsi elképzelte. Az apja hanyagul keresztbe vetett lábbal, elképesztően színes zokni kandikált ki a piszkos, de vasalt élű nadrágszárból.
- Kicsi lányom, üdvözöllek... szépen megnőttél... gyere közelebb apucihoz...
- Büdös van mondta Erzsi, és körbeszagolt.
- A borbélynál a férfi simára borotvált képéhez kapott
 hiába kérem, ne alkalmazzanak semmit... Arcszesz.
 Hogy ne húzódjon a bőr. Hát ez a kutya? Aranyos kis kutya... Mi a neve?
- Nincs neve mondta Erzsi gyorsan –, anya, vedd elő a fasírtját.
- Istenkém az asszony félve állt fel, eltüntetett az asztalról egy piszkos tányért. – Istenkém, Erzsike, nincs meg az a kis fasírt. Odaadtam apádnak – kacsintott is, könyörögve.
- Te odaadtad a kutyám vacsoráját? Erzsike hangja élesre emelkedett, a szeme fölött sűrűn verdesett a pilla. Jártak is emiatt kétszer- háromszor a gyermekidegen. Akkor az orvos környezetváltozást javasolt, egyébként biztatóan nyilatkozott, az emberek kilencven százaléka idegbeteg, így vagy úgy.
- A gyerekek is? kérdezte az asszony szörnyülködve.
- A gyerekek is mondta az orvos.
- Erzsike, ne haragudj próbálkozott –, van még csont tegnapról, az jó lesz a kutyának. Nem tudtam mit találni. A tésztát nem bírja, árt neki a sok szénhidrát.
- Minek kell ezt magyarázni, édes szívem? A férfi vidáman nyújtotta kezét a kutya felé. – Örülsz, hogy látsz, Erzsikém?
- Erzsike nem felelt. Fenyegető pillantást vetett az anyjára.
- Megzabálták a husikádat, kutyuskám. Látod? Még a husikádat is megzabálják... Rajta... Ugass! Ugass!
 Szofi letelepedett a szemétláda mellé, a fejét lustán elfektette.
- Talán gyújtsatok be a szobába mondta a férfi változatlan derűvel. – Nem intelligens dolog a konyhában üldögélni... együtt egy kutyával... ámbár helyes, aranyos kis kutya... legalább nevet adhattál volna neki, Erzsike...
- Nem mondom meg! kiáltott Erzsike hisztérikusan.
- Például Gáspár... az nem közönséges, viszont illik a kutyára... Gáspárral egyszer én már nyertem... Gáspár, gyere ide, gyere gazdihoz...
- A kutya fölemelte az orrát. Erzsike nagyot csapott rá.
- Ez az én kutyám! Hallja? És ne merje hívni... az én kutyámat...
- Erzsike mondta a férfi ünnepélyesen –, a kutya oda húz, ahol szívet érez...
- Magának ehhez a kutyához semmi köze! Maga itt vendég!
- Erzsike szólt közbe az anyja, nagyon lassan, nagyon szomorúan. – Az apád. Mégiscsak az.
- Vendég! Vendég! kiáltozta Erzsike. Hívatlan vendég... megeszi a kutyám vacsoráját...
- Erzsike a férfi engedett a jókedvből –, édes, aranyos kislányom... tudom én, hogy haragusztok... tudom én,

- hogy haragszol... pedig én miattatok próbálkozom, nem úgy, mint más ember, aki belenyugszik, hogy örökké nyomorog a családja...
- Hazudik... mindig csak hazudik... Erzsike leguggolt a kutyához, simogatta, csókolta, hangos cuppanással. – Ne hallgass rá, kutyuskám...
- Mi a szándékod? kérdezte az asszony hirtelen. –
 Arról beszélj.
- Az a szándéka duruzsolta Erzsi a kutyának –, hogy meghízzon egy kicsit a te fasírtodból... Anya, a szekrényt bezártad? Benne van az új csizmám...
- Erzsike mondta a férfi, és már az ő szeme fölött is verdesett a pilla –, te bezárnád édesapád előtt a szekrényt?
- Kérlek mondta az asszony –, nyilatkozz: mi a szándékod?
- Édes szívem... minden, de minden lehetséges... csak innen, a jelenlegi helyemről kellett kikecmeregnem... nem bírom lelkileg... azt a sok nagybeteget szállítani... és nehéz is a hordágy...
- Ez nem átjáróház mondta Erzsike, ismét a kutyának
 , és nem szálloda. Bár a szállodában nincs potya.
- Miért beszél ez a gyerek ilyen furcsán?
- Erzsike nagyon éles eszű hadarta az asszony –, és kitűnő fogalmazó. A stílusfordulatai meglepőek. Ezt írták a dolgozatára.
- Nektek is előnyösebb, ha maradok mondta a férfi megnyugodva. – Támasz van a háznál! Elalszom egy szalmazsákon is.
- Én nem fekszem veled egy ágyba megint mondta
 Erzsike az anyjának –, és ha itt marad, holnap elbujdosom a kutyával.
- Erzsike, édes Érzsikém a férfi utánanyúlt, de nem érte el. – Hát így beszélsz? A te beteg édesapáddal? Akinek talán már csak hónapjai vannak hátra...
- Nem dobhatom ki mondta az asszony. Hiába. Ha egyszer nincs, ahol a fejét lehajtsa.
- Tapír. Tapír vagy, anya...
- Erzsike nem látott még tapírt, de fekete, csuszamlós testű, egyenletesen szuszogó állatnak képzelte, aki semmit sem érez már: sem szúrást, sem simogatást. Akkor minek él?!
- Te olyan jó vagy, szívem. Hogy hálálom meg? Telik-e az erőmből? – sóhajtott a férfi.
- Ez nem jóság az asszony rekedten beszélt, inkább
 Erzsikének –, nincs mit tenni, egyszerűen.
- ...mert hát azért szerettek ti engem a férfi hirtelen könnyezni kezdett, ragacsos, piszkos zsebkendővel törölgette a szemét. – Ugye, Erzsikém, azért szereted a te szerencsétlen apukádat?
- Én csak a kutyát szeretem mondta a lány. Az anyja ránézett. Nem haragosan. S nem is fájdalmas-sértetten. Majdnem bölcs volt a tekintete: bólintott.
- Hallod? jajdult fel a férfi. Hallod, mit mond a gyerekünk? Erzsike... te azt állítod, jobban szeretsz egy állatot, mint...
- Mondd neki szólalt meg az anyja fásultan –, mondd neki, Erzsike, hogy őt szereted jobban.
- Ez a kutya az enyém. Erti? Nélkülem megdöglött volna. És nekem engedelmeskedik! És engem nem hagy el... Most mit bámul?
- Hát én titeket elhagytalak? A férfi most már sírt, szabályosan. – Hiszen mindig visszajövök, nincs nekem

másik családom, csak még nem találtam meg a... nem találtam meg a...

- Hagyd, Erzsi kérte az anyja. Ne kínozd. Mire jó ez?
 Gáspár... szép kis kutya... aranyos kis kutya... látod, bántják a gazdit... gyere a gazdihoz...
- Ne merje a kutyámat hívni... a nevét úgyse tudja... úgyis hiába csalogatja...
- Okos állat mondta az asszony –, és be van idomítva.
 Csak Erzsinek van hatalma fölötte. Mástól még a finomságokat sem fogadja el.
- Vicsoríts: hrrrrr... vicsoríts: hrrrrr...

A kutya erőtlenül mutogatta az ínyét.

- Gáspár, gyere ide...

Mozgott Szofi füle.

- Úgyse mozdul mondta a kislány csúfondárosan –, ha megpukkad, akkor se...
- Senki sem tudja kimozdítani mondta az anya megnyugtatólag –, tényleg senki. Kár kísérletezni. Inkább megágyazok a földön magamnak.

A férfi szipogott.

 Nincs is mivel hívjam. Cukor sincs nálam... Ha volna nálam cukor... Útban vagyok, szívem? Csak egy szóval kell mondanod, és elmegyek... a térre... a kapuk elé... vagy a mentő összeszed...

A kutya nyugtalanul mocorgott.

- Fél mondta Erzsike vádlóan -, fél az ilyenektől.
- Olyan szép kutya... szeretném megsimogatni...
- Erzsike kérte az anyja –, szólj a kutyának. Hogy tartsa a fejét. Csak egy másodpercig.
- Ez az én kutyám! Már Erzsike is sírt! Soha!
- Gonosz. Gonosz vagy mondta az asszony, de ezt sem szemrehányóan.
- Úgy szeretném megsimítani a szőrét... nem bántom...
 csak megsimogatom... kutyus, gyere ide, gyere ide hozzám...

Összetette a kezét, úgy hívta. A hangja elvékonyodott, inkább gyerek volt, mint férfi, a hátát is begörbítette, a szeme sóváran csillogott.

Erzsike magabiztosan, terpeszben állt izmos lábán. A kutya fölkelt, megrázta a testét. Többször egymás után. – Ülj vissza – szólt rá a lány metszőn.

A kutya visszaült, aztán újból felállt, újra megrázta a derekát, mint aki álomból ébred.

Erzsi rácsapott a szíjjal.

 Gyere hozzám – duruzsolta a férfi, előrehajolt a széken, a kutya tekintetét kereste –, Gáspár, te boldogtalan kutya... gyere gazdihoz... gyere...

A kutya Erzsire nézett, aztán a férfira. Támolyogva tett két lépést előre.

 Nem – kiáltott Erzsike, iszonyúan megijedt, átölelte a kutya nyakát: – Nem mehetsz oda... hallod? Én mentettelek meg... Én... Én vagyok az... Miért? Egyetlen kutyuskám, miért?

Az egészből semmit sem értett.

A férfi már nem beszélt. Előrenyújtott, üres tenyérrel egyensúlyozott a szék szélén, s dúdolt valamit. A kutya pedig lapított hassal, nyöszörögve kicsúszott Erzsi ölelése alól, s a fejét beletámasztotta a férfi nyitott tenyerébe.

 Jó kutya, derék kutya – mondta boldogan a férfi, szemét behunyta, mámorosan simogatta a puha szőrt. – Látod, Erzsike, nem eszem meg... – fordult a lány felé, újra gondtalanul és vidáman.

Erzsike hátrált az ajtóig, majd azon is túl.

 Gonosz. Gonosz vagy te is – mondta odabenn az asszony a férfinak.

A kislány pedig odakünn megszokott mozdulattal rángatta az üres pórázt. Okos volt, tudta, úgyis vissza kell mennie, most már el sem bujdoshat, *kutya nélkül*.

Olasz fordítását ld. «Prosa ungherese» c. rovatban. Forrás: Jókai Anna, Az ifjú és a halász, Összegyűjtött Novellák, http://www.pim.hu/

Szitányi György (1941) — Gödöllő **SZŐRŐS GYEREKEIM**—XIV.

Néhány nap alatt messze szálltak azok a boldog idők, amikor Aba csak Bencét tűrte meg külön rongyocskáján. A

rongyocska flanel takaró volt, amit a heverő mellett terítettünk le. Szent felségterület, még Bernátnak is nekiugrott, amikor a jámbor óriás oda akart feküdni, hiszen úgy látta a bölcs öregtől, hogy egy kutyának ott a helve.

Egynek igen, de az az egy mást nem engedett oda. Aba többször átadta az ágyon a helyét Gidának, de csak amikor így hozta úri kedve.

Nem evett, alig ivott, sőt a labdája sem érdekelte, pedig korábban akárhova dugtuk előle, amikor megkérdeztük, hol a labda, az öreg odakocogott, ahol volt. Ha a kandalló tetejére, ott állt meg, és bökdösött az orrával a labda irányába, hogy legalább ezt megjegyezhettük volna, ott van, lehet játszani.

Nem érdekelte már, és rohamosan fogyott. A kegytemplom nagyon szép vidéken van, oda jártam vele sétálni. Hamarosan nem tudott beugrani a kocsiba. Amikor besegitettem, vadul morgott, hogy ne bizalmaskodjam, nincs semmi baja. Amikor visszajöttünk, szemből még nem volt ajánlatos segíteni, pórázzal segítettem vagyis kiemeltem. ki,

Bence csodálkozva nézegette nevelt fiát, hogy mi van vele, néha közelről is megnézegette, ilyenkor az öreg morgott. Bence nem volt szívbajos. Amikor még fővárosi macska volt, a kertünkbe költözött egy macskabagoly, aki mindig el akarta kapni a flegmatikus jószágot, de nem járt sikerrel. Bence megvárta, amíg rácsap a ragadozó, és az utolsó pillanatban hasra vágódva kihempergett alóla. A páromban ezúttal is megnyilvánult az elveszett költő. Nagyon tetszett neki, hogy a csíkos kópét nem tudja "megragadozni" a bagoly.

Bencének rossz volt a kedve. Loncival nem tudott már játszani, Abával sem tudott férfimódra bámulni az élet dolgain, ezért szomszédolni kezdett. Aba pedia ijesztően sovány December 21-e volt, az év legrövidebb napja, túlélt balesetemnek, nemkülönben Sztálin születésének évfordulója. Délután kimentünk Abával a kertbe. Alig állt a lábán. Oda totyogtunk a bokorhoz, és amikor felemelte a lábát, eldőlt. Talpra állítottam, morgott. Néhány kísérlet után feladta, és mint kiskorában, négy lábon állva végezte el a dolgát. A lépcsőre nem tudott felkapaszkodni. Fölemeltem. Lógott, mint egy kicsi bunda, morgott, de hiába, fölemeltem, és bevittem. Letettem. Oda botorkált a rongyocskához, lefeküdt. Egy kicsit dünnyögött, amikor jobb kezemmel átfogtam csirkemellnyire apadt mellkasát. A szíve nagyon gyengén vert, de a ritmusa jó volt. Elengedtem, hogy ismeretlen oknál fogva megnézzem az órát. Pontosan 23.40 volt. Pillanatra engedtem csak el, újra átfogtam a mellkasát, hüvelyk és középső ujjam egy-egy hóna alá nyúlt, ahogy addig voltunk. Akkor elsírtam magam.

*

Másnap mínusz 20 foknál hidegebb volt, alig tudtam csákánnyal megásni a sírját. Kiteregettem a flanel takarót, a közepére tettem, gondosan bebugyoláltam, betettem egy koporsónak alkalmas faládába, és addig ástam a sírt, amíg bele nem fért úgy, hogy fölötte is legyen még hely. A láda olyan, hogy költözés esetén magunkkal tudjuk vinni.

Bence reggeli után eljárt, késő délután hazajött enni, lefeküdt a heverőre, és azzal foglalatoskodott, hogy letúrjon onnan. Szeretett érintkezni alvás közben. Ahogy Lonci, ő is Bernátot választotta ehhez, de amikor feljött a heverőre, a falnak támasztotta a fejét, és két talpával az én lábszáramat tiporta, hogy menjek onnan. Nem mentem. Néha ráförmedtem, volt, hogy oda csaptam a hónom alá, vagy erőszakkal a karomba vettem. Ezt hol jól tűrte, hol nem.

Volt, hogy jobbmancsának körmeit behúzva simogatta az arcomat, néha meg is mosdatta reszelős nyelvével, de volt olyan, hogy minden előjel nélkül bevágott egyet, és meg is harapott. Tényleg jóságos volt: ilyenkor is behúzta a körmeit, és alig lehetett érezni, hogy harap. Amikor unta az ölelgetést, rekedt hangjával halkan ordítani kezdett. Ilyenkor jó volt elengedni, mert ellenkező esetben kimeresztette hátsó körmeit, és erőből dobbantott. Méretes jószág volt, nyolc kiló fölött, és erős lábaival még mindig simán kiugrott az ablakon.

A tavaszi vedlés után Bumbin is meglátszott, hogy őszül. Már nem szökkent ki a kapu fölött, amikor Gidára kellett vigyáznia, hanem kimászott. A farka ekkor már rövidebbnek látszott, mint hajdan. Ezt nem értettem, amíg meg nem találtam a farka végét a kertkapu mögött.

Tudtam, ki a tettes. Amikor Bernát megutálta azt, hogy öregszik, és ezért egyre nehezebben mozog, az ugribugri vacak kölyök, vagyis Gida után pedig kiugrál Bumbi, el szokta kapni. Egyszer nyilván az utolsó pillanat után érkezett, és csak a farka végét érte el. A kiszáradt csonkban négy csigolya volt. A párom lehülyézte Bernátot, én hülyéztem Bumbit, így a harmónia fennmaradt.

Nyár elején azt vettem észre, hogy Bernát levedlett szőréből még mindig tapad a fiúra, pedig elképesztő mennyiséget fésültem ki belőle. Cicalelkű óriás ebem nem tudott vakarózni, csak ha leheveredett. Láttam, hogy a járása kicsit bicegős lett, de ez Bernát esetében normális állapot volt eddig. Mindig belelépett valamibe, ami elvágta a lábát. Lefektettem. Ez korábban úgynevezett karfelszedés révén sikerülhetett csak, de már elég volt kérnem. Kutattam a lábain a sebet, de nem volt rajta egy csöpp sem. Megtapogattam a csípőízületét, mert a farkasféléknél gyakori az ízületi betegség. Ott volt a baj. Még egy kísérletet tettem. Nekem háttal a kapunál az utcát figyelte, amikor megszólaltam: ki a tündérke? Lógott a farka, meghimbálta, de semmi több. Hol a cicus? Tudta, hogy

ez is ő, valamivel jobban lengette a farkát, de semmi. Hátra lesett, vigyorgott egy csöppet, de semmi heves farkcsóválást nem produkált.

Akkor jutott eszembe, hogy Bernát nem azért nem rohan a kapuhoz üvöltözni, mert megöregedett, hanem mert a két fiatalabb nem engedi.

Bernát öreg?

Aba viszonylag fiatalon halt meg: még nem volt tizenhárom éves, májusban töltötte volna be, de egy tacskó megfelelő körülmények között tizenhat-tizenhét évet képes úgy élni, hogy az neki ne legyen nagy teher. Egy nagytestű farkas tíz-tizenegy évet él, ha egészséges. Bernát gyomrát tönkretette a falánkság, és az, hogy valami miatt egyre nehezebben evett, pedig minden foga megvolt. Lehet, hogy augusztusban tényleg betölti már a tízet?

Bumbi és Gida ordítoztak a kapunál, Bernát bent a ház mellett heverve, vagyis a lárma rendben volt, de már nem marakodtak a kapunál, hogy ki legyen az első ugató.

*

Bumbinak jó partnere lett a vadászkodásban Gida, együtt kergették meg Bence bácsit, amiért tőlem azonnal kihúzták a gyufát, és ez Bumbiban tovább erősítette a gyanút, hogy nagyon veszélyes csúcsragadozó vagyok.

Ezt volt is módjuk tapasztalni, amikor az öregek elleni hatalomvágytól vezérelve meg-megtámadták Bernátot, és én azonnal megvédtem. Ez Gidában megerősítette Bumbinak engem érintő tanításait, és elég volt rászólnom, a kelekótya kutyakoktél nyomban engedelmeskedett.

A hátam mögött pedig azonnal forradalomra szervezkedett a kurtított farkú szőrmókkal.

Egy dologban volt Bumbi számára is fékezhetetlen: a vacsora kérdésében. Pillanatok alatt mindent felzabált, és el akarta venni Bumbi vacsoráját is. Bernáté állandóan fogközelben volt, ahhoz nem nyúlhatott.

Szerk. Megj.: A tisztelt Olvasók találkozhatnak az elbeszélésben állatokkal kapcsolatban az "aki" vonatkozó névmással, amely helyesen "ami" lenne. Mivel itt az állatok emberként jönnek számításba – N.B. a valóságban sajnos az állatok sokkal emberibbek maguknál az embereknél! – az író ezért él ezzel – a nyelvtanilag helytelen – névmáshasználattal.

14.) Folytatjuk

Tormay Cécile (1876 – 1937) **A RÉGI HÁZ** (Budapest, 1914)

IV.

Sokszor volt tél. Sokszor volt nyár. A gyerekek nem számlálták. Közben

egy vasláncos állóhíd nőtt össze a két part felől a Dunán. Jégzajláskor sem szedték föl, szép volt és ott maradt egész éven át. Az országúton sorfákat ültetett a magisztrátus. Esténkint olajlámpák égtek az utcákban és az Ulwing-ház nem állt már magányosan a parton. A nagy ács telkeinek felszökött az ára. Falak bújtak ki a homokból. Utcák kezdődtek a puszta térségen, félben maradtak, odébb folytatódtak. Munka, élet, házak. Téglaházak mindenütt.

Minden más lett. Csak Ulwing építőmester nem változott. Okos szeme éles és tiszta maradt. Egyenesen járt az épületállványokon, az irodában és az ácspiacon. Egy fejjel volt magasabb mindenkinél. A városházán féltek tőle, a vállalkozók gyűlölték. Ő pedig csak vásárolt és épített és lassankint babona lett az a hit, hogy amihez a nagy ács hozzányúl, az arannyá válik.

Odabenn, a ház nyugodt, biztos jólétében, egyhangúan ketyegett tovább az oszlopos óra, de a gyerekek nem hitték többé, hogy a törpe az, aki sántikálva jár a szobákban. Kristóf már azt is tudta, hogy nincsenek tündérek. A nagyatyja mondta meg neki. Egyszer, éppen akkor, mikor Szebasztián bácsi olyan szépet mesélt. Kristóf a térdének dülve hallgatta, Anna az ölében ült. Ulwing építőmester felkapta a fejét. Rossz kedve volt. Ingerelte a mese. Egyik pallérja megszökött az ácsok hetibérével. Haraqudott önmagára, hogy akadt valaki, aki őt meg tudta csalni. Oklével az asztalra csapott.

A gyerekek ijedten néztek rá.

- Mi bajod? kérdezte Szebasztián bácsi nyugtalanul.
- Semmi, de ne mesélj többé tündérekről ennek a fiúnak!
- Nem értelek. Az órás, mint megdorgált öreg gyerek, zavarodottan nézett le a cipője rozsdás csattjára.

Az építőmester úgy állt Kristóf elé, mint egy nagy fa, amelyik bejött a szobába. Rákiáltott és erősen megrázta a vállát.

— Hallod-e, nincsenek tündérek és nem segítenek rajtunk. Csak a gyönge emberek számítanak csodákra. Az erős emberek maguk csinálnak csodát.

A kis Kristóf félelmes felsőbb lényt látott ekkor a nagyatyjában, aki egyetlen pillanat alatt megölte az ő tündéreit. Sírni szeretett volna, ellentmondani, valamit megmenteni magának. És csak tehetetlenül, kétségbeesetten rázta a fejét. De hát akkor mi van a sötétségben, a kút vizében, a lángok között, ha nincsenek tündérek? Mi van? Kifosztottan állt a nagyatyja előtt és mialatt szorongva nézett körül, tekintetében volt valami a vízbefúlók kapkodó kézmozdulatából.

Aztán beletörődött ebbe is és már ácspiacnak hívta a világ végét, éppúgy, mint a nagyok. Világos szeme, a ritkán mozduló pillák alatt, közömbösen nézett ilyenkor a levegőbe. Csak a hangjában volt valami fáradt kiábrándultság, ha az öregeket utánozta és az ő nyelvükön beszélt régi kedves dolgairól.

Elmúltak az évek és a bűvös barlangból, az udvar fala alatt, gödör lett: a félelmes vaskapuból padlásajtó, a kályhatündérekből közönséges lángok. A zongoraegereknek is végük volt. Ha olykor éjjel elpattant egyegy húr a zongorában, Kristóf tágranyitotta a szemét és soká nézte a sötétséget, amely számára üressé lett.

- Anna, alszol?
- Igen, már régen…
- Olyan furcsát álmodtam... egy leányról. A karját emelgette és hátrahajlott.

— Aludj…

Kristóf szeme előtt megfoghatatlanul benépesült a sötétség, melyet üresen hagytak a törpék és tündérek, mióta nem hitt bennük. Meglátta a leányt, akiről álmodott, az arcát is, a testét is. Magas és karcsú volt,

a melle megfeszült, két karját emelve tartotta és a haját, mint fekete sörényt csavarta össze a feje felett. Éppúgy, mint Hosszú Gábor testvérnénje a tükör előtt, mikor múlt vasárnap belesett hozzá a kulcslyukon.

— Anna

A fiú nyitott szájjal hallgatódzott. Minden csendes volt a házban. Hirtelen fejére húzta a takarót. Mesélni kezdett magának. Azt mesélte, hogy aranykoronát visel és magas, fehér várban lakik, fenn a hegyen. A várban soha nincs sötétség, faggyúgyertyák égnek egész éjjel. Az ágyát rabszolgák őrzik, ők végzik helyette a leckéket is és egy sötétszemű hercegnőt hoznak neki. A hercegnőn láncok csörögnek. "Vegyétek le!" parancsolja ő. "Szabad vagy!" A hercegnő térdre borul előtte, kérdi, hogy mit adjon kegyéért? "Bontsd le a hajadat és csavard fel megint!" Ezt mondja, egész egyszerűen mondja és mosolyog. És a hercegnő sokszor lebontja a haját és sokszor felcsavarja... Már aludt. Még mindig mosolygott.

Ezentúl gyakran mesélt magának hasonló meséket. Ha ilyenkor szóltak hozzá, összerezzent, elpirult, mintha tiltott dolgon kapták volna rajta. Gyorsan elővette iskolakönyveit és tanulni akart. Egyszeri olvasás elég volt neki, de nem tudott odafigyelni. Várkastélyokat, leányokat és nagyfülű macskákat rajzolt az irka szélére. Közben kényelmetlenül érezte mozogni lelkiismeretében a Duna mellékfolyóit és III. Béla királyt. Verejtékes lett a homloka. Félt, de azért nem tanult, pedig holnap bizonyosan felhívják az iskolában. Mindenki felelt már az U-betűig.

Felhívták, nem tudott. Egy légy dongott a levegőben. Úgy érezte, az ő fejében dong. Az osztály nevetett. Hosszú Gábor hangosan súgott; Walter Ádám odatartotta a könyvét; a tanító kiabált. De azért Ulwing építőmester unokáját az év végén még se merte megbuktatni senki.

Kristóf láthatatlan védelmet kezdett érezni maga körül minden oldalról. A tanító megmondta, mit fog tőle kérdezni a vizsgán. Hosszú Gábor színes golyókért súgott a latinból. A kis púpos Gál két krajcárért megcsinálta a számtani gyakorlatát.

"Valahogy csak lesz", gondolta Kristóf, mikor nagyon félt az iskolától és tanulás helyett macskákat és leányokat rajzolt, mértani rajzok helyett agyagembereket gyúrt a kert végében.

— Mindenhez ért ez a gyerek, — mondotta Ulwing építőmester elégedetten és gondosan elzárta a sokfiókos íróasztalba a kis Kristóf rajzait.

Kristóf megijedt. Mit akarnak vele a nagyok? Elment a kedve a rajzolástól és agyagembereket sem gyúrt többé az udvar végében. Irigyelni kezdte Annát. Neki keveset kellett tanulnia és senki sem várt tőle semmit.

Anna ebben az időben egyedül érezte magát. A szeme nyugtalan lett, mintha mindég kérdezni akarna valamit. Kicsiny teste megnyúlt, ezüstszőke haja megsötétedett, mintha valahonnan árnyék esett volna rája.

Fügerné feltolta pápaszemét fejkötője kikeményített fodrai közé és figyelmesen nézett rá az ablakból.

— Most épp úgy tartottad a fejedet, mint az édesanyád. Szegény jó Krisztina asszony!...

Anna az udvar közepén állt és még inkább félrehajtotta a fejét, de azért nem bírta megérteni, hogyan hasonlíthat valaki, aki gyerek, valakihez, aki már olyan öreg volt, hogy az égbe ment.

Fügerné sajátságosan mosolygott. És mialatt a kisleány nagy fiatalságán át nézve, emléktelen gondolataiban végtelen öregnek képzelte el az anyját, akit nem ismert, az asszony öreg fejében végtelenül fiatalnak rémlett az, aki meghalt és mindig fiatal maradt.

— Krisztina asszony tizenhat éves volt, mikor a fiatal Ulwing úr Jörg Ulrichéktól megkérte a kezét. Tizenhat éves és magával hozta a viaszbabáit. A férjével Federballt akart játszani az udvaron. Este pedig mindig besurrant hozzám, hogy históriákat mondjak neki.

Anna mintha hívták volna, átugrotta Henrietta asszony küszöbét. Odabenn frissen súrolt deszkapadló szaga érzett. A nagy szekrényen sok befőttesüveg állt. Összeszáradó hártyaborításuk olykor pattogott a csendben. Anna lekuporodott a zsámolyra és körülnézett. Tele volt kézimunkával a szoba. A kulcstartóra német írással volt ráhímezve: "Kulcsok", a diványpárnára: "Aludj jól", egy zsákra: "Kefék".

"Fügerék feledékeny emberek lehetnek", gondolta a kisleány, "mindenen meglátszik, hogy mire való, mégis ráírják".

Henrietta asszony felsóhajtott. Leverően tudott sóhajtani. Orrlukai kitágultak ilyenkor és a szemét lehúnyta.

- Hányszor ült itt Krisztina asszony és nekem kísértetekről kellett mesélnem. Szeretett félni... mint a gyerekek. Mindentől félt: az éjjeli lepkéktől, a bútorropogástól, az építőmester úr hangjától, a visszajáró lelkektől. Aztán este nem mert egyedül átmenni az udvaron, Leopoldin kísérte és fogta a kezét.
 - Leopoldin? Hát az ki volt?
- A leányom, Fügerné felpillantott egy képre, mely az ablakmélyedés falán függött. Hajból csinált szomorúfüzes sír látszott rajta és körülötte gyöngyből hímzett fölírás: Ewige Liebe.
 - Ö is az égbe ment? kérdezte Anna.
 - Nem. Sohase beszélj róla. Füger megtiltotta.
 - Miért?
 - Az nem való gyerekeknek.
- A mamzell is mindig ezt feleli és azt mondja, a jó Isten majd megsúgja, amit tudnom illik. De az Isten nem súg semmit.
- Krisztina asszony éppen így beszélt. Ő is tudni akart volna mindent. Mikor gyertyát öntöttek a cselédleányok, mindig hallgatódzott a beszédjükre. Aztán elpirult és nevetett, énekelt és zongorázott hozzá. És az ácspiacon abbahagyták a legények a munkát.

Anna felhúzta a térdét az álláig.

— Énekelni is tudott?

Fügerné elragadtatással bólintott.

— Az volt az élete. Úgy is jött ide be mint egy dal, úgy is ment ki. Áthangzott a házon, még fel sem fogtuk, hogy itt van, már vége volt.

A kisleány nem hallotta többé az öregasszony szavát. Kiment az ajtón. Egyszerre az anyja szobájában állt. Feltérdelt a kis díványra. Ott függött a falon az arckép, melyet mindig látott, melyet mégis most nézett meg először. Gyöngéd kis vízfestmény és akit ábrázolt, szinte gyermeknek látszott. A tekintete kedves és ijedt volt. Gesztenyeszínű haja fénylett a választéknál és mintha a haja selyemszalag lenne, egy nagy fésű csokorba fogta

a fejetetején, míg arcát kétoldalt, kicsiny halántékfürtök árnyékolták. A válla vonala fejletlenül hajlott bele a kivágott ruhaderékba. Kezében egy rózsát tartott fárasztó, bájos mozdulattal.

Anna úgy érezte, hogyha visszajönne, vele sok mindenről lehetne beszélni, amihez a mamzell nem tud és nem tudnak a többiek sem. Eszébe jutottak a Müller apothecarius leányai, Jörgék, Hosszúék, a kis púpos Gál, a Walter vászon-nagykereskedőék fia, a Münster gyerekek. Mindnek volt anyja. Mindnek... csak neki nem volt.

És ekkor, mint valami segélyhívás, egy szó tódult a szájába, de oly halkan, hogy nem hallotta, inkább csak érezte a formáját, az ajka között. Aztán közel hajolt a képhez és most már hallotta a csendben a saját fátyolozott kis hangját, azt a szót, amelynél kétszer megcsókolja az ember az ajkát, mikor kimondja:

— Mama...

Hirtelen hátrafordult. Szinte szégyelte, hogy hangosan beszél, mikor senki sincs a szobában, csak a napfény, ott a zongorán.

Anna lecsúszott a díványról és kinyitotta a zongorát. Poros volt. Kicsiny ujját végighúzta az egyik billentyűn. A zongorából váratlan hang csapott ki. Meleg, világos hang. Mintha mécses lobbant volna fel. Hirtelen megint kialudt. Egy másik billentyűt ütött le: ismét egy mécs. Sok billentyűn húzta végig a kezét: sok mécs. Egy egész sor.

Hátraeresztette a fejét és a levegőbe nézett, mintha látná a hangok fellobbanó, kilobbanó kicsiny lángocskáit.

Valaki megsimogatta az arcát. Az atyja volt.

— Szeretnél zongorázni tanulni?

Nem felelt. Tanulás nélkül szeretett volna zongorázni és énekelni hozzá olyan szépen, hogy még az ácspiacon is abbahagyják a legények a munkát.

Hubert János elgondolkozott.

— A Jörgök mind szerették a muzsikát. Az anyádnak is a zene volt az élete.

Anna zöldfényű kék szeme nagy és komoly lett.

— Igen, — mondotta elszántan — tanulni akarok. Másnap egy ünnepélyes külsejű úr jött a házba: Sztaviarszky Kázmérnak hívták. Akkoriban ő volt a legdivatosabb tánc- és zenemester a városban. Szénfekete parókát hordott, lábujjhegyen járt, a csípőjét mozgatta és harminc pengőkrajcárt kapott egy óráért. Gyakran emlegette, hogy lengyel királyoktól származik. Ha haragudott, lengyelül beszélt.

Óra végén Anna sok mindent megtudott tőle. Sztaviarszky mesélt neki Chopinról és a pesti polgári dalárdáról, Mozartról és Jörg nagyapjáról, aki szépen gordonkázott és vasárnaponként eljárt a ferences barátok templomába orgonázni.

A kis leány egyszerre érdeklődni kezdett Jörg nagyapa iránt, akivel eddig nem sokat törődött. Ő más volt, mint az Ulwingok. A gyerekek furcsának találták és sokszor összenéztek a háta mögött, mikor könyvesboltjában, kezét dörzsölve, apró mozdulatokkal hajlongott a gyér vevők előtt.

Anna ilyenkor elpirult. Nem szerette ezt látni és hirtelen Ulwing nagyatyjára tekintett. Ő nem hajlongott senki előtt.

Jörg Ulrich könyvkereskedése a Kígyó utca szegletén volt. A bejárat mellett lóca állt a házfalánál, az utca közepén egy vén almafa, melyet nagy lármával kerülgettek az elvétve járó kocsik.

Anna bedugta fejét az ajtón. Ulwing építőmester levette szélesperemű, szürke cilinderét.

Az egész bolt tele volt az almafavirág illatával és Jörg nagyapa apró mozdulataival mosolyogva jött elő a mennyezetig érő könyvespolc mögül, mely az üzlethelyiséget széltében osztotta két részre. A polc előtt vásároltak a vevők. A polc mögött, ahová az utcáról nem lehetett belátni, egy faggyúgyertya mellett, többnyire magyarviseletű urak ültek a diványon és fojtottan sietve beszéltek egymással.

Aznap többen voltak, mint különben. Középütt az íróasztal szélén dolmányos, sovány fiatalember ült. A nyaka csupaszan nyúlt előre kihajló, puha inggallérjából. A haja fésületlen volt, de a szeme csodálatosan nagy és égő.

Annának először tűnt föl életében, hogy milyen szép tud lenni az emberi szem. De aztán észrevette, hogy a fiatalember beszéd közben, ferdére taposott csizmájával, Jörg nagyapa íróasztalának a rézvereteit rugdossa és szertelen mozdulataival mindent feldönt maga körül. Tiszteletlennek találta őt. Visszament hát a polc elé és tovább olvasott abból a könyvből, melyet nagyatyja választott ki neki. Egy skóciai fiúról szólt, akit Robinson Crusoenek hívtak.

Mások érkeztek a boltba. Senki sem vett könyvet. És az öregek úgy néztek ki, mintha fiatalok lettek volna.

A polc mögött pedig még egyre beszélt az a lázas, félszeg ember és időnként hallatszott, amint a csizmája sarka a rézveretekhez ütődött. Anna nem figyelte, hogy mit mond. Érdekelte a könyv. Egy szó azonban, onnan bennről mégis többször a füléhez ért. De a szó nem szívódott föl az öntudatába. Megismétlődő hangzás maradt.

A bolt közepén egy úr állt meg. A képe csontos volt és csak az álla alatt viselt szakállt. Szűk nadrágja zsebéből sallangos dohányzacskó lógott ki.

A szomszédja meglökte.

Beszélhetsz. Magunk között vagyunk.

A csontos képű egy írást mutatott.

— Hiába járok reggel óta. Az emberek féltik a bőrüket. Nincs nyomtatóintézet Pesten, amely ezt a proklamációt kiszedné.

Mikor Jörg Ulrich az írás fölé hajolt, kopasz fején megcsillant a világosság és a sárgásan ősz hajkoszorú mulatságosan mozgott a füle körül.

— Ez nem proklamáció, — súgta valaki — ez revolució.

Jörg Ulrich előrenyujtotta a kezét.

— Az én nyomtatóintézetem vállalja a kiáltványt, olyan igénytelenül mondta ezt, hogy Anna nem értette, miért tódulnak az urak egyszerre mind köréje. De mikor ránézett, nem találta őt többé furcsának. Apró szeme fénylett az ősz pillák alatt és az arca a kis biblia Szent Péteréhez hasonlított.

Két suhanc futott el az ajtó előtt.

Szabadság!... – rikácsolták élesen.

Anna ráismert arra a szóra, amelyet az előbb a polc mögül hallott. Ezek is azt akarják. Milyen egyszerű, mindenki ugyanazt akarja. Szabadság! Éppen úgy hangzik, mintha azt kiáltanák: Ifjúság. És úgy rémlett neki, hogy valami máshoz is hasonlít ez a szó. Valami máshoz... Egyszerre eszébe jutott annak a félszeg fiatalembernek a lázas szeme.

A városháza felől futó alakok jöttek lefelé az utcán: mesterlegények, asszonyok, diákok, cselédek. A német színház komédiásai is köztük voltak. Anna megismerte a rablólovagot és a királynét. A királyné szoknyája rongyos volt.

 Éljen a sajtószabadság! Le a cenzorokkal!
 Ulwing építőmester, aki eddig szinte részvétlennek látszott, bólintott egyet. A budai cenzorra gondolt, aztán mosolyognia kellett önmaga felett: milyen kicsiny szegletből nézi az ember a világot, amely pedig olyan nagy.

Az utca kövezete sok lépéstől kopogott megint. Mások jöttek. Azok is futottak, szétvetett tagokkal, egymásnak ütődve. Egyszerre, onnan kinnről egy hang hallatszott, mely, mintha a nagy tavaszból szakadt volna ki, mindenhatóan áradt szét a levegőben.

Valaki beszélt...

A könyvesboltban csend lett. Az emberek felálltak. Értük jött a hang. Szemközt kinyíltak a házak ablakai. A hang betódult a német polgárlakásokba. Betöltötte a dohos szobákat, az ósdi üzleteket, az utcákat és amihez hozzáért, tüzet fogott tőle. Ez a hang a láng zenéje volt.

Ulwing Kristóf az ajtóhoz ment. De a küszöbön megállt. Mögötte megmozdult az egész bolt. Kitódultak mellette az emberek. Jörg Ulrich apró, gyors lépésekkel szaladt a nagyfejű boltosinas mellett. Mind futottak. Az építőmester is futni kezdett ellenállhatatlanul.

Az utcából kiáltott vissza Annára:

— Te itt maradsz!

A könyvesbolt egészen üres lett és a kisleány szorongva nézett körül, aztán, mintha zenét hallgatna, az ajtófélfának támasztotta a fejét. Nem láthatta azt, aki beszélt, messze volt tőle. Csak a hang lelke jutott el a füléhez, mégis érezni kezdte, hogy idegenül új az, ami történik vele. Szép borzongás gyöngyözött végig a hátán. A hang szédítette és ringatta, vonta és elvitte. Nem állt ellent, odaengedte magát és a kis Ulwing Anna öntudatlanul beleolvadt abba a nagy magyar tavaszba, mely most beszélt először hozzá.

Mikor a láthatatlanban elnémult a hang, felrivalgott a tömeg.

A bolt előtt egy deák teletorokkal kezdett énekelni. Egyszerre az egész utcában feltört az a dal, melyet Anna később sokszor hallott. A deák sebesen felmászott az almafára és vadul lengette a kalapját. Az arca tüzelt; a gallyak mozogtak alatta: csupa fehér virág lett a kövezet.

Anna is szerette volna a zsebkendőjét lobogtatni. Énekelni is szeretett volna, mint a deák. A levegőben egységes, végtelen öröm úszott. Az emberek összeölelkeztek és futottak.

— Szabadság!

Sajátos alak közeledett ekkor az utca végéről. A házak fala mellett jött, óvatos, ingó léptekkel. Minduntalan megállt és bizalmatlanul tekintett körül. Violaszín frakkja furcsán lebegett, fehér harisnyája vastag ráncokat vetett csattos cipője felett.

Anna zavaros ijedtséget érzett. Soha sem látta még Szebasztián bácsit így kinn az utcán, Pesten. Szinte akarata ellenére meglapult az ajtó mögött. "Talán nem lát meg. Talán odébb megy..." És közben eszébe jutott a két lázas szem és az a szó, mely úgy hangzott, mintha azt mondták volna: ifjúság. És a hang... és a dal... Szebasztián bácsi olyan öreg és olyan messze volt.

Anna lesütötte a szemét, míg a kövezeten lassan mozgott feléje két otromba cipő rozsdás csattja. A deák hangosan nevetett fenn a fán:

 Hát ez micsoda madárijesztő? Miféle régi idők sétálnak itt?

Anna szomorú lett és a szeme könnybelábadt. Most tudta meg, hogy mennyire szereti Szebasztián bácsit.

 – Ő az enyém! – kiáltotta kétségbeesetten és kitárta két karját az öreg ember felé.

Szebasztián bácsi semmit sem vett észre az egészből. Leült a lócára a könyvesbolt elé, kalapját letette a földre és óriási, tarka zsebkendőjével soká törülgette a homlokát.

Éppen jókor kerültem ide. Micsoda konfúzió.
 Hová jutunk! Hová jutunk!...

Anna megint távol érezte magát tőle, de azért egészen közel húzódott hozzá; hadd lássák az emberek, akik kinevették Szebasztián bácsit, hogy ők ketten összetartoznak.

4) Folytatjuk

ASSISI SZENT FERENC KIS VIRÁGAI Fioretti di San Francesco

Fordította: Tormay Cécile (Budapest, 1926.)

Zomez Janez

Nádudvaron, 1926-ban, nyáridőben.

HARMADIK FEJEZET

Miképpen háborkodott Szent Ferenc, mikor is Bernardo testvért szólítván, az néki nem felelt.

A Megfeszítettnek ájtatos szolgája, Szent Ferenc mester,

vezekléseinek keménységétől és a gyakori sírásnak miatta, majd hogynem megvakult és csak kevés világosságot látott.¹ Egyebek között megesett akkoriban, hogy némi napon elindult a helyről, ahol volt és elméne a helyre, hol Bernardo testvért lelni vélte,² hogy véle istenes dolgokról társalkodjék.

És eljutván ama helyre, hol Bernardo testvér lakott, megesett, hogy ő az erdőn volt, imádságnak adván magát, felmagasztosultan Istennel egyesült. Bemenvén ekkor Szent Ferenc az erdőbe, hívta őt, mondván: "Jer és beszélj e világtalanhoz". De Bernardo testvér nem felelt, lévén ő a mély elmélkedésnek embere, kinek elméje ilyenkor eltávolodott és felemelkedett Istenhez; és ezért vala annak a nagy kegyelemnek részese, hogy Istenről azonképpen tudott beszélni, miképpen arról Szent Ferenc többször bizonyságot vőn és minek okából véle társalkodni kívánt volna. Némi haladék után legottan másodszor is hívta őt és harmadszor is hívta; de Bernardo testvér egyszer sem vevé észbe, úgy hogy sem nem felelt, sem oda nem méne.

Ezért Szent Ferenc némi kevés szomorkodással távolodni kezdett, lelkében csodálkozván és panaszkodván, amiért Bernardo testvér, habár háromszor hívta őt, nem jöve hozzá. Miközben szívében ilyeténképpen töprenkedett, mentében mondotta az ő társának: "Várj meg engem"; és egy magányos helyre ment, nem messze az úttól térdreborult és imádságnak adta magát és kérte Istent, nyilatkoztatná ki előtte, miért nem felel néki fráter Bernardo? Mikor imígyen imádkozék, eljöve hozzá Istennek hangja és mondá: "Ó miért háborultál szegény emberke, elhagyhatja-e Istent az ember valamely teremtettjéért? Mikoron fráter Bernardot hívtad, ő vélem társalkodott, és ezért nem mehetett hozzád, sem hívásodra nem felelhetett. Ne csodálkozzál tehát, ha ő nem tudott beszélni, mert oly igen elragadtatott volt, hogy a te beszédeidből mit sem hallott". Nyervén Szent Ferenc Istennek ilyen válaszát, legottan sebes járással Bernardo testvérhez fordult, hogy magát korábbi gondolatáért néki alázatost vádolná.

Látván Bernardo testvér őt közeledni, eléje méne és legottan lába elé vetette magát. Szent Ferenc ekkor felemelte őt és nagy ájtatost elmondotta néki az ő gondolatát és ellene való háborkodását; és azt, miképpen feddette meg őt Isten; végezetül ezeket mondván: "Megparancsolom a szent engedelmességnek miatta, hogy azt cselekedjed, amit most meghagyok néked". Félvén boldog Bernardo, hogy Szent Ferenc megintlen valamely nagy dolgot parancsol néki, miképpen azt tenni szokta, tisztességgel ki akart térni amaz engedelmességnek előle; ezenképpen felelt tehát: "Kész vagyok engedelmességet tenni, ha viszont ti, én atyám, cselekedni ígéritek, mit néktek parancsolni fogok". És ígérvén Szent Ferenc, mondotta fráter Bernardo: "Mondjad tehát atyám, mit tegyek a te akaratod szerint?" És ekkor mondotta Szent Ferenc: "Parancsolom néked, szent engedelmességnek miatta, bátorkodásomnak én és vakmerőségének kínjára, most, mikor majd hanyatt vetem magamat a földön, egyik lábadat tedd a torkomra és a másikat tedd a számra, és egyfelől és másfelől menjél el ezenképpen háromszor felettem, mondván nékem gyalázatokat és egyéb bosszúságokat és kiváltképpen mondván: feküdj csak te paraszt, Pietro Bernardone fia, honnan a te nagy kevélységed, aki csak hitvány teremtés vagy?"³ Hallván ezeket Bernardo testvér, jóllehet kemény vala ezt néki tenni, az engedelmességnek miatta olyan illedelmesen, ahogyan csak tehette, mégis megteljesíté, miket Szent Ferenc néki parancsolt.

És mikoron ez elvégeztetett, mondotta Szent Ferenc: "Most pediglen parancsold meg nékem, amit akarsz, hogy cselekedjem, mert engedelmességet fogadtam néked". Mondá Bernardo testvér: "Meghagyon néked a szent engedelmességnek miatta, hogy ha valamikor is együtt leszünk, feddi meg engem fogyatkozásaimért és keményen megszégyeníts". Szent Ferenc hallván ezeket, csodálkozással csodálkozék, mert Bernardo testvér oly istenes vala, hogy őt nagy tisztességben tartotta és benne kivetni valót semmiképpen sem talált. Es ettől fogva Szent Ferenc mondott a engedelmességnek miatta, őrizkedett a vele való együttlakástól, mert nem talált feddő szavakat vele szemben, akit is oly jámbornak tudott.

De mikor látni kívánta őt, avagy hallani Istenről való beszédjeit, olyan rövidesen, mint csak tehette, elszakadt tőle és elméne. És édességes ájtatosság vala szemlélhetni, mily nagy könyörületességgel és tisztességgel és alázattal beszélt vala ilyenkor Szent Ferenc atya Bernardo testvérrel, ő elsőszülött fiával. Krisztusnak dicsőséges dícséretére. Amen.

Ez Egyiptomból való visszatérte után történt.

² Valószínű, hogy e hely a Subasio hegy alatti Carceri remetesége volt.

Forrás: http://tormayc.webs.com/

EPISZTOLA

---- Original Message ----From: "Dr. Francesco Barral del Balzo" To: " Dr. Bonani G.O.-né Prof.ssa Tamás-Tarr Melinda" Sent: Tuesday, January 17, 2006 4:54 PM Subject: köszönöm a folyóiratot

Kedves Melinda!

A téli szünet idején nagy érdeklődéssel olvastam a folyóiratodat és gratulálni szeretnék az óriási munkához és eredményhez! Azon is csodálkozom, hogy már tíz éve csinálod.

A sok-sok dolog között, nekem elsősorban a "Tradurre-Tradire" tetszett nagyon.

A fordítás mindig az én gyűlöletem-szerelmem volt: szerelmem, mert mind az iskolában, majd mind hobbyból gyakran foglalkoztam a fordítással; gyűlöletem, mert mindig azt gondoltam, hogy a legjobb fordítás sohasem lehet olyan, mint az eredeti.

Az a mély meggyőződésem, hogy semmi sem szebb, mint közvetlenül, az eredeti nyelven olvasni a szöveget. Nekem mindig hatalmas húzó erő volt a nyelvek tanulásában és párhuzamosan, az olasztól nagyon eltérő nyelveknek, pl. az ógörögnek, a magyarnak a tanulása ezt a meggyőződésemet megerősítette.

Manapság, úgy tűnik nekem, ezt a problémát túl gyakran elbagatelizálják, sokszor mindazok, akik a külföldi szöveg átvitelével foglalkoznak, legyen az akármilyen rétegben, legyen akármilyen típusú... Hányszor nem halljuk a tv-ben is - mint az amerikai filmekben -, hogy a cégek "fanno bancarotta", vagy hogy búcsúzó emberek úgy mondják egymásnak, hogy "abbi cura di te", vagy hogy egy bizonyos cselekményről "non ci sono evidenze" stb... Mindezek angolról gondatlan fordítások.

Még az ún. közeli vagy rokon nyelvekből való fordításokban is a gondatlanság uralkodik: a latin klasszikusok fordításainak néhány híres kiadásában olyan ijesztő hibákat olvastam, amelyeket mi a gimnázium IV. osztályában sem szoktunk csinálni.

És ez igaz és nemcsak vigyázatlanságról - vagy tudatlanságról- van szó, de főképp szándékos választásról. Szerény véleményem szerint a fordító munkája szolgáló munka az irodalomban, olyan mint a restaurátoré a szépművészet területén. Ezt mindig szem előtt tartottam, amikor igyekeztem fordítani valamit: célom csak az volt, hogy lehető leghűbben ismertessem az olvasóval a szöveget... Sohasem akartam elbizakodottan újra- vagy újjáírni azt.

Vállalnom kell, hogy talán egy kicsit "talebán" vagyok ebben: pl. Tiziana barátnőmmel - a Sacchetti Giannozzo

íróval kapcsolatban - sokszor vitatkoztam arról, hogy ő az "alkotó" fordításban hisz, valahogyan, valamikor...

Érzésem viszont az, hogy némely fordító ahhoz a szerény (de azért nem kevésbé mágnás) munkához valahogy nem akar alkalmazkodni és valahogyan a fordítás révén a művészeti (újra)alkotásban is részt kíván venni, ami szerintem nem jogos.

Ezért "Tradurre tradire"-ből nemcsak érdekes olvasmány, hanem fontos "memento" is létrejön! ...Na most a tárgyra térve, a "Tradurre-tradire"-t áttekintve, Neked a "Ce n'est pas moi qui" c. verssel kapcsolatban például, sok különböző jó megoldást sikerült felsorolnod, de mindig a nyelvtani és jelentéstani értékeket hűen tiszteletben tartva... Mindez nemcsak a nyelv bírását, hanem élénk fogékonyságot is igényel.

Ezenkívül, Hanák Péter történelmi kivonatának fordítását is oktató jellegűnek találtam, főképp az olasz olvasók számára, mert új fényben világítja meg azt a történelmi időszakot, amely, az osztrák császársággal való kapcsolat miatt sok eltérő nuance ellenére Olaszországgal is közös, amelyeket itt kevesen sejtenek.

Érdeklődéssel várom a folyóiratod következő számát, ha küldeni akarod majd, ... és ahhoz is jó munkát kívánok! Búék!

FB*

* Dr. Francesco Barral del Balzo eredeti, magyarul írt levele. Az olasz fordítását ld. az olasz nyelvű részben, amelyet maga a levélíró végzett kérésemre.

IN MEMORIAM PAPP ÁRPÁD

Elhunyt Papp Árpád

Papp Árpádot szűkebb pátriájában, Somogyországban mediterrán költőként tartják számon, mert a mediterrán orországok lírikusainak egyik legismertebb fordítója volt.

Somogyaszalón született 1937-ben kisparaszti családban. 1955-ben érettségizett a kaposvári Táncsics Mihály

Gimnáziumban, majd az ELTE magyar-latin szakán szerzett diplomát. Tanulmányai alatt Kardos László műfordítói szemináriumát is látogatta. Visszakerült Kaposvárra, a hajdani gimnáziumában tanított latint, irodalmat és olasz nyelvet, később az iskola archív könyvtárát gondozta és közben szerkesztő volt a Somogy című folyóiratban.

1966-tól a Világirodalmi Lexikon újgörög és ciprusi görög irodalommal foglalkozó részének főszerkesztője volt. Dolgozott a Világirodalom Gyöngyszemei sorozatban és a Modern Olasz Költők Antológiája kötet szerkesztésében.

Papp Árpád Athénban, Cipruson, Krétán, Rómában és Palermóban ösztöndíjasként képezte tovább magát, a máltai La Valetta Egyetemen pedig vendégprofesszor volt. Több mint száz könyv megjelenését segítette.

Egyetlen saját verseskötete, a *Metszéspontok* című 1972-ben jelent meg a Magvető Kiadónál, versei 1971-től külföldi folyóiratokba és antológiákba is bekerültek.

³ Szent Ferencnek ez a keménysége önmaga iránt jellemzi az ő gyöngédségét társai iránt az elvadult korban, mikor a bosszúállás kötelességteljesítés volt.

Mindeközben megszerezte az irodalomtudományok doktora tudományos fokozatot.

Papp Árpád többek között részt vett a magyar írók első világtalálkozójának szervezésében és a Magyarok Világszövetsége kaposvári központjának létrehozásában.

Athénban 1982-ben megkapta a Parnasszosz Irodalmi és Művészeti Társaság aranydiplomáját. Papp Árpádot kitüntették Pro Urbe Kaposvár díjjal, majd 2001-ben Kaposvár díszpolgára lett – közölte az MTI...

PAX ET BONUM!

Az előző számunkban, amikor nagy örömmel szerkesztettem Papp Árpád anyagait, amellyel periodikánkkal való együttműködése kezdődött volna, nem gondoltam, hogy a következő s egyben ünnepi számunkban a nekrológját fogom összeállítani...

Szabadságon tartózkodtam, internetes elérhetőségem nem volt, így csak egy szabadságom első részének eltelte után értesültem csak erről a döbbenetes eseményről.

Előzmények: Dr. Józsa Judit 2010.07.06. 19

Kedves Melinda, csak jelzem, hogy ma megkaptam a folyóiratot, köszönöm szépen. (A Titkárságon mindenki megcsodálta a gyönyörű bélyegeket, el is kunyerálták). A hétvégéig kitanulmányozom.

Miközben írni kezdtem, Papp Árpád telefonált, nagyon örül, hosszan mesélte olaszországi élményeit. Írni fog levelet Neked, addig is engem kért meg, hogy tolmácsoljam köszönetét. Ő már, ahogy kivettem a szavaiból, végigolvasta a lapot, és minden nagyon tetszik neki.

Judit

Sajnos az ígért levele nem érkezett meg hozzám, talán el sem tudta kezdeni... Augusztus 24-én repültem haza Londonból, az @-postaládámat csak másnap, 25én éjszaka tudtam részben ellenőrizni, s megrendülten csak ekkor értesültem Dr. Józsa Judit 18-án, Londonba repülésem napján írt leveléből, élő, 73 éves költő, műfordító, Badacsonyban irodalomtörténész, szerkesztő és tanár kolléga, Papp Árpád haláláról, s aznapi Kaposvárott történő temetéséről:

2010.08.18 Subject: rossz hír

Kedves Melinda, nem tudom, mikor olvasod ezt az üzenetet. Ilyenkor tudom, nem vagy elérhető. Papp Árpád meghalt, ma temetik Kaposvárott. Remélem, máskor jobb hírt tudok írni. Jó pihenést a nyár hátralévő részére:

Judit

Adjon Isten neki örök nyugodalmat!

Csak augusztus 19-én találtam rá az alábbi üzenetekre a hosszú távollétem alatt felgyűlt ezernyi e-mail között, amelyekre nyomban válaszoltam:

Búvópatak 2010. 08. 11 Tárgy: Papp Árpád

Kedves Melinda Tamás-Tarr!

Megrendülten tudatom, hogy Papp Árpád költő, műfordító 2010 augusztus 10-én délután 1 órakor elhunyt. 10 nappal ezelőtt öt órán át beszélgettünk, és örömmel mutatta az *Osservatorio Letterario*t benne a Búvópatak-különszámról és róla szóló összeállítással. Ha bármiben segíthetek, kérem jelezze.

Tisztelettel és szeretettel: Csernák Árpád főszerkesztő

Amikor nagy szeretettel és lelkesedéssel válogattam az anyagot a bemutatására, nem gondoltam, hogy a legközelebbi s ünnepi számban jelenléte csak a régi munkáin és a róla szóló emlékezéseken keresztül lesz jelen...

Nagyon vártam Papp Árpád megígért levelét, nagyon kíváncsi voltam kritikai véleményére, örömmel vettem volna tőle esetleges úi ötleteket... Szegény talán hozzá sem tudott fogni... Szerettem volna tőle friss anyagokat kérni az OL 15 éves ünnepi számába, amellyel megkezdődött volna személyes közreműködése az Osservatorio Letterarioval...

Papp Árpád (Fotó Csernák Máté)

Íme Csernák Árpád, a Búvópatak főszerkesztőjének, Papp Árpád halálát megelőző levele, amelyet szintén csak augusztus 19-én, a gyászhírek után találtam meg és olvashattam:

Búvópatak 2010. 07. 31.

Kedves Melinda Tamás-Tarr!

Papp Árpád mutatta az OSSERVATORIO LETTERARIO legutóbbi számát, amelyben a Búvópatak Papp Árpád Különszáma alapján közölték kedves költőbarátunk verseit. Ennek nagyon örültünk. Kérjük, pillantsanak rá honlapunkra: www.buvopatak.hu

Ha bármi felkelti érdeklődésüket, állunk rendelkezésükre. Nagy örömünkre szolgálna, ha az imént említett lapszámból mi is kaphatnánk egyet. Postacímünk: [...]

A jövőbeni együttműködés reményében tisztelettel és szeretettel: Csernák Árpád főszerkesztő

Papp Árpád Hunyadkürti György színésszel fog kezet, aki a 2006-os Búvópatak-esten elmondta a «Duna-Don sirató» c versét. Kettejük között Csernák Árpád. (Fotó Csernák Bálint)

Most pedig íme Papp Árpád halálának alkalmából az összeállításunk:

Csernák Árpád búcsúja Papp Árpádtól

Csernák Árpád (1943) — Kaposvár

Papp Árpád költőt 2010. augusztus 10én délután 1 órakor magához szólí-totta az Úr

Kedves barátom, Árpád! Harminc éve beszélgetünk..., és a legutóbbi nyolc évben különösen sokat, hiszen téged kértelek föl először, hogy legyél a Búvópatak munkatársa..., és – úgy gondolom – a jövőben is fogunk beszélgetni..., talán örökké... Erről nehezen tudnánk lemondani..., és – végülis – minket ki vagy mi némíthatna el?

Legutóbb július 30-án beszélgettünk Kaposváron, a Berzsenyi utcai lakásodban, öt órán át. Sok mindenről szó esett. Mondtam, – mint mindig – jó lenne, ha a számítógépedet villámlevelek küldésére is tudnád használni, mert akkor sokkal könnyebben és gyorsabban jutnának el hozzám az írásaid, és fiaid, unokáid tudnának ebben segíteni..., mondtad – mint mindig –, hogy persze-persze, és mosolyogtál... Hát, erre most már nem lesz szükség.

Mondtad, hogy az októberi számba feltétlenül akarsz írni, mert találtál a jegyzeteid között egy 1956. októberében írott verset, a szerzője ismeretlen, de nagyon szép a vers... Nem tudom, hogy ez valaha előkerül-e papírhalmaid közül, de ha igen, feltétlenül közöljük a *Szilánkok – húsban, emlékezetben* című rovatodban. Megbeszéltük, hogy a szeptemberi számban hozzuk annak a hozzászólásnak a szövegét, amit Matyikó Sebestyén Jóska 1975-ös költői estjén mondtál el, és amit – csodával határos módon – megörzött egy magnószalag...

Ezen az estén nagyon jó formában voltál. Lendületesen, energikusan beszéltél, tele voltál tervekkel. Örömmel mutattad az olasz OSSERVATORIO LETTERARIO című folyóiratot és az athéni *Szellemi élet*et, amelyekben olyan jeles költők, írók között mutattak be téged, mint Ady Endre, Márai Sándor, Ottlik Géza..., és mindkettőben a *Búvópatak* 2008-ban megjelent *Papp Árpád különszáma* alapján. Az olasz folyóirat közölte is a különszám borítóját, amelyen a rólad Somogyaszalón készült arckép látható...

Persze – miközben pálinkát kortyolgattunk és a te badacsonyi kertedben termett piros diót ettük – szó esett, mint mindig, hazánk sorsáról, az irodalom helyzetéről... Van hát még miről beszélgetnünk. Nekünk, ittmaradottaknak, akik szeretünk, fájdalmas volt megélni távozásod, fájdalmas lesz elviselni hiányod..., de – tudod – mi is "útrakelünk" egyszer, és akkor találkozunk újra..., csak várj türelemmel... Odaát talán már nyugodtabban és derűsebben tudsz társalogni Fekete Gyulával, Nagy Gazsival, Berta Árpi bácsival, Vallató Gézával, Tüskés Tiborral..., hogy csak a nemrég eltávozott barátok, írótársak közül említsek néhányat..., aztán majd jövünk mi is, szépen, sorban... Ha módodban áll Árpád, kérlek: készítsd elő nekünk a "terepet"..., szólj néhány jó szót az érdekünkben, próbáld megmagyarázni az "illetékeseknek", hogy olyan súlyos bűnöket mi sem követtünk el, hogy ne találkozhassunk, ne beszélgethessünk többé...

Addig pedig – megígérem – neved ott lesz a *Búvópatak* impresszumában, a munkatársak között, amíg csak létezik a lap..., mert továbbra is szükségünk lesz arra a szigorra, igényességre, az igazság örökös keresésére, az igazság melletti mindenkori és következetes kiállásra, amit Te is képviseltél egész életedben.

Kikísértél. Már az előszobában mondtad: Mostanában sokat nézegetem Dsida Jenő szép négysorosát, a Sírfeliratot: "Megtettem mindent, amit megtehettem, / kinek tartoztam, mindent megfizettem, / Elengedtem mindenki tartozását, / felejtsd el arcom romló földi mását." Hát, én nem tettem meg mindent... Nekem ezt valahogy így kellene átírni: Megtettem mindent mit megtehettem? / Vigalmak, torok kántor-papja lettem / Mivel alig gyűlt az életben másom / Engedjétek el minden tartozásom... Persze ez így nem jó, nem is akarom megjelentetni... de, valahogy így gondolom...

Már éjfél volt. A lépcsőházban még megismételted: ...szóval, engedjétek el minden tartozásomat... Aztán hozzátetted: Jó, hogy eljöttél..., tudtunk egy kicsit beszélgetni. Majd folytatjuk, Árpád..., mondtam. Majd folytatjuk. Isten veled.

Baráti szeretettel Csernák Árpád

Papp Árpád Gencso Hrisztozov bolgár költő barátjával a «Búvópatak Papp Árpád különszáma» bemutatóján 2008ban.

(Fotó Csernák Máté)

Cedves Arpad, a Galadom mellett Woneth Ishran Peter o'anem
tert a raitum. Nemet - lotoget; o hicker intioriomiomban, hop, up live tradely, ferreget ferreget mela.
Keitlely hüldfall al meti alung Barabar terinel tettel
a sulaibolat, ment is meg togia ornizui, o mushaja
saran albahum adden et en etalar erjeig bistoan
fel fog hersunalmi valamin az en en enlekeszieinstel
Konkrietabban ket dolog herilt roba: Sialvi Istrantol
int en Romaet; keitem, melle meg aniv Pishi Sarun;
bain 95 millempina irtam ment abban fonter
adalahust talal Sialvio Istron, kengri regariol en musik
pedio: Santa torene ironovelseji (1976 duc. ?) felsiopedig: Santa Ferenc ironocetsegi (1976 dec. 3) fels is. lalaisatrol intam (talain abban a sinlant ban, armhar lala's a'n'el intam (talim abban a sir lant ban a milent larada tlambat tartal totam sep "éprochai ultre entéleron Sornof jaltriel Ascaléla, s'éclosajosimot profon vojete remler breget fia, merr nem with vihar leur paja... Egy entele testilatoja (?).

Nemet l'ista viscesa ((meuny mindemele!) a Barony testi interior a adaudi vales anali is illetive o tudja, hop testi trois aval as a Legli's ello baj hopy testi trois aval as a Legli's ello baj hopy testi trois aval as a Legli's ello baj meg alang nel-keili monoletus nem irt le plesteben alungs neditatam hordut a Ponvojo ntak-ual a cilite meg claicese usein (telegonlam observal be nellem letin niego nem lettom o surge a Tarorlea (kongo utarba unaletro) monoletus a cakartom bo manatalmi as irvisas, o tartot visisa—forgula fel tengleg a leg obse szondelmi beeter "beréh" lein zinternel ... Rindon setre: leildjed at Pistanele a Szilanleok: sonszatot les megjeleine egire his nem; o'n
brizin - olusini fo gia, a legiolet hezek ingjeber less
tetfo ete tintens hornelizben az ossze viszo
beszeden metho hozot Tajsolane; talm jono szerolan
horzacu gednek ligy bestrik Ohtober hiserto horapom;
vog: eleget bezelten-irtam rola - legatiót a korsateteren reletek; valahi, valomi vij akenta, ligy ezakben a
mapoliban ne tudjak besishi rola...
Minday a jalokat beret saggal ólettet: 2008. olt. 25. Classarlait: ver-rog Oryond Tapola, Belgrogia nat Chio mella belgon a restation: 87.312.161)

Papp Árpád Csernák Árpádnak 2008-ban írt levele

Németh István Péter (1960) — Tapolca

El nem küldhető levél Papp Árpádnak

Drága Árpád!

Augusztus van, tegnap Máriát kérleltük, hogy ne feledkezzen el szegény magyarokról. Meteorrajok érik el a Badacsony fölött a légkört, kigyúlnak, s lassan tudva tudjuk a fölfoghatatlant, hogy valamelyikőnk csillaga, éppen a Tiéd, leszaladt hirtelen. Szeretted a hűs bort. Szeretted a kenyeret, de úgy, hogy a morzsákat is megbecsülted, szemet sem hagytál az asztal alá hullani. Mit is mondhatnék még? Talán azt, hogy egy haldokló pályatársadnak, aki szintén szerette a görög kultúrát, kismagnóra vetted Epidauroszban a tücskök ciripelését, s hazahoztad az Isten ege alatt rögzített hangversenyt. Te költőként majd' negyven esztendőn át hallgattál, ám tehetted, hiszen a hetvenes évekre már elkészítetted a romolhatatlan verseidet. (A *Metszéspontok*at, amit Nagy Gáspár a közelében tartott, mint Ady a Bibliát.)

Prevelakisz-regényfordításodban a halál lámpása világítja meg a legfontosabb dolgokat. Azt tolmácsoltad Te is Vrettakosz versével, hogy a költők kívül laknak a félelmen. Nem azért, mert a leglényegesebb dolgokban

(életpártiságunkban) bármilyen vitánk lett volna, de én itt, csak e ponton vitatkoztam a szép tétellel. En ugyanis kamaszkoromtól fogva beköltöztem a félelembe. Ott lakom, Árpád. De talán éppen így beszélhetünk egyugyanazon dologról, illetve ki-ki éppen arról hallgatott. Így nem voltam és vagyok gyáva utánad. Térdedben egy 1956-ban kapott lövedéket hordoztál, ereklyéd és talizmánod volt. Testednek része lett, mint valami profán úrvacsora. Balatonfüreden, a vasútállomáson adhattam kezedbe Buda Ferenc versét a tizenéves holtakról. Olvastad, s megszűnt a körötted lévő külvilág pár percre. Fontos pillanatok voltak azok is, amikor meg Kelenföldtől hozott a vonat minket szintén a kilencvenes évek elején – amikor Pál Jóskának és nekem Krisztus utolsó megkisértéséről meséltél. Szavanként, görög szavanként fordítottad a regényt, minden ízét ismerted a Kazantzakisz-szövegnek, arról, hogy keresi Isten is a földieket, közülük a választottat, akivel folytatni tudja a Teremtést illető tervét.

Sokat foglalkoztatott a görögök halálképe. Szerinted az Átkelőket már nem szabadna zavarni semmiben – ahogyan ők tanították. Hadd igyák ki a Léthe vizét, a felejtés poharát. Rettenetes lenne anélkül menni a Hádészba. Mi minden borzalmat kellett elfeledni Antigonénak és testvéreinek, gondoljunk bűnre, gyászra, harcra, végzetre, átok sújtotta családra. Legalább a Halottnak meg kell békélnie, ha már az Élő nem felejthet. Mert aki odaátra ér, nem csupán egy-két kibírható – emberöltőnyi időből kapja ki részét.

Így van-e, Árpád?

Németh István Péter

Papp Árpád és Sarusi Mihály (Fotó Csernák Máté)

Nikiforosz Vrettakosz: A költők dolga

A költők kívül laknak a félelmen s ahogy a nap, kéretlen is, világol - szólalnak szólítatatlan. Nincs kéz, mely befoghatná szájukat, gúzsba köthetné isteni szenvedélyük. Tudják, mi a különbség

zsarnok parancs és emberi törvények között. Egymásnak adják, ahogy a strázsák az őrszót:

A költő a föld szelleme: felébred, amint sötétedik, s ragyog, akár tüzes villám-darab,

az éjszaka magasában.

(Papp Árpád fordítása)

A költők dolga

A költők nem ismerik a rettegést. Hasonlók a naphoz, mely merőlegesen ontja fényét, ők is nyílt-egyenesen szólnak. S nincs erő, ami szájukat hallgatásra bírná, ihletüket bilicsbe verné. Tudják, mit

trónok, dinasztiák. Nem királyi törvénykönyvekhez ők a Legfőbb Törvényhez igazodnak. S a tiltott igazságot, mint szignált a börtönfalon, ismétlik makacsul egyre...

A költők szellemei a földnek, melyen állnak, s ha ködhomály ereszkedik alá, fölragyognak villám-darabkákként, az űr hatalmas éjszakáját hasítva.

(Kerék Imre fordítása)

Németh István Péter (1960) — Tapolca GYÁSZ — VÉGTELENÍTETT TÜCSÖKDALLAL (Írások Papp Árpád közeléből)

2010-08-10

A pünkösdi rózsák, amiket május közepén letéptem Háromfán, még a júniust is megérték Ilike soproni vázájában. Vonat visz Keszthely felé Kerék Imréékhez, Alsó-Bélatelepre. A Bece-hegytől visszanézve régen láthattam már ilyen szépnek a Badacsonyt. Nem is emlékszem,

mikor? Takáts Gyula bácsi pincéjét elmulasztom a vonatablakból szemügyre venni, megvan-e még két oszlopa? (Ilike hiába kereste őket legutóbb tekintetével a műútról.) Nem ereszt el a Badacsony. Kerék Imrének több gyönyörű prózaverse is van, az egyiket Papp Árpádéknál tett látogatása után írta:

Egy nyári nap emléke Papp Árpádnak

Ültünk a hegyi ház előtt, mélyen alattunk gyöngyfényű kagylóként kinyílt a táj. Balról a Badacsony ormótlan tömbje terpedt súlyosan, jobbra Szigliget ormai magasodtak: a Királyné szoknyája, Rókarántó, s mögöttük fönt a csorbafalú várrom. Szemközt a Balaton zöldüveg tükrén fehér hajó úszott az Aranykagyló-öböl felé, fölötte sirályhad kerengett. A völgyben kanyargó úton egy ember lépdelt, nyakában gyerekkel, mintha Szent Kristóf lenne Egry vásznán. Barátom kis kosárban szőlőt, mandulát, hasas korsóban bort rakott asztalunkra. Köröttünk vadméhzümmögés, rovarzsongás,

lepkék zizegő libegése; görbe tőkék tövén rigók neszeztek, aranyzöld gyíkok itták lüktető torokkal a forgó napkorongból sárga patakokban lecsorgó égi mézet. Kortyolva olykor a szürkebarátból, halkan cserélgettük a szót. Szeferisz, Ritszosz verssorai keringtek, fölrebbenve zizzenő könyvlapokból. S mintha Hellász sugaras-kék ege hallani véltük a Tempe-völgyi borulna fölénk, elnyújtott, szélbe-foszló kecskepásztor énekét, Epidaurosz tücskei reszelték ezüst ráspolyaikkal a fűszálak élét. Feketefürtű görög lányok cipóhéj-barna arca parázslott, éjszínű szembogara villant, ahogy beúsztak oldalt a képbe, bőrükön sós tengervíz illatával. Kizökkent ritmusából az idő, mintha örökös ünnep köszöntött volna ránk: a mediterrán ragyogásban lebegett velünk a hegyi ház, a kert, ég s föld között imbolygó léghajóként.

Szegény Árpádról az a legutolsó hír, hogy lázát mérik, nő-e, süllyed-e, de ő már nem nyitja szemét. Néhány éve – akkor is Kerék Imréhez vonatoztam egyetlen nyári alkalomra, Árpáddal – aki Kaposba utazott – együtt zötykölődtünk. S előtte is: korántsem jelképesen, hányszor ültünk együtt vasúti fülkében, autóbuszon, ismerősök, barátok gépkocsijában vagy éppen hajón?! Ha összeadnánk a kilométereket, a legtávolabbi görög szigetre is eljuthatnánk a Balatontól. De hát mi nem akarunk innen elmenni. A kicsinyke állomás peronján Imre vár. Átvágunk a síneken Ilike minden földi jóval lát: hosszútésztás húsleves, csirkepörkölt, kovászos uborka és muffin-sütemény... Egy csodagyerek rímes munkáit is a kezembe kapom, az A/4-es lapok egyikén rajz, hátoldalán pedig éppen egy muffin-sütemény receptje. Muffint akart sütni nekem, erre éppen a leírást kapta kézhez. Ezt sütötte meg Ilike nekem a hirtelen segítségére kelt papír szerint csokoládé és sárgabarack darabkákkal. Rágondolt és ott termett. Mint nekem egyszer Somogyjád előtt, amikor egy papírszelet kellett volna csak, hogy feljegyezzek egy eszembejutott verssort. Nem volt velem notesz sem. Ám bekopogott a fülkémbe egy ádventista jóember szórólapokkal, s kezembe nyomva az egyiket tisztelettudóan köszönt, s csupán annyit mondott: Isten küldte.

Kisétálunk a strandra, látom a Szent György-hegyet, látom a Badacsonyt. Soha ilyen ünnepien nem kéklett együtt az éggel és a vízzel. Aztán vissza Imréékhez, a kertbe,a fa alá, a házba, a kis vadszőlővel befuttatott verandára. A kilencvenes években így, a nyár utolsó heteiben szoktak találkozni Fodor Andrásékkal is.

Aztán Imre és Ilike elmesélik, hogy megint itt járt az a madár... Melyik madár?

Kérdeném, de Ilike Imrének a másik prózaversére utal:

Ének az ismeretlen madárról

Lassan három éve már, minden augusztus utóján, a nyárvégi verőfényben tollászkodva kertünkbe száll ez madár. Körbesétál, meg-megáll, elidőzik. ében sávokkal sze-De még sosem látta senki, csak egy rozsdaszínű tollat, getten hagy a fűszálak között, jeléül annak, hogy itt járt. S találgatjuk: mit üzenhet tarka tollával nekünk a rejtélyes ismeretlen, s hol a fészke közelgő ősznek küldte? hírnöke lehet? Messzeföldi, а loppal ritka vendég, éppen megpihen, aztán fölszáll s tovaröppen téres,

távolokba? Vagy itt lakik a közelben? De miért bújkál előlünk, miért titkolja nevét? Lehet, hogy hiába várom jövő augusztusban ismét, nem láthatom sohasem? Megmarad ős rejtelemnek, s csak a tollak szaporodnak évről-évre a befőttes üvegben, asztalomon? Talán még, gyermekkoromban láttam őt egy pillanatra, s tán azért kísérget olykor, mint egy árnyék? Nem tudom.

Minden augusztusban eljött eddig, 2010-ben is itt volt. Csak a szárnytollát hagyta hátra, kicsit korábban jelezve, hogy ősz jön. A fa alatt sms-t jelzett a mobiltelefonom. Még nem tudom, hogy már Papp Árpád halálhírével.

Hazafelé közeledem az ünnepi Badacsonyhoz. Becehegy majd Ederics után egy négyfele tépődött bárányfelhő formál keresztet, amely a gyorsvonat ablakából hirtelen egy tárt karú Emberre kezd el hasonlítani, akinek megnyúlt arcát akár El Greco is festhette volna.

Papp Árpád talán utolsó verséről

(levélváltás Csernák Árpáddal)

1.

Kedves Árpád, Drága Kata!

Most is csak köszönni tudom a mai napot, de így éjféltájban az a törleszthető adósságom maradt, hogy ideírjam Papp Árpád tán utolsó négysorosát, amiről azt írta dedikációjában 2009 július elsején, hogy:

Dsidára is emlékező, formálódó "búcsúvers"

(Ő tette még idézőjelbe a búcsúverset... De holnap küldöm beszkennerezve.)

Megtettem mindent, mit megtehettem? Vigalmak, torok kántor-papja lettem. Mivel alig gyűlt az életben másom -Engedjétek el minden tartozásom.

Szívszorítan szép, mit is mondhatnék? Ragaszkodással: Pista

+

2.

Kedves István!

Átírtam... Pedig nekem nem így mondta..., de így sokkal jobb...hiába, más a megfontolt leírt szöveg, és más a szóbeni improvizáció...

Jó éjt!

Barátsággal: Árpád

3. Drága Kata, Kedves Árpád!

Megy az ígért oldal - tán még több variáció is előkerül, addig is a polcomról...

(Igyekszem nem csak megőrizni a fontosat, de küldeni, Néktek is tovább - az Olvasók kezéig egészen.) Köszönöm a jó kívánságokat, az elismerést gyönyörűek a kincsek, s csak akkor elviselhető a súlyuk, ha szétoszthatók.

Ragaszkodással: Pista

U.i.:

A dedikáció a vers előtt:

Németh István Péternek ajánlom az indiai "aprózóhoz" egyre közeledő szívveréssel, lélegzetvétellel. Dsidára is emlékezve ezt a formálódó "búcsú-verset":

. . . .

Papp Árpád (Fotó Csernák Bálint)

Papp Árpád (1937-2010) **SZILÁNKOK**

Dr. Andrásfalvy Bertalan Miniszter úrnak Budapest*

Alulírott Papp Árpád, görög-magyar-latin szakos tanár, volt Eötvös-kollégista /1955—1959/, harminc éven

át a kaposvári Táncsics Gimnázium tanára, 1985-től a Kollégium óraadó, 1989. dec. 15-től meghívott rendes tanára, a Mediterrán Műhely /görög, újgörög, latin, olasz szakcsoport vezetője, a Magyar Írószövetség és a P.E.N. Club tagja, olasz, görög, ciprusi irodalmiművészeti társaságok elnökségi tagja – felháborodásomat és tiltakozásomat fejezem ki.

Jóformán még meg se száradt Miniszter Úr aláírása dr. Szijártó István kandidátus, az ELTE címzetes docense igazgatói kinevezésén, máris a "lehető legdemokratikusabb" módon megbuktatta egy tegnap este sebtében összehívott "közgyűlés", melyet két hetes amerikai útja alatt készítettek elő. Ha igényli, szívesen kifejtem véleményemet kollégistáink szakmai, emberi, politikai kvalitásairól, ezúttal csak annyit: nem tartom őket alkalmasnak, illetékesnek ilyen horderejű szakmai, emberi, politikai döntés meghozatalára.

A késő éjszakába nyúló beszélgetésen egyetlen olyan súlyú szakmai-pedagógiai, etikai érvet, vádat sem tudtak említeni, mely arányban állna döntésük következményeivel. "Egyetértési jogukra" hivatkozva (negyven igen-t, ötvenhat nem-et kapott az igazgató) azonnal felmondtak neki, s megpróbáltak "ügyvezető igazgatót" kinevezni. Ezt a megjelent tanárok közül senki sem vállalta el, s öten kijelentettük: szolidárisak vagyunk az igazgatóval, osztozunk a sorsában.

Tisztelt Miniszter úr! A próbálkozás nem új keletű. **Eppen** évvel ezelőtt, megtagadva együttműködést, lemondott a diákbizottság, így akarta lehetetlenné tenni az igazgató és a tanári kar munkáját, helyzetét. Engem december elején idéztek az "igazoltató bizottság" elé, s szintén késő éjszakába nyúló számonkérés során alázták meg önmagukat is tudatlanságuk miatt, és engem is újólag, de hát én ezt megszoktam az elmúlt harminc év Magyarországán mind a pedagógia, mind az irodalmi, költői-műfordítói munkásságom során. Kikérem magamnak, hogy eddig a diktatúra, most valami nyálas, demokráciának nevezett kisszerű rosszindulat vallasson megint csak engem ebben az országban! Szijártó István bizonyára nem hibátlan ember, és nem hibátlan pedagógus. De szakmai, emberi kvalitásai, alkalmassága mellett kiállok. Kétkedve figyelem a mai ifjúságot! Lehet, hogy a szakmában többet tud, mint mondjuk az én generációm húszéves korában. De mert ahhoz erőtlen, hogy megismételje az én generációm nagyon is vérre menő harcait, úgy látom, szájaláshoz, pótcselekvésekhez folyamodik. Ha mindenáron valamiféle hősi pózban akar feszelegni, tegyen rendet az országban: számos olyan ember van, akinek érdemes lenne a körmére nézni, aki kifejezetten károkat okozott – közvetve, közvetlenül – ennek az ifjúságnak is: de hagyjon békét azoknak, akik az érdekében munkálkodtak, évekkel ezelőtt az akkori fölöttesek roszallását, haragját magukra vonva!

Tisztelt Miniszter úr! Nem hibának, bűnnek tartanám, ha Ön az efféle vádpontok alapján: "arisztokratikus, mindig kirítt a kollégiumból", "középiskolai tanárosan "utasítgató", "türelmetlen", "nem személyes kontaktust teremteni", "nem informál" ügyet hogy vetve arra, másfél évvel minisztériumi, egyetemi előljárói, felettesei, nagynevű akadémikusok, neves írók, és azok a mostani negyedötödévesek, akik a leghangosabbak, erősítették meg igazgatói tisztében, megbízva a Kollégium centenáriumi ünnepségeinek előkészítésével, elmozdítaná helyéből, látszatdemokrácia nyomásának engedve, valami igazgatói székéből! Szijártó István az elmúlt év során többször kifejtette írásban és a rádióban igazgatói programját, elképzeléseit. Ha ezeket támadták volna komoly érvekkel, melyek azt tükröznék, hogy ezt az ifjúságot egyáltalán komolyan érdekli a kollégium sorsa, akkor azt mondom: hallgassunk oda a szavukra, hiszen kötelességünk. Így azonban egyéni sérelmek szította, hangulatkeltő, kicsinyes áskálódásnál többnek nem tartom ezt a szavazati eredményt, és arra kérem Szijártó Istvánt, hogy a negyven igen, és a tanári kar egyöntetű kérése kötelezze arra, hogy éppen a szerencsétlen sorsú Eötvös Kollégium jövője érdekében, vonja le a közgyűlésből adódó tanulságokat, és maradion!

Azokat pedig, akik úgy vélik, hogy "rossz úton jár a kollégium", "nemzetiszínpántlikás", "túl gyakran hivatkozik Németh László minőségeszményére és tiszteli gróf Teleki Pál volt kurátora a kollégium érdekében végzett munkáját", akiket esetleg ingerel, hogy ez a kollégium szabadon akar szolgálni, netán irritálja őket, hogy a nemzeti szellem egyik világra tárt ablakú és ajtajú őrhelye kíván lenni, a magyar vidéket minőségi tanárokkal ellátó centrum, kereshet ízlésének, emberi,

szakmai, politikai felfogásának alkalmasabb őrhelyet, ebben a ma már pluralista, mindenféle törekvéseket toleráló hazában.

A magam nevében, de személyes elfogultságaimon túlmutató felelősségem, a hányatott sorsú Collegium, a ránk bízott fiatalok iránti felelősségem tudatában,

Tisztelettel üdvözlöm.

Papp Árpád

Buda, 1991.március 14-én hajnalban

P.s. Szíves engedelmével a ma este Benda Kálmán elnökletével összeülő öreg és mai diákok előtt felolvasom jelen levelem.

*A levelet Bakos István miniszteri titkárságvezető vette át, aki később az MVSZ főtitkára lett. Akkor azt ajánlotta, hagyjuk a kollégium "(v)értelmetlen" forradalmárait. Sz.I.-ra rábíz egy többszázmilliós oktatási projektet, én se aggódjam: Olaszországban éppen három lektori állás is üres...

(2004. március)

Egy – a szerzője által – majdnem elfeledett vers

Nemrég tartott egy konferenciát a Berzsenyi Társaság (*Elfeledett irodalom* címmel) – Sinka, Erdélyi, Petelei, Jankovich Ferenc és Lengyel József munkásságáról. Hogy miként kerültek az összefogó cím alá olyannyira különböző emberi-alkotói életutak fel sem merült, sem az előadók, sem a hallgatóság részéről, mint ahogy az sem, hogy talán nem is elfeledettekről van szó, hanem más-más okokból elhallgattatott, elhallgatott (mármint szerkesztők, kritikusok, irodalomtörténészek által) irodalomról, egyikük estében pedig nem csak irodalomítész, hanem népbíró elmarasztalásáról is...

Számítottam, legalábbis Sinka és Erdélyi esetében perújrafelvételre, s ebben illetékes Pomogáts Béla is, aki tanúvallomást tett kettejük ügyében. Táskámban ott volt, s egy másik hallgató kezében is láttam: Az újabb magyar irodalom, 1945-1981 c. monográfiája, és gondoltam az előadók közül valamelyik legalább utal rá, hiszen biztos vagyok benne, hogy ismerik és forgatják irodalomtörténészi munkájuk során. A monográfia szerzőjétől szívesen hallottam volna, hogy mi a véleménye ma Sinkáról és Erdélyiről, mint a mozgalmár sorsa által hányattatott írói-emberi sorsú Lengyel József elhallgatott drámájáról... Persze, talán ma sem mondhatna mást, mint amit akkoriban leírt - tehetségük sajátos, vitathatatlan, de mindketten szélsőjobbosok voltak a két világháború között, fasiszta, antiszemita népbíróság felhangokkal, а által is Mindenesetre a perújrafelvétel elnapolódott... Persze, belátom, nem lenne ez olyan egyszerű gesztus, a mégoly "független" irodalmi ítészek esetében sem.

Talán sokak számára visszatetsző, ha most az emlékezetemben, de némiképpen a húsombansorsomban bujkáló szilánkokból egy jelentéktelent felidézek. Első verseskötetem kapcsán írta Pomogáts Béla a Mozgó Világban, miután ő mutatott be az Írószövetségben, bizonyára túlzó szakmai elismeréssel: Meg kellene nézni, mi az oka, hogy negyvenéves vén fejjel jelenik meg a Magvetőnél az első kötetem. Ha valaki, akkor ő igazán tudhatta, mennyire ravasz ez a költői kérdés, akkor még csak a szövegek ismeretében, azóta bizonyára akadt a kezébe olyan kihallgatási

jegyzőkönyv, dokumentum, miegyéb, amelyben olvashatta az ELTE viselt dolgaival kapcsolatban az én nevemet is... Akkor nem is vártam tőle választ, az azonban elgondolkoztat, hogy az elmúlt 16 évben sem próbált meg felelni a maga által feltett kérdésre... Talán ma is kockázatmentesebb Lengyel Józsefről beszélni, mint az irodalomtörténet által nagyon is megjegyzett, - bélyegzett Sinka és Erdélyi munkásságáról...

Végezetül – hogy egy, a szerző által már-már elfeledett írásról szóljak. Nemrég kért számon rajtam Szili Ferenc barátom egy verset, melyet 35 éve őriz kéziratban, amelynek szövegét egyetlen eddigi kötetemben sem olvasta. Annak idején elkérte tőlem, s megőrizte - a kivándorlók, új hazát keresők, kifosztott cselédek, katonák és munkaszolgálatosok doni panaszlevelei, szenvedéseiket megvalló elküldött vagy elküldetlenül maradt levelei, dokumentumai között, melyek a történész számára nélkülözhetetlen források egy nép, nemzet sorsát illetően, és több kötetnyit tett már közzé belőlük. Persze, az én kis dokumentumom korántsem olyan fontos, mint azok, de vállalom. Hiszen vállalnunk kell(ene) kimondott vagy leírt szavainkat, sőt amelyek félelemből, kenyérféltésből, gyávaságból, kimondatlanul rohadtak a szánkban. Akár akár a nyálasabb, bársonyosabb kemény, diktatúrában, mind a félmúltban, mind a gyorsan félmúlttá váló napjainkban...

(2008. november)

Ha már...

Ha már nem élhetsz úgy, ahogy szeretnél, ne alázd meg magad, hogy válaszolsz az ostobáknak.

Ha már mindenki árulónak bélyegez, ne alázd meg magad se véd- se

[vádbeszéddel.

Húzódj csak félre szótlanul, hadd forrjon össze újból ajkad nyers sebe,

Legyints, ajtó, amelyen át szabadba jutsz – nagy, lélegző fák és lüktető csillagok

[közé.

Ne zúzd szilánkká szelid tekinteted kő-arcukon – Elég, ha volt egy múlhatatlan semmi-pillanat, Elég, ha van egy cigarettaparázs, hogy melengessed [magányod,

Miként nem vagy élője senkinek, halottja sem leszel, Ne szerezd meg hát nékik azt az örömet, hogy sírni lássanak.

(1972)

Papp Árpád beszéde díszpolgárrá avatása alkalmából

Tisztelt Képviselő Testület! Polgármester Úr! Kedves Barátaim!

Az első szavak csak a köszönet szavai lehetnek. Megköszönöm hát, engedve a kialakult szokásoknak, a kitüntetettek nevében, hogy figyelmük ezúttal reánk irányult; tudatában, hogy számosan munkálkodnak, talán még eredményesebben is, mint mi. Azt reméljük, hogy nem kell az idő múlásával szégyellniük a döntésüket, sem az ajánlóknak, sem a Testületnek, sem a kitüntetetteknek...

Jómagam ecsetelhetném bizonytalanságomat hogyan lépjek abba a sorba, melynek élén Széchenyi István áll, s amelyben a holtak és az élők között akadhatnak olyanok, akik nem szívesen vállalják velem, nem hogy a sors-, de még a sor-közösséget sem. Tudatukba kell hát idéznem, hogy olyan generáció tagja vagyok, amelynek, útravalóul, népek hamujában sütött pogácsástarisznyát akasztott nyakába a történelem, később pedig olyan gitárt, melyet valódira cserélhettek utána jövők; amelyet röpcédulákon molotovkoktél-partikra a Szabadság; amelynek inkább a nemzeti bűntudatát, nem pedig а tudatát formálgatták...

A harmadik alkalom az életemben, hogy itt – Kossuth szigorú, Deák megértőbb tekintete előtt szólhatok. Először 1994. márciusában "A határokon túli magyarok és a haza" tanácskozáson – számomra fontosabb volt a cserepeire töretett nemzet "mozaik"-jainak legalább szellemi összerakása, mint akkoriban a pártok keretében megfogalmazódó törekvések; a Magyarok Világszövetsége – Csoóri Sándor, Sütő András, Duray Miklós gondjai és gondolatai... Másodszor – nemrég – a Százak Tanácsa által, Fekete Gyula elnökletével, a magyar föld védelmében tartott tanácskozáson, melyen arról beszéltem, hogy a "szülöttem föld" mindig is több volt szántónál, rétnél, s aki csupán árunak tekinti, könnyen elárulhatja; óvnunk kell, hiszen a polgári társadalomban, akinek nincs a nevén a telekkönyvben, az legföljebb futhat rajta – földönfutó...

Anteusz példáját idéztem, akit Gaia, a föld szült – amiképpen mindannyiunkat, hiszen porból lettünk és porrá válunk, még akkor is, ha egyesek azt képzelik magukról: aranyporból –, s akit mindaddig nem lehetett legyőzni, amíg érezve, hogy ereje fogytán, újra meg újra megérintette szülőanyját. Maga Héraklész is csak úgy tudta legyőzni, hogy a levegőbe emelte.

Én bárhová jutottam el, mindig magammal vittem a sárgaföldes, mestergerendás apai házban, ebben a városban, iskolámban öröklött vagy szerzett egyszerű, de alapvető emberi, kulturális értékeket, igyekeztem megismertetni őket más országokban is, ugyanakkor igyekeztem gazdagítani a Krétán, Szicíliában, Cipruson, Máltán megismertekkel, lefordítva őket arra a nyelvre, melyet édesanyámtól örököltem, aki sokszor megtette az utat Aszalótól a városig, fején fűzvesszőkosárban sorsom terheit cipelve, rongytekercsglóriásan...

Ebben az ember és természet támasztotta tragédiákkal teli világban, melyben egyre több embernek nincs szülőháza (kórházban születnek és halnak meg), melyben egyre több embernek veszik oda szülőföldje és hazája (lassanként egyetlen nagy menekülttáborrá válik Európa is), miben hihet, reménykedhet, és mibe kapaszkodhat az ember? Talán, ahogyan Tranzit c. versemben írom 1975-ben:

"Tudom, tudom, rettentő áradások ideje jön még, de ne félts, –

nekem elég, ha idesodródik egyetlen szál abból

a gyerekkori, kertvégi szalmakazalból" – kiegészítve azzal, amivel ifjabb költőtársam, Nagy Gáspár egy új dimenzióba emelte ihletett pillanatában: megtart bennünket az a szalmaszál, ha a betlehemi istálló alomszalmájából való...

2002. január

Czakó Gábor (1942) — Budapest

A MAGYAR NYELV SZERKEZETÉRŐL

A magyar középiskolai nyelvtankönyvekből vajmi keveset tudunk meg anyanyelvünk szerkezetéről. Egyáltalán arról, hogy ilyesmije volna, lehetne neki. Jobb e kérdésben a magyar tanulókat tudatlanságban tartani?

Idegenek számára készült tankönyvekben olvashatunk ilyen mondatokat: "A magyar nyelv szerkezete, felépítése alapvetően eltér a legtöbb világnyelvétől, így az angol nyelv szerkezetétől is." Hanem a részletes kifejtés elmarad. Az a jelentéktelen kisebbség, amely komolyabban érdeklődik anyanyelve iránt, az innenonnan rendszertelenül fölcsipegethet valamit nyelvünk rendszeréről. Például azt, hogy a magyar ragozó. Eddig rendben. De mit ragozunk? A tövet. Mi a tő? Ahány könyv, sőt, ahány bekezdés, annyi meghatározás. Szótő a szótári alak, amit toldalékolunk, pl.: "gomolyg (kötött szótő)+ ó (melléknévi igenévképző)", morféma, szóelem. A nyelvtanok nyakig merülnek a különféle szótő-osztályozásokban. Bájos a tanulók számára készült Lapoda kislexikon meghatározása: "Az a szóalak (morféma), amelyhez semmiféle toldalék nem járul: alaki és jelentésbeli (lexikológiai) egység, a szó szótári alakja." Ni csak, egyszerre három! A kettőspont azt jelzi, hogy az első meghatározás azonos a másik kettővel. Pedig nyilván nem. A gomolygó szótári alak, melyet toldalékok hoztak létre. Ha eltávolítjuk a ragadmányokat, akkor előbb egy igét kapunk: gomolyog, aztán egy főnevet: gomoly, végül ezt a valamit: gom. Ha ezt más toldalékokkal látjuk el, akkor gombot, gombócot, gombát - a hunfalvysták szerint a horvát 'gléva', származéka! - gombolyítót alkottunk, lehetünk figyelmesek, miközben arra gomolygás, gömbölyűség jelentéskörét nem hagytuk el. Ha így van, akkor a *gömb* is innen dudorodott elő, meg a *gömböc* is a *göbével* és *göböllyel*, valamint a *gümő* és a gumó, a guba és a gubó. Vagyis ha képesek vagyunk értelmesen, logikailag ellentmondásmentesen meghatározni a magyar szó alapját, akkor a magyar szó toldatlan gyökeréhez, gyökéhez jutunk.

Ezt a magyar mindenkor tudta. A Magyar Tudományos Akadémia is, melyet elsősorban nyelvünk kutatására alapított *Széchenyi István*, pályázatokkal serkentette a gyökkutatást. Egyik díjazottja volt *Bolyai János* háziorvosa, *Engel József*. A magyar nyelv gyökérszavai c. munkájával nyert száz aranyat.

Kresznerics Ferenc sági plébános és akadémikus Magyar szótára (1831) a gyökérszavak, "a magyar *nyelv természetes rende"* szerint csoportosította szavainkat. Ő ébresztette föl álmából ragaszt igénk rag gyökét, s ő hívta föl a figyelmet hangrendünkre, "vezérhangját" melynek а gyökérszó Nyelvkutatásunk máig legnagyobb alkotása, A magyar nyelv szótára (1862-1874), a Czuczor-Fogarasi – CzF, e két zseniális nyelvész műve már a gyök fogalmát használja. Kimutatta, hogy nyelvünk szókincse kb. 2200 gyökre épül. Előbbi példaszavainkból sejthető, hogy a gom-göm-göb-gub-güm visszavezethető valamely

alapgyökre. Hogy mire, egyelőre nem tudjuk. Azt sem, hogy a többi gyökünk rokonalakjai: ker-kör, tár-tér-ter, tip-tap-top és a többi miből ered. A finnugor nyelvrokonság elmélet hunfalvysta kisajátítása az ilyen irányú kutatásokat a "tudományosság teréről leszorítá." A kínai írásjelek mindegyikében szerepel 214 alapjelentés valamelyike – ez mértéke lehet az értelmes és takarékos közlésnek. Ilyenformán a magyar alapgyökök mennyisége e szám környékére, mindenesetre ezer alattira becsülhető.

Czuczorék elemezték a képzők, ragok, jelek eredetét, működését is, de a gyökök szerkezetét is górcső alá vették. Kiderítették, hogy gyökelemekből állnak, kezdő példánkban, ezek a *go-gu, gö-gü*, sőt, arra is fölfigyeltek, hogy *g* hang különösen gyakran szerepel gömbölyűséget ielentő Szervtársával, a szintén torokhang k-val együtt. Az r 302 recsegés, erő stb. értelmű gyök alaphangja. A hangoknak tehát lehet bizonyos "érteményük", jelentéshajlamuk. Ilyenformán kétségtelen, hogy gördül szavunk gör gyöke rokona a kör-nek, az pedig a kernek, *kar*-omnak, *kal*-ézolnak, *kaj*-lának és ezernyi! származékuknak, melyek hatalmas, közös ősgyökérből facsoporthoz hasonlítanak, fölhajtó Nyelvédesanyánk erdejében virul számos más kisebbnagyobb bokorral, szóligettel együtt, ágaikon virágzó és olykor elhervadó jelentésekkel.

A posztmodern nyelvészet szerint a szavak jelentése megállapodás kérdése, nem függ össze a hangzással. Elveti a hangértemény lehetőségét is. Nos, lehet, hogy ez pl. az angolra nézve igaz, de a magyar szavaknak kb. 60 %-a hangutánzó, hangfestő, nógató, vagy valamely természeti jelenség "kinyomata"! Tehát értelme és alakja közös: recseg, topog, villan. Ha elképzelünk egy csecsemőt, aki ajkát evéshez nyitja: e, majd a cicin összezárja, m, megképlik em igénk, mely még él emlő, emse, Emese, emészt stb. szavainkban. Nem véletlen, hogy e a gyöke az eszik, etet, étet igéknek, i az isziknek, és az itt, idének, ígynek is. Meglehet, persze, hogy ez egy másik i, a régiségben több volt. Lám, lám, magas hangzóink közelség jelentés formálásában buzgók, a mélyek távolságban: ott, oda, arra.

A hunfalvysták nyelvünk szerkezeti és gondolati rendjét tagadják, mert számos finnugor, szláv, stb. levezetésük és doktori értekezésük összeomlana. Szerintük pl. a kör a körül származéka, sőt, tagadják a kör és a ker összefügését, mert más-más rokonnyelvekben találták meg őket – no, ezzel a szamársággal a *Történeti* etimológiai szótáruk német kiadásában már nem mertek a "művelt világ" elé állni... Hasonlóképpen szétszerkesztették a nyal, nyel, nyál, nyelv szóbokrot. Kapál szavunkat kiszakították a hatalmas kap gyökcsaládból, hogy szláv lelencbe adhassák, mert szerbül *kapál: okopati.* Amde! *Kapar: izrovariti* vagy *ćešati, kaparás: grebanje, kaparó* fn.: *strugac*, mn.: grub, kap ige: dobiti, primiti, kapocs: spajilca, stega, spona, kopča. Hab a tortán, hogy a kapa Belgrádban: *motika*. A *szalmából* szlovákot csináltak, noha a *szál*szár gyök nincs meg náluk.

A gyökrenden alapszik a magyar külső és benső: szellemi szerkezete.

Vegyük sorra. A gyökök matematikailag kimutathatók¹. Gyök nélkül mi a túrót toldalékolnánk?

Innen a *szóhangsúly*: a gyök adja a szó értelmét, tehát a gyökre eső szótagot nyomjuk meg, ezért ereszkedő nyelvünk, sőt zenénk lejtése². A gyökrendre épül a nyelvújulás, a szószaporodás, a becézés, nyelvünk szilárdsága: a tájbeszéd nálunk nem egységbontó, hanem gazdagító! Pl. az ező, őző *fel-föl* gyökpár származékai *fele, föle, felé, fölé* stb. mindkét nyelvjárás kincse lett, így nem elválasztja, hanem összekapcsolja őket.

A gyökrendre támaszkodik nyelvünk szellemi szerkezete: személetessége, hálószerűsége, egészből a részekre következtető- valamint analógiás természete, ellentéteket egyben látó képessége, filozófiája stb. Nyelvtanunk és észjárásunk valójában a gyökrend alkalmazása. Kresznerics írja: "az egész Magyar nyelvnek tudománya ezen gyökér-, és rag-szóknak ismeretében fekszik, és azon igen rövid, és egyszerű Törvényekben, mellyeket a'Nyelv' Geniussa a' szóragasztásban követ, és mellyeket már a' véle való élés,

HUNFALVYZMUS, HANTIK ÉS DAKOTÁK

és szokás meg állapított, föl szentöltt."

Akadémiánk legerősebb embere a Bach korszaktól 1891-ben bekövetkezett haláláig Hunfalvy Pál jogász volt. Ö volt a főkönyvtáros, a szaklapok szerkesztője, nyelvészeti és néprajzi művek szerzője, főrendiházi tag, vagyis teljesen rendben volt, ami a rangokat, hadállásokat és a kapcsolati tőkét illeti. Mindezek birtokában Budenz József segítségével kezében tartotta az a nyelvészutánpótlás nevelését több nemzedéken át. Minden erejével küzdött azért, hogy nyelvünknek a Czuczor-Fogarasi szótárban kifejtett szerkezete, szemlélete és gyökrendje "a tudományosság teréről leszoríttassék." A Szótár ugyan nem cáfolja a finnugor rokonítást, de mást is megenged. Hunfalvyék a magyar nyelv vizsgálatát éppen e rokonításon keresztül végezték, és semmi mást nem engednek meg.

Számítógéppel megvizsgáltuk a Czuczor-Fogarasi és a Magyar nyelv történeti-etimológiai szótára, a TESz. nyomán készült Magyar Etimológiai Szótár, a MESz. szóelemzéseit. A MESz. a gyökrend elvetése folytán gyakorlatilag megfordítja magyar szóképzés irányát, továbbá, a magyar-finnugor viszonyban pedig kizárólag finnugor magyar szófejlődési irányt enged meg. Ez komoly módszertani hiba. Először azért, mert szót átvenni csak egy nyelvből lehet. Ámde "finnugor nyelv" mint olyan, nincsen, és egy olyan sem akad köztük, amely a többinek ősnyelve volna, mint a gót a németnek, a latin az olasznak, spanyolnak.

Hacsak nem a magyar? E pajkos kérdést komolyra fordítva: mi az oka annak, hogy a finnugor és ugor ősnyelv szavait döntően a rokonokéból vezeti le a TESz? Miért nem elsősorban a magyarból, amely a többinél, különösen az ugoroknál, sokkal régebb óta adatolt, és szemlátomást nagyságrendekkel állékonyabb?

A ragozó – szabatosabban toldalékoló nyelvben – elvileg és alapesetben kétféle saját szó létezik¹. Az egyik az önálló gyök, pl.: 'becs', a másik a gyök ragasztásával készül, 'becsül' 2 . A hunfalvysta nyelvészet ezt nyíltan nem megtagadva szétdúlta nyelvünk "természeti rendét"³. Elemzéseiben a magyar ragozóból hovatovább *elvonó* nyelvvé alakult. Például 'hossz'szavunk nyelvújítási elvonás a 'hossza' alakból. A *'kanyar'* a *'kanyarít'*-ból vonódott el, az *'inger'* az 'ingerel'-ből, (a hangutánzó 'karc' egyrészt a szintén hangutánzó német kratzen átvétele, másrészt elvonás a 'karcol'-ból. Ha valaki azt hinné, hogy hunfalvysta nyelvtársunk titokban sem tud a gyökökről, téved. Szerinte a 'kör' a 'körül'-ből, a 'ker' a 'kerül'-ből. 'Ír' népnevünk az 'Írország' szóból vonódott el. Nyelvédesanyánk ostobaságában azt hitte, hogy Írország annyi, mint az írek országa.)

Hogy nem alkalmi tréfáról, hanem előrehaladott, "tudományos" folyamatról van szó, arról a *Magyar Etimológiai Szótár* vall. Szerinte 41 szavunk keletkezett valamely "tő" toldalékolásával és 245 – hatszor annyi! – "szóelvonással", vagy picit értelmesebben: "elvonással"!

E logika szerint előbb állt össze a fogat, s belőle fejlődött ki – elvonással – a ló.

*

E nyelvbűvészeti eljárás összefügg a Budenz-szabállyal, miszerint az igazi finnugor szavak mind kéttagúak és magánhangzóra végződnek. Ez pl. a finnben így is van. Hanem a magyar gyökök egy tagúak. Kívülük személyes névmásaink, mutatószavaink, továbbá számos egyéb szavunk pl. 'fa' egy tagú. Molnár Zsolt és Czeglédi Cecília számításai szerint szókincsünk kétharmada (!) hang- és jellegutánzó ⁶. Hogy ezeknek a konok egytagúságán kifogjanak, a TESz. szerint pl. a 'loccs', 'kop', a 'loccsan'-ból, 'koppan'-ból keletkezett elvonással, mintha a loccsanó vízcsöpp, vagy koppanó dió ragozta volna magát pottyanás közben.

Nyirkos István írja, hogy korai igéink közt nem mely találtatott szervetlen olyan, *magánhangzóval bírna.* (Nyirkos, 2009) ⁷ Vagyis nem volt kéttagú. Ráadásul a magyarnak közel 200 – a MESzben188 – szava egyszerre ige is, főnév is, mint pl: les, nyom, fűz, stb. Általános vélemény szerint igeneveink száma hajdan magasabb volt, ami valószínű, hiszen a kezdeti beszéd nyilván egyszerűbb lehetett, a mainál kevesebb nyelvtani szempontra tekintett. Mindebből az következik, hogy kettős szerepet játszó "korai igéink" serege főnévi működése alkalmából sem vált két tagúvá, és a Budenz-szabály kedvéért sem ejtődtek példaszavaink lesunak, nyomunak, füzunak. A kérdésben sokat hivatkozott Tihanyi Alapítólevél (1055) elhíresült *utu* szóalakja ugyanott *out*nak is íratott, s nem *outu*ként, s előfordul ott a *kut* is, a *fok* is végmagánhangzó nélkül.

Lényeges, hogy valamennyi magánhangzónk önmagában is gyök: á-sít, e-szik, ó, ő-zik, u-gat 8 ami ismét azt erősíti, hogy a magyar alapszó a régiségben nem volt kizárólag kéttagú.

TESz. tömérdek példájából vegyük alaposabban szemügyre *'becsül' szavunkat. 1416-ban kelt iratban maradt ránk, s ugyane századból még vagy hat alakja*

¹ Czakó Gábor-Juhász Zoltán: Beljebb a magyar észjárásba 64. skk. old. CzSimon könyvek, Bp. 2010.

² U.o., 209. skk. old.

köztük a 'becsületlenség', a becsület', a 'becsületes'. Maga a radix, a gyökér/gyök, a 'becs' 1456 körüli. A TESz. magyarázatában ezt írja: "Ismeretlen eredetű szócsalád. Tagjainak egymáshoz való viszonya nem világos; lehetséges, hogy a névszók elvonások a korábbinak látszó becsül-ből." Tehát a szócsalád nem a becs gyök toldalékolásával, hanem elvonással keletkezett. Kíváncsi vagyok a műveletre! Vajon mit, miként kellett és lehetett! elvonni a becsül 5 betűjéből, hogy eljussunk a becstelenség 11 hangjához?

A szótárban 'becs' szócikk nincs.

*

Ha az ember észrevesz ilyesmiket a szakirodalomban, akkor nem tudományos vita indul, mivel a hunfalvyzmus párbeszédképtelen, hanem ráfogják az illetőre, hogy finnugor-ellenes. Na és? Vonná meg a vállát bárki a művelt világban, ahol tudják, hogy a "tudomány a hatályos tévedések összessége" – a cáfolatok révén halad előre a megismerés. Nálunk, aki ilyen gyanúba kerül, annak vége. "A tudomány ott végződik, ahol a magyar nyelv finnugor eredetét elkezdik kétségbe vonni. – Szögezte le Engel Pál akadémikus⁹. S hozzátette: – "Ami ezen a ponton túl van, az a szellemi és politikai alvilág."

Ez az ítélet elhangzott ellenem a Magyar Tudományos Akadémián és a Magyar Rádióban is. Természetesen kijelentő módban, érvelés, és védekezési lehetőség nélkül. Esszét írtam ugyanis Nyelvédesanyánk meg a hunfalvyzmus címmel, amelyben kimutattam, hogy nyelvtudományunk hatalomtudománnyá vált az utóbbi másfélszáz évben, mely anyanyelvünket egy elavult módszertan szerint sanyargatja a nyelvrokonítás örve alatt. A dolgozat először a Kortársban, végleges alakban a Beljebb a magyar észjárásba c. könyvben jelent meg. Ez a mű Juhász Zoltán népzenész, kutatómérnökkel közös.

A vád természetesen hamis, mint általában a hatalmi vádaskodás. Rajk Lászlónak sem kellett titóista ügynöknek lennie ahhoz, hogy elvtársai e vád alapján kivégezzék.

Bizony, bizony, az elítélt dolgozat elején, a második bekezdésében ez áll: "...a finnugor nyelvrokonság tény." A rokonság-kérdés tárgyalása és vitathatósága ezzel persze nem ért véget. A tudományban ugyanis örökre lezárt ügyek nincsenek, továbbá a magyar nyelv különleges természete miatt. Hunfalvy Pál, Budenz József és követőik máig nem tudták beilleszteni rendszerükbe se ezt, se azt.

A rokonságot kezdetben nyelvi és korabeli szóval: faji egységként értelmezték. Trefort Ágoston (1817-1888) vallás- és közoktatásügyi miniszter, aki a finnugor őstörténet hivatalossá tétele ellen tiltakozó magyaroknak – sokak szerint – ezt válaszolta: "Tisztelem az urak álláspontját, nekem azonban – mint miniszternek – az ország érdekeit kell néznem, és ezért a külső tekintély szempontjából előnyösebb finnugor származás princípiumát fogadom el, mert nekünk nem ázsiai, hanem európai rokonokra van szükségünk. A kormány a jövőben csakis a tudomány ama képviselőit fogja támogatni, akik a finnugor eredet mellett törnek lándzsát."¹⁰ A származás és eredet szavak jelzik a "faji" egységet, noha a kortársak is látták, hogy nem hasonlítunk sem a mongoloid ugorokra, sem az

északias észtekre-finnekre. Róluk az is kiderült, hogy zenéjük is távol áll a miénktől.

Népdalaink száma nagyjából negyed millióra tehető, több, mint a finnugor és germán népeké összesen. Zenénk nagysága mellett különleges is. Kodály Zoltán, nem mellékesen Akadémiánk elnöke, írta: "Zenénk törzse épp oly rokontalan Európában, mint a nyelvünk. Eredetéből ezerévnyi érintkezés, idegen hatás sem tudta kiforgatni." Nyelvünket sem.

Említett közös könyvünkben Juhász Zoltán számítógéppel megvizsgálta a magyar népzene hatalmas mintáját – 2500 dalt! – és arra az eredményre jutott, hogy népzenénk beszédünkhöz hasonlóan gyökökre épül.

Juhász népzenénket összevetette 24 másikkal, és számokkal, hangzó példákkal bizonyította, hogy a finn minta - 2400 dal - bár lényegében ún. nyugati zene, sokkal közelebb áll a magyarhoz, miként az eddig gondoltuk. Még érdekesebb, hogy magyar legközelebbi zenei rokona a hanti: mind a kb. 250 vizsgálható dala magyar zenei gyökökre épül. Kiderült, hogy igen közel áll hozzánk a kaukázusi karacsáj (1100 dallam) – őket nagy nyelvészünk, Szentkatolnai Bálint Gábor a kazárok ivadékainak s rokonaiknak tartotta. A volga-vidéki török (1100) népek a hajdani Magna Hungária területén élnek, ott, ahol Juliánusz megtalálta a magyarokat. E rokoni körbe tartozik at anatóliai török (2200) valamint a dakota (1000) népzene! Kiderült, hogy a hanti zenei gyökök mind a hat rokon zenei nyelvben szépen kimutathatók. Ámde a hantik dalai zömmel csak gyökök, a többiek viszont egymáshoz hasonló strófákat énekelnek.

Mi történhetett?

A dakoták legkésőbb az utolsó jégkorszak végén, 10-12-ezer évvel ezelőtt keltek át Amerikába, tehát a közös zenei ősnyelv csakis ezt megelőzően alakulhatott ki. Akkor, amikor az említett hat nép elődei még együtt éltek valahol, Eurázsiában.

Mivel "a hantiknak vannak strófikus dallamaik is, közvetlen bizonyítékunk van egy valamikori, a hantikkal strófikus dallamokban is bővelkedő közös, zenekultúra létére." Ennélfogva "Nem áll meg az a feltevés, hogy őseink az ugor (hanti) rokonoktól elválva hozták volna magukkal gyökeiket és motívumaikat, később strófákba rendeztek." Véletlenül amiket hajszálra olyanokba, mint a többiek!? "Az valószínűbb, hogy a közös kultúrából kivált és Északra húzódott dallamokat alakíthatták hantik a strófikus motívikusokká." Vagyis "a hanti zenei "fejlődés" a magasabban szervezett állapotok felől haladt az egyszerűsödés irányába." Sajnos, ilyen is van. Semmi bizonyíték nincs arra, hogy ami egyszerűbb, az régebbi is volna a bonyolultnál. Egyszóval a rokonság létezik, ám nem mi származtunk a hantiktól, hanem ők mitőlünk.

Erős bizonyítékot kapott az ugor-magyar rokonság. Mi akkor a baj? Nem ilyen lovat akartak.

333-334. Beavatás

¹ Itt most nem térek ki a jelentésátvitel, a szóhasadás, a szóvegyülés stb. eseteire.

² N.b: mi a túrót toldalékolnánk, ha nem volna gyök? Czuczor Gergely – Fogarasi János: A magyar nyelv szótára, Pest,

Emich Gusztáv magyar akadémiai nyomdásznál, (CzF.) I. köt. III. Szakasz. Szócsaládosítás. 15. skk. Old.

- ³ Kresznerics Ferenc: Magyar szótár, 1831-32.
- ⁴ Tótfalusi István, Arcanum DVD Könyvtár VI., 2004
- ⁵ A számolást géppel végeztettem, ám mindkét csoportból kihagytam a nyilvánvalóan idegen szavakat. A határesetek okozhatnak némi pontatlanságot, de nem érintik az aránvokat.
- ⁶ Molnár Zsolt és Molnárné Czeglédi Cecília (2009): A teremtő magyar nyelv és tanítása - Első rész: A magyar nyelv lényege International, 2009. október-december. http://www.federatio.org/mikes_per.html) MCz 2009/b
- Nyirkos István: Kivétel nélküli volt-e ősi szavainkon a tővéghangzó? Magyar nyelvjárások, Debreceni Egyetem nyelvtudományi Tanszéke, XLVII, 111-117, http://mnytud.arts.klte.hu/mnyj/47/07nyirkos.pdf
- ⁸ Cz. G.-Juhász Zoltán: Beljebb a magyar észjárásba, CzSimon könyvek, Bp. 2010 (102. skk. old)
- ⁹ Engel Pál: Úrigyerekek tévúton, Népszabadság, 2001. május
- Valószínűleg e hatalmi szóval kapcsolatban írja Szentkatolnai Bálint Gábor (1901) előszavában: "(...) a balti provinciai német tudósok által nagyra fújt finn nyelvet miniszteri rendelettel а két egyetem Magyarországon csak Budapesten és Kolozsvárt volt egyetem – CzG.) fiatalságára erőszakoltatta az, a kinek egyedül boldogító tanát jószántából egyetlen magyar tanuló sem akarta hallgatni (...)."

Czakó Gábor - Budapest -

Ajbolat Kuskumbajev

A MAGYAR (MADIJAR, MADŽAR) ETNONYM KÖZÉP-ÁZSIAI FORRÁSOK KÉRDÉSÉHEZ, **ALAPJÁN**

(Angolul/In inglese:

http://www.federatio.org/joes/EurasianStudies_0409.pdf)

A múltban létező népek (etnikumok), etnikai csoportok, elnevezésének nemzetségek önelnevezésének kérdése mindig is a szakemberek: történészek, etnológusok, filológusok figyelmének központjában állt. Számos olyan etnikai név van, amelynek eredetét sokféle: szociális, kulturális, etnopolitikai, etnográfiai, nyelvi és egyéb tényezőkkel, egység, valamely etnikai nyelvcsoport etnikai összetétele kialakulásának speciális vonásaival magyarázhatjuk. A történetírásban máig találkozhatunk országneveket adó etnikumok, etnikai egységek, nemzetek legváltozatosabb elnevezéseivel. Ezeknek különböző nemzetek nyelvein különféle értelmük és tartalmuk lehet. Például a középkori kipcsakokat a keleti forrásokban (arab és perzsa elbeszélő szövegekben) kyfdžaknak, az ótürk írásokban kybčaknak, a kínai krónikákban cin'čának, Oroszországban polovecnek, a bizánci és nyugati krónikákban kumannak, kunnak, palócnak, stb. nevezték. Az etnikai elnevezések témájával foglalkozó kutatók között időnként vad viták folynak arról, hogy mi volt az ősi neve ennek, vagy annak az etnikumnak, etnikai csoportnak, törzsnek, illetve nemzetségnek; van-e kapcsolat a nép egykori összetétele és neve, és annak napjainkig fennmaradt (vagy megváltozott) formája között. Valamely etnonym történelmi korokon keresztüli szilárd fennmaradása nem is annyira az etnikai elnevezés stabilitásáról adhat nekünk információt, mint amennyire a név viselői közös

történeti emlékeinek fennmaradásáról, a múltjukról, egykori vezéreikről, nemzetségeiknek alapítóiról, stb... Úgy vélem, ehhez a problematikához tartozik a középkori magyarok *magyar*, megyer, mogyeri önelnevezése, valamint az "onogur"-ból származó (Hungarus, Ungarn, Hongroise, Hungarian, huniguri, hunigari, ugri, venger) elnevezései más nyelveken. Úgy tűnik, hogy Keleten a legkorábbi információt a magyarokról arab írott források adták. Ibn Ruszta a 903 körül, vagy kissé később írott művében, a "Kitab al-a'lak an nafisa"-ban "al-Madjfariyah" vagy Majghgariyah néven említi őket. Ebben a névben, ha elvesszük belőle az "al "határozott névelőt és az "iyah" képzőt, felismerhető a mai "magyar" népnév. Al-Bekri "Kitab elmemalik va-el-meszalik" című művében leírja a madžarok országát (Maggariya, "al-Madžarija, vagy bilad al-Maggariya). A X-XI. századi perzsa írók is szólnak a madžarokról (magyarokról). A "Hudud alalam" (anonim perzsa mű) közlést ad "Maggari" országáról, amely Nyugaton terül el. Al-Gardizinél (Zajn al-akhbar, XI. sz.) szintén "Maggarinak (vagy többes számban Maggariyannak) nevezik a magyarokat. A "Nuhbat al-dahr fi adzsa ib al-barr va-l-bahr" című arab műben a "magyar" etnonym "magar" formában jelenik meg. A késő-középkori és modern orosz írott forrásokban, a következő formákban figyelhető meg ez az etnonym: Madžar/Magar –Možar, Mažar [Levickij, 1978, 56–60].

Egy forradalom előtti orosz szerző, d. A. Hvolszon rendszerezte a koraközépkori magyarokról szóló információkat. Olyan hipotézist állított fel, amely szerint a Magyar (Madžar) és Baskír (Basghard) etnonymek közös gyökérrel rendelkeznek. Úgy véli, hogy "baskír" etnomym eredeti formája "Badžghard" volt, amely így fejlődött a továbbiak során:

> Bashgard – Badžgar Bashkard – Modžgar Bashkart – Madžgar Bashkert – Madžar Bashkirt – Magyar Baskír. [Hvolszon 1869, 114.]

Nem teljesen érthető, hogy az idézett rekonstrukcióban a "B" betűből miképpen lett "M". Hvolszon ötletét mindenfelé átvették és ismételték, így az egyik tudományos munkából a másikba vándorló elképzeléssé vált. A középkori magyarok és a baskírok etnikai rokonságával kapcsolatban elfogadom Hvolszon érveit. Azonban ki kell jelentenem, hogy a "Magyar" és "Baskír" etnikai nevek között nincs nyelvi kapcsolat. A két elnevezés különböző gondolatokat rejt, így különböző a jelentésük is.

R. G. Kuzejev – Lotz kutatásaira hivatkozva –[1956, 679 sk.] – három szóra hívja fel a figyelmet a "Magyar" szó családjából. 1) *mogyer* – a magyarok országa; 2) *magyar* – a magyarok vezérének személyneve; és 3) megyer, az etnonym. Emellett a **mod** szótag, a szó töve, a magyar nép országára utal, míg a **med** szótag azon törzs nevének (Magyar) az alapja, amely törzs az egész magyarság etnikai önelnevezését adta. [http:// shejere.narod ru/kuzeev]. A híres filológus, V. V. Napolszkij úgy véli, hogy a magyarok önelnevezése, a magyar < mažar amely azonos a "megyer <*mežer ősmagyar törzsnévvel, a *mancar /menc-r szóból, az ősmagyarok önelnevezéséből származik. Az első szótag

ugor, legalább is az eredetére nézve. (Vö. az osztják etnikai neveket: *mans* /déli/, *mansci* /északi/, *man si* /keleti/, *mant* /északi/; *mas* 'mosz' /az obi ugorok egyik frátriájának az önelnevezése/). A *manc-ar menc-r** szavak második szótagja török eredetű: *ar – "férj, férfi" [Napolski, 2002, 246.]. Véleményem szerint ennek a nagyon fontos álláspontnak alapvető jelentősége van. Helyesen mutat rá a magyarok önelnevezésének vegyes jellegére, és ezen keresztül a koraközépkori magyarság bonyolult etnikai szerkezetére, vagyis arra, hogy az ősmagyarság ugor és török összetevőkből állt már etnogenezisének korai időszakában is.

Napolszkij tudományos álláspontja ismét megerősíti az etnológusok és néprajzosok korábbi megalapozott véleményeit, amelyek szerint sehol, de különösen az eurázsiai sztyeppéken nem léteztek egyetlen etnikai összetevőből álló etnikai csoportok, (más szavakkal: tiszta etnikai csoportok), sem a középkorban, sem a korábbi történeti korszakokban. Az eurázsiai népek számára gyakorlatilag lehetetlen volt megőrizni "etnikai tisztaságukat" a nomád élet túlnyomó szerepének feltételei között, különösen azon népek körében, amelyek ezeken a végtelen sík területeken éltek, és elsősorban etnikai szempontból nézve, kapcsolatokat tartottak fenn egymással. Az ilyen típusú folyamatokat, egy-egy etnikai kialakulását lehetetlen egyvonalú fejlődési irányként vizsgálni. Kétségtelen, hogy a gyakorlati etnikai kutatások komplikáltabb folyamatokat mutathatnak ki a tiszta etnikai csoportok létezésének sémájához és koncepciójához képest, amelyet olyan alakítottak ki, akiket néha túlságosan is befolyásolnak saját hipotézisek és szerkezeti elképzeléseik, "logikai következtetéseik". Ráadásul, ezek a kutatók a végsőkig ragaszkodnak ahhoz, hogy más kutatók nézeteit egyáltalán ne ismerjék el. Lehet, hogy olyan eretnek gondolatokat vetettem itt papírra, amelyeket első látásra nehéz elfogadni. Véleményem szerint az "etnikumnak" a XX. századi etnológia által kidolgozott fogalma a régebbi és modern történelmi korok nomád etnikai-politikai egységeiről, aligha fogadható el teljes egészében, bár ma még túlnyomó szerepet játszik az etnográfiai és egyéb szakirodalomban. Még napjainkban sincs olyan pontos meghatározása az "etnikum" fogalmának, amely valamennyi tudóst kielégítené, különösen, ha azokról a kutatókról van szó, akik etnikai kérdésekkel (etnogenezisekre vonatkozó problémákkal) szakszerűen és céltudatosan foglalkoznak.

A vélemények többsége szerint az ősmagyarok nagyjából a IX. század közepén hagyták el "genetikai fészküket" és a rokon keleti népeket. A magyarok keleti őshazájának kérdése már a XIX. század második felétől kezdve vitatott. A tudósok körében számos hipotézis, álláspont merült fel, és merül fel vele kapcsolatban, napjainkban is. Ha valamennyiről szólnék, messze túllépném cikkem kereteit. Szükség lenne speciális, egyedül ezzel a kérdéssel foglalkozó kutatásra, az egyes aspektusok külön-külön elemzésével. Jó hír a számomra, hogy az utóbbi időben ilyen jellegű kutatásokba kezdtek éppen a magyar kutatók [Lásd például: Gyóni Gábor, 2007]. Egy tény kétségtelen: a magyarok a Kárpát-medencébe Kelet felől érkeztek. Bíborban született Constantin bizánci császár egyike volt az elsőknek azok közül, akik hírt adtak a magyarok

Kelet-Európába érkezéséről, "De Administrando Imperio" című munkájában tett feljegyzéseiben. A császár "Turk" etnikai névvel említette művében a magyarokat. Azonban megemlíti azt is, hogy korábban "Savarto asphaloi" (szavírok, szabírok, szabarok) volt a nevük. A besenyők ellen vívott vesztes háborújuk során magyarok kétfelé váltak: keleti és nyugati magyarokra. "Az egyik rész keletnek ment lakni, a perzsa részek felé, és ezeket a mai napig a turkok régi nevén Savartoaszfaloi-nak nevezik. A másik rész pedig nyugot felé ment lakni..." [Bíborban született Constantin császár, De Administrando Imperio. 38. fejezet. In: A magyar honfoglalás kútfői, Budapest 1900, 121.] Nagyon valószínű, hogy a bizánci szerző nemcsak eltorzította a magyarok etnikai nevét, hanem rosszul is értelmezte azt. Azonban, mégis, nagyon fontos információt kaptunk tőle: a magyarok egy része valahol Keleten maradt. Azok az események, amelyek kapcsolatban állnak a valamikor egységes magyar nép kétfelé szakadásával, nem Kelet-Európában, a Feketetenger mellékének északi sztyeppéin mentek végbe, hanem valahol távolabbra Keleten. Könnyen lehetséges, hogy a kettéválás folyamata hosszabb időt vett igénybe, mint ahogy azt a kutatók többsége véli. Elképzelhető, hogy eseménysorozat ez az megkezdődött már a Volga és Ural-folyók között, és eltartott néhány évtizedig. A magyarok egyik ága Nyugat felé távozott. Vándorútjuk során egyre távolabb kerültek keleti testvéreiktől, és egyre kevésbé tartották velük a kapcsolatot. Semmi kétség azzal kapcsolatban, hogy a keleti magyarok létezése a Volga-folyó és az Urál-hegység között történelmi tény volt. A XI–XIII. századok során arab és perzsa szerzők egyaránt hírt adnak a keleti és nyugati magyarokról. (A magyarok önelnevezése és országneve: "Maggari", Maggariya", "bilad Basgird wa Magar"; "al-Magar": városnév az Északi Kaukázusban).

A keleti magyar nép és országa nagy valószínűséggel önállóan létezett a Volga-Ural régióban, délkeletre Volgai Bulgáriától, egészen a mongol hódításig. Azonban azt nehéz megmondani, hogy valóban volt-e államuk az adott korszakban. A "Mongolok titkos Története" (1240) szerzője a könyv 262 paragrafusában beszél a keleti magyarok országáról. Ez a paragrafus azokról az eseményekről szól, amikor a nagy mongol hadvezér, Szubotáj Bagatur Nyugat felé (a szövegben: észak felé) vonult csapataival, és 11 nemzetet és országot hódoltatott: "Kanlin, Kibcsaut, Bachžigit, Orosut, Machžarat, Asut, Sasut, Serkesut, Keshimir, Bolar, Raral (Lalat)." A mongol hadsereg bővizű folyókon kelt át: az Idil és Ajakh folyókon. (A Volga- és Ural folyók). Az idézetből világos, hogy a keleti magyarok országának mongol neve "Machžarat", vagyis macžar ("Machžar(at)" etnonym volt, a többesszámot jelző "at" szuffixummal. Tehát az adott információ éppen a keleti magyar népről és annak országáról szól. Hosszú ideig úgy vélték, hogy ez a név Pannóniára (Magyarországra) vonatkozott. Azonban az 1229-1232es hadjárat során a Volga-Urál régióban megjelent mongol hadsereg feladatai között nem szerepelt a Magyar Királyság meghódítása, többek között már csak azért sem, mert a Kárpát-medence nagyon messze terült el a Volga-régiótól. Szubotáj elsődleges feladata akkor a volgai helyi népek: a kipcsakok, bolgárok,

magyarok, szakszinok, baskírok, stb. leigázása volt. A Mongolok Titkos Történetének egy másik paragrafusa arról szól, hogy a mongol hadseregnek kemény harcot kellett vívnia ezek ellen az országok ellen: "(Mivelhogy) Szubotáj Bagatur kemény ellenállásba ütközött azoknak az országoknak a részéről, amelyeket meg kellett hódítania, különösen Kanlin, Kibcsaut, Bachžigit, Orosut, Asut, Sesut, Machžar, stb. részről". [Kozin 1941, &262, 270]. Nem szabad, hogy megzavarjon minket a Volgától távol fekvő nyugati területek Kijev) említése a Mongolok (például: Történetében. A hősi elbeszélés művészi stílusban íródott, és a mongolok valamennyi hőstettéről be kívánt Ezért említi egyetlen összefüggésben valamennyi meghódított nemzetet. A fenti idézett a Mongolok Titkos Történetéből megerősíti az Abu-L-Gazi munkájából kapott információt "a Madžarok és Baskurdok" földjeinek meghódításáról.

Julianus barát szintén a magyarok szívós ellenállásáról értesít bennünket a mongolokkal szemben. A magyar származású dominikánus szerzetes 1235-1238 között kétszer is ellátogatott a keleti magyarokhoz. Julianust azzal a feladattal küldték keletre, hogy találja meg a a Kárpát-medencei magyarokat, Királyságban élő nép rokonait. Ez az önfeláldozó ember hosszú útja során nagy szükséget szenvedett, éhség és szomjúság gyötörte, eltemette kísérőit, azonban végül megtalálta azokat, akiket oly elszántan keresett. Találkozott egy magyar nővel Volgai Bulgáriában. Ez az ország a magyarok országától keletre, vagy délkeletre terült el. Az asszony megmutatta Julianus barátnak a szülőföldje felé vezető utat. A következőket olvashatjuk a vonatkozó írott forrásban:

"Azon ország egyik nagy városában, mely – mint mondják, ötvenezer harcost tud kiállítani, a barát egy magyar asszonyra akadt, akit éppen arról a földről adtak férjhez erre a tájra, amelyet ő keresett. Ez az (asszony) megmagyarázta a barátnak, milyen úton kell mennie, és azt állította, hogy kétnapi járóföldre kétség nélkül megtalálja azokat a magyarokat (is), akiket keres. Ez így is történt."

Megtalálta őket a Nagy Etil folyó mellett... [De facto Ungariae Magne. In: Bendeffy László, Az ismeretlen Julianus.Budapest, 1936, 32. sk.]. Tehát a jelentés szövegéből arról értesülhetünk, hogy Julianus barátnak már nem kellett hosszú utat megtennie a keleti magyarok lakóhelyéig. (Elképzelhető, hogy az Atil-folyó alatt ebben az esetben nem a Volgát kell érteni, hanem valamelyik mellékfolyóját, feltehetőleg a Bjelaját.) Világosan kiderül a szövegből, hogy a keleti magyarok országa az Edil (Atil, Itil, vagyis a Volga) folyó bal partján terült el. Az útbaigazítást követve, Julianus barát valóban megtalálta a messzi távolban élő rokonait, akikkel meg tudta érttetni magát magyarul. Találkozása a keleti magyarokkal igazolta reményeit. Ahogy a hivatkozott forrásban írja: "Mikor azok meglátták, és megértették, hogy keresztény magyar, nagyon örültek megérkezésének; körülvezették házanként és falvanként, és hévvel tudakozódtak keresztény véreik királyságáról és országáról. Es bármit akart nekik elmondani hitükről vagy egyébről, nagyon szorgalmasan hallgatták őt, mivel a nyelvük teljességgel magyar volt, és megértették őt, és ő is azokat.

Pogányok. Istenről semmi fogalmuk nincs, de bálványokat sem imádnak, hanem úgy élnek, mint a vadállatok. Földet nem művelnek, ló-, farkas-, és efféle húst esznek, lótejet és vért isznak. Lóban, fegyverben bővelkednek s a hadakozásban nagyon vitézek.

A régiek hagyományaiból tudják, hogy a magyarok tőlük származnak, de hogy (most) hol laknak, azt nem tudták.

A tatár nemzet szomszédos velük. Mikor ezek a tatárok hadakoztak velük, nem tudták leverni őket az <u>ütközetben, sőt az első csatában (a magyarok) verték</u> meg azokat. Ezért is szövetséges társaikká választották őket, <u>és így együtt tizenöt országot egészen</u> elpusztítottak". [Bendeffy L., id. m., 33.] Mindez megerősíti a mongol forrásból idézett információt, amely szerint a keleti magyarok kemény ellenállást tanúsítottak a mongol hódítókkal szemben, és első támadásuk alkalmával nem váltak alattvalóikká. A keleti magyarok Julianus által leírt életmódja igazi nomádnak mutatja be őket. Ahogy kiderül az elbeszélésből, "lóhúst ettek és lótejet (kumiszt) ittak". A következő itt a legfontosabb információ: a keleti magyarok nem műveltek földet, vagyis nem voltak földművelők, és jól el voltak látva lovakkal, fegyverekkel. Amikor 1238 után mongol uralom alá kerültek, besorolták őket a mongol tizedes hadiszervezetbe, és attól kezdve a sztyeppe új urainak szövetségeseként aktívan részt vettek a szomszédos államok és népek ellen vívott háborúkban. Rasid-ed-Din is értesít bennünket arról, hogy a magyarok részt vettek a Dzsingiszidák XIII. századi hadjárataiban. Amikor ez a híres és hiteles perzsa történetíró leírja a Dzsucsidák, Dzsingisz kán legidősebb fia leszármazottai birodalmának, az úgynevezett Arany Hordának a katonai erejét, kiemeli a következőket: Toktaj és Bajan kánok hadseregének nagy része (XIII. sz. vége – XIV. sz. eleje) magába foglalja annak a négyezernek (négyezer mongolnak – A. K.) a leszármazottait, de új, orosz, cserkesz, kipcsak, madžar és más egységeket soroltak hozzájuk az utóbbi időben". [Rasid-ed-Din 1952, 275.] Közismert, hogy Tokta egyike volt az Arany horda nagykánjainak (1291– 1312), Bajan kán pedig, aki Dzsucsi kán legidősebb fiának Ordának (Ichennek) a leszármazottja volt, a mai Kazahsztán területén uralkodott, és fővezére, vagy egyik vezetője volt a Kék Hordának, az Aranyhorda keleti szárnyának.

A mongolok, miután meghódították Dest-i-Kipcsak területét és Eurázsia Kelet-Európára eső területének nagy részét, új alattvalóikat az *uluszok* és szárnyak katonai rendszere alapján osztották szét. Valamennyi harcképes embert (többnyire a férfiakat) beosztották az általuk használt tizedes hadirendbe, azért, hogy azok teljesíthessék kötelező katonai szolgálatukat. Ez a hadiszervezet hosszú ideig fennmaradt, és radikálisan megváltoztatta etnikai-politikai helyzetet az meghódított régiókban. Az alávetett népességet szétszórták, újra és újra felosztották, oda-vissza költöztették keletről nyugatra, délről északra. Háború esetén nomádok, földművelők egyaránt kötelesek voltak uluszuk vezetőjét követni, bármely irányba. A keleti magyar népesség eltörökösödése éppen a mongol korszakban kezdődött (vagy fejeződött be). Közismert, hogy a Dzsucsi Ulusz lakosságának többsége azokból a török nyelvű népekből állt, amelyek részben Dest-iKipcsak őslakosai voltak, vagy a mongolokkal érkeztek Keletről, Belső- és Közép-Ázsiából. A mongolok maguk -ahogy ez kiderül az írott forrásokból – gyorsan asszimilálódtak a helyi etnikai közeghez, de megőrizték törzsi és nemzetségi etnikai neveiket. Nem okozhat nagy meglepetést az Aranyhorda nomád népességének sokrétűsége, hiszen azt megerősítik az utóbbi időkben felfedezett régészeti leletek és az antropológiai adatok is. Az Arany horda "etnikai kohója" a következőképpen működött: Miután a behódoltak bekerültek a mongol tizedes hadirendbe, a helyi lakosság és az újonnan érkezettek a XIII. század második felétől a XIV. század végéig tartó időszakban többé-kevésbé egységessé váltak. A különféle törzsi-nemzetségi csoportokból "egybeolvadt" összetevők új etnikai egységeket alkottak, vagy pedig a legerősebb nemzetségek önelnevezése alatt koncentrálódtak. Αz ilyen "nemzetségek" nemzetiségi makro-hierarchia a magasabb és középső fokain nem voltak vérrokonok. Azonban a közös genealógiai fán látszólagos rokonság egyesítette őket. Az itt tárgyalt tények kifejeződésre feltételesen magasabb hierarchikus kapcsolatba lépett nemzetségek közös "sadžráiban, sezseréiben" (genealógiai táblázataiban). Ha az etnikaipolitikai piramis alacsonyabb szintjeit nézzük, láthatjuk, hogy azok a családok vagy csoportok, amelyek szoros rokonságban voltak egymással, megőrizhették önelnevezésüket, és patriarchális vonalon továbbvihették korábbi kapcsolataikat is.

történt azokkal a keleti magyarokkal mongolkorban, akiket akkor már sok száz éve "madžarnak" neveztek? Lehetséges vajon, eltűntek volna, illetve teljes mértékben asszimilálódtak volna Dest-i-Kipcsak sztyeppéinek "török néptengeréhez?" Természetesen részük szétszóródhatott a kipcsak nyelven beszélő nomádok között, és valóban asszimilálódhatott hozzájuk. Az is igaz, hogy a kipcsak törzseknek azt a részét, amely makacs ellenállást tanúsított a mongolokkal szemben, a hódítók fizikailag megsemmisítették. Más csoportok asszimilálódtak az új nemzetségekhez és törzsekhez, és elveszítették korábbi önelnevezésüket. Megint mások azonban, bekerültek a mongol katonai rendszerbe, és megőrizhették korábbi etnikai nevüket. Úgy tűnik, hogy a Nagy Sztyeppén szétszórt, magyarok sorsa a harmadik forgatókönyv alapján alakult. Rasided-Din fentebb idézett szövege megerősíti azt a feltételezést, hogy mongol hercegek és katonai vezetők között felosztott magyar egységek (természetesen nemzetségek) más nomád törzsek mellett élték nomád életüket egyes területeken, és az ulus vezetője katonai erejének részévé váltak. Mindezt bizonyítja a Dzsucsi ulusz etnikai (törzsi-nemzetségi) összetétele a XIV-XV. századok során. A hírneves kazak kutató, T. I. Szultanov több mint 60 ottani nemzetség listáját be. A felsorolásban a madžarok szerepelnek. [Sultanov 1982, 8; Istorija Kazakhstana, 2001, 255; Isakov, 2004, 34.] Dest-i-Kipcsak törzseinek listája az 1430–1460 közötti évekből ismert Maszud B. Oszman Kuhisztani munkáiból, valamint a 92 üzbég törzs listájából, az "Ilatija"-ból, a később, a XIX. században készült "Tuftat at-tavarih i khani" alapján. A "Madžar" etnonym egyértelműen rögzítve van ezen a listán, amelyen, és ez talán még fontosabb, a "Basgyrd" népnév is szerepel. A neves etnográfus, S. M. Abramson által rögzített lista kiegészítéseként tudomást üzbégek "Madžar" nemzetségének létezéséről is [Madžmu at tavarih, 2002, 232 sk.]. Ez a nemzetség a Sejbanida kánok, Abu-l-Hair kánnak és utódainak uralma alatt élt. A "Tavarih-i-Guzida-ij Nuszrat-Náméban" egy ádáz csata leírása is szerepel. A csata csúcspontján "Saikh Mazid bagatur a madžar omakból (törzsből) két nyílvesszővel is eltalálta magát Burunduk kánt." [Materialy, 1969, 22]. A Madžar törzselnevezést említik a közép-ázsiai Sejbnidák dinasztikus történetében, a "Nuszrat Náméban", vagyis a "Győzelmek Könyvében" is. Egy másik közép-ázsiai Hafiz-I Tanys a török-mongol törzsek felsorolásakor szintén említi a Madžar törzset. Mahmud Ibn Vali többször is szólt a Madžarokról "Bahr al asrar fi manakib al-ahijar" című művében.

A kazak regős (írott és improvizációs) irodalomnak egy időkre költeménye korai keltezett váratlan megerősítését adta ezeknek a fent idézett történeti adatoknak, amelyek világosan mutatják, hogy a keleti magyar etnikai csoport fennmaradt és tovább létezett Dest-i-Kipcsak sztyeppéin az Arany Horda későbbi időszakaiban (a XIV-XV. századokban) is. Az "Er-Soban" (Soban Batir) című vers elmondja, hogy a kazak Salkiiz-zirau (1465–1560) hírt kapott Er-Soban betöréséről az Észak-Kaukázusba a Volga-Urál régióból, az Arany Horda területéről. A behatolás során Er-Soban 200 lovat hajtott el a Kabardföldön élő Bigazü méneséből. A kabard nagyúr, üldözőbe vette a lótolvajokat. Az üldözés során Er-Soban verses beszédben sorolta fel katonai egységének legkiválóbb harcosait. Több más mellett, a következőkről szól:

"Van még egy vitéz, Kojan, aki csak a harcban él, Zászlaját szilárdan tartja kezében lovasaink élén, Ha ellenséggel ütközünk, ő mindig első a harcban, Mivel e hős vitéz a merész Madžar nemből való."

A kabard Bigazü ettől a fenyegetéstől annyira megrettent, hogy úgy döntött: azonnal visszatér szülőföldjére, mert világossá vált számára, hogy ilyen félelmetes ellenfelekkel szemben végzetes lenne harcba szállnia. [Poety, 1993, 50].

Ahogy látjuk, a költeményben "Kojan vitézről van szó, a hős Madžar nemből". Szeretném az olvasó figyelmét erre a versszakra irányítani. Itt az eredetileg énekformában, tehát szájról szájra tovább adva terjesztett költeményben a kérdéses név éppen "Madžar" formában jelenik meg. Így bizonyítottnak tekinthetjük, hogy ez volt a "Magyar" etnonym korai formája a török nyelvekben, így a kazak nyelvben is.

A Madžar név nemcsak az üzbég, hanem a nogaj etnikai nomenklatúrában (Nogaj Horda) is megjelent. V. V. Trepavlov alapvető kutatásait összegző művében felsorolja a nogaj törzsi-nemzetségi közösségeket, közöttük a "Madžar" törzset is. Továbbá, ír ezeknek a törzseknek az elnevezéseiről a XVI–XVII. századi orosz dokumentumokban, amelyekben említésre kerül a Možarskoje r." is. Ebben az esetben az "r" betű az orosz "rod" szó kezdőbetűje. Ennek a szónak a jelentése: "nemzetség" [Trepavlov, 2002, 502]. Z. Ja. Bojarsinova kutatásaiból ismert, hogy a kazakok Középső

Hordájában a kipcsak törzs legnagyobb ága a karakipcsak ág volt, amely a Torgaj-fennsíktől az Isim és Irtis folyókig terjedő végtelen sztyeppéken élt. A karakipcsakoknak jelentős befolyása volt Nyugat-Szibéria szomszédos törzseire is. Bojarsinova a kara-kipcsakok más etnikai csoportjai között a "Madžar (Magyar) kipcsakokat" is említi. (A szerző "Madžar/Magyar Kipcsak kifejezését szándékosan idéztem szó szerint. A. K.) [Bojarshinova 1960, 75; Istorija Kazakhstana, 1997, 154.]. A kazak törzsi nemzetségi szerkezet későbbi leírásai, különösen a kiemelkedő jelentőségű orosz etnográfus, N. A. Arisztov feljegyzései bizonyítják, hogy а "мадіар" etnikai csoport valóban létezett a kipcsakok között Orosz Birodalom Sztyeppei az Kormányzóságában, az Akmolai Régióban [Aristov, 1896, 379.]. Lehet, hogy éppen a XVIII–XIX. századok fordulója táján történt, hogy a "Madžar" etnonym helyet adott a "Madiar, illetve "Magyar" változatainak. Ez a változás a török nyelvekben, ahol a "dž" illetve "ž" betűk minden további nélkül változhatnak "j"-re, vagy "i"-re és viszont, könnyen megmagyarázható. A fenti a tudósítások а kazak sztyeppék magyarjairól, összehasonlíthatók F. Scserbinának a XX. század elején kazak sztyeppei régiók kutatására szervezett expedíciójának eredményeivel. A 11. kötetből (Omszk Régió) értesülünk arról, hogy a "4" adminisztratív aulban (településen) kizárólag magyarok éltek. Az első kazak történészek egyike, M. Tynyspajev komoly erőfeszítést szentelt a kazak nemzetségek genealógiai kidolgozására. táblázatainak Táblázataiból értesülhetünk, hogy a "madijarok" a következőképpen törzsi-nemzetségi kapcsolódtak be a kipcsakok hierarchiájába: Bultun – Orys¹ – Madiar. Tynyspajev azt is hangsúlyozza, hogy vannak madiarok a Tokalargünök Zsogaly-sekty nemzetségében is [Tynyspajev 1925, 69, 70.]. A megfigyelések a magyarokról, pontosabban madiarokról argün és kipcsak területeken megerősítést nyertek közegben Tudományos Akadémia Történeti, Néprajzi és Régészeti Intézetének a XX. század 50-60-as éveiben szervezett speciális néprajzi expedícióinak során is [Mukanov, 1974, 58, 186 sk.].

Azok, akikből napjainkra a kazak-madžarok (madijarok) lettek, viszonylag későn egyesültek a kazak néppel. Mindenekelőtt többé-kevésbé egységesen, egy tömbben, a nogaj és üzbég etno-politikai egységekhez csatlakoztak a XV–XVII. századokban. Kazak-magyar nemzetségek között fennmaradt legendák, mesék szólnak arról, hogy őseik délnyugati irányból, az üzbegisztáni Sejbanidák országából érkeztek a kazak sztyeppékre. Ez az adat nem zárja ki, hogy érkezhettek egyes csoportjaik nyugati irányból is.

A fentebb leírt adatokat összegezve, megállapíthatjuk, hogy a középkori szerzők korábbi szövegeiben a "Madžar", "Mažar", "Machžar", a magyarokra vonatkoztatható etnonymek szerepelnek egészen az újkorig (XVIII. sz.). A "madiar", madijar" formák később jelennek meg a kazak nyelvben. Ez utóbbi etnikai nevek változatai az üzbégek között napjainkig fennmaradt "madžar" etnikai névnek. A "Madžar" etnonym, illetve toponym fennmaradását a nogaj, kazak, üzbég területeken, a Krím félszigeten, vagy az Észak-Kaukázus népei között nem magyarázhatjuk meg egyszerű véletlennel. Ugyanez a jelenség figyelhető meg Eurázsia török népeinek etno-nomenklatúrájában más etnonymek esetében is. A kipcsak, argün, najman, kirej/it/, kongürat stb. etnonymek úgyszintén mindenütt léteznek a fentebb felsorolt ázsiai és kelet-európai népek körében. A Magyarországra került kunok, kumánok, polovecek XIII. századi története különösen érdekes és tanulságos ebből a szempontból. Ők sokáig megőrizték eredeti nyelvüket, és kunnak", palócnak" nevezték őket magyarul.

Még egy megjegyzést tennék: a keleti magyarok nem vesztették el önelnevezésüket, és nem is "tűntek el", napjaink egyes kutatóinak elképzelése ellenére sem. Az adott kérdésekre csak az utóbbi időben figyeltünk fel, amikor is alaposan és részletesen tanulmányozni kezdtük a még ma is sok rejtélyt, sötét, feltáratlan részletet is tartalmazó történelmünk etnogenetikai, antropológiai és etnokultúrális problémáit. Véleményem szerint folytatni kell ennek a nagyon érdekes és átfogó problémának a kutatását. Sajnos, a magyar kollegák csak nagyon keveset tudnak erről a kérdésről. Azonban, szeretném felhívni a figyelmet a következőkre: Egyre több régészeti adat mutat arra, hogy nemcsak ősmagyar (ahogy gyakrabban említik: ugor) emlékek fenn Északés Nyugati-Kazakisztán maradtak területein, hanem olyan régészeti emlékek is, amelyek a magyar kultúra gazdag elemeinek jelenlétére mutatnak sztyeppéinken a korai középkorban. Ezek az elemek alapvető összetevői a Nagy Sztyeppe sokszínű nomád civilizációjának.

IRODALOM

Абуль-Гази-Багадур-хан. Родословное древо тюрков. М., - Ташкент - Бишкек, 1996.

A magyar honfoglalás kútfői, Budapest 1900, 121.

Аристов Н.А. Заметки об этническом составе тюркских племен и народностей и сведения об их численности // Журнал «Живая старина». Отделение этнографии. Вып. III и IV. СПб., 1896.

Ахмедов Б.А. Историко-географическая литература Средней Азии XVI-XVIII вв.: (Письменные памятники). Ташкент: Фан, 1985.

Bendeffy László, Az ismeretlen Julianus.

Бояршинова З.Я. Население Западной Сибири до начала русской колонизации Томск., 1971.

Габор Д. Протовенгры на Урале в первом тясячелетии нашей эры в российской и венгерской историографии. Автореф. дисс. ... к.и.н. Екатеринбург, 2007.

История Казахстана (с древнейших времен до наших дней). В пяти томах. Т. 2. – Алматы: «Атамура», 1997.

История Казахстана и Центральной Азии: Учеб. пособие/ Абусеитова М.Х. и др. – Алматы: Дайк-Пресс, 2001.

Исхаков Д.М. Тюрко-татарские государства XV-XVI вв. Казань: Институт истории им. Ш. Марджани АН РТ, 2004

Кляшторный С.Г., Султанов Т.И. Казахстан: летопись трех тысячелетий. Алма-Ата, 1992.

Козин С.А. Сокровенное сказание монголов. М. – Л.: Изд-во АН СССР, 1941.

Константин Багрянородный. Об управлении империей. Текст, перевод, комментарии. Изд. второе, исправ. Под ред. Г.Г. Литаврина и А.П. Новосельцева. – М.: Наука, 1991.

Кузеев Р.Г. Происхождение башкирского народа // http://shejere.narod.ru/kuzeev.htm#_O_ПРОИСХОЖДЕНИИ_ И_ИСТОРИИ%20РАССЕЛЕНИ#

Левицкий Т. «Мадьяры» у средневековых арабских и персидских географов // Восточная Европа в древности и средневековье (сборник статей) М.: Наука, 1978.

Маджму ат-Таварих // Материалы по истории кыргызов и Кыргызстана. Бишкек, 2002. 2-е изд.

Материалы по истории казахских ханств XV-XVIII веков (извлечения из персидских и тюркских сочинений). Алма-Ата: Наука, 1969.

Материалы по киргизскому землепользованию собранные и разработанные экспедицией по исследованию степных областей. Акмолинская область. Омский уезд. Т.ХІ. Омск., 1902.

Муканов М.С. Этнический состав и расселение казахов Среднего жуза. Алма-Ата: Наука КазССР, 1974.

Напольских В.В. Баскарт, или Великая Венгрия // Христианский мир и «Великая Монгольская империя». Мат-лы францискианской миссии 1245 года. Крит. текст, пер. с лат. «Истории Тартар» брата Ц. де Бридиа С.В. Аксенова и А.Г. Юрченко. Экспоз., исслед. и указ. А.Г. Юрченко. СПб.: Евразия, 2002.

Поэты пяти веков. Казахская поэзия XV — начала XX в. Вст. ст., сост., биогр., спр. и прим. М.М. Магауина. Пер. с каз. Алма-Ата: Жазушы, 1993.

Рашид-ад-Дин. Сборник летописей. Пер. с пер. О.И. Смирновой. Прим. Б.И. Панкратова и О.И. Смирновой Ред. проф. А.А. Семенова М.-Л: Изд-во АН СССР, 1952. Т.1. Книга 2.

Султанов Т.Н. Кочевые племена Приаралья в XV - XVII вв. (вопросы этнической и социальной истории). - М.: Наука, 1982.

Трепавлов В.В. История Ногайской Орды. М.: Изд-я фирма «Восточная литература» РАН, 2002.

Тынышпаев М. Материалы к истории киргизказахского народа. Ташкент, 1925.

Хвольсон Д.А. Известия о хозарах, буртасах, болгарах, мадьярах, славянах и руссах Абу-Али Ахмеда бен-Омар ибн-Даста. СПб., 1869.

Az "urusz" szó a "russzkij" fonetikus változata. Ez a forma könnyen megmagyarázható. A török nyelvektől idegen az "r" betű szókezdő betűkénti használata. Így a "russzkij" szó akcentust kapott, és "urus, orus, orys" formában jelent meg. Az írott forrásokban találkozhatunk az "arus, ars" változattal is, a második változatot feltehetőleg "arys"-nak ejtették. Az "Urus" név meglehetősen elterjedt volt a török nemesek és Dzsingisz kán leszármazottai között, legalább a XII. századtól kezdve. Napjaink kutatóinak értelmezése szerint az Urus nevet általában szőke gyerekek kapták. [Sultanov. Vö.: Kazakhstan: Letopis' trekh tysijachletij. 1992, 198.].

КУШКУМБАЕВ АЙБОЛАТ КАЙРСЛЯМОВИЧ, доктор исторических наук, доцент.

(19.12.1969 г.р.), Омская область, РФ. В 1987-1993 гг. учился в КазГУ им. Аль-Фараби. В 1993-1998 гг. работал в Институте востоковедения им. Р.Б. Сулейменова НАН РК, научным сотрудником, ведущим научным сотрудником. В 1996 г. был награжден почетным дипломом за лучшую научную работу среди молодых ученых АН РК. В 1998 г. защитил кандидатскую диссертацию в КазГУ им. Аль-Фараби по теме: «История военного дела казахов XVII-XVIII вв.». С 1998 г. на преподавательской работе в вузах гг. Астана, Кокшетау. Был старшим преподавателем, доцентом, зав. кафедрой, зам. директора по учебной работе. В настоящее время является доцентом кафедры «Политология и история» Кокшетауского университета. Основные научные интересы связаны с изучением военного дела кочевых народов Центральной Азии и Казахстана эпохи древности и средневековья. Входит в состав международной (венгеро-казахской)

исследовательской группы по изучению древних этногенетических взаимосвязей между казахским и венгерскими (мадьярским) народами. Автор более 60 научных публикаций, в том числе 3-х книг, 2-х учебных пособий. Основные научные труды: «Военное дело казахов XVII-XVIII вв.», «Военное дело Золотой Орды XIII-XV вв.».

KÖNYVESPOLC

Madarász Imre

Kultusz, vita, feledés – olasz irodalom- és kultúrtörténeti tanulmányok

Hungarovox Kiadó, Budapest, 2008.

Egy alkotói karrier sarkalatos pontjait tárja elénk Madarász Imre, a Debreceni Egyetem és a budapesti Eötvös Lóránd

Tudományegyetem professzora, irodalomtörténész, Kultusz, vita, feledés című könyvében. A könyv tizenegy tanulmányon keresztül szemlélteti, hogyan alakulhat ki valaki körül istenítő kultusz, majd az ezt megkérdőjelező vita, s végül hogyan merülhet el egy géniusz a feledés homályában. Az olasz irodalomtörténet tizenegy meghatározó személyisége "meséli el" történetét.

Tommaso Campanella az egyik legtragikusabb sorsú itáliai. Nézetei miatt gyakran bírálták, mind a keresztények, mind a liberális felfogásúak. Eretneknek nyilvánították, ugyanakkor a domonkos rend szerzetese perében volt. Legnagyobb antikatolicizmussal, vallásgyalázással és Szentháromság tagadással vádolták meg. Üldözése tovább folytatódott, 1599-ben elfogták a spanyol uralom elleni összeesküvés miatt, s újból perbe fogták. Szörnyű kínvallatások vették kezdetét, Campanella csak úgy menekülhetett meg máglyahaláltól, ha őrültnek tettette magát. életfogytiglani börtönbüntetést azonban nem kerülhette el, bírái azt remélték, tanait így a börtön falai közé zárhatják. Az utókor mégis mint az olasz reneszánsz egyik legnagyobb politikai gondolkodóját tisztelik. Machiavellihez hasonlították, pedig Campanella kifejezetten bírálója, ellenpólusa volt. Campanella Napvárosa félelmetes utópia, a társadalom egy minden ponton ellenőrzött formáját festi meg. A mű több másik államelmélettel párhuzamba állítható, úgymint Platón Állama, Morus Tamás Utópiája, sőt, az irodalom egy kegyetlen alakjának művei is hasonlatosak hozzá, Sade márkinak, a szadizmus atyjának. Az államelmélet mármár beteges utópiája talán nem meglepő, hiszen egy olyan ember tollából származik, aki élete nagy részét üldözésben, kínzások között, börtönben töltötte.

Artemisia Gentileschi a Seicento egyik legérdekesebb alakja, I. Stuart Károly udvari festője, aki halála után méltatlanul merült feledésbe. A XX. század azonban újra rátalált Roberto Longhinak és feleségének, Anna Bantinak köszönhetően. Élete, munkássága körül valóságos kultusz alakult ki, melynek csúcspontja Agnes Merlet 1997-ben bemutatott Artemisia című játékfilmje. A feministák jelképükké választották, a freudisták pedig kitűnő alanyt találtak személyében az analizálásra festményeinek brutalitása és élettörténete miatt. Ezen felül a szépirodalomnak is kitűnő témát szolgáltatott,

három írónő is tollat ragadott, hogy megörökítse Artemisia Gentileschit. Anna Banti lélektani tudatregényt alkotott, melyben Artemisia legmélyebb énjét kívánja feltárni. Alexandra Lapierre tudományos, dokumentatív könyvet szerzett, mely inkább pontos precíz szakirodalom а festőnőről, mintsem szépirodalom. Susan Vreeland egyes szám személyben mutatja be Gentileschit, fiktív önéletrajzot hozva létre ezzel. Mindhárom műben fontos szempont az Artemisia életében meghatározó szerepet játszó személyek bemutatása, úgymint Orazio, az apa, a mester, a vetélytárs alakja, Agostino Tassi, a férfi, aki erőszakot követett el a festőnőn, s végül a férj, a pályaés vetélytárs. A három könyv azonban három különböző módon mutatja be, hogy milyen anya, milyen feleség is volt Artemisia. Mindhárom alkotás jelentős, egyedülálló munka, ám a legjelentősebb Anna Banti műve lett. A legnagyobb elismerést mégis Susan Vreeland érdemli, hiszen ő a két feldolgozás után is tudott újat mutatni, különös finomsággal ábrázolva Artemisia Gentileschi életének homályos mozzanatait.

A könyv harmadik tanulmányát a szerző Stuart Mária bemutatásának szenteli. A tragikus sorsú királynő megihlette a legnagyobb olasz szerzőket, többek között Federico della Vallét és Vittorio Alfierit is. Federico della Vale Skócia királynője címmel írt drámát, mely háromnégy évvel a skót királynő lefejezése után látott napvilágot, így kronológiailag ez az első dráma Stuart Máriáról. A mű értelmezését és értékelését rendkívül megnehezíti, hogy nehéz meghatározni, elhelyezni műfajilag. A dráma ugyanis érdekes egyvelegét alkotja történelmi-politikai drámának és a vallásos misztériumjátéknak. Vittorio Alfieri furcsa módon Stuart Mária életének tragikumát nem a kivégzésében, s az azt megelőző perben látta. Drámájának központjában egy esemény, a királynő második férjének meggyilkolása áll. Érdekes választás ez. A szereplők ábrázolása sem a megszokott, karakterük túl gyönge, s a főhősnő ábrázolása sem egyértelmű.

Az 1799-es nápolyi forradalmi köztársaság négy női alakjának kultuszát követhetjük végig a könyv negyedik fejezetében. Eleonora Fonseca Pimentel portugáliai származó, emblematikus nőalak, családból Risorgimento honleányainak első képviselője. magánéletében nem túl szerencsés asszony elveszítette gyermekét, majd férjétől is különvált. Talán ezek az események keményítették meg őt ahhoz, hogy oly nagy harcoljon az demokráciáért. szenvedéllyel igaz Menedéket a költészetben, az írásban talált, ő az olasz újságírás úttörője. Híve felvilágosult а abszolutizmusnak, küzdött az oktatás alsóbb rétegekre való kiterjesztéséért, s a népnyelvért. Himnusz a Szabadsághoz című költeménye vált a forradalmi köztársaság himnuszává. A sors azonban nem volt kegyes hozzá, szörnyű kínokat kellett kiállnia, kegyetlen módon végezték ki. Luisa Sanfelice sorsa párhuzamba állítható Eleonora Fonseca Pimentelével. Az ibériai családból származó nő Monitore Napoletanoba írt cikke lett dicsősége, s egyben veszte is. A forradalomban ténylegesen nem vett részt, egyedüli "bűne" a Bourbonösszeesküvés leleplezése volt. Kultuszának nagyságát mutatja, hogy olyan művészek állítottak neki emléket, mint Alexandre Dumas, vagy éppen Maria Antonietta Macciocchi, aki Pimetelnek is könyvet szentelt. Éles kontrasztot mutat a két hős asszonnyal Mária Karolina és Lady Hamilton, azaz Emma Lyonna. Mária Karolina nem volt más, mint maga a megtestesült gonosz, a forradalom kirobbanásának okozója, IV. Ferdinánd nápolyi király felesége. Rémuralma alá vonta népét, kegyelmet nem ismerve bólintott rá halálbüntetésekre. Luisa Sanfelice ő kegyetlenségének köszönheti halálát. Lady Hamilton a legbizarrabb és legtitkosabb alakja a forradalomnak. Egy olyan kalandornő volt, aki nem rettent vissza semmitől, rangját is csak férjének köszönhette. Szadizmusa hírhedtté tett őt, a legendák szerint maga Sade márki is találkozott vele, s róla mintázta Juliette című művének legelborzasztóbb alakját, Lady Clairwilt.

Mazzini, a "tiszta Olaszország atyja", a II. világháború után kissé feledésbe merült. A tanulmány három kisebb íráson keresztül mutatja be, hogyan született újjá Olaszország "Apostola". Az első Mazzini és Kant közötti párhuzamokat és ellentéteket feszegeti. Mazzini sokkal gyakorlatiasabb gondolkodó volt, és bár erkölcstanuk különböző, alaptéziseik ugyanazok: kötelesség, szabadság, erkölcs. Olyan nemzetállamot képzelt el, amely kiteljesíti az emberek jogait és politikai szabadságukat. Kantot meghaladva fogalmazta meg az alapvető szabadságjogokat, érvelt a halálbüntetés eltörlése mellett, s az 1849-es Római Köztársaság egyik irányítójaként eltörölte a halálbüntetéseket. A második írás Mazzini és Marx viszonyát elemzi. Mazzini politikai gondolkodó is volt, nyíltan és élesen bírálta Marx elveit. Kettejük között, pontosabban műveik – Mazzini Gondolatai valamint Marx és Engels Kommunista Kiáltványa – között egyfajta dialógus alakult ki. Mazzini felveti a nevelés problémáját, erre Marx "válasza", hogy Mazzinit magát is a társadalom nevelte. Mazzini elítéli a birtokló, kisajátító nemzetet, Marx erre azt feleli, hogy a munkásoknak nincs hazájuk, így nincs mit elvenni tőlük. A harmadik, bizarr párosítás: Mazzini és Oszama bin Laden egybevetése egy botrányt kavart könyvben, melynek szerzője Mario Moncada di Monforte. A könyv nem Mazzini befeketítése miatt született meg, hanem a két ember életének, főként ifjúkorának egybevetése céljából. Nem sikerült azonban maradandót alkotni, a mű erőltetett, több helyen is megbicsaklik.

A dialektális költészet problémáival foglalkozik a hatodik tanulmány. A dialektális költészet sokkal régebbi, mint a Dante által megalkotott irodalmi nyelv, s a XVIII-XIX. század fordulóján teljesedett ki, később periferizálódott. A "romanticismo" irodalma, költészete egyszerre népi és nemzeti, mely megfelel a Risorgimento politikai ideológiájának. A nyelvközösség megelőz mindent - vallást, identitást -, s mégis, az egységes olasz nyelv csak az irodalomban létezett. A Dante kora óta folyó vita végére Manzoni tette ki a pontot: műveinek hőseit nemzeti nyelven szólaltatja meg.

Carlo Collodi mindannyiunknak kedves figurája, Pinocchio is helyet kap a tanulmánykötetben. A kifejezetten gyerekeknek szánt mese igazi kis fejlődésregény, hiszen tanúi lehetünk annak, hogy hogyan válik hús-vér emberré egy kis fabábu. A XIX. században, a felvilágosodás korában keletkezett alkotás megteremti a gyermekregény, a kalandregény és a nevelődési regény szintézisét. A mese szereplői egytől egyig egy-egy erkölcsi érték megtestesítői. Geppetto a

munka, a nevelés szimbóluma, a Beszélő Tücsök, mint morális rezonőr szerepel, igazságelvek Ő а megfogalmazója. A Tündér alakjában összefonódik az anyai gondoskodás és a tündéri szigor. Pinocchio önfejű "kisgyermek", aki csak saját hibái árán képes tanulni. Ez a jellemábrázolás szerencsésnek mondható, hiszen a "rosszcsont olvasók" kis könnyebben azonosulnak ezzel a figurával, így az erkölcsi tanítás is könnyebben célba ér.

Antonio Fogazzaronak, Manzoni legméltóbb örökösének kultuszát ismerhetjük meg a nyolcadik fejezetben. Ő volt azaz alkotó, aki megformálta a történelmi regényt. Szerinte ugyanis az egyén életén keresztül kell ismertetni a históriát. Fogazzaro képes volt egyszerre megújítani és megtartani az olasz regényhagyományt, szintézisre emelte elődei tudását, úgy, hogy saját kézjegyét is beleszőtte.

Giovanni Gentile XX. századi filozófus brutális meggyilkolása komoly visszhangot váltott ki világszerte. A tanulmány a következő kérdést teszi fel, s próbálja megválaszolni: miért éppen Gentile? Ő lett volna a fasizmus hivatalos filozófusa? Nem. De tény, hogy az ő nevéhez köthető A fasiszta értelmiségiek kiáltványa, melyben a fasizmust valláshoz hasonlítja, melyet ily módon nem lehet vita tárgyává tenni. További két munkájában is a totalitarizmus doktrínáját fogalmazta meg. Halálos ítélete annak köszönhető, hogy sokkal fasizmust nagyobb teret kaptak a támogató megnyilvánulásai, mint az antifasisztákat segítő titkos támogatásai. Kivégzésében szerepet játszott Concetto Marchesi, Gentile kollégája, és földije. Cikkeivel ő mondta ki a halálos ítéletet Gentilére. Később ez hatalmas közfelháborodást váltott ki, ekkor már Marchesi is tagadta tettét. A filozófust 1944. április 15én gyilkolta meg Fanciullacci, a Fegyveres Partizán Csoportok eqvik tagia.

Αz 1848-as magyarországi Forradalom Szabadságharc is megihlette az olasz írókat éppúgy, mint az 1956-os forradalom. De nemcsak az írókra, hanem az európai politikára is nagy befolyással volt, Olaszország Kommunista Pártjából közel kétszázezer politikus vált ki. Indro Montanelli újságíró megrendítő beszámolókat, tudósításokat közölt a budapesti eseményekről. Montanellit olyannyira megérintette a magyar nép egy emberként való küzdése, hogy a történéseket színpadra, majd a filmvászonra vitte. Alberto Mondadori, egy olasz könyvkiadó vállalat feje verseskötetet jelentetett meg a forradalomról, Ignazio Silone tanulmányt írt róla, Roberto Ruspanti A budapesti vonat című műve pedig nemrégen látott napvilágot, tanúbizonyságot téve kimeríthetetlenségéről.

A könyv utolsó tanulmánya Umberto Eco kultuszát eleveníti fel. Híres könyve, *A rózsa neve* után népszerűsége visszaesett egészen a *Baudolinô*g. A kritikusok azt emelték ki, hogy tudása, műveltsége könyveiben túlságosan nyomasztó, az olvasó nem tudja élvezni a mű történéseit a nyakukba szakadó információmennyiség miatt. A *Baudolino* azonban visszahozta az olvasóknak azt, amiről azt hitték, már régen elveszett, rendkívül izgalmas, történelmi regény, melyet filozófiával, szellemi izgalmakkal fűszerez az író.

Madarász Imre nagy szakértelemmel válogatta ki, vizsgálta meg és beszélte el olvasóinak az olasz irodalom és kultúra példás szerzőit és alkotóit, hogy alaposan elemezze a feledés miértjeit és az újra felfedezés szépségeit.

Tegdes Ágnes

Szabó Tibor Dante életbölcselete

Hungarovox Kiadó, Budapest, 2008.

Dante Alighieri az európai irodalom egyik leghíresebb alakja, az olasz köznyelv atyja. A hazai olvasók is rendszeresen találkozhatnak a nevével, a vele foglalkozó tudományos írásokból sincs hiány.

Szabó Tibor a Debreceni és Szegedi Tudományegyetemek professzora, a hazai dantisztika jeles képviselője A firenzei költőről írott

dantisztika jeles képviselője. A firenzei költőről írott harmadik könyve Dantét, a hétköznapi embert kívánja bemutatni az olvasóközönségnek, a *sommo poeta* életművének tükrében.

A könyv két nagyobb egységre különíthető el. Míg az első rész nyolc fejezeten keresztül Dante Alighieri életfilozófiáját és etikáját mutatja be főbb prózai és poetikai művein keresztül, addig a második rész "Dante-műhelyek és –értelmezések" címen recenziókat tartalmaz számos hazai dantológus írásainak bemutatásával.

Az új élet című *prosimetro*ban, azaz lírai és prózai részeket tartalmazó műben, még a fiatal és szenvedélyes Dantét fedezhetjük fel, neki - mint ahogyan ő is írja – "minden gondjának csak Ámor a tárgya". Az európai irodalom legismertebb múzsájához, Beatricéhez fűződött tiszta, spiritulális szerelme élete végéig elkísérte. Az imádott nő halála után érzett keserűségének, fájdalmának feloldása végül egy új szerelemben jött el, a filozófiában. A már testileg is beteljesült "földi" szerelem hajszolása mégsem hozta el számára a megnyugvást, Dantét furdalta a lelkiismeret áhított hölgye feledése miatt. Érdekes azonban látni a folyamatot, mely során Dante igazi férfivá érik, megtapasztalva a plátói szerelmet, "dorbézolást", a magasságot és a mélységet, amelyet Szabó Tibor könyve jól ábrázol.

A második fejezet a *Rime* azaz a Versek tükrében adja vissza Dante filozófiáját. Az időközben bekövetkezett társadalmi változások kötik le a poéta figyelmét, megdöbbenve veszi észre, a világ nagyot változott körülötte, s ez a változás nem pozitív irányba halad. Ez a fajta feleszmélés jól megfigyelhető műveiben is, melyekben az erkölcsi, morális példázatok veszik át a főszerepet. Hol van már a szerelemtől szenvedő költő?

A Vendégség olvasása során merül fel a kérdés, filozófus volt-e Dante? Igen, laikus filozófus, ahogy arra már a magyar dantisztikában már többen is utaltak. Egyetemes tudása nem vonható kétségbe, ezt a tudásanyagot használja fel műveiben is. Dante bátran támaszkodik Arisztotelész munkásságára, s a filozófus nagysága előtt fejet hajtva viszi tovább hagyatékát. A Convivioban nyelvészeti kérdést tárgyal Dante, nevezetesen az olasz köznyelv és a latin nyelv

viszonyát. Ezt a gondolatsort fejti ki a *De vulgari eloquentia* című írásában. Ám nem csak ezzel foglalkozott Dante, politikatudományi kérdéseket is feltesz, melyeket a *De Monarchia*-ban tárgyal tovább.

A műből tulajdonképpen filozófiai antropológia rekonstruálható, az emberi mibenlét kérdésére keresi a választ. Ír az "emberi nemességről", a szerelemről, a barátságról, s a különböző életkori szakaszokban megjelenő erényekről. Mindezek alapján bátran állíthatjuk, Dante életfilozófiája modern felfogású volt.

Az egyeduralom három szóval jellemezhető a leginkább: igényes, univerzális és aktuális. Dante kifejti politikai nézeteit, mely életének egy meghatározó, ha nem a legmeghatározóbb tényezője volt. Felállítja a jó és rossz államformák értékrendjét, a szabadság elsődlegességét vallja, mely Dante számára a jó kulcsfogalma. kormányzás Erős kritikával egyenesen megkérdőjelezi a pápai hatalmat, mely VIII. Bonifác pápához fűződő viszonya ismeretében nem megdöbbentő. A világi hatalom, mint írja, Istentől függ, ám a két hatalom - a világi és egyházi – egymástól független. Dante bibliai példákkal érvel, szemléletes hasonlatokkal támasztja alá feltevéseit.

A "személyesebb" Dantét mégis levelein keresztül ismerhetjük meg. A száműzetés fájdalma végig áthatja írásait, melyekben a harag és a düh egyre csak fokozódik imádott Firenzéje iránt. Leveleiben már egyértelmű utalást tesz élete főművére, Az Isteni Színjátékra.

A könyv első részének utolsó fejezetében Szabó Tibor, mind terjedelemben mind értelmezésben – mely olvasatok közül itt természetesen az etikai értelmezés szerepel - a *Commediá*ra fekteti a legnagyobb hangsúlyt. A mű végleges üzente az emberi lélek megtérése Istenhez. A három cantica egyenként mutatia be a sacro poema etikai rendszerét. Az író sorra veszi a Pokol bugyrainak bűneit s büntetéseit a contrapasso - a bűnök és büntetések közti megfelelés túlvilági elvének törvénye szerint, A kárhozott lelkek útvesztőjében példaképe, Vergilius jön segítségére. Ezután a Purgatórium körei következnek, ahol Dantét is megjelölik, s végigjárva a köröket, megtisztul bűneitől. Egyre fokozódik az allegorikus beszédmód, s a cantica csúcspontja Dante találkozása Beatricével. Innen ő vezeti tovább a költőt a Paradicsomba, ahol már nincsenek bűnök, nincsenek szenvedések, csupán az örök boldogság és szeretet él. Szent Bernát veszi át a kalauzolást, s Dante eléri útjának célját: találkozik Istennel. A *canticák* bemutatása gazdag idézetekkel, színesítve ezzel a leírásokat. Érdemes volna itt még foglalkozni az igaz út elvesztésének időpontjával, melyet pontosan ismerünk: 1300. Ez az év volt a pápa által meghirdetett első zarándoklati év.

A könyv második felében található recenziók olyan szerzők műveinek összefoglalóit tartalmazzák, mint például Kardos Tibor, Kelemen János, Madarász Imre vagy Pál József. Ezek segítik az olvasót egy átfogó Dante-kép kialakításában.

A könyv magával ragadó, olvasmányos stílusa hiánytalanul gyűjti össze és veti egybe a különböző véleményeket, áttekinthető és érthető fejezetekre osztva. Haszonnal forgathatják mind a laikusok, mind a dantológia szakértői. A könyv végén található olasz nyelvű összefoglaló szintén kapaszkodót nyújt a

témával foglalkozóknak. Szabó Tibor könyvével újabb alapművel bővült a magyar dantisztika könyvtára!

Tegdes Ágnes

DELFINARIUM

AJÁNLÁS - Szerk. Bttm -

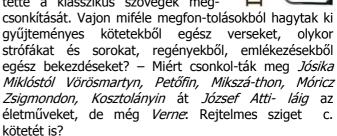
A HELIKON KIADÓ ÚJDONSÁGA:

Szörényi László Delfinárium

- Filológiai groteszk -

Helikon Kiadó 2010, 140 old, 1990,- Ft

Szörényi László irodalomtörténész már a nyolcvanas években szóvá tette a klasszikus szövegek meg-

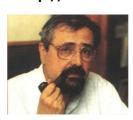

Szörényi professzor, miközben sok-sok utánjárással, filológiai munkával helyreállította az eredeti szövegeket, pompás humorral kommentálta az 1945 és 1989 közötti időszak kultúrpolitikájának ostobaságait, cenzorainak éber igyekezetét.

A korszakzáró és -nyitó **Delfinárium** igazi bestseller lett. – A sokat idézett, boltokból rég hiányzó tanulmány most javított, bővített kiadásban jelent meg. (Beküldte: dr. Paczolay Gyula)

Megrendelhető: Helikon Könyvesház 1065 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 35. e-mail: konyveshaz@helikon.hu; WWW.HELIKON.HU

A http://www.olvassbele.hu oldalról:

Szörényi László 1945-ben született Budapesten. 2001 óta az MTA doktora. Az MTA Irodalomtudományi Intézetének igazgatója, a Szegedi Tudományegyetem Klasszika-filológia és Neolatin Tanszékének egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a magyarországi neolatin irodalom.

Latin-görög-iranisztika szakon végzett 1968-ban az ELTE-n. A magyar irodalomtudomány különösen sokoldalú és széles látókörű kutatóegyénisége: az antikvitás irodalmától a klasszikus korszakokon át a modern jelenségekig terjed az érdeklődése és kompetenciája. Lexikális tudása és előadói készsége kiemelkedő, elmélyült teológiai, filozófiai és művészettörténeti ismereteit valamennyi írásában kamatoztatja. Történeti és textológiai munkásságában mindig érvényesíti a komparatív szempontot.

A magyar irodalomnak számos nemzetközi összefüggését tárta fel a humanista irodalomtól kezdve *Zrínyi* eposzának olasz műfaji mintáin át *Arany János* költészetéig. Utolsó ilyen tárgyú kötete: "Álmaim is voltak, voltak" Tanulmányok a XIX. századi magyar irodalomról (2004).

A Kárpát-medence neolatin irodalmának újraértékelése fűződik a nevéhez; ilyen tárgyú kötetei: *Hunok és jezsuiták*, 1993; *Memoria Hungarorum*, 1996; *Studia Hungarolatina*, 1999; *Philologica Hungarolatina*, 2000; *Harmóniára teremtve*, *Tanulmányok Mátyás királyról*, 2009.

Tanulmányainak többsége olasz, francia, német és angol nyelven is megjelent, köteteit neves itáliai kiadók adták ki (Arcades ambo, Relazioni letterarie italo-ungheresi e cultura neolatina, 1999; Fasti Hungariae, Studi sulla filologia neolatina e sulle relazioni italo-ungheresi, 2008).

A neolatin irodalom oktatásában és kutatásában iskolateremtő egyéniség, 2006-ban a Budapesten rendezett neolatin világkonferencia szervezője, az ország egyetlen neolatin filológiai PhD-alprogramjának vezetője, több folyóirat és kiadványsorozat szerkesztője.

Czakó Gábor Misztikai ösvény Titkos könyv

Misztikai ösvény - Titkos könyv

Zsebkönyv méret. Kemény kötésben, 200 oldal, Kiadói ár: 1600 Ft

A Duna tévés esszékre épülő Beavatás-sorozat IX. kötete, a *Misztikai ösvény*. Czakó Gábor lelki

tapasztalatainak gyűjteménye: az imádságról, Jézusról, a Húsvétról, a Megváltó és az ember kapcsolatáról – végső fokon valódi sorsunkról. A mindenség anyagvilágában ugyan semminek látszunk, ám Teremtőnk számára minden lélek az Ő gyermeke, aki olyan fontos, mint az egész.

A beleéléssel készült, derűs elmélkedések fölfejtik az Evangélium elejtettnek látszó szavaiba, parányi részleteibe rejtett számos üzenetét. Az egybeszerkesztett írások kisebb része pár éve megjelent *Titkos könyv* címmel, ám e kötet mára hozzáférhetetlenné vált.

Czakó Gábor - Juhász Zoltán Beljebb a magyar észjárásba

Kemény kötésben, kb. 320 oldal, CD melléklettel. Kiadói ár: 2400 Ft.

Czakó Gábor és Juhász Zoltán közös kötete a magyar nyelv és zene számítógépes kutatásával alapvető, új

fölismerésekre vezetett. Összevetette a Czuczor Gergely és Fogarasi János A magyar nyelv szótára (CzF), valamint a Tótfalusi István által jegyzett Magyar Etimológiai Szótár (MESz) elektronizált kiadásait, ily módon a magyarnak közel 60 nyelvvel való kapcsolatrendszerét térképezte föl.

Az új, tárgyilagos módszertani megközelítés megvilágítja a magyar nyelv vizsgálatának elmúlt másfél százados történetét, megnyitja a szóelemzés új lehetőségeit, nyelvtanunk valódi természetét – a művelt közönség számára élvezetes és gazdag példa anyaggal.

Juhász Zoltán intelligens, öntanuló programjával 25 nép zenéjét hasonlította össze, elemezve kapcsolataikat, egymásra gyakorolt hatásukat. Kínai, mongol, különféle török, szláv és finnugor népek zenéje mellett vizsgált Nyugat-európai, Appalache-i kelta és dakota muzsikát. Harmincezernél több dal összevetése kiderítette, hogy igen mély zenénk és beszédünk összefüggése, mert zenénk is gyökökre épül, rokonságai messze túlmutatnak az eddig ismert körön.

A Függelékben kisebb írások számolnak be a nyelvrégészet valamint az ún. "kis nyelvek" helyzetéről, a magyar szóbeszéd különleges játékosságáról. A CD-Mp 3 melléklet hallhatóvá és láthatóvá is teszi a vizsgált népzenék kapcsolatait.

CZakó Gábok MaCYak - MaCYak NaCYX/ATAK

Czakó Gábor Magyar-magyar Nagyszótár

150 oldal, A/5-ös méret Kiadói ára: 1.500.- Ft

A világban folyó szellemi, gazdasági, kulturális, politikai s

olykor katonai vetélkedések egyik legfontosabb eszköze a nyelv. A küzdők igyekeznek megkaparintani a céljaikhoz hasznos fogalmakat, s értelmüket úgy alakítani, hogy nekik szolgáljanak, míg a számukra kellemetleneket befeketíteni, esetleg kicenzúrázni a közhasználatból, például politikailag nem korrektnek nyilvánítva őket.

A *Magyar-Magyar Nagyszótár* szavai a szerző /Eufémia utolsó heteinek hiteles története/ c. regénye (1983) írásakor kezdtek gyülemleni. A harmadik, javítottbővített kiadás ilyenformán az utóbbi bő negyedszázad szóharcainak tréfás, ironikus gyűjteménye.

Czakó Gábor Az Antikrisztus és mi

Kiadói ára 1500.- Ft

Ezerféle elemzést hallottunk már korunkról, de olyant még soha, amely metafizikai szempontokat is figyelembe vett volna. Holott létezik Gazdaságkor éppen abban különbözik valamennyi

elődjétől, hogy bedeszkázta az eget. Szakított Istennel, és törölte az életcélok közül az üdvösséget, hogy a szellemiek rovására anyagi erőket nyerjen. S lőn. Nyert...

A világtörténelemben először hatalmaskodik Földszerte egy kőkeményen és nyíltan istentelen, sőt, Krisztus-gyűlölő civilizáció. Mi a Nagy Kísérlet eredménye? Vajon ez a*metafizikai váltás* mennyiben felelős a földi létezés súlyosbodó gondjaiért?

2008 őszén, a *mostani válság* kipattanásakor kiderült, hogyha a külső – pénzügyi-gazdasági – növekedés leáll, megtorpan a fejlődés, a gazdaság, a termelésfogyasztás hanyatlik, jön a munkanélküliség, az infláció, a világméretű összeomlás, éhség, zendülés, stb. *Mi történik, ha a válságot kiküszöböljük?* Újra indul a növekedés, a szennyezés, a melegedés, az erdőirtás, a CO2 kibocsátás ismét fölszökik, és a csapás a bolygó egész életfönntartó rendszerét sújtja.

Lehetséges-e menekülés a csapdából némi takarékossággal, környezetvédelemmel, de *metafizika visszaváltás*, azaz metanoia, *megtérés* nélkül?

A kötet további 8 Duna tévés Beavatás esszét tartalmaz a főtanulmány mellett. Könyvheti kiadvány.

Megrendelhetők: czakone.eva@t-online.hu

A "Szonettek" 100 éve született Faludy György költői pályázat eredménye:

Balázs Sándor Szigethalom III. díj, Arany min.

Bankó Béla Barcs oklevél

Barcs János Szigethalom III. díj, Bronz min. Bognár Dr. Stefánia Szombathely III. díj, Ezüst minősítés

Böröczki Mihály Szombathely III. díj, Ezüst min.

Bősze Éva Kőszeg oklevél

Csíkos Diána Hódmezővásárhely oklevél

Dömötör Péter Szombathely III. díj, Bronz min.

Drgács Gabriella Budapest oklevél Fazekas Imre Pál Dunaújváros oklevél Gál Éva Krisztina Csákvár oklevél Gárdon Ágnes Szolnok oklevél

Gulyás Katalin Csongrád II. díj, Arany min.

Gyarmati Gábor Nagykovácsi oklevél

Hollósy (Hollóssy) Tóth Klára Győr II. díj, Ezüst minősítés

Horváth Mihály Budapest oklevél J. Simon Aranka Miskolc oklevél

Juhász Erika Gyula Különdíj, Arany minősítés

Kántor Gyöngyi Rácalmás oklevél Kecskés Rózsa Győr oklevél Kiss Klaudia Kelebia oklevél Kontra Marika Szvita Szigethalom oklevél

Korponay Elza Csilla Gyula II. díj, Bronz min.

Kovács József Zalaegerszeg oklevél Kővári Tibor Szigethalom oklevél Krausz István Dunaújváros oklevél Kubitsch Rebeka Dunavecse oklevél

Lengyel Géza Csepel II. díj, Bronz minősítés Martonossy Péter Rábacsécsén II. díj, Bronz min.

Miczki Gábor Hatvan oklevél Molnár József Vác oklevél Ökördy Kornél Budapest oklevél Pásztor Attila Gyula oklevél

Réfi János Sümeg I. díj, Arany min.

Róth Katalin Budapest oklevél

Sebestyé István Csongrá I. díj, Ezüst minősítés

Slezák Lajos Szentmártonkáta oklevél

Szabó Erika Dombóvár oklevél

Szabó Zsolt Kisgyőr I. díj, Bronz minősítés Szilágyi Árpád Szeged I. díj, Bronz minősítés

Tomor Gábor Budapest oklevél Torba Zsuzsanna Budapest oklevél Tóthné Berdán Emese Pomáz oklevél Videcz Ferenc Hidas oklevél Visnyei Ferenc Sóskú oklevél Zentai Eta Budapest oklevél

Örömmel tudatjuk, hogy a mi **HOllÓSSY** (HOllÓSY) TÓTH Kláránk is a díjazottak között szerepel: a II. díj ezüst minősítését kapta az *In memoriam Faludy György* c. szonettjéért. Az *Osservatorio Letterario* őszintén gratulál Hollóssy Tóth Kláránknak és minden díjazottnak!

CICLOPOETICA 2010 — Az olasz nyelvű írás és a kivonatos fényképriport az olasz nyelvű részben, a 172. oldalon található. A teljes fotóriport, videófelvételekkel együtt az alábbi web-oldalon tanulmányozható: http://www.osservatorioletterario.net/immagini_ciclopo etica2010.pdf.

POSTALÁDA

Levelek 2001/2002 tájáról...

A NŐK HELYZETE OLASZORSZÁGBAN...

1.

«Kedves Szerző! Soraimat annak írom, aki a Magyar Elektronikus Könyvtárban található «La storia di Magdolna» című írást produkálta. Előttem nem teljesen világos ki az írás szerzője, mert két név szerepel szerzőként, nehéz volt megszólítást találnom...

Csak annyi megjegyzést szeretnék a kis olasz nyelvű íráshoz fűzni, hogy alig hittem a szememnek, amikor a sorokat olvastam. Teljesen véletlen kerültem a MEK honlapra és a sok szerző közül nem tudtam kit válasszak, vaktában kattintgattam!

Az ott leírt történet majdnem egy az egyben rám illik. Hihetetlen! Nevem Magdolna, első férjem olasz volt. Igaz én «kitörtem» a bűvös körből és új életet kezdtem Kanadában, mint költő és festőművész, de életem egy része, fiatalkori emlékeim Olaszországhoz kötődnek.

Alig akartam hinni a szemeimnek, amikor a sorokat olvastam, úgy látszik vannak sorstársaim bőven Itáliában, olyanok, akik a "casalinga" (Mgj.: "háztartásbeli") nevezetű lélekölő börtönéletet élik mind a mai napig. Ördögi csapda ez, amit sok honfitársunk önként vállalt, nem sejtve mi vár rá. Ki tudja hány magyar tehetség, ígéretes élet veszett el, morzsolódott szét az olasz konyhák mosogató dézsái fölött? (Képletesen írok, de ez mind igaz.)

Szeretném tudni, hogy a történet főszereplője egy képzeletbeli, szimbolikus karakter vagy egy valódi hús-vér magyar-olasz háziasszonyról szól? Ha létezik az illető, jó lenne pár sort váltani vele.

Üdvözlet Kanadából és köszönet a cikkért, Magdolna» (B. Magdolna, Kanada)

2.

«Kedves Melinda! Ebben a pillanatban fejeztem be a *La storia di Magdolna* olvasását, és úgy érzem, mintha én írtam volna! Az *Apolide* fantasztikusan érzékletesen fejezi ki a helyzetünket. Elnézést kérek a többes számért, de teljesen spontánul jött, mint ahogy az is, hogy tegezve írtam, és csak utána kaptam észbe.

Most csak ennyit. Hamarosan megint jelentkezem. Szeretettel, Éva» (G. Éva Udine környékéről)

Egy levélrészlet, amelyet felkérésre kaptam 2002-ben egy másfél éve Olaszországban élő 28 éves kismama fiatalasszonytól, a magyar asszonysorsokat bemutató, tervezett, de jelentkezők hiányában megvalósítatlan kötetbe: «Magyarországon óvónő voltam, diplomámat ott szereztem, aminek itt sajnálatos módon semmi hasznát nem veszem. Próbáltam elhelyezkedni, hiszen nekem nagyon fontos lenne a munkám, de itt [...] nem olyan a helyzet, mint ahogy reméltem. Otthon, pl. Budapesten, ahol én dolgoztam nem

volt gond óvodát találni, ahol dolgozhattam, de itt igen. Nem ragaszkodtam az óvónői munkához, de semmi mást nem tudtam találni.

Elkeserítő az itteni helyzet, hogy szinte minden asszony háztartásbeli, és nincs alkalma munkát vállalni, ha szeretne. Én elvállaltam volna eladói, pultos illegalitás itt tombol, de az fizetések, amit felkínálnak sokszor a napi bejárásra sem nők igen is korlátozva az érvényesülési lehetőségükben. Ha a gyermekek már óvodába járnak, vagy iskolába, már nincs olyan nagy szükség a mamaszerepre, mint amikor még otthon vannak a gyerekek. Félnapos munkát nyugodtan végezhetnének, kimozdulhatnának.

Szinte a délelőtti program mindig ugyanaz: házimunkák. Milyen elismerést hoz az efféle élet hosszú távon? A nőknek is szükségük van dicséretre, és nem csak a főztjüket illetően. Látom a hosszú ideje háztartásbeliként élőket, hogy idegesebbek, ingerlékenyebbek, mint azok, akik elfoglalják magukat az élet más területén is. Utóbbiak gyerekeikkel sokkal toleránsabbak, érdeklődőbbek, és aki dolgozik, az be tud "számolni" a gyerekeknek, hogy mi történt vele a munkahelyen, nem csak egyoldalú a kérdés az iskola után. A mama is el tud mondani sok olyan dolgot, ami érdekelheti gyermekét, (hol járt, kiket ismert meg, milyen napja volt...) érdekességekkel szolgálhat. A háztartás egyoldalúsága megöli az érdeklődésüket, a türelmüket, befelé fordulók lesznek és beszédtémáik csak egy-két dologra vannak korlátozva. Sajnálatos, hogy ezt kell látnom. Elvesznek az ambíciók [...] [...] Tehát arra a kérdésre, hogy csalódtam-e az itteni jövőmmel kapcsolatban, sajnos részben igennel kell válaszolnom. Elhagytam az imádott munkámat, helyébe semmit sem kaptam, még csak eladó sem lehetek, mert nincs rám szükség, vagy csak illegális formában. Nem érzem hasznosnak magam, mint ahogy otthon volt, mert a saját önkritikám szerint többre vagyok képes, mint kizárólag háztartást vezetni. Angol oktatást is szerettem volna vállalni, senki sem érdeklődött. [...] Itt a tanulás nem divat. Megtörtént, hogy ingyen vállaltam el két kis srácot, hogy angolt tanítok nekik, eleinte jöttek is örömmel, majd 3-4 óra után láttam, hogy inkább a focizást választották. A szülők erre mit sem szóltak. Nem túl nagy luxus? Az itteni iskolában az angol oktatás siralmas, éveken keresztül alig tanulnak valamit a gyerekek. Erről nekem az egykori orosz nyelv tunkolása

Hogy mit szerettem volna tenni az országban, amit második hazámnak választottam? Dolgozni, aktív feleségnek lenni és én is szerettem volna a családi kasszához hozzájárulni. Nyelvtudásom nem 100%-os, de egy egyszerű eladói munkára bőségesen megfelelt volna. Szerencsénk csak az, hogy a férjem el tud tartani hármunkat, de egy másik kis fizetés nagyon jól jönne mellé.

Mit csinálnék másként? Semmit, mert már mindent megpróbáltam, lejártam a lábam, jelentkeztem ezer helyre, hirdettem, szóval más nincs, el kell fogadnom a helyzetemet, és várni arra, hogy elmehessünk északabbra. [...]

Sok szeretettel: Ildikó» (K. Ildikó Sziciliából)

NAPJAINK POSTÁJÁBÓL

Tegdes Ágnes – Debrecen (H) 2010. 06. 17 12:34

Tisztelt Tamás-Tarr Melinda!

jutott eszembe.

Már huzamosabb ideje követem figyelemmel Osservatorio Letterario című internetes folyóiratát, melyet nagyon értékes forrásnak tekintek, többek között tanulmányaim szempontjából is.

Tegdes Ágnes egyetemi hallgató vagyok, s immár lassan egy éve élek és tanulok Ferrarában. Magyarországon a debreceni egyetem politológia és italianisztika szakos hallgatója vagyok, Ferrarában azonban a jogi egyetemre járok. Eddig az Erasmus nevű ösztöndíjjal tanulhattam kint, de ez sajnos lejárt ez év júniusában. Nagyon megörültem, mikor "ráakadtam" Önre, illetve irodalmi tevékenvségére. hiszen ezen munkák nagyon nagy segítséget

jelentenek majd a szakdolgozatomhoz is. Megtetszett az Ön tevékenysége, munkássága, életrajzát is elolvasva a honlapon, hasonlóságokat véltem fölfedezni az én olaszországi kintlétemmel kapcsolatban, így aztán arra gondoltam, felkeresem Önt levélben, remélem nem veszi tolakodásnak!

Egy kérdés is megfogalmazódott bennem, méghozzá az, hogy számomra nem lenne-e valamilyen lehetőség, hogy az újságban publikáljak, vagy bármilyen nemű munkát végezhessek. Korábban hazai lapokban (Művészet és Barátai című irodalmi folyóirat) már jelent meg recenzióm, most is több könyv recenzionálásával foglalkozom.

Válaszát előre is nagyon hálásan köszönöm, munkájához őszinte gratulációm, s a továbbiakhoz sok sikert kívánok! Üdvözlettel:

Tegdes Ágnes

2010.06.27.14:34

Kedves Tamás-Tarr Melinda!

Nagyon köszönöm kedves válaszát!

Csatoltan küldök két recenziót. Ezek magyar nyelven vannak, nem tudom, ez jelent-e problémát, ha igen, átfordítom őket. Terjedelemben az egyik 2, a másik 3 oldal. Nem tudom, ez megfelelő lesz-e, természetesen módosítani ezen is tudok. Nagyon hálás vagyok Önnek ezért a lehetőségért, számomra ez egy hatalmas lehetőség és büszkeséggel tölt el!

Várom válaszát! Üdvözlettel:

Tegdes Ágnes

2010. 06. 29. 13:00

Kedves Melinda!

Őszintén köszönöm a lehetőséget és a kedves fogadtatást! Csatoltan küldöm a képeket a könyvekről. Madarász Imre kötetéről csak az internetről tudtam letölteni képet, ugyanis a könyv már nincs nálam, remélem nem gond. A másik, Szabó Tibor könyvéről én készítettem 2 fényképet. Ha nem megfelelőek, azonnal készítek másikat, nem probléma!

A fordítással kapcsolatban, nagyon szívesen elkészítem. Anyanyelvű olasszal azonban csak július 10-e után tudom átnézetni, akkor megyek ugyanis vissza Ferrarába. Nem tudom, ez megfelel-e még Önnek? Ebben az esetben, ahogy javasolta is, lehet, hogy rövidítenék rajta, mindkettőt 1-másfél oldalra. Természetesen ha ez sok, vagy éppen kevés, nagyon szívesen átírom úgy, hogy megfelelő terjedelmű legyen.

A honorárium, őszintén szólva, meg sem fordult a fejemben, nekem már ez hatalmas siker, hogy egy ilyen színvonalú folyóiratban publikálhatok!

[...]

Hálásan köszönöm előre is!! További jó munkát kívánok! Üdvözlettel:

Tegdes Ágnes

Csordós Róbert – Veszprém (H)

2010. 07. 02. 09:00

Tisztelt Asszonyom!

Nagyon köszönjük, hogy megküldte könyvtárunk részére az Osservatorio Letterario 75-76. számát, és a Da padre a figlio című kiadványt. Elhelyezzük állományunkban és olvasóink rendelkezésére bocsátjuk.

Üdvözlettel:

Csordós Róbert

könyvtáros

Eötvös Károly Megyei Könyvtár és Közművelődési Intézet 8200 Veszprém, Komakút tér 3.

Dr. Józsa Judit – Pécs (H)

2010. 07. 02. 11 :20

Kedves Melinda, édesapám hívott, megkapta a számot, most nézegeti nagy boldogan.

Köszönöm szépen!

Judit

Dr. Paczolay Gyula – Veszprém (H)

2010, 07, 02, 14:11

Kedves Melinda!

A új számot a mai postával köszönettel megkaptam - Kellemes nyarat kívánok !

Paczolay Gyula

Hollóssy Tóth Klára – Győr (H)

2010. 07. 02. 15 :05 Szia Édes Melindám! Megyek le a postára, hát mit mondanak? Van egy csomagom.

Szívrepesve bontom ki, és nagyon örültem. Melindám! Köszönöm! Százszor köszönöm a munkád, amit teszel értem, értünk. Hogy hálálhatnám meg, mondd? Köszönöm a fordítást különösen! Tudom, miért tetted, hogy olvashassa saját nyelvén, olaszul, aki szeretné! Köszönöm neked!!!!

Képzeld megkaptam a két leveledet is. Hol kallódhatott? Kérlek írd meg nekem, mire kell rákattintanom, hol kell keresnem a magyar verseket, mert ott, ahol kellene, a Testvérmúzsáknál, azt írja ki, hogy hibás a lap, és nem lehet megtalálnom.

Annyira értékes ez a lap, ahogyan már többször is írtam, és ilyenkor rettenetesen sajnálom, hogy nem tudok olaszul!!! Az olasz nagyon hasonlít a spanyolra! Gondoltam megtanulom, meg tudnám szerinted? Hol tudnék utánanézni a nyelvtanárnak??? Mit tanácsolsz? Olyan jó lenne érteni az olasz szövegeket!!! Mit tehetek ennek érdekében? Van a neten erre jó és hathatós segítség? Vagy ne kísérletezzek vele, nem megyek így semmire? Úgy megpróbálnám! Melindám még egyszer köszönöm önfeláldozó munkádat! Ha

kigondoltad miben tudnám viszonozni, kérlek írd meg! Bármiben segítek, ha szükséged lenne rá és tudok!

Tábory Maximot honnan ismered, a Lantról csak, vagy máshonnan is? Úristen, az ő verseivel is mennyit dolgozhattál!!! Kerestem a Lanton, de már nincsen fenn. Kár, jó verseket írt.

Ölellek, köszönve ezerszer újra mindent neked!

További szép nyarat kívánok, sok szeretettel és sok puszival, öleléssel: Klára

Erdős Olga – Hódmezővásárhely (H)

2010, 07, 02, 20:44

Kedves Melinda!

Köszönöm szépen az értesítést és a legújabb O/L számot is.

Ma este érkeztünk haza Hévízről, így az emailjét kicsit megkésve olvasom, viszont időközben ideért a folyóirat is.

Nagyon jó pihenést kívánok Önnek a nyár hátralevő részére! Ami az emlékkötetet illeti, várom majd az értesítést annak megjelenéséről is, hogy tudjak vásárolni belőle.

Szeretettel ölelem,

Olga

Dr. Paczolay Gyula – Veszprém (H)

2010. 07. 05. 09:54

A hét végén átfutottam a gazdag tartalmú számot. Őszintén gratulálok hozzá. Úgy gondolom, hogy az ELTE Folklore Intézete Könyvtára is örülne, ha kaphatna egy példányt a Da padre a figlio kötetből. (Vagy ha a nyáron erre járna és hoz egyet Veszprémbe, én is eljuttathatom nekik.) Én nem nyaralok, a Baranyai Decsi anyagon dolgozom, amiért egy fillért sem fogok kapni, de csinálom, mert nincs más, aki ezt megtenné. Sajnos sok plusz munkát okoznak azok, akik ahol és ahogy csak lehet, szándékosan akadályozzák a munkámat. Egy másik, sajnos nem elhanyagolható tény, hogy novemberben - ha megérem - betöltöm a nyolcvanat.

Szeretettel üdvözli

Paczolay Gyula

Kiss László/Oszk – Budapest (H)

2010. 07. 05. 11:41

Tisztelt Asszonyom!

Köszönettel megkaptuk az Osservatorio letterario 75/76. számát. Üdvözlettel.

Kiss László

gyarapító referens

Országos Széchenyi Könyvtár

Pálmann Judit / EKMK – Veszprém (H)

2010. 07. 05. 11:58

A küldemény megérkezett 2010. július 2-án. Még egyszer nagyon köszönjük adományát.

Pálmann Judit

igazgató

Eötvös Károly Megyei Könyvtár és Közművelődési Intézet 8200 Veszprém, Komakút tér 3.

Ornella Fiorini — Ostiglia (Mn)

2010. 07. 07. 13:33

Cara Melinda,

stamattina ho ricevuto la tua interessante rivista, volevo ringraziarti anche- per 'l'informazione' relativa al 'reading-cicloPoEtica 2010'.

Ho visitato il sito dell'evento e ho lasciato una 'specie' di commento che commento non è ...

Più che altro ho usufruito dello spazio per dire agli organizzatori che, se farà loro piacere, potrebbero visitare il mio sito e valutare, poiché la tappa del prossimo 7 agosto si farà qui vicino a casa mia, la possibilità intervento. di mio un Non ho formulato, comunque, nessuna richiesta al riguardo, però almeno (sempre se vorranno visitare i links), sapranno che tra me e il c'è un dialogo lungo da più di trent'anni... Grazie anche a te, per questa attenzione...

Un caro saluto, e buona estate.

Ornella

Zimányi Magdolna – Budapest (H)

2010. 07. 09. 10:28

Kedves Tamás-Tarr Melinda,

nagy örömet szerzett levelével. Ahhoz hasonlíthatnám az érzést, mint amikor az egykori tengerész, vagy hajótörött évek múlva értesül arról, hogy a levél, melyet egy tengerbe dobott palackba zárt, évek eljutott végül a címzetthez. Nagyon köszönöm a szép méltatást, melyet a könyvről írt az Osservatorio Letterarioban.

A könyvküldés előzményeként az Ön egyik listalevelére emlékszem, amely talán 2000-2002 körül íródhatatott. Sajnos, nem sikerült megállapítanom, melyik levelezőlistán is olvastam. A könyvtárosok KATALIST listájának archívumában eredménytelenül kerestem. Talán a MEK listán, vagy a HIX valamelyik levelezőlistáján olvashattam?

Mindenesetre egy olyan levélre emlékszem, amely azt panaszolta, hogy a külföldi magyar intézetek, magyar tanszékek, lektorátusok könyvtárainak nem elég jó a magyar könyvekkel való ellátása.

Ez az "Egy Pesti Polgár Európában" akkoriban jelent meg, s mivel úgy gondoltam, hogy sok itáliai vonatkozása miatt talán érdekes is lehet, postára tettem.

Nagyon örülök, hogy a könyv végül valóban érdekesnek és ismertetésre érdemesnek találtatott. Még egyszer nagyon köszönöm. A könyv utóéletéről talán annyit tennék hozzá, minden bizonnyal ráirányította a figyelmet Giergl Henrik üvegművészi tevékenységére is. A könyv minden bizonnyal hozzájárult ahhoz, hogy a Budapesti Múzeum 2006-2007-ben kiállítást "Művészgenerációk - A Györgyi-Giergl család három évszázada" címmel, ahol Henrik, valamint a kiterjedt család más művésztagjainak munkásságát is bemutatták. A kiállításnak meglehetős sikere volt.

Katalógusából is szívesen küldenék, de sajnos, már teljesen elfogyott . Összefoglaló képet lehet azonban kapni róla a www.giergl.hu honlapról, amelyet ajánlok szíves figyelmébe.

Ha már levelezünk, felvetnék még egy kérdést. A Magyar Elektronikus Könyvtárnak (MEK) közreműködője vagyok, a közelmúltig elnökségi tagja is voltam. A MEK-be belepillantva az alábbi dokumentumok mellett fedezem fel a Tamás-Tarr Meiinda nevet:

Da padre a figlio

Fiabe e leggende popolari magiare

http://mek.oszk.hu/00800/00868 - OK 2003-06-17

Le voci magiare

Traduzioni delle opere letterarie ungheresi

http://mek.oszk.hu/00200/00218 - OK 2002-07-22

Traduzioni = Fordítások

Próza = Prosa

http://mek.oszk.hu/00200/00217 - OK 2002-07-21

Traduzioni = Fordítások

Poesie = Versek

http://mek.oszk.hu/00200/00216 - OK 2002-06-23

Jókai Anna: A reimsi angyal

http://mek.oszk.hu/02600/02626 - OK 1997-12-18 Tisztelettel kérdezem, hogy nem lenne-e lehetséges további dokumentumokat is eljuttatni a MEK-nek? A fordított kérdés is érdekes: esetleg volnának-e olyan javaslatok, hogy milyen műveknek MEK-be való felkerülése lenne hasznos az oktatásban? A MEK közlési lehetőségei természetesen a szerzői jog által korlátozottak. Szerencsére sok esetben sikerül szerzői hozzájárulást szereznünk védett művekre is.

Azzal zárom, amivel kezdhettem volna is: talán egyszerűbb levelezni tegeződve: én vagyok az idősebb.

Sok köszönettel és szíves üdvözlettel

Zimányi Magdolna*

* Ld. Itt is

Scaffidi-Nagy Marianna – Montalbano Elicona (Me)

2010. 07. 09. 21:11

Kedves Tanárnő!

Igazából már régóta tervezem azt, hogy tollat fogok és levélben megköszönöm mindazt, amit az olvasókért tesz a színes, gazdag, sokoldalú, információkkal teli irodalmi folyóiratán keresztül.

Bár már 18 éve lakom itt Sziciliában, de csak pár éve fedeztem fel az O.L.F.A.-t. miközben magyar verseket kerestem olaszul az interneten.

A fordítások annyira megtetszettek, hogy a lányaimat is arra ösztönöztem, próbáljanak ők is magyarról olaszra fordítani. Itt születtek, itt nőttek fel, s bár tudnak magyarul, természetesen mégiscsak az olasz nyelv és identitás dominál náluk. Eddig a magyar mindig túl bonyolultnak hatott, most viszont oldódni kezd a jég. Kitűnő tanárjaik itt megszerettették velük az olasz irodalmat, talán ennek hatására az érdeklődésük egyszercsak magától (s ez fontos volt számomra) elindult a magyar "kultúra" felé. Ennek jele az a kis könyv, amit Giorgia küldött és amire kíváncsian vártuk a véleményét. A kötet megjelenése az itteni irodalomszeretők és művelők segítségének köszönhető.

Ezúttal szeretném megköszönni az Ön lelkes véleményét, s a felkínált segítséget örömmel fogadjuk. Mert bár "magyarnak lenni nagyon nehéz, de nem lehetetlen." Jómagam is érzem, hogy ha nem teszek erőfeszítéseket ahhoz, hogy ne felejtsem el a magyar beszédet, együtt a történelemmel, a kultúrával, amihez tartozom, akkor nemcsak hogy én el fogom felejteni, de a saját gyerekeimmel sem fogok belőle megértetni semmit, tehát utánam már elveszik.

Nagyra értékelem tehát azt a rengeteg munkát, amit ebbe fektet, azt, hogy a magyar nyelvet itt Olaszországban is megszeressék, tanulhassák és taníthassák.

Kitartó munkájához kívánok nagyon jó egészséget! Szívélyes üdvözlettel:

Nagy Marianna

Dr. Szirmay Endre – Kaposvár (H)

2010. 07. 12.

Dr. MELINDA TAMÁS-TARR Írónő, kritikus

OSSERVATORIO LETTERARIO 44121 FERRARA ITALIA

Igen Tisztelt Asszonyom! Kedves Kolléganő!

Tegnap kaptam meg Kehidai Kláritól a ferrarai OSSERVATORIO LETTERARIO legutóbbi számát.

Örömmel olvastam, hogy felelősséggel számon tartja az itthoni, vidéki irodalom munkásságát. Ezt bizonyítják Papp Árpádról és dr. Szijártó Istvánról közölt írásai is. Meglepetéssel tapasztaltam, hogy rólam, sőt öt éve elhunyt kedves Feleségem munkásságáról is részletes tájékoztatást adott közre. Gratulálunk és köszönjük!

Mivel a látásom nagyon megromlott, kénytelen voltam szerény levelemet géppel írni.

Mellékelten küldöm szeretettel legutóbbi kötetemet.

Ez a könyvecske* tömör tájékoztatást ad eddigi, irodalmi munkásságomról.

Önnek további eredményes munkát kívánok!

Tisztelettel: Dr. Szirmay Endre 7400 KAPOSVÁR

* Szirmay Endre: Nem volt hiába (Versek és versfordítások), Kaposvár 2009.(Örökség, Kaposvári Kiskönyvtár 36.; sorozatszerkesztők: Papp Árpád, Szijártó István, Szili Ferenc; Olvasószerkesztő: Király Lajos, Műszaki szerkesztő: Várnai Károly)

Enrico Pietrangeli – Roma

2010.07.13. 16:19

Cara Melinda, Ti porto anzitutto la buona novella che, stamani, la rivista è finalmente pervenuta a destinazione ... Sono riuscito a dare un'occhiata all'indice del numero ... grazie per la poesia! Un abbraccio e a presto

Enrico

Zimányi Magdolna – Budapest (H)

2010.07.13. 17:01 Kedves Meiir

Kedves Melinda,

Örülök, hogy a kötet ilyen gyorsan felkerült, jóvá téve a korábbi "elkeveredést".

Várjuk a MEK-ben további köteteidet. Még egyszer gratulálok szép munkáidhoz. További jó munkát és sok sikert kívánok! Barátsággal

Zimányi Magdolna

Giorgia Scaffidi- Motalbano di Elicona (Me) 2010. 07. 14. 17:17

Köszönöm a baráti hangú levelet, sajnos tényleg nagyon lehangoló, néha már tarthatatlan az a mindennapi sietség, amivel a legtöbb ember napja elmegy, a kenyérkereset, egy kis jólet utáni vágy, vagy éppen a luxus fenntartása miatt. Aztán tényleg nem lehet csodálkozni az ember negatív tulajdonságain. Kiürül a szókincs, kiürülnek az érzelmek, maga az ember is széthullik. Egyre nehezebb a helvzet, és

egyre kevesebb idő jut olvasni, egymásra is. Én örülök annak, hogy vannak olyan emberek, mint Ön is és az eredeti családja, akik erre eddig is vigyáztak és most is ezt teszik.

Giorgia Scaffidi - M. Elicona (Me)

2010. 07. 16. 11:40

Gentile Professoressa,

La ringrazio per l'e-mail, le auguro anche a Lei di trascorrere una buona estate. La saluto anche da parte dei miei nonni che come me hanno ammirato e apprezzato "L'osservatorio letterario" e la stimano per quello che fa e continuerà a fare, mettendosi a disposizione degli altri sia dal punto di vista umano che da quello culturale e professionale.

Le auguro buone vacanze con stima e affetto

Giorgia Scaffidi

Csernák Árpád – Kaposvár (H)

2010, 08, 29, 1:34

Kedves Melinda, tegnap Utassy József is meghalt. El kell némulni... De a sok fájdalom mellett, amit az idei augusztus hoz (hozott), nagy öröm számomra, hogy (Papp Árpádnak köszönhetően) egy ilyen remek embert ismerhettem meg mint Ön. Küldöm külön-külön a novellákat.

Tisztelettel és szeretettel: Árpád

Americo Oláh – Cypress CA (U.S.A.) – Debrecen e Gyula (H)

Dr. Szűcs Tibor – Pécs (H)

2010 10. 19. 17:56

Kedves Melinda!

Kb. két hét múlva jön ki a nyomdából az Évkönyv*. Majd akkor küldök is belőle. (Milyen postai címre is?) [...]

Kérlek, ne haragudj a hosszú hallgatás miatt, de nehéz idők állnak mögöttem, s még ki sem kerültem a nagy időzavarból. [...]

Az Évkönyv végsőre szerkesztése és két korrektúrafordulója is elhúzódott. [...]

[...] ezúton köszönöm meg hálásan szép küldeményeidet. Bő és színvonalas termésedből látom, hogy Te viszont azért mégsem kerültél ilyen időzavarba, pedig soraidból érzékelem, mostanában sem tétlenkedsz.

Addig is csatolmányban továbbítok egy (többszörösen is megkapott) szép diás mellékletet arról [...]! Az itt olvasható gondolatok, idézetek, vers stb. már régóta beépültek hungarológiai óráimba. Különösen a nyelvünk különlegességét vallók.

S lám, milyen érdekesen egybeeső időzítéssel vált be Mezzofanti jóslata: 1823-ban megszületett Petőfink és Himnuszunk! [...]

[...]

Áldásos missziódhoz további kitartást, energiát és jó egészséget kívánok.

Sok szeretettel: Tibor

* N.d.R. Hungarológiai Évkönyv XI., Pécsi Tud.egyetem Bölcsészettud. Kara, Pécs/Dialóg Campus Kiadó, Pécs 2010 A magyar egyetemek hungarológiai műhelyeinek kiadványsorozata, amelyben bemutatkozik periodikánk:

V. HUNGAROLÓGIA A NAGYVILÁGBAN:

Bemutatkozik az Osservatorio Letterario

B. TAMÁS-TARR MELINDA

Egy olaszországi hungarikum: a ferrarai olasz–magyar kulturális és irodalmi folyóirat – hungarológiai aspektusaival

E bemutatkozásnak lényegesen bővítettebb internetes változata: http://www.osservatorioletterario.net/hungaricum_osservatorioletterario.pdf

Dr. Czakó Gábor – Budapest (H)

2010. 11. 08. 15:50

Kedves Melinda,

A magyar nyelv elképesztően élvezetes!

Dec. 6-án, a történelemben először Czuczor-Fogarasi konferenciát rendezünk a Várban, profi nyelvészek fognak Czuczorozni. Elküldöm a meghívót.

Szeretettel: czg

Dr. Paczolay Gyula – Veszprém (H)

2010. 11. 16 09:26

Kedves Melinda!

Remélem, hogy kellemesen töltötte a nyarat. Mellékelten küldök egy ismertetést egy kibővített kiadásban most megjelent kis könyvről. Talán érdekli. A Heti Válasz is közölt róla ismertetést. Szeretettel üdvözli

Gyula

Americo Oláh – Cypress CA (U.S.A.)

2010. 11. 16 18:53

Melinda kedves!

Ez az értesités a napokban érkezett Michelangelótól. Maga tud róla?

Szívélyes üdvözlettel: Imre

Eurasian Archaeology, Eurázsiai régészet, Őshaza

Further archaeological, anthropological, historical, and genetic evidence of some Middle Age migrations from Central Asia to Europe has been published on Michelangelo.cn (to Erdély and Hungary; to Székelyföld, Romania; to Varese, Italy; to the French Basque territory; to Astrakhan, Russia; to Berberland, north Africa...). Recent uploads are listed in the page "News" and the corresponding links are in red in the texts of the pages of the website. Coming soon: "Genetics", "Erdély and Dacia" (The Daco-Romans), "The Huns".

Némi Közép-Ázsiából Európába Erdélybe és Magyarországra; Székelyföldre, Romániába; Varese-be Olaszországba; a francia baszk területre, Asztrahánba Oroszországba; Berberföldre Észak-Afrikába...) irányuló középkori népvándorlás további régészeti, antropológiai, történelmi és genetikai bizonyítékairól a Michelangelo.cn oldalon olyashatnak

A legutóbb feltöltött anyagok a "News" oldalon találhatóak, a vonatkozó linkeket a weboldal szövegén belül pirossal jelöltem. Hamarosan várható: "Genetika", "Erdély és Dacia" (a dáko-románok), "A hunok".

Dr. Umberto Pasqui - Forlì (FC)

2010.11. 16 19:26

Ciao!

Oggi ho ricevuto i libri... sono veramente belli! È stato un ottimo lavoro.

Grazie ancora e alla prossima!

Umberto

Torn from the Flag/A lyukas zászló 2010. 11. 17 18:07

Tisztelt Olvasók! Hölgyeim és uraim!

Ezúton tájékoztatjuk a többszörös díjnyertes **A lyukas zászló** c. szociopolitikai, történelmi dokumentumfilm-thriller legújabb sikereiről.

Magyarország legnagyobb ökológiai katasztrófájára reagálva, megmozdult **A lyukas zászló** (Torn from the Flag) c. produkció is. A Los Angelesben található San Fernando Völgyi Református Egyházzal összefogva, október 23.-án jótékony célú filmvetítést tartottak mely során <u>félmillió Forint támogatást</u> gyűjtöttek össze. Az összeget az egyház fogja átutalni a Magyar Kármentő Alap részére jövő héten.

Külön említést érdemel, hogy a film alkotója **Kovács Klaudia** hollywoodi kapcsolatai révén - olyan művészek támogatását is megnyerte, akiknek nincs magyar kötődésûk. Amerika jelenleg legnépszerűbb, Glee c. televíziós sorozatának vezető színésze, **Iqbal Theba** is adományozott a katasztrófa áldozatainak.

Szeretnénk köszönetet mondani mindenkinek akik önzetlen segítséget nyújtottak: James Allen, Wilson & Amada Benitez, George Benko, Jozsef Bereczki, Jeno & Amarill Bognar, Katalin Deak, Endre Dobai, Endre & Zsuzsa Dobay, Daniel Gaspar, Agnes Greskovics-Fovenyi, Pal Greskovits, Ferenc Horvath, Pal Katona, Valeria Katona, Karl & Lillian Kliewer, Laszlo Klima, Gabor Koranyi, Eva Kovacs, Sandor & Judith Mate, Eva Matte, Margit Melichner, Sandor Olah, Rob Patterson, Anna Schaffer, Kathe Schindler, Kati Seress, Ferenc & Judit Sidlo, Dr. Sieghardt, Joseph Spring, Thomas Spring, Eleonora Stevko, Sandor Szoboszlai, Iqbal Theba, Laszlo Vandor, Istvan & Gyongyi Vemi és több magát megnevezni nem kívánó személy.

A produkció még tavaly nemzetközi vetítéssorozatot hirdetett **'56 A NAGYVILÁGBAN** címmel. A program célja az, hogy minél több helyre eljuttassa a magyar forradalom üzenetét. A New Jersey-i (USA) és Queensland-i (Ausztrália) egyetemek és középiskolák után, ebben a hónapban Houston, Texasban került bemutatásra *A lyukas zászló* melynek otthont - érdekes módon - a helyi Cseh Centrum és Múzeum adott. A film Kaliforniában további meghívásokat kapott melyeknek a produkció novemberben fog eleget tenni.

A nyolcszoros díjnyertes **A Íyukas zászló** c. alkotás széleskörû magyarországi bemutatása - magyarországi támogatás teljes hiányában - még mindig várat magára. Reméljük ez a helyzet hamarosan változni fog.

Tisztelettel,

A lyukas zászló (Torn from the Flag)

Erdős Olga – Hódmezővásárhey (H) - Krakkó (PL)

http://www.osservatorioletterario.net/ http://epa.oszk.hu/01800/01803 http:www,testvermuzsak.gportal.hu http://www.osservatorioletterario.net/OLFA-hirek.htm

OSSERVATORIO LETTERARIO
*** Forrara e l'Altrove ***

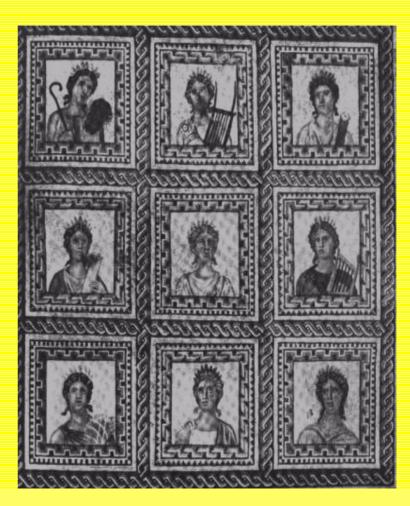

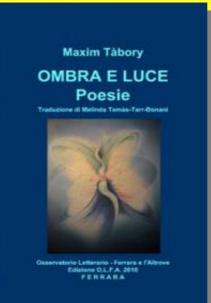

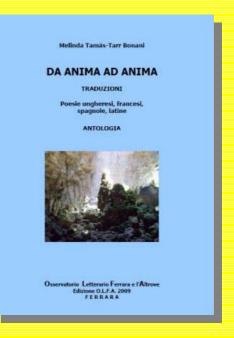

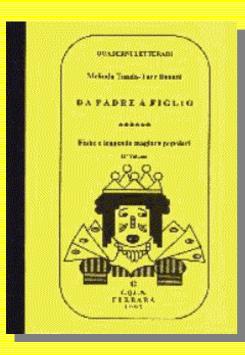

EDIZIONI O.L.F.A.

Antologie & volumi individuali

